

far +

reios

St 4

6709

Inde

41
18

REHS

yoams adit qe amod
unduy hma fenn

Laus Deo Patri et inquam
officiis deus collere quam
in domo & laus et fons
proferet parat.

3 Rf

Excell. vng. & Med. Maculi. Can.
pust. al. I. de. Supra. & m.
cof. al. de. Mayo. & B. & B.

Abemq. & de. haminel.

Cap. 33

TRACTATVS
DE CORRECTIONE
FRATERNÆ, OPVS SANE
non vulgaris eruditionis, ex sacrorum
Doctorum sententiis collectum, &
omnibus Christi fidelibus per
utile ac necessarium.

Authore F. Bernardino Arenalense,
Minorita, prouinciæ Conceptionis.

Fuit examinatum atq; approbatum
per multos viros doctos.

¶ Si peccauerit in
te frater tuus,

Corripe eum inter te
& ipsum solum &c.

METHYMNAE CAMPI
Excudebat Franciscus à Canto Typogra-
phus. ANNO. 1557

Cum Priuilegio.

Esta tassado en .67. maravedis. y m.

*De Fabricio
republice*

Cap 33

Original in the
Library of the
University of
Cambridge

El Principe.

O R Q V A N T O
por parte de vos el guar-
dian, frayles & conuento
del monasterio de Sant
Francisco desta villa de
Valladolid nos ha sido
hecha relació q̄ fray Ber-
nardino de Arcualo de
la dicha orden (ya defunto) hizo en lengua La-
tina vn libro intitulado de Fraterna correctio-
ne, en que trabajo mucho, suplicando nos &
pidiendo nos por merced que teniêdo conside-
raciô a que es obra prouechosa & de buena do-
ctrina, fuessêmos seruido de daros licêcia para
que por el tiempo que nra volûtad fuere, la per-
sona, o personas que vño poder vuiessên & no
otra alguna pudiesse imprimir el dicho libro en
estos reynos & señorios dela corona de Castilla
ni traer lo a vender de fuera dellos, o como la
nra merced fuesse, & porque hauiendo se visto
el dicho libro por personas doctas en Theolo-
gia, parescio que sin inconueniente se podria im-
primir, nos acatando lo suso dicho, y por os ha-
zer merced & lymosna por la presente damos
licencia para que vos el dicho guardian, frayles
& conuêto, o la persona, o personas que vño po-
der para ello ouierê, & no otras algunas puedâ
imprimir, ni vender, ni impriman, ni vendan la

P R I V I L E G I O .

dicha obra en estos dichos reynos y señorios de la corona de Castilla, ni traerla a véder de fuera dellos por tpo d diez años primeros siguiétes, q se cuénte desde el día de la hecha desta nuestra cedula en adelante, so pena que qualquiera persona, o personas, que sin tener el dicho vuestro poder para ello, lo imprimierē, o hizierē imprimir, y lo vendieren, o hizieren vender, pierdan toda la impressiō que hizieren, o vendieren, y los moldes & aparejos con que lo hizieren. Y mas incurra cada vno en pena de treynta mil marauedis por cada vez que lo contrario hiziere, la qual dicha pena se reparta en esta manera la tercia parte para la persona que lo denūtiare y la otra tercia parte para el juez que lo sentenciare, y la otra tercia parte para la nuestra camara. Y mandamos que cada pliego de molde del dicho libro se venda al precio que fuere tasado por los del consejo de su Majestad, & mandamos a ellos, y a los presidentes, & oydores de las sus audiēças, alcaldes, & alguaziles, de la su casa, corte, & chancillerias, & a todos los corregidores, asistētes, gouernadores, alcaldes, alguaziles, merinos, preuostes, & otras iusticias, y juezes qualesquier destos dichos reynos, que guarden & cúplan, & hagan guardar y cumplir esta nra cedula, & cōtra lo en ella cōtenido no vayā ni passen, ni consientan yr ni passar en tiēpo alguno, ni por alguna manera so pena de la nuestra merced y d diez mil marauedis para la nue-

• PRIVILEGIO

otra camara a cada vno que lo contrario hiziere. Fecha en Valladolid a diez y seys de Março, de mil y quinientos y cinquenta y quatro años.

Yo el Principe.

Por mandado de su Alteza.

Juan Vazquez.

Illustri ac Reueren-

*disimo D. D. Didaco Tauera Epi-
scopo Cienensi, F. Garsias de Castillo
Minorita & conuentus del Abroio
Guardianus. Salutem & aternam
fœlicitatem.*

Ecclesi. vlti.

ANTA est huius tempo-
ris apud multos, etiam im-
peritos, scribēdi passim at-
q; imprimendi libros cupi-
ditas R. Præsul: vt non dubitē illā Sa-
lomonis sententiā, Faciēdi plures li-
bros nullus est finis, in hoc præcipuē
tēpus in quod fines seculorū deueni-
rūt fuisse reiectā. Huius libertatis (ne
dicā licētiæ) causam, quānā sit, pro
certo definire nō valeo. Verū quātū
mecū ipse cōiectare possum, duplex,
(ni fallor) assignari posset. Vna quòd
tā varia sunt hominū ingenia, vt ni-
hil ferè reperiatur ab aliquo dictū
aut inuentum, quod omnibus æquē
satisfaciat. Hinc & recentiores quiq;
vete-

EPISTOLA.

veterū sententiis aut neglectis omnino, aut minus reuerēter susceptis: noua semper moliūtur adferre. Altera est inexhausta gloriæ famæq; aucupandæ voluptas: qua multi conātur sibi apud alios (quibus sunt forlā ignoti) ingenii, multæq; literaturæ nomen cōparare. Sūt præterea nonnulli qui nisi quæstus & lucri causa, eū laborē minimè assumerent. Cūq; excudēdi artificium vsq; adeo peruium ac frequens habeatur, vt nullū ferè sit oppidū quod prælocareat, nec possit citra magnū dispendiū Typographorū aliquādiu vacare, nō secus q̃ cum mola aquaria à molendo cessauerit: nimirum opus fuerit Typographos ne lucri iacturā faciant, in excudendis quibuscunq; libris sese perpetuo occupare. Scriptores similiter (vt eis respondere possint) cassos interdum atq; mortales subire oportet labores. Et hæc quidem dissimulari possent nisi grauiora inde pullularent incōmoda.

EPISTOLA.

moda. Primum: quòd librorum ac scriptorum tam immensa multitudo nō mediocriter obest: ne illa quæ meliora sunt digna æstimatione pōderentur, nèue frequentius præ manibus habeantur. Alterum est, quòd ob indifferentem doctorum, pariter atq; indoctorum in scribendo audaciam: parcunt sibi viri doctissimi, ea q; scribere negligūt quæ reipublicæ Christianæ essent cōmodiora, & hominum saluti apprimè necessaria. Quam prouinciam haud dubiè spōte ipsi arriperent: modo explosis indignis scriptorib9, hi dūtaxat (vt par erat) ad hoc admitterentur. Tertiū idq; grauius malū accidit, quòd cū tam varius ac penè infinitus sit, tum operum, tū etiā authorum in qualibet facultate numer9: vix est qui possit veritatē aliquā præterq̃ quæstionibus & opinionib9 variis adūbratā obfuscatāq; discere, aut docere. Cū enim tā brevis sit vita hominis, vt in

star

EPISTOLA.

star venti subito disparētis cito eua-
nescat: quī fieri pōt, vt tot à quoq̃ per
legātur libri, quò tandē veritatē qua
si ē dēfissimis tenebris valeat in lucē
eruere? Enimuerò intellectus homi-
nis ad literarū studiū, non secus est q̃
ad escas digerendas stomachus. Quæ
si multæ variæq; fuerint, quīs quali-
bet seorsum optima: multū tamē no-
cent dum cumulati hauriuntur.

¶ His aliisq; plurimis iustissimisq;
rationib; (quæ quilibet prudētis ac do-
cti viri possent animū ab huiusmo-
di labore reuocare) huius operis au-
tor persuasus: distulit per multos an-
nos ei primā admouere manū. Eisdē
ego post eius obitū, prohibitus sum
non mediocriter illud in lucem pro-
dere. Nam quod attinet ad eruditio-
nem probitatemq; ipsius authoris:
perspicuū est omnibus qui cum no-
uerunt: (Fuit enim nō ignotus nec
infima opinione vir) quā fuerit ab
omni cupiditate vanitateq; alienus,
quem-

EPISTOLA.

quemadmodum ipse sanctioris vitæ exemplo luculenter ostendit, & mira quadam virtute spiritus (quam suarum contionum frequentia spirabat) semper docuit. Itaque si proprio arbitrio hac in re parere debuisset, nec illud quidē incipere, nedū in publicū emittere attentasset. At verò cūm pium eius animum sæpius titillasset, prædictam materiā tam esse proficua ac vitæ necessariā, q̄ fuerat per multos tractatores hæcenus inuoluta, vbi & sapissimè cespitare, nec tamē citra periculum contingebat: maturiore habito consilio, post longū atq; infatigabile studium, opus tādē ipsum exordiri decreuit. Nam quò magis prædictis incōmodis ab eius inchoatione arcebatur, eò fortius propria conscientia cōmunisq; charitas vrgebāt ne à tā pio ac necessario studio cessaret. Arbitrabatur enim vir religiosus pariter & doctus, quòd etsi nouo

(vt

• E P I S T O L A.

(vt quibusdā videri poterat) scribēdi
 genere multorum contra se linguas
 animosq; concitaret, huiuscemodi
 periculū facile posse compensari, tū
 vtilitate cōmuni, tū etiā perspicui-
 tate veritatis tam lucidē q̄ diligēter
 pertractatæ. Hanc eius laudabilem
 intentionem cū ipse satis explora-
 tam habuissē (quemadmodū & tu
 probē nosti reuerendissime antistes,
 quādo tecū, dum adhuc in supremo
 senatu inquisitionis inter primos cō-
 siliarius iudex quē habereris, familia-
 rius ille rem omnē cōmunicauit, tu
 verò ea qua natura præditus es ani-
 mi ingenuitate, perspicaciq; iudicio
 rem optimē perpēdens, eius conatū
 non solū laudasti, sed ne ab incepto
 desisteret, consuluisti, animasti, exti-
 mulaisti) non potui teste conscientia
 tractatū istum nō cōmittere prælo,
 quem sciebam plurium doctissimorū
 virorū calculis approbatū, vti-
 lem fore reipublicæ Christianæ, ad
 id

EPISTOLA .

id præsertim me compellente superiorum meorū obedientia. Est autē scriptoribus receptissim⁹ mos: lucubrationes suas viris insignibus nūcupare, quò & eorum titulis & fauoribus tutiores habeātur. Quem morē seruare mihi volēti, inter alios multos primus ipse occurristi, quasi iure quodam mecum expositulaturus, si cuiquam alteri prædictum opus dicatum comperisses.

Cui namquē obsequium hoc qualemq; verius debebatur? Nam cū res sit ad fidem è vicino spectans, cuius hominis cēsura potuit accurati⁹ examinari atq; limari, quàm ei⁹ qui multis annis inquisitoris officio fūctus, res fidei mira quadam dexteritate tractauit? Cūmq; materia sit de correctione fraterna, nonne iustissimè tibi conuenit, quem scimus ad mun⁹ pontificium nuper assumptū, pastoraliq; dignitate à domino decoratū: necessariò debere correctionem

• EPISTOLA

nem ipsam, tum exequi tum etiam
proferri? Accedit & peculiaris quæ
dam ratio: istius nempe animi tui er
ga institutum nostrum singularis de
uotio: erga virum etiam illum ami
citia specialis, qua semper eū es pro
sequutus. Quapropter, quod author
ipse (si superstes esset) proculdubio fe
cisset: nō hæsitaui, illo defuncto, ego
adimplere. Arbitratus sum equidē
non minus illi gratū fore te sui ope
ris habere patronum, quā illud ad
publicam vtilitatē impressioni mā
dari. Tui iā muneris atq; beneuolē
tiæ fuerit Pastor vigilantissime: præ
sens munusculum benignè suscipe
re, & boni consultū, ab importunis
detractorum iniuriis, tuo no

mine, & autoritate pro

tegere. Vale episco

porū decus. Ca

lendis Fe

brua

riis.

1557.

Clarissimi viri F. Bernar

dini de Areualo, Theologi & Concio
natoris insignis Epitaphiũ, per
Iacobum Gratianum Cæ-
fareũ Secretarium.

(...)

HIC situs est Heros Fr̃cis gloria cætus:
Cuiq; mori lucrũ, viuere Christus erat.
Viueret vt Christo dissolui optauerat ante
Sed tenuit numen, iudiciũq; Dei.
Scilicet vt saluis, quot quot conuerterat ipse,
Postea adiret ouans Regia celsa Poli.
Tempora perpetuo traduxit tuta tenore :
Solicita viuens ambitione procul.
Quàm fuerant casti, seruato pondere, mores:
Summus amor recti, cũ probitate pudor.
Fidus amicitie custos, ambitor honesti,
Iustitia cultor, pacis amator erat.
Consilio (vt potuit) multos, verbisq; leuauit:
Exiit

• EPITAPHIUM.

Exijt à factis læsio nulla suis.

Hunc non ambitio, fucosaq; gloria rerum,

Sed cepit verum cum bonitate decus.

Nec fallax quem spes torsit, nec dira cupido:

Sed coluit sanctam sanctus ubiq; Fidem.

T'ene sacer frater mors importuna petiuit.

Qui longum sæclum viuere dignus eras?

Numnè etiã notos terris hæc improba Diuos

Inuidet? & nobis optima quæquẽ rapit?

Virtuti saltem, Sacrasquẽ colentibus artes,

Debueras atra parcere sæua manus.

Non habuit quas quæris opes, quos quæris ho

Contentus vixit sortis honore suæ. (nores:

Quid Bernardinum terris lugemus adẽptũ?

Non obijt cuius nomen honosquẽ manet.

Parte sua est ipse multo meliore superstes:

Fama viget terris, spiritus alta petit.

Gratia sydereo Patri, qui talia reddit

Premia, & humanis astra dat officijs.

Aliud

BERNARDINO DE ARE
 VALO SODALI FRANCI
 SCANO, THEOLOGO ET
 CONCIONATORI CLA-
 RISS. MIRA PRVDEN-
 TIA PRAEDITO, CHA-
 RITATIS AC PIETATIS
 LAUDIBVS INSIGNI, VIR
 TVTVM AMATORI, VI-
 TIORVM HOSTI: OB E-
 XIMIAM SANCTITA-
 TEM, CAETERASQUE
 PERSPICVAS ANIMI DO-
 TES OMNIBVS CHARO:
 QVI, CVM MAXIME VI-
 VERE DEBVISSET, A-
 CERBA MORTE PRAE-
 REPTVS EST, VIRO
 INCOMPARABI-
 LI, AMICVS
 DOLENS
 POSV-
 IT.

Tractatus de Frater-

NA CORRECTIONE
OMNEM PLANE DIF-
FICULTATEM EDISSE.

*rens, & modum corrigendi vere Eu-
gelicum explanans. Per venerabi-
lem P. F. Bernardinũ de Arc-
ualo, Ordinis minorum,
regularis observan-
tia, provincia cõ-
ceptionis.*

Prologus Authoris ad lectorem.

OST tot Illustres
theologos, qui de
Fraterna Corre-
ctione non minus
subtiliter, q̃ varie
dissuerũt: super-
fluum fortasse vanumquẽ esse hunc

A

meum.

PROLOGVS

meum laborem quispiam iudicabit. Verum si opusculum hoc quaecūq; perlegerit, & claris oculis sentētiam nostram perspexerit, iudiciū (vt opinor) mutabit: & id quod prius sibi videbatur improbandum, facile probabit: nihil me temerarie aggressum existimās. Quum enim inter omnes theologicas difficultates, hanc difficillimam esse crederē, & ad salutem maxime necessariā: à principio meorum studiorum ita animum institui vt pro huius rei veritate indaganda omnem meam operam impenderē. Quumq; inter scholasticos Doctores, tot fere sentētias reperissem quot capita, ad vetustiores illos legendos me conuerti: qui nimirum sacrarū literarum sensum, & ipsi altius penetrarunt, & nobis omnibus puriorē tradiderūt. Horum (vt assequi potui) vestigia sequutus, quid mihi de ea re videretur, ita simpliciter scribere placuit: vt quod donante domi

PROLOGVS

no mihi laboraueram, aliis vrgente
 charitate non abscōderem. Quaque
 dē in re, si veritatem ipsam adeptus
 sum, gratias Deo à quo est omnis ve-
 ritas: sin autem, non est cur temeri-
 tatis argui debeam: præsertim gra-
 uissimos pariterq; sanctissimos do-
 ctōres insequutus. Omnia tamen exa-
 minanda & corrigenda summit-
 to censuræ sanctæ matris ec-
 clesiæ, & cuiuslibet me-
 lius sentientis
 iudicio.

A 2

Quæstio pertractanda.

ST igitur quæstio difficilis, quam (Deo adiuuante) conabimur enodare. An processus ille & ordo Euangelicus, qui habetur Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus, &c. Seruandus sit in correctione fraterna.

¶ Prætermisissis nunc argumētis, quæ pro vtrâq; parte adduci poterant, quæq; oportunius aliis in locis ponentur, sciendum est duas esse opiniones extremas & fere oppositas inter se, circa hanc quæstionem. Altera est theologorum scholasticorum, qui communiter tuentur partem affirmatiuam. Altera est multorum iurisperitorum, asserentium locum illum Euangelicum de fraterna correctione, debere intelligi de prælatis propriè, & alios non obligare. Et sic liberare se putant populū Christianum, à tam graui iugo correctionis faciē

faciendæ. Hæc duplex opinio quantum à veritate defecerit, iudicare poterit: qui nostrum hoc opusculum perlegerit. Ideo pro decissione quaestionis, primo sententiam meam declarabo per sex breues conclusiones; quibus deinde ad maiorem explicationem veritatis, adiungam aliquot propositiones: & obiectiones aduersariorum prout occurrerint dissoluemus.

PRIMA CONCLUSIO.

SIT ergo prima conclusio. Corrigere fratrem de peccato suo, est præceptum affirmatiuum, de iure Diuino & naturali, omnes obligans pro loco & tempore, sicut cetera præcepta affirmatiua.

AE C cōclusio probatur, tū authoritatib⁹, tū rationibus. Constat enim illud

esse de lege naturæ, quod ait Christ⁹. Matth. 7.

DE FRATERNA

Quaecumq; vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis. Quod quidē August. sic intelligendum dicit, Vt quaecumq; velle debemus secundum rectam rationem nobis fieri, hæc faciamus aliis. Quum autem nos peccamus, & ex consequenti circa salutem periclitamur æternā, debemus velle secundum rectam rationē per alium corrigi: agitur enim de salute animæ, quæ semper præponenda est salutis corporis. Si igitur existentes in periculo mortis corporalis, secundum rectam rationem debemus velle per alium liberari: à fortiori in periculo constituti mortis spiritualis. Hoc autem fit per correctionem fraternam, ergo secundum rectam rationem, debemus fratrem de peccato corrigere: idemq; beneficium illi impendere, quod ab illo expetere deberemus in simili peccato existētes. Cōfirmatur, quia de lege naturæ est illud. Diliges proximum tuum sicut

Math. 22.

CORRECTIONE

te ipsum, sed quilibet tenetur dū est
 in peccato, salutem suam etiam per
 alium procurare, idq; nō fit nisi per
 correctionem fraternam, eadem er-
 go dilectionis obligatione tenetur i-
 pse circa proximum, hoc dictante
 lege naturæ. Vnde & Aristoteles lu- 9. Ethic. c. 3.
 mine naturæ doctus, ait. Tanto ma-
 gis debet homo ferre auxilium ami-
 cis ad vitanda vitia, quàm ad vitan-
 da damna pecuniæ: quanto virtus af-
 finior est amicis, quàm pecunia. Pa-
 tet etiam de lege diuina, quia man-
 dauit Deus vnicuiq; de proximo suo Eccle. 17.
 (& practicatur per legem Deutero- Deute. 22.
 nomii.) Non videbis bouem fratris
 tui, aut ouem errantem, & præteri-
 bis: sed reduces fratri tuo. Et infra.
 Si videris asinum fratris tui, aut bo-
 uem cecidisse in via, non despicies,
 sed subleuabis cum eo. A fortiori in-
 telligendum de animæ subleuatio-
 ne. His etiam adiungitur authoritas 1. Thesi. 5.
 Pauli. Corripite inquietos, consola-

DE FRATERNA.

Iohan. 3.

mini pusillanimes. Et illud Ioannis. Non diligamus verbo & lingua, sed opere & veritate. Quomodo autem est vera dilectio, quæ proximum in peccato existentē releuare nō curat

Decreta.

¶ Approbāt etiam prædictam cōclusionē per multa decreta, sed pauca adducā. Nam. 24. q. 3. Tam sacerdotes (& est Anacleti papæ) Tam sacerdotes, quā cæteri fideles omnes, sūmam debent habere curā de his qui pereunt: quatenus eorum redargutione, aut corrigantur à peccatis, aut si incorrigibiles appareant, ab ecclesia separentur. Et caue ne te decipiat glosa ibi, quæ verius destruit textū, pugnans cum illo, dum exponit fideles, idest prælati. Causa huius erroris fuit, quia glosator sequens opinionē iurisperitorum, quod præceptum illud, de correctione fraterna, solum obligat prælatos, ad suū sensum voluit apertissimum textum retorquere, sumens occasionem ex illo, quod sequi

Nota.

CORRECTIONE.

5

sequitur. Vt si incorregibiles sunt separentur: quia talis separatio debet fieri per praelatos. Sed hoc non est satis ad sic interpretandum, quod per se erat clarum. Nam licet separatio ad solos praelatos pertineat: correctio tamē per omnes fideles fieri potest, & per eosdem, incorregibiles denūtiari praelatis, qui eos separare debent. Pugnat etiā illa glosa cum sententia Augustini, dicētis. Si neglexe-
 ris corrigere, peior effectus es eo qui De ver.do.
 Ser.16.
 peccauit, & loquitur indifferenter de quolibet Christiano. Nec me piget hic obiter annotare, quod Abbas Abbas.
 Panor. ponderans valde hanc auctoritatem Augustini, vult ex ea concludere, quod ordo ille Euangelicus sit in praecepto. Sed male infert, quia Augustinus non dixit si hūc ordinē non seruaueris: sed si neglexeris corrigere. Est etiam ad propositum. c. non putes. 23. q. 5. Item cap. ipsa pietas. 23. q. 4. Item August. super Canonicā
 nicā

Sermo. 7.

DE FRATERNA

*De doctrina
celorum
Apertis oculis
Sulo et tar
Di ad que
cum quic
corum*

nicam Ioannis. Non putes, inquit, te
amare seruum quando eum non cæ-
dis, te amare filium quando no das
disciplinam, aut tunc amare viciniū
quando non corrigis. Nō est ista cha-
ritas, sed langor: ferueat charitas ad
emendandum & corrigendum.

Ratio. i.

¶ Rationibus etiam probatur pri-
ma conclusio, quarum prima est. De
iure naturali & diuino tenemur pro
ximo velle bonum, & dum commo-
de possumus efficaciter procurare,
sed liberare à malo habet rationem
boni, vt dicitur. 5. ethi. ergo tenemur
proximum à peccato liberare eisdē
legibus, quod fit per correctionem
fraternam. Alioquin, nō grandis dif-
ferentia est, si lethum inferas, aut ad-
mittas, Distin. 83. in principio. Mor-
tem enim videtur languentibus in-
fligere, qui hanc quū possit non ex-
cludit.

2. Ratio.

¶ Item, quis ignorat spirituales
elemosynas meliorem esse corpo-
rali

CORRECTIONE. 6

rali, & eo magis obligare? Sed tempore necessitatis natura ipsa admonet & præcipit facere eleemosynam inopi: ergo à fortiori in necessitate spirituali. Dicitur etiam, qui habet substantiam huius mundi, &c. Item, Pasce fame morientem, si non paupers, occidisti. 26. Distin. & cap. non factis. ea. Dist. Grandis culpa est si (sciente te) fidelis egeat. Quis etiã excusaret medicum à transgressione legis naturalis & diuinæ, qui ægrotantem hominem curare nollet, etiam renuentem?

¶ Præterea vita humana, militia quedam est hominum super terram, & ecclesia catholica exercitui assimilatur in scriptura sæpe, vt autem exercitus conseruetur, duplex ordo requiritur, vnus est ipsius exercitus ad suũ ducem, vt illi nempe subiiciatur & obediant, Alter ipsorum militum ad se inuicẽ, nempe, vt sese mutuo iuuent. His non recte seruatis, finis,

1. Ioan. 3.

Ratio. 3.
Iob. 7.

DE FRATERNA

nis, id est, victoria non poterit obtineri. Sic etiam nisi in exercitu ecclesie hic duplex ordo seruetur, ut superioribus obediatur, & mutua charitas conseruetur: nec persistere exercitus poterit, nec finis optatus haberi. Sicut igitur ex primo ordine, nascitur quædam obligatio ad obediendum superioribus, iure naturali & diuino obligans: ita ex secundo ordine manat similis obligatio inter homines ad sibi inuicem opitulandum.

Roma. 12. Huc pertinet, quod dicit Paulus. Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem non eundem actum habent: ita multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra, &c. Habentes igitur respectum ad bonum fratris, lege charitatis quæ diuina est & naturalis, tenemur quantum possumus eum à malo culpæ liberare.

Ratio. 4.

¶ Nec minus etiā obligamur ad corrigendum fratrem peccatorem, ex
pieta

pietate quā Deo debemus, tenemur enim si possum⁹ prohibere ne Deus offendatur, vel si quis eū offenderit, obuiare & impedire: ne offensa continetur. Quum ergo quilibet mortaliter peccans Deū offendat, & per nostram correctionem desistere possit: sequitur, quòd ad corrigendū tenemur. De hoc pulchre tractat chrisostomus homilia. 2. ad populum anti. Quisq; (inquit) proximum corrigat. Edificate alter alterum, &c. Nā *Chrisost.* si patris carnalis honorem zelantes, tenemur vitare iniuriam, & contumeliam prohibere: quanto magis iniuria Dei?

¶ Ex prædicta conclusione cum *Corola. 1.* suis probationibus sequitur primū, non esse faciendam differentiam de peccato præterito aut futuro, quantum attinet ad obligationem corrigendi, sicut distinguit glosa cap. si peccauerit. 2. q. 1. dicens, Quòd omnes tenentur corrigere de peccato futuro, sed

DE FRATERNA

sed de præterito non, nisi solum prælati, eadem enim lege charitatis qua teneor ad futurum corrigendum, etiã ad præteritum: eoq; magis, quo maius est ibi periculum. Et si textũ Euãgelii attendimus, de præterito videtur loqui magis, quàm de futuro. Si peccauerit, inquit, frater tuus, id est, si peccatũ iã cõmiserit. Et hoc sentit glo. ordi. Matth. 18. dicens. Ita peccat qui videns fratrem suum peccare, tacet, sicut si pœnitenti nõ indulgeret.

2. Corola.

¶ Secundo sequitur, quòd non solum inferiores & æquales, sed etiam superiores, etiã Papam, si possumus, debemus corrigere pro tempore & loco. Exemplum habemus in Paulo, qui publice reprehēdit Petrum quũ opus fuit. In quo ostenditur quòd Papæ esset resistendum si publice prædicaret hæresim manifestam: vt habetur. 40. dist. si Papa. Huius culpas redarguere præsumit mortaliũ nullus, quia cunctos ipse iudicaturus à nemine

nemine est iudicandus, nisi deprehē-
 datur à fide deuius. Tunc enim ar-
 guendus est. Sed modus habēdus est
 in correptione subditi ad prælātū, ne
 fiat præiudicium honoris & reuerē-
 tiæ prælato debitæ, Actus enim vir-
 tutis, debitis circumstātiis ornari de-
 bet. Vnde & Paulus admonet Timo-
 theum. Seniorē ne increpaueris, sed
 honora vt patrem. Et beatus Diony-
 sius redarguit Demophilum, quòd
 sacerdotem seniore[m] correxerit, ir-
 reuerēter eū percutiēs, & à sacrario
 eiiciēs. in quo nō solū modū excessē-
 rat inferioris ad superiorē, sed mo-
 dū etiā correctionis fraternæ, corri-
 piens non solum verbo sed verberare,
 quā correptionē soli habēt prælati
 efficiere. Vide etiā S. Tho. 22. q. 33. ar. 4.
 & August. in regula, dicentē. Non so-
 lū vestri, sed ipsi9 etiā pælati misere-
 mini, q̄ inter vos quāto in loco supe-
 riori, tāto in periculo maiori versa-
 tur. Hæc pro prima cōcl. sufficiāt.

I. Timot. 5.

Epistola. 3.

Thomas.
Augusti.

¶ Secun-

DE FRATERNA.

Secunda Conclusio.

*TEXTUS ille Matth. xviij.
si peccauerit in te frater tuus, &c. In-
telligendus est ad literam de propria
iniuria in nos commissa, & non de
omni peccato indifferenter, sicut com-
muniter exponi consuevit à Doctori-
bus scholasticis.*

HÆC conclusio, quia noua
merito videri quibusdam po-
terit, quum tamē sit vetustissi-
ma: veritas latius probāda erit, vt de
inceps nulla in ea maneat ambigui-
tas. Probatur ergo quatuor viis. Nā
primo ex textu ipso, & proprio eius
sensu literali. Secundo ex communi
consensu antiquorum Doctorum.
Tertio ex approbatione Sacrorū Ca-
nonum. Quarto, rationibus vrgen-
tissimis & satis efficacibus.

Probatio. I. ¶ Ex prima via arguitur primo,
quia

COARECTIONE.

quia sensus proprius & literalis in sacris literis eruendus est ex ipso literæ contextu, & non ex proprio cerebro fingendus. Sed textus ille plane intellectus, Si peccauerit in te frater tuus, &c. hunc facit sensum. Si peccauerit contra te, si te læserit, vel iniuria, aut contumelia affecerit, hoc est, si te in aliquo damnificauerit frater tuus. &c. Ergo intelligendus est de propria iniuria. Maior huius discursus probatur ex sententia Clementis primi in Epistola. 5. (Et habetur. 37. Dist. cap. relatū) Ideo, inquit, diligenter obseruandū est, vt lex Dei quum legitur, non secundū propriā ingenii sui intelligētiam legatur, vel doceatur. Sunt enim multa verba in scripturis diuinis, quæ possunt trahi ad eum sensum, quem sibi vnus quisq; sponte præsumit. Sed fieri non oportet. Non enim sensum quem extrinsecus adulteretis, alienum & extraneum, debetis quærere, aut quo-

Clemen.

B quo-

DE FRATERNA

quomodo ipsum ex scripturarū au-
thoritate confirmare, sed ex ipsis scri-
pturis sensum capere veritatis. Hæc
Leo. *Ep. ad Flavianum* Clemens. Itē Leo ad Flavianum lo-
quens de euthicete dicit. De quo di-
ctum est à Propheta. Noluit intelli-
gere vt bene ageret. Quid autem ini-
quius quā impie sapere? Sequitur
ad propositum. Sed in hanc insipien-
tiam cadunt, qui quum ad cognoscē-
dum veritatem aliquo impediuntur
obscurō, non ad propheticas voces,
non ad Apostolicas literas, neq; ad
Euangelicas auctoritates, sed ad se-
metipsos recurrunt, & ideo magistri
erroris existunt, Hæc Leo. In dubiis
ergo, primo spectare oportet ipsam
literæ contexturam, & quantum fie-
ri potest, ex ipsa verum sensum erue-
re, deinde si hoc nō sufficiat, alia scri-
pturæ loca apertiora consulere. Nō
enim detorquenda est scriptura ad
nostrum sensum, sed contra, potius
sensus noster ad aptandus scripturæ.

Vnde

Vnde & beat⁹ Petrus admonet. Hoc 2. Petri. 1.
 primū intelligētes quòd omnis pro-
 phetia scripturæ, propria interpre-
 tatione non sit, &c. Vbi Beda. Hoc Beda.
 primum intelligere debēt, quòd nul-
 li prophetarū fāctorū propria inter-
 pretatione sua, populis dogmata vi-
 tæ prædicāt. Et infrā. Sicut ergo pro-
 phetæ non sua interpretatione pro-
 pria, sed Dei, verba scripturarū pro-
 mebant, ita lector eorū, non sua pro-
 pria interpretatione potest vti, ne à
 sensu veritatis exorbitet. Sed hoc
 modo debet attēdere, quomodo sua
 verba voluerit intelligi ipse qui scri-
 psit. Hæc ille. Patet ergo maior. Sed
 minor probatur. Nam illa præposi-
 tio, in, significat erga, vel contra, iux-
 ta varietatem verborum. Hic autem
 prima significatio nō habet locum
 vt patet, ergo secunda, sic quòd pec-
 catum sit directè & immediatè con-
 tra ipsum qui debet arguere. Talis
 est enim communis vsus loquendi la-
 tinorū

DE FRATERNA

Gen. 39.

Exo. 10.

1. Reg. 1.

tinorum, talis stilius scripturæ quæ
distingueret solet inter peccare in ho-
minem, & in Deum. Vnde in Gene-
si habetur. Quomodo ergo possum
hoc malum facere, & peccare in do-
minum meum? Et iterum. Peccaui
in dominum Deum, & in vos. Item.
Si peccauerit vir in virū, placari po-
test ei Deus, si autem in Deum pec-
cauerit vir, quis orabit pro eo? Vbi
glo. Non eo modo peccatur in virū,
quo peccatur in Deum, quia pecca-
re in virum, id est, contra proximū,
leuius est peccatum & venialius, In
Deum vero peccare, id est, à cultu e-
ius recedere, impietatis peccatū est,
quod difficilius punitur, & tardius
remittitur. Est ergo peccare in ho-
minem, aliquam iniuriam illi face-
re. Quare si quis Deus offendat corā
me, blasphemando, vel peierādo, &c.
non propterea dicitur in me, id est,
contra me peccare. Et ita sensus pro-
prius illius loci est. Si peccauerit in
te, id

CORRECTIONE. 11

te, id est, si tibi iniuriam fecerit, alioquin confundimus loquēdi proprietatem, non distinguētes inter peccatum in Deum, & peccatum in hominem.

¶ Hanc differentiam optime nouerat Hugo de S. Victore, qui ita dicit. *Glosa illa prima Corin. 6. dicit.* 1. Par. In epi
sto. ad cor.
9. 55.
Grauius est in Deum peccare, quàm in proximum. Sed nonne qui in proximum peccant, Deum offendunt? Quomodo ergo distinguitur & hoc, & illud? Nisi quòd in Deum peccare est per cōtemptum in his rebus quæ ad ipsum specialiter pertinent, vt in sacramētis, & fide, & similibus Deū offendere: in proximum vero peccare est ipsum aliqua iniuria lædere, quod est minus peccatum quàm primum. Non ergo omnis qui hominē offendit, in Deum peccare dicitur. Hæc Hugo.

¶ Constat ergo, quòd si proprie sit intelligēdus ille textus quantum

B ; est

DE FRATERNA

est ex vi literæ, interpretari debet de propria iniuria, & nō de quouis peccato.

Probatio 2. ¶ Secundo arguitur. Quia enim solet circumstantia scripturarum illuminare sententiam, quum occurrerit dubium aliquod circa sensum scripturæ, debemus attendere ad antecedentia & sequentia : & inde sensum, si possumus, colligere. Sed si antecedentia & sequentia in proposito attendantur, manifeste apparet illū esse sensum huius loci, ergo. Maior est beati Augustini qui etiā. 3. de doctrina Christ. cap. 2. dicit. Vbi sunt ambiguae partes, vel sensus, textus ipse sermonis, à præcedentibus partibus & subsequenter quæ ambiguitatem illam in medio possuerunt, restat consulendus. Et in. 1. Gene. ad literā cap. vlti. Quum diuinos libros legimus, in tanta multitudine verorum intellectuum, qui de paucis verbis eruuntur, & sanitate catholice fidei

Augusti.

fidei muniuntur, id potissimum eligamus, quod certū apparuerit, eum sensisse quem legimus. Si autem hoc latet, id certē quod circumstantia scripturæ non impedit, & quod cum sana fide concordat. Hæc ille.

¶ Minor autem probatur, quòd talis sensus colligatur, & præsertim si sequentia attendamus. Nam in eodē contextu, postquam Christus posuit ordinem corrigendi fratrem in nos peccantem, subditur. Tunc accedens Petrus ad eum, dixit. Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? Quæro nunc abs te, quomodo exponis hæc verba Petri, si non de propria iniuria intelligas? Oportebit enim te ita interpretari. Quoties peccabit in me, id est, me sciente, aut in me, id est, corā me, aut in me, id est, me scandalizans per malum exemplum. Sicut dicit Tho. 22. q. 33. ar. 7.

DE FRATERNA.

drare non potest interrogationi Petri, Ratio, quia non est in potestate nostra remittere omnia peccata, quæ sic in nos committuntur. Non enim est arbitrii nostri remittere peccata quæ directè sunt cōtra Deum, licet coram nobis committantur, & hoc non latebat Petrum interrogantem, quare stulte quæreret sic. Rectius vero exponit Theophilact9 eum locū, dicens. Addit, in me si peccauerit, In Deum enim si peccauerit, non ego qui idiotes sum & priuat9 possum ei remittere, nisi forte Dei ordinē habens sacerdos: Si autem in me peccet ac deinde remisero ei, erit solutus, etiam si priuatus ego sim, & nō sacerdos. Hæc ille. Aliorum etiam doctorum pleriq;, qui in cæteris viam cōmunem sequuntur, idem sentiunt, vt Nicolaus & Abulensis hic, qui asserit, quòd textus iste non potest intelligi nisi de propria iniuria nobis illata. Si igitur hic locus non potest intel

Theophi.

ligi nisi de propria iniuria, nec prior, quum Petrus non ob aliud quaesierit de peccate in se, quam propter dictum Christi praecedens, si peccauerit in te, &c. Vbi Christus docet corrigere fratrem in nos peccatem, & remittere ei si paeniteat, etiam si septies peccauerit, vt habetur Lucae. 17. Licet Matthaeus illud non ponat. Quaestio enim Petri orta est, ex dicto Christi praecedente, & ideo utroque idem est sensus de peccante in se fratre.

¶ Tertio probatur quidem efficacia 3. Probatio. tius. In sacris literis interpretandis, obscuriora loca, per ea quae clariora sunt interpretari debent, iuxta Augustini sententiam, dicentis. Vbi apertius aliqua ponuntur, ibi discendum est, quomodo in locis obscurioribus intelligantur. Nunc igitur quauis textus iste satis erat clarus, quia tamen aliquorum importunis glossis obscuratus est, & difficilis redditus

3. De doctr.
Christ. 16.

DE FRATERNA

Luc. 17.

tus, ex apertioribus illustrandus est. Videamus ergo eandem sententiam apud Lucam expositā, in hoc enim loco concordant, & vnus per alterū exponi debet: iuxta communem regulam. Dicit ergo Lucas. Attendite vobis, Si peccauerit in te frater tuus, increpa illum: & si pœnitētiā egerit, dimitte illi: & si septies peccauerit in te, & septies in die conuersus fuerit ad te, dicens. Peccaui, pœnitet me: dimitte illi. Nunc vides quòd eadem ferè sunt verba apud Matthæū, vt intelligas eādem esse omnino sententiam: & de eadem re loqui. Auer te etiam, quòd apud Matthæū præcesserat doctrina de proximis non scandalizandis, ueq; offendendis: deinde ponitur modus corrigendi fratrem offendentem: & demum interrogatio Petri, Domine quoties peccabit in me frater meus & dimittā ei, vsq; septies? Et quia hæc interrogatio Petri, non potuit nasci nisi ex sen-

sententia Christi apud Lucam, Si septies in die peccauerit in te, & septies in die conuersus fuerit ad te, dimitte illi: constat de eodem genere peccati rogasse Petrũ, de quo loquutus fuerat immediatè Christus: sed Christus loquebatur de propria iniuria apud Lucam, vt notũ est: ergo.

¶ Amplius Glosæ vtriusq; textus, ita interpretatur, quasi vnus sit vtriusq; Euangelistæ cõtextus. Sic enim habet Glosa ordinaria super Matthæum, Si peccauerit, &c. Non passim iubet peccanti dimittere: sed pœnitenti. Ita peccat qui videns fratrem peccare, tacet, sicut qui pœnitenti nõ indulget. Nam qui dixit si pœnitet, dimitte: præmisit, si peccauerit, increpa: ne difficilis sit venia, nec remissa indulgentia. Ecce quomodo miscet glosa vtriusq; Euangelistæ verba. Et eodem modo coniungunt canones concordantiarum, quos composuerunt doctores: ad ostendendum qui-

DE FRATERNA•

quibus in locis concordent Euangelistæ, & quibus non. Sic etiam habetur in Monothessaron, quem texuerunt patres ex quatuor Euangelistis. Attendite vobis. Si autem peccauerit in te frater tuus, vade & corripe, increpa illum inter te & ipsum solū, si audierit te, & pœnitentiam egerit, dimitte illi: lucratus es fratrem tuū. Et si septies in die peccauerit in te, & septies in die ad te conuersus fuerit, dicens. Peccaui, pœnitet me: dimitte illi. Si autem non te audierit: adhibe tecum vnum vel duos testes, &c. Hæc omnia aperte demonstrant, de eadē re omnino loqui istos duos Euangelistas. Sed Lucas (vt omnes consentiunt, etiam qui opinionem contrariam tueri volunt, inter quos est Nicolaus Lyranus) loquitur de propria iniuria: ergo & Matthæus. Iuvat etiam non modicum sententiam nostram parabola illa, quæ apud eundē Matthæum statim sequitur. Regis
vide-

videlicet, qui voluit rationem ponere cum seruis suis: vbi seruus nolens dimittere conseruo suo: puniri iubetur. Et tandem concluditur. Sic faciet vobis pater meus: si non remiseritis vnusquisq; fratri suo, de cordibus vestris. Quæ quidem de iniuriis nobis illatis intelligi debere, clarissimum est: quare & præcedentia nec minus inter se coherere videntur.

¶ Confirmari etiam potest prædictus sensus, ex aliis scripturæ locis idem monentibus: nempe quòd proximis nos lædentibus parcere debeamus. Nam in Leuitico habetur. Nō

Cap. 19.

oderis fratrem tuum in corde tuo: sed publicè argue, ne habeas super illum peccatum. Hanc sententiam allegat Basilius, & componit cum illa sententia Matthæi, Si peccauerit in te, &c. Vt sit sensus. Si frater tuus te in aliquo læserit, nequaquam serues odium cōtra illum: & ad hoc depellendum à corde tuo, argue eum publice

In regu. breui. interrogatio. 47.

DE FRATERNA

blice, id est, manifestè: ostendendo ei causam quam habes contra eum: & non abscondas in corde tuo odium. Melius est enim vt prodas illi indignationis causam, & excludas à te odium: quàm quòd reserues. Ostendendo, inquam, vel ipsi iniurianti, vt cesset ab iniuria & satisfaciat, vel corà iudice, si res est publica: vt odiũ euacuetur facta satisfactione: ne habeas peccatum super illum, ipsum odiendo, vel ex odio alia peccata committendo, quæ plerunq; accidere solent. Facta enim satisfactione, cessat ira: vt habetur Ethi. 4. cap. de mansuetudine. Vnde hæc correctio non solũ prodest fratri peccanti, verum ipsi corrigenti: ex eo quòd hoc modo, liberatur ab odio in fratrem, accepta satisfactione.

¶ Habetur etiam Eccle. 19. Corripe amicum, ne forte non intellexerit & dicat non feci: aut si fecerit, nõ iterum addat facere. Corripe proximum,

num, ne forte non dixerit: aut si dixerit, ne forte iteret. Hæc quæ ante Christi aduētum de iniuria propria corripienda lex charitatis docebat: postea in Euangelio suo Christus ipse commendat, quum dicit. Si peccauerit in te, &c. Et hæc sufficiunt quo ad primam viam.

¶ Secundo principaliter probatur eadem conclusio, ex secunda via: id est, communi cōsensu sanctorum Doctorum. Pro quo supponendum est, quòd sensus verus sacræ scripturæ, petendus est ab antiquis, & probatissimis Doctoribus: præsertim vbi aliquid affirmatur, tanquam dogma necessario tenendum, vel præceptū obligans.

¶ Hoc autem probatur primo testimonio Clementis primi, qui Epistola. 5. (vt suprà allegatum est) ita docet. Oportet ab eo intelligētiam discere scripturarum, qui eam à maioribus secundum veritatem sibi traditā

Clemens.
37. Dist. ca.
Relatum.

DE FRATERNA

ditā seruauit: vt & ipse possit ea quæ rectè suscepit, competenter asserere. Ecce Clementis Papæ testimonium, quo ad antiquos doctores recurrere admonemur: vt quod ipsi senserint, quemadmodum ab Apostolis docti sunt, intelligamus: & teneamus.

De ver. do.
sermo. 18.

¶ Item August. Attēdite, inquit, in facta sanctorum, ne fortè nostra videatur interpretatio, quomodo hæc verba intellexerunt sancti: sic utiq; intelligenda sunt. Vnde & gratianus in principio. Distin. 20. asserit præponēdos esse sacros doctores, summis Pontificibus: in expositione scripturarum. Dicit enim. Apparet quòd diuinarum tractatores scripturarū, & si scientia pontificibus præmineant, tamen quia dignitatis eorum apicem non sunt adepti, in sacrarum scripturarum expositionibus eis præponuntur: in causis verò definiendis: secundum post eos locū merentur. Hoc ille. Quod an sit omnino

nino verum, non est mihi modo definiendum: satis est ad propositum, quòd interpretatio sanctorum semper magni facienda est: nò dico vnius aut alterius, sed còmunis omniũ vel plurium consensus.

¶ Hoc etiam ex sacris literis corroborare possumus. Nā vt habetur Prouer. 13. Multi cibi: in noualib9 patrum. Vbi glo. Multi cibi spiritualis alimonix: in dictis & exemplis sanctorum. Est enim doctrina instar vini: quod quanto antiquius, tanto melius iudicatur.

¶ Antiqui enim patres sunt qui laborauerunt: & alii in labores eorũ introierunt. Nam recentiores (vt inquit Gerson in epistola) quid aliud Gerson. nunc faciunt, quàm eorum veterum sententias contexere: quia clarius forasse & expolitius loquuti sunt? Et plurimi quidem non aliud egisse videntur, quàm si quis, rudem, seu informẽ, aut scabrã metalli massam,

DE FRATERNA

nouiter è minera productam: in for-
 mam splendentem, & gratiorem di-
 uerso limaturæ genere artificialiter
 educat. Item, Prouer. 22. Ne transgre-
 diaris terminos antiquos: quos pos-
 fuerunt patres tui. Glosa, Terminos
 fidei catholicæ: quos ab initio statu-
 re doctores. Itē Iob. 24. dicitur. Alii
 terminos transtulerunt, diripuerūt
 greges, & pauerunt eos. Vbi notan-
 tur & reprehenduntur hæretici, iux-
 ta Gregorium, quia terminos fidei
 positos transtulerunt. Quod quidem
 periculum imminet his etiam, qui
 scripturas ex proprio cerebro, & nō
 ex interpretatione sanctorum intel-
 ligere & docere audent. Nec ab hac
 sentētia dissentit Socrates, apud Pla-
 tonē in hyppia minore, ita loquens.
 Quod autem euidentius est incitiæ
 argumentum, quā si quis à sapien-
 tibus viris dissentiat? Est ergo stan-
 dum sanctorum patrum expositio-
 nibus: & nos illis cedere debemus, si-

CORRECTIONE.

R

cut tyrones militibus veteranis: apud quos non dubium est, magis vigguisse & ingenii vim, & vitæ sanctimoniâ: cum maxima sacrarû literarum exercitatione.

¶ Hoc iacto fundamento, videamus consequenter interpretationem sanctorum super illum locû, Si peccauerit in te frater tuus. Primum enim notum est, vtramq; glosam de propria iniuria interpretari. Nam glo. interlinearis ita habet, id est, iniuria vel cõtumelia affecerit, Ordinaria vero, sic. Si in Deû peccauerit, non est nostri arbitrii. Hoc ordine scādala vitare debemus, ne quem lædamus, & peccātem zelo iustitiæ corripiamus: & pœnitēti misericordiæ viscera pandamus. Et super illud. Inter te & ipsum solum. glo. Non passim iubet peccanti dimittere, sed pœnitenti: vt iam supra citauimus. Ecce quomodo de propria iniuria loquuntur. Aperta est etiam sententia

DE FRATERNA •

Hieronimi: de propria iniuria locū illum exponentis. Si peccauerit, inquit, in nos frater, & in quacūq; causa læserit: dimittendi habemus potestatem, immo & necessitatē: quia præcipitur vt debitoribus nostris debita dimittamus. Si autem in Deum quis peccauerit, non est nostri arbitrii. Dicit enim scriptura diuina. Si peccauerit homo in hominem, rogabit pro eo sacerdos: si autem in Deū peccauerit, quis rogabit pro eo? Nos ē cōtrario, in iniuriis Dei benigni sumus: in nostris contumeliis exercemus odia. Corripiendus est frater seorsum: ne si semel pudorem amiserit, remaneat in peccato. Si quidē audierit, lucrificamus animam eius: & per alterius salutem, nobis quoq; acquiritur sal9. Si autē audire noluerit, adhibeatur frater. Quod si nec illum audierit, adhibeatur tertius, vel corrigendi studio, vel conueniendi sub testibus. Porro si nec illos audie
rit

rit, tunc multis dicendum est, ut detestationi eum habeant: & qui non potuit pudore saluari, saluetur opprobriis. Hæc Hieronymus, Non minus lucide, quam vere, de iniuria, seu contumelia propria intelligens: coniungensq; cum verbis Matthæi, verba ipsa Lucæ: ubi de venia donanda proximo clarissime agitur, & non de iniuria & offensa Dei: quum illa arbitrii nostri non sit. Caue tamen ne ex hoc male inferas: quod ergo nullo modo ad nos pertineat corripere alia delicta in Deum commissa. Iam enim in prima conclusione indicauimus, corrigere proximum peccantem quouis peccato mortali, esse de lege naturæ: & quanto maius est peccatum, tanto obnixius tenemur corrigere. Sed quum dicit, quod nostri arbitrii non est remittere offensam Dei: discrimen utiq; signare intendit, inter peccata in solum Deum commissa, & illa quibus nos lædimur:

DE FRATERNA •

Quòd illa dimittendo & dissimulãdo peccemus, præsertim si ex officio nobis incumbat correctio: ista verò non dimittendo, quum frater resipuerit, similiter damnemur. Quomodo autem in predictis verbis Hieronymi multi dicipiãtur, postea docebimus: quum de communi recentiorum expositione, super prædictũ textum Matthæi disseremus.

Hiero.

¶ Idem ipse Hieronymus, in epistola ad Rusticum prope finem non aliter intelligit textum illum, quàm de propria iniuria. Ait enim. Quid enim mihi prodest, si aliis mala mea referas: si me nesciẽte, peccatis meis, immo detractiõibus tuis: aliũ vulneras? Et quum certatim omnibus narres, sic singulis loquaris: quasi nulli dixeris alteri? Hoc est, nõ me emẽ dare: sed vitio tuo satisfacere. Præcepit dominus peccantem in nos, argui debere, secrete, vel adhibito teste & si audire noluerit, referri ad ecclesiam

fiam. habendosq; in malo pertinaces
sicut ethnicos & publicanos. Vides
quemadmodum Hieronymus, ubiq;
de propria iniuria in nos commissa
intelligit locum illum.

¶ Costat etiam Chrysostomum li Chryso. ho
teralis sensus indagatorem eximiū, mt. et. i. sta
ita intellexisse. Ait enim. the.

¶ Quoniam acri oratione aduer-
sus scandalizantes usus, multis eos ar-
gumentis terruit: ne supini & desi-
des hac ratione hi fiant quibus scan-
dala inferuntur, & ne putantes totā
in alios culpam esse reiectam, ad mo-
liciei vitium delabātur, & quasi cul-
tu Dei digni in arrogantia incidāt:
perspice quomodo ipsos etiam com-
primit atq; coercet, & inter duos so-
lummodo redargutionem fieri iu-
bet, ne scilicet testimonio multitudi-
nis, graviore accusatione visa, dedi-
gnatus ille duriores se ad corrigen-
dum præbeat. Ideo dico inter te & i-
psū solum, & si quidē te audierit,

DE FRATERNA.

lucratus eris fratrem tuum. Quid est
 si te audierit? Si persuasus videlicet
 abs te, peccati se cōdemnabit. Lucra-
 tus es fratrem tuum. Non dixit satis
 factum tibi est: quum hoc modo ani-
 maduersum esse in ipsum videatur,
 Sed lucratus es fratrem tuum: vt de-
 signaret communiter vtriq; inimi-
 citias esse detrimentū. Nec dixit, ef-
 fecisti vt frater tuus se lucraretur, sed
 tu fratrem tuū lucratus es, ita signifi-
 cauit vtrūq; iacturam fecisse, alterū
 fratris, alterum propriæ salutis. Id
 ipsum & cum in monte sedebat ad-
 monebat, tum ipsum qui commisit
 ad eum qui fuit iniuriatus mittens,
 Si enim offers munus tuū ad altare, &
 ibi recordatus fueris, &c, tū ipsum
 qui passus est iniuriā remittere pro-
 ximo peccata iubens. Dimitte nāq;
 (ait) debita nostra, sicut & nos dimit-
 timus debitoribus nostris. Nunc ve-
 ro alium quēdam modum induxit.
 Nec eum qui fecit, sed eum qui pas-
 sus

sus iniuriam est, primo reducit. Nā
 quoniam qui iniuriam intulit, ad sa-
 tisfaciendum est rubore ac dedeco-
 re impeditus: eum qui passus est ad
 illum non temerè, sed emendationis
 causa mittit. Non dixit, eum accusā,
 increpa, pœnas petito, sed argue in-
 quit. Nā quoniā ille, partim ira, par-
 tim rubore quasi vino sopitus nō vi-
 deat, opus est, vt tu qui rectè vales ad
 ægrotū proficiscaris: & priuato quo-
 dam iudicio constituto, remedium
 facilius inferas. Nihil aliud est argue-
 re, quàm in memoriam eius peccata
 reducere, & ad eum quæ passus sit ex-
 ponere: quod si rectè sit: quasi pars
 quedam est defensionis, quæ vehemē-
 ter ad reconciliationem impellit.
 Quid igitur inquis faciam, si durus
 & pertinax fuerit? Assume tecum, in-
 quit, vnum aut duos testes: vt in ore
 duorum vel trium testium, stet om-
 ne verbum. Nam quanto ille impu-
 dentior & pertinacior fuerit: tanto
 magis

DE FRATERNA

magis ad emendationem eius absq;
ira & molestia nobis studendum est.
Nam & medicus quum grauiorem
viderit morbum, non desistit, nec
molestia pressus deficit: sed ad feren-
da remedia diligentius se accingit.
Quod nos quoque facere iubet. Quo-
niã enim solus imbecillior visus es:
adiunctione duorũ fortior factus, ar-
gue delinquentem.

¶ Perpende quia non eius qui la-
cessitus est iniuria: verum etiam la-
cessentis vtilitatem quærit. Nam ve-
re passus iniuriã, is certè est qui pas-
sione victus succumbit. Is (inquam)
est qui morbo captus laborat. Propte-
rea sapium sanũ ad illum, modo so-
lum, modo cum aliis mittit. Et si per-
tinacia obduratus est, etiam ecclesiã
ad hunc agrotum adducat. Dic (in-
quit) ecclesiæ. Quoniam si eius qui
patitur, commodum quæreret tan-
tummodo certè nõ iussisset septua-
gies septies poenitenti esse remitten-
dum

dum, nec toties, tamq; multos passionis emendatores statuisset. Et infra. Cur autē eum qui passus est, & nō alios arguere & exostulare praecepit? Quoniam patiētius hunc in quē iniurias iaculatus est, cui dolorem iutulit, quem oppressit laturus est. Non enim pariter æquo animo ab alio quā iniuriam passo, & contumelias laceffito exostulatus sustinebit: præsertim quum solus sit quādo eum arguit. Nam si qui pœnas ab eo petere posset, is de salute ipsius laborat: maxime omnium poterit placere. Hæc Chrysostomus.

¶ Quid quæso lucidius & ad propositum nostrum accommodatius dici potuit? Nōne à principio vsque ad finem loquitur de propria iniuria? copulans etiam cum textu Matthæi quem exponēdum sumpserat, textum Lucæ, qui de propria iniuria manifeste loquitur? Et quod specialius pugnat cum communi modo in-

DE FRATERNA

do interpretandi illum textum, convincitq; non esse intelligendum de alio peccato quàm de iniuria propria, est illud. Cur autē eum qui passus est &c. Manifeste enim docet nō esse arguēdum nisi ab iniuriam passus, eum qui iniuriam intulit. Et rationē reddit, quia nemo melius corrigere potest quàm qui passus est iniuriam. Quum enim posset expetere pœnas, & vindictam quærere per iudicem: ad pacem inuitat peccātem corripiendo. Voluit ergo nos habere curam de offensoribus nostris, ut quibus modis possimus contendamus ad eorū salutem procurandā, ne nostro silētio illi remanerent in suo peccato. Vnde postea subiungit idem Chrysostomus. Quid sibi vult in ore duorū aut trium testium stabit omne verbum? Habes iam testes (inquit) opus à te tuum est cōfectum, ut nihil quod ad te pertineat reliquum esse videatur. Vide cur testes adhibere

hibere oporteat. Ne scilicet frater
 noster iure possit de nobis queri, si
 his prætermisissis, ecclesiæ denuntie-
 mus, quo ille publice confundatur.
 Nec ab hac sua sententia dissetire po-
 tuit vnquā idem Chrysostomus, qui Chrysost.
 etiam homelia. 70. ad populum An-
 thiochenum, sic hunc locum intelli-
 git. Quomodo (inquit) inobedientes
 esset castigaturus, subiungit. Si quis
 in te peccauerit, vade corripe inter
 te & ipsum solum, si vero non audie-
 rit, assume tecum vnum vel duos, si
 autem & ita contradicat, dic eccle-
 siæ, si vero neque ecclesiam audierit,
 sit tibi sicut ethnicus & publicanus.
 Sed si cōtra me peccantem, postquā
 me non audierit, ita præcipit auersa-
 ri in se ipsum & in Deum peccantē,
 qualiter habere debeo: vos iudicate.
 Et homilia. 5. de verbis Esaie dicit,
 Quod Christus illis verbis Matth. 18.
 adhortatus est homines: vt facerent
 quoties inuicem peccarent, quod fe-
 cit

cit Deus erga homines.

Hilarius.

¶ Hilarius super hunc locum sic habet. Eum ordinem continendæ charitatis nobis dominus imposuit, quem ipse in conseruando populū israel tenuerat. Iubet enim peccantem fratrem ab eo solo in quem peccauerat corripere, & obiurgari. Ipse enim sacrificantem diis alienis populum iudaicum, maiestatis suæ aduentu et toto præsentis potestatis terrore corripuit, tunc quum idem populus, Dei propinquantis aduentū (extra montem licet positus) ferre non potuit, ad obedientiam. Vnum aut duos iussit adhiberi, vt in ore duorū testium, fides verbi ac veritatis maneat, quia insolenti Israel lex & Prophetæ, & Ioānes est missus. Hæc ille. Vbi plane docet, peccatē ab eo esse arguendum & obiurgandum: contra quē peccauerat, vt dixit Chrysostomus. Quibus consonant & Beda super Lucam. 17. Et Rabanus super Matthæ.

Beda.

Rabanus.

Matthæum dicentes. Non passim iubet peccanti dimitti, sed audienti, idest, obediēti & pœnitentiam agēti: ne vel difficilis sit venia, vel remissa indulgentia. Voluit enim dominus sic nos remittere iniuriam, quòd non simus negligentes salutis illorū: & sic arguamus: quòd pœnitentibus remittamur. Beat⁹ Ambrosi⁹ etiam in Luc. *Ambrosi⁹.* 17. vtriusq; euāgelistæ verba cōiūgēs aperte docet de propria iniuria vtrūq; fuisse loquutum. Quā bene (inquit) post diuitem qui cruciatur in pœnis: subiecit praeceptum veniæ largiendæ. His vtiq; qui se ab errore conuertunt: ne quē desperatio nō reuocet à culpa. Quā vero moderatus est, vt nec difficilis sit venia, nec remissa indulgentia. Ne quē vel austera per cellat inuectio, vel conuiuētia inuitet ad culpam. Sic & alibi. Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe inter te & ipsum solū. Plus enim proficit amica correctio, quā

DE FRATERNA

quàm accusatio turbulenta. Illa pudorem intulit, hæc indignationem mouet. Seruetur potius quo prodi metuat qui monetur. Bonum quippe est, vt amicū te magis qui corripitur credat, q̄ inimicū. Facilius enim cōsiliis acquiescitur: q̄ iniuriæ succūbitur. vnde & apostol⁹. Corripite (inquit) vt fratrē, vt erubescat: nō vt inimicū eū existimetis. Infirmus enim custos diuturnitatis est timor, pudor autem bonus magister officii. Qui enim metuit, reprimitur: non emēdatur: quem pudet facere, in naturam vertit. Pulchrè autem posuit si peccauerit in te. Nō enim est æqua conditio, in Deum, hominemq; peccare. Deniq; Apostolus qui diuini verus est interpret oraculi, hæreticū (inquit) post vnā correctionem deuota: quia non æqua perfidia vt culpa venialis. Et quoniam plerumque per imperitiam error obrepfit, corripiendum præcipit: vt aut pertina-

cia

cia vitetur, aut prolapsio corrigatur
Hæc magnus Ambrosius.

¶ Vbi nota, quòd culpam veniale
apellat quæ facile expurgari & cor-
rigi potest, qualis nō est hæresis cum
pertinacia. Ponit ergo distinctionē
inter peccata in Deum, & in homi-
nē commissa. docens de peccatis in
hominem correctionem istam intel-
ligi debere. Nec turberis quod sic Tit 3.
Ambrosius legit illud apostoli. Hæ-
reticum hominem post vnā cor-
rectionem, deuota. quum tamen in
vulgata æditione nostra habeatur.
Post vnā & secundā correctionē,
deuota. Non enim solus Ambrosius
sic legit, sed & Tertulianus, Hirenæ-
us, & Cyprianus, quin etiam Hiero-
nymus asserit, sic habere textū Græ-
cum. De hoc autem latius infra quū
de peccato hæresis agemus.

¶ Concordat & Theophilactus, Theophi.
qui simia Chrysostomi solet nomi-
nari. Sic enim habet super illum lo-

D cum

DE FRATERNA

cum Math, si peccauerit, &c. Sermo
nem contra offendiculum dātes val
de extenderat: nūc & eos qui offendū
tur corrigit. Vt enim tu qui offende
ris non omnino cadas, quia offendē
tem vā habiturū dixit, volo (inquit)
& te qui offenderis, arguere eos qui
te iniuria afficiunt & nocent, si fue
rint Christiani. Etenim si non bap
tizatus, iniuria affecerit: tunc ab eo
te subducas, si autem frater, argue il
lum. Non enim dixit, cōuitiare, sed
argue. Si te audierit, hoc est condem
nauerit seipsū (priuatim enim vult
primum peccantes argui, vt ne co
ram multis redargutus impudētior
fiat) Et infra. Consolatio autem fit
offenso, iniuria afficientem publica
num existimari atque gentilem, hoc
est incredulū. Nunquid autem hæc
sola iniuria faciētis pœna? Sed audi
quæ sequuntur. Amē dico vobis, &c.
Hæc ille. Ecce quā expresse locum
illum interpretatur de iniuria pro
pria

pria. Vnde cōstat, & illa quæ præmi-
ferat dominus de scandalizantibus
pufillos, intelligi debere de iniurian-
tibus & nocentibus eis: quemadmo-
dum Chrysostomus & alii sancti in-
telligunt.

¶ Sed veniamus iam ad beatū Au-
gustinum, quem in hunc locum di-
stuli (quum in primis esset ponendus) Augusti.
quia eius sententiam sibi patrocina-
ri existimant, qui oppositum opinā-
tur: & ideo oportebit eam prolixius
expendere. Carpunt enim sibi ali-
quot verba ex Augustino, dissimulā-
tes reliqua quæ cōtra eos aperte pug-
nant. Vt igitur veritas appareat, re-
cēsebo ex integro verba Aug. sermo.
16. de verbis domini: qui totus est de
hoc textu. Dicit igitur.

¶ Si peccauerit in te frater tuus, cor-
ripe eum inter te & ipsum solū. Qua-
re illū corripis, quia doles quod pec-
cauerit in te? Absit. Si amoretui facis
nihil facis. Si amore illius facis, opti-

inē facis. Deniq; in ipsis verbis attē-
de cui⁹ amore id facere debeas, utrū
tui, an illius. Si te audierit (inquit) lu-
cratus eris fratrem tuum. Ergo prop-
ter illum fac, vt lucreris illū. Sic fa-
ciēdo, lucraris. nisi fecisses, perierat
Quid est ergo quod pleriq; homi-
nes ista peccata contēnunt, & dicūt,
quid magnum feci? In hominē pec-
caui. Noli contemnere. Et post pau-
lulum ait. Nemo ergo dicat quia nō
peccaui in Deum, sed peccaui in fra-
trem: in hominem peccaui, leue pec-
catum est, aut nullum peccatū. For-
te inde dicis leue, quia cito curatur.
Peccasti in fratrem, fac satis, & sana-
tus es. Cito fecisti mortiferam rem,
sed remedium cito inuenisti. Quis
nostrum speret regnum cœlorum
fratres mei? Quando dixit Euange-
liū. Qui dixerit fratri suo fatue, re-
erit gehenæ ignis. Magn⁹ terror: sed
vide ibi remedium. Si obtuleris mu-
nus tuū ad altare, et ibi recordatus
fueris,

fueris quia frater tuus habet aliquid
 aduersus te, relinque ibi munus tuum
 ante altare, & vade reconciliare fra-
 tri tuo &c. Deinde subiungit. Hoc
 debet facere qui fecit iniuriam. Qui
 autem passus est quid debet? Quod au-
 diuimus hodie. Si peccauerit in te fra-
 ter tuus, corripe illum inter te & ip-
 sum solum. Si neglexeris, peior es. Il-
 le iniuriam fecit, & iniuriam facien-
 do graui se ipsum vulnere percussit,
 Tu vulnus fratris contemnis, tu vides
 perire & negligis, peior es tacendo,
 quam ille conuiciando. Quando er-
 go in nos aliquis peccat: habeamus
 magnam curam. Non pro nobis, nam
 gloriosum est iniurias obliuisci. Sed
 obliuiscere iniuriam tuam, non vul-
 nus fratris tui. Ergo corripe eum in-
 ter te & ipsum solum, intuens corre-
 ctioni, parcens pudori. Forte enim
 prae verecundia, incipit defendere
 peccatum suum, & quem vis corre-
 ctio, facis peiorem. Corripe er-

DE FRATERNA^o

go inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuū, quia perierat nisi faceres. Si autem te non audierit, idest, peccatum suum quasi iustitiam defenderit, adhibe illi duos vel tres: quia in ore duorum vel trium testium stat omne verbum. Si nec ipsos audierit, refer ad ecclesiā. Si nec ecclesiam audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Noli illum deputare in numerum fratrum tuorum. Nec ideo salus eius negligenda est. Nā & ipsos ethnicos, idest, gentiles & paganos, in numero quidem fratrum non deputamus, sed tamen eorum salutem inquirimus. Hæc ille. Quid potuit dici clarius, ut ostenderet textum illum debere intelligi de propria iniuria in nos commissa? Deinde ipsemet Augustinus mouet difficultatem, quæ videbatur emergere ex illis verbis, Corripe inter te & ipsum solum. Quoniam Salomon dicit. Qui arguit palam, facit pacē.

Et

Et Apostolus. Peccantem corā om- 1. Thimo. 5.
nibus argue. Quam difficultatem
dirimens, ait. Quod in delictis secre-
tis secreta debet fieri correctio. Et
sic est intelligendum dictum Chri-
sti. Si peccauerit in te frater tuus, id
est, secretè, corripe tūc inter te & ip-
sum solum. Si autē peccauerit quis
publicè, tunc publicè arguendus est,
quemadmodum Salomon dicit, &
Paulus præcipit. Hoc autē est quod
docet Augustin. Et habetur. 2. q. 1. c.
Si peccauerit. Si peccauerit in te fra-
ter tuus, corripe eum inter te & ip-
sum solum. Quare? Quia in te pecca-
uit. Quid est in te peccauit? Tu scis,
quia peccauit. Quia enim secretum
fuit quādo in te peccauit, secretum
quære, quā corrigis quod peccauit
in te. Nā si solus nosti quia peccauit
in te, & eum vis coram omnibus ar-
guere, non eris corrector erroris, sed
proditor. Attende quemadmodum
iustus Ioseph, tanto flagitio quod de

DE F R A T E R N A

vxore fuerat suspicatus, tanta benignitate pepercit, ante quàm sciret unde illa conceperat, quam grauidam senserat, & se ad illam non accessisse nouerat. Restabat itaq; certa adulterii suspicio, & tamen quia ipse solus nouerat, ipse solus sciebat, quid dicit Euangelium? Ioseph autè quū esset iustus, & nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam. Ergo corripienda ipsa sunt coram omnibus, quæ peccantur coram omnibus, ipsa vero corripienda sunt secretius, quæ peccantur secretius. Distingue tempora, & concordabit scriptura. Sic agamus, & sic agendum est, non solum quando in nos peccatur, sed etiam quādo peccatur ab aliquo, ut ab altero nesciatur, in secreto debemus corrigere. Nouit enim nescio quem homicidam episcopus, & nemo alius illum nouit. Ego nolo eum publice corripere: & tu quæris inscribere. Prorsus nec prodo, nec negligo

gligo. Corripio in secreto, pono ante oculos eius iudicium Dei, terreo eruētam conscientiam, persuadeo poenitentiam, Hac autoritate præditi esse debemus: alias charitate, in originali Augustini. Vnde aliquando homines reprehēdunt nos, quòd quasi non reprehēdamus, aut putāt nos scire quod nescimus, aut putant nos tacere quod scimus. Sed forte quod scis, & ego scio, non tamen coram te corripio, quia curare volo, non accusare. Sūt homines adulteri in domibus suis in secreto peccantes, aliquādo nobis ab vxoribus suis plerumq; zelantibus, aliquando maritorum salutem quærentibus, produntur. Nos non prodimus palàm, sed in secreto arguimus, vt vbi contigerit malum, ibi moriatur, Non tamen vulnus illud negligimus. Ante omnia ostendentes homini in tali peccato constituto, fauciamq; gerenti cōscientiam, illud vuln9 esse mortiferum

Nota.

DE FRATERNA

tiferum. Haftenus decretum. Prosequiturq; Augustinus, Peccauit ergo in te frater. Si solus nosti, tunc vere in te solum peccauit, nam si multis audientib9 tibi fecit iniuriam, & in illos peccauit, quos testes suæ iniquitatis fecit. Quando, me audiente, fratri meo quisquam iniuriam facit, absit vt à me alienam iniuriam illam putem. Hæc Augustinus. Si attente legisti hanc expositionem Augustini, multa intelligere potuisti notatu digna, & proposito nostro valde consona.

¶ Primum, quòd non aliter quàm de propria iniuria in nos commissâ perpetuo loquitur, vnde & d̄ tali peccato textum illum censuit intelligendum, & non de aliis.

¶ Deinde ne ordinem illum Euāgelicū nobis adeò difficilem redderet, docet tunc esse seruandum quū sine testibus clamq; nobis iniuria infertur, vt secrete corrigatur quod secrete

eretur peccatum est. Si autem coram aliis fit nobis iniuria, quoniam iam iniuria cōmunis reputanda est, quia in me & in cæteros adstantes pariter peccatum est, nam quos nec reueretur nec timet, videtur contemnere, proinde non iam secreta correctione opus est. Sic enim intelligit peccare in te, quasi sic in te quod non in quempiam alium, quod contingit quando tibi clam iniuria fit.

¶ Tertiò Augustinus tunc testes censuit esse adhibendos, quādo peccans ignorat, aut non animaduertit esse peccatum quod facit, aut forte leuius esse peccatum existimat quum sit graue, eo videlicet fine vt cōvincatur peccasse, aut grauiter peccasse, non vt conuincatur de actu ipso tantum, tunc enim adducens testes magis diceretur delator criminis, quā corrector. Idem sentit glo. Matth. 18. quod testes adducēdi sunt, si forte ille neget esse peccatum

tum quod fecit.

¶ Hinc constat glosam illam. c. Si peccauerit, 2. q. 1. Frustra laborare cōtendendo trahere Augustinum vel inuitum atq; renitentem ad suum sensum, videlicet quòd & si aliqui sint testes delicti, nihilominus seruari debeat ille ordo correctionis, & exponendo illud (Si tu scis quia peccauit in te, id est, si pauci sciūt. Sed hæc falsa expositio processit ex ignorantia eorum quæ in Augustino consequenter habentur, & non ponuntur in decreto illo. Sic enim habet Augustinus. Peccauit ergo inte frater si solus nosti. Nam si aliis audientibus, & in illos peccauit, &c. Falso etiam quis inferret, illud de prælatis dum taxat esse interpretandū, ex eo quod Augustinus dicit de seipso, nolo publice arguere, &c. Ibi enim exemplū ponit in seipso, quū potuisset etiam in aliis exemplificare, iuxta regulā generalē quam ponit, quod semper publica

publica publice, & secreta secretè
corripi debent.

¶ Deinde ipse met Augusti. tra-
ctans illud verbum, Hypocrita eice
primum trabem de oculo tuo, hanc
materiam pulchrè absoluit, docens
quomodo, & á quo frater sit corrigē-
dus quū in aliquod peccatum fuerit
lapsus, nihil tamen de hoc processu
Euangelico meminit, aut saltem de
adhibendis testibus, quem ordinem
si intelligebat esse seruādum in quo
uis peccato corripiēdo, cur illud ta-
cuit? Nec in eo duntaxat sed in ple-
risq; aliis locis, vbi de Correctione
fraterna citra propriam iniuriam
loquitur, si eum differentem obser-
uas, comperies neque citare neq; me-
minisse illius processus Matthæ. 18.
Quare signum est manifestū, nec Au-
gustinum, nec ceteros prædictos do-
ctores intellexisse locum illū de quo
libet peccato corripiendo: sed vt di-
ximus de propria iniuria.

¶ Vide-

DE FRATERNA

Basilius.

¶ Videamus etiam quid senserit
Diuus Basilus de hac re, qui in regu-
lis breuioribus interrogatione. 232.
sic habet interrogatio. Si quis iniu-
ria affectus ab aliquo tenendæ ani-
mi sui lenitatis causa, patientiæ q;
ea de re cum nemine loquatur, atq;
hoc modo existimet se reddere iudi-
cium Deo, nunquid hic facit secun-
dum Deum?

Responsio.

¶ Cum dominus dixerit, modo, Di-
mittite si quid habetis aduersus ali-
quem, modo vero, Si peccauerit in te
frater tuus corripe eum inter te &
ipsum solum, &c. Hic lenitatis qui-
dem animi sui fructum in eo osten-
dere debet, vt preces Deo sincero a-
nimi affectu pro eo à quo læsus sit ad-
hibeat, verbaq; vsurpet, Domine ne
statuas illi hoc peccatum, Ne vt ira-
tus fratri suo, res efficiatur iudicio,
admonitione vero leni, & castigatio-
ne aduersus ipsum iniuriæ autorem

vti

vti, quo videlicet illum quoq; à ira liberet, quæ venit in filios contumacia. Si vero in hoc negligens fuerit, & tenendæ patiétia suæ causa id dissimulanter tulerit, dupliciter peccatum incurrit. Et quòd præcepto illi nõ paret. Castigatione castigabis fratrem tuum, & non sumes propter eum peccatum, & taciturnitate illa peccantis particeps efficitur. Et quem castigationibus lucrari potuerat, sicut dominus præcepit, in malo eum patitur perire. Hæc Basilius. Ecce quàm aperte de propria iniuria loquitur adiungens aliud textum dimittite & dimittitur vobis. Similiter illud Leuitici. 19. quæ nõ nisi de propria iniuria possunt intelligi.

Leuit. 19.

¶ Idem præterea Basilius in regula monachorum. c. 9. sibi semper cõstans, à superiori intellectu non discedit. Dicit enim quòd intrans religionē debet sua distribuere, nec illa negligere, sed curare vt dentur pauperibus

DE FRATERN^A

peribus. Quòd si cognati repugnēt,
non cōuenit (inquit) litigare cum il-
lis, admonendi sunt tamen qui tales
sunt, seduloq; testificandum sacrile-
gii scelere seipsos obstringere. Idque
ut pareamus praecepto domini, qui
dixit. Si peccauerit in te frater tuus,
corripe inter te & ipsum solum, &c.
Porro de his rebus experiri apud iu-
dices extrarios, vetat idem dominus
quum dicit. Et ei qui vult tecum in
iudicium contēdere, & tunicam tuā
tollere, dimitte ei & palliū. Et Pau-
lus similiter. Sic enim est apud ipsū.
Audet aliquis vestrum habens nego-
cium aduersus alterū, iudicari apud
iniquos, & nō apud sanctos. Atq; a-
pud hos ipsos nēpe sanctos, etiā in iu-
diciū citabimus, si quando citabi-
mus, maiore habita ratione frater-
næ salutis quàm vtilitatis vlli, quæ
ex pecunia possit proficisci. Etenim
dominus quū ante dixisset, si te au-
dierit, postea addit. Lucratus es non
pecu-

pecuniam sed fratrem tuum. Hæc il-
le. Nulla eget expositione tam aper-
ta sententia, quo intelligamus eum
de propria iniuria interpretari illū
locum.

¶ Accedit & beatus Gregorius li- Gregorius.
bro quarto Registri. c. 82. vbi contra
Ioannem patriarcham Constantinopolitanum loquitur, qui sibi nomē
præsumpserat vniuersalis Episcopi,
in iniuriam apostolicæ sedis. Et nos
quidem (inquit) in quos talis tantaq;
per ausum nefarium culpa commit-
titur, seruamus quod veritas præci-
pit, dicens. Si peccauerit in te frater
tuus. vade & corripe eum inter te &
ipsum solum, &c. Ego itaq; per re-
sponsores meos semel, & his verbis
humilibus: hoc quod in tota ecclesia
peccatur, corripere studui. Nūc per
me scribo. Quidquid facere humili-
ter debui, non ommissi. Sed quia in
mea correctione despicior, restat vt
ecclesiam debeam adhibere. Hec il-
le.

DE FRATERNA

le Loquitur ergo Gregorius: de propria iniuria: licet ex consequenti esset in ipsam ecclesiam. Nec ab his sacris & grauissimis autoribus, dissensit Isidorus clarus ordinis sancti Benedicti, qui super illum locum Matthæi, ita dicit. Superius tibi (inquit) præceptum fuit, ne in fratrem pecces: quod si ipse in te peccauerit, vade & argue inter te & ipsum. Obserua vero quam ob causam. Nempe nō vt tibi satisfaciatur, quod manifeste apparet, quum addit. Si te audierit lucratus es fratrem tuum. Admonendus est ergo frater, non vt cū eo expostulemus iniuriam: sed lucrandi illius gratia. Hæc ille.

¶ Constat ergo his testimoniis, & aliis plurimis, quæ adduci poterant, hanc fuisse sanctorum patrum sententiam: vt ille textus de propria iniuria sit interpretandus. Quod si ad huc pertinaciter contendas, illos etiam intellexisse de quolibet peccato, eo

to, eo modo corripiendum esse fratrem, & ad id omnes teneri præceptivæ: rogo, quo modo tot viri sanctissimi, pariter & doctissimi, tot difficultates, easq; inextricabiles, ex illo sensu necessario pullulantes, nō sunt subodorati? Quod si illas perceperunt, cur eas solvere aut saltem indicare dissimulassent? Forte theologis scholasticis, quasi acutioribus, nodos illos reliquerunt explicandos. Sed in re tanti momenti, non est locus dissimulationi.

¶ Intellexit hoc noster Abulensis Abulensis.
Matth. 18. q. 84. vbi ait, quod ista verba, si peccaverit in te, &c. Intellexerunt omnes sancti antiqui doctores de propria iniuria, vel de damno nobis illato: quia sic Augustinus, sic Hieronimus, sic Chrysostomus senserunt, & ibi ostendit eos perperam intelligere Augustinum, qui putant eum ita exponere. Si peccaverit in te id est, te sciente. Sed postea idem Abulensis

DE FRATERNA •

lenfis, ne à communi via theologorum videretur deuiare, retroceſſit ab hac prima & vera ſententia. De quo infra aduerſus eum aliqua notabimus. Sed nequis exiſtimet, omnes recentiores theologos ab hac noſtra ſententia abhorrere, placet mihi poſt tantam nubem teſtiũ antiquorum, etiam modernorum teſtimonia aliquot recensere.

Erasmus.

¶ Erasmus Roterodamus (quem licet in pleriſq; minus probandum cenſeam, in paraphraſi tamen Euangelii merito ab omnibus commendatur, quòd ſenſum ſcripturæ dilucidauerit ſanctorum ſententias eleganter exprimens) locum illũ. Matthæi. 18. luculenter quidem, & germane ita ediſſerit. Si peccauerit in te, &c. Abſint à veſtro contubernio offendicula, quæ pacem dirimunt fraternam: ſed adſit mutua charitas qua viciffim alii aliorum erratis amanter medeamini, ſi qua inciderint.

rint. Porrò medicandi modus huc erit. Si quid admiserit in te frater tuus quod sit animaduersione dignum, ne statim profilias ad vindictam, ne ue rursus silentio finas illum perire: dū veluti vinolētus affectibus suis, peccat impune. Sed primum experire remedio quàm maxime blando, quod nec pudoris quidem incōmodo fratrem aspergat. Adito illum solus solum, & nullis arbitris, rem inter vos transfigito. Si nondum agnoscit culpam, argue illum, & ob oculos pone quantum aberrauerit ab officio fraterne charitatis. Talis autē sit admonitio, quòd declaret te nihil aliud quærere, quàm illius salutem, & amicitiae pristinae farturam. Quia si ille tā est sanabilis, vt ad hāc secretam admonitionem resipiscat, non est quòd vlciscaris, aut quòd illum traducas. Satis est quòd lucrari feceris fratrē tuum. Interim & tuo lucro consuluisti. Periturus enim

DE FRATERNA •

erat tibi amicus, peritura erat Deo anima. Quòd si grauior est morbus, quàm vt hoc leuissimo remedio sanari queat, non est prorsus abiicienda spes, neque statim ad extrema remedia veniendum. Sed si tibi non præbuerit aurem, rursus adito hominem, adhibito vno atq; altero: siue vt pudori mediocri corrigatur, qui nõ progreditur vsq; ad infamiam: siue vt testimonio duorũ vel trium, possit reuinci. Quòd si tam est intractabilis, vt nec pudore, nec metu iudicii commoueatur reus: defer ad congregationem: vt vel multitudinis consensu, vel eorũ authoritate qui multitudini præsumt: emendetur. Quòd si adeo est insanabilis, vt nec secreta fraterna q; correctione, nec duorum aut trium conscientia consensuque corrigatur: nec prolati criminis pudore, nec primorũ authoritate corrigatur: illum suo morbo relinquito. Anputetur à familiari cõsortio:

nec

nec alio loco habeatur, quàm si sit ethnicus, aut publicanus. Sit inter vos hæc atrocissima pœna, quæ tamen non in aliud adhibeatur: nisi aut, vt pudore resipiscat frater, dum se videt ab omnibus vitari: aut certe ne gregi admittat, alios inficiat suo contagio. Hæc ille.

¶ Et certè hanc fuisse Christi doctrinam planã & suauem, vel ratio ipsa persuadet: vt videlicet mutuum inter nos seruaremus charitatem. Quam si quando lædi contingeret, statim refarcire studeremus: primo benigne per nos admonendo, vt si sic amicabiliter per nos, aut certè per amicos qui sunt iniuriæ conscii, aut testes, pax componi potest: non prodatur in publicum. Si vero cõtumax fuerit, præstat illum famæ iacturam incurrere: quàm sic in peccato manere. Quòd si perseveret impœnitens, eiiciatur ab ecclesia ne alios turbet: & tanquam ovis morbida arceatur

DE FRATERNA •

à grege, ne alios inficiat. Melius est enim solum perire:quàm multos secum in perniciem trahere.

Iaco.fab.

¶ Idem omnino sentit Iacobus Faber stapulensis: qui prætermisissis novis expositionibus, sequutusq; antiquorum sententiam, præsertim Hylarii, cuius aliqua verba formaliter refert, ita habet. Si peccauerit. &c. Certè qui requisitus est à Deo, vt reuocatus collocaretur in cœlo: peccauerat in Deum. Sic eum qui peccauerit in te, require: vt reuoces ipsum ab errore: vt sis semper boni Dei imitator. Require dico, per charitatem ad faciendam Dei voluntatem, qui neq; vnum quidem perire vult: & ipsius qui requiritur salutis gratia. Ac primum quidē per te ipsum solum, manifestando illi errorem suū: & admonendo eum vt Deo satisfaciat, quod est fraternæ charitatis officium. Quòd si sic non resipiscat, adhibe maiorem diligentiam: adiuncto

Etote tecum per charitatem (sola Dei
 offensi & salutis fratris habita ratio
 ne) vno aut duobus, qui tecum ad re-
 uocandum eum ad vitam adiuuent:
 imitâdo bonitatem illam verè di-
 uinam, quæ & per se, & sibi adiunctis
 prophetis, apostolis, & sanctis viris:
 requirit eos qui ipsū offendūt. Quòd
 si nec dum te audiat, dic ecclesiæ, id
 est, his qui in spiritualibus præsunt,
 & id sola charitate, vt amore reuo-
 care possis fratrem ad vitam, etiam
 his adhibitis testibus qui tecum per
 charitatem laborant, vt saluent eū.
 Quatenus tanto magis studeat eccle-
 sia illum inducere ad satis faciendū
 Deo, id est, resipiscēdum. Si primo te
 audiat, id est, hortatu & admonitio-
 ne charitatis tuæ resipiscendo desi-
 stat à peccato, & satisfaciat, reconci-
 lietur que Deo per te, lucratus est
 fratrem tuum Deo. Si vero ad-
 hibito vno vel duobus, lucratus es
 Deo eum per illos. Si tandē per præ-
 fides

DE FRATERNA

fides ecclesiæ: etiam es eum lucratus Deo per ecclesiam. Quòd si hac vniuersali adhibita diligentia, contemnat vitam emendare, agnoscere culpam, & Deo satisfacere: similis est illi qui nec Deum per se ipsum requirentem, nec adiunctis sibi prophetis, & apostolis, nec vniuerso sanctorum suffragio, audit, sed contemnit. Et ideo fit tibi tanquam ethnicus, & publicanus: & prorsus alienus à tuo confortio. Hac ille.

¶ Hic iam vides, quòd de peccato quod in nos committitur, id est, quo nos frater offendit loquitur, dicens. Quòd sicut Deus se habet in reuocando eos qui in ipsum peccant ad salutem: sic & nos debemus reuocare peccantes in nos. Quod frustra diceret, nisi de propria iniuria loqueretur. Sequutus est ergo Hylariū qui (vt supra retulim⁹) ait nos debere fratrem in nos peccantē corrigere, & reuocare: sicut Deus populum Israel in se peccantem

tem reduxit.

¶ Huius sententiæ est Armachanus, quòd ille textus sit de propria iniuria interpretandus: hoc addens quòd illud dictũ est solis prælatis: in quo cũ illo nõ consentio. Sed de hoc postea. Dicit igitur libro septimo de quæstionibus Armenorum. c. 9. Hoc præceptum datum esse Petro, & per eum aliis prælatis. Hoc autẽ constat quia relictis aliis discipulis, soli Petro loquitur. vnde elicitur (inquit) doctrina singularis, vt quilibet iudex Ecclesiasticus, sciat quem modum punitionis exequi debeat erga quoscũq; qui omnes in fratris nomine signantur. Et hoc specialiter in peccato commissio in propriã personam. Præmittitur enim sic. Aspi- ciens Iesus in discipulos, dixit Symo- ni Petro. Si peccauerit in te, &c. Et in fine dicit. Amen dico vobis, quæ- cumq; ligaueritis super terram. &c. Vbi constat quòd omnibus loquens
Aposto-

DE FRATERNA

Apostolis, dixerit sermonem ad solum Petrum, quia doctrinam suam voluit per Petrum deriuari ad ceteros. Hinc infert, summum pontificem non debere immediate iudicare peccatum. in propriam eius personam, dumtaxat commissum, sed præmissis monitionibus in hoc loco positis, debet illud Ecclesiæ propalare, ne potius vlcisci, quàm corrigere peccatū videatur. Hæc ex Armachano.

¶ Hanc deniq; sententiam sequuti sunt viri docti & pii, in concilio
Cōcilio Co ti sunt viri docti & pii, in concilio
loniensis. Colonienfi, quod nuper habitū fuit, ubi ita decernitur, quum de correctione fraterna agitur: in expositione illius præcepti. Non falsum testimonium dices. &c. Publica (inquit) publice sunt corrigenda, sed si priuatim in nos peccatum fuerit commissum, modus iudicandi à Christo præscriptus seruandus est. Si peccauerit in te frater tuus. &c. Nam hoc opus est charitatis, quando fratrem in te
 peccan

peccantem ita corrigis, vt saluetur.

Hæc ibi.

¶ Vt autem videre liceat vim & S. Thom.
 robur huius veritatis (omnia enim
 vincit veritas) attēde diligenter sen-
 tentiam sancti Thome. Qui quam-
 uis in quarto scripto. d. 19. & 2. 2. q. 33.
 expresse doceat cum communi scho-
 la theologorum, de quolibet pecca-
 to citra propriam etiam iniuriam,
 illud esse præceptum, scribens tamē
 super Matthæum, quum accedit ad
 illum locum de correctione frater-
 na, mutasse videtur sententiam. Né-
 pe quia non potuit vir sanctus, vbi
 agebat interpretem, non sentire cū
 sanctis, Sic enim habet. Si peccaue-
 rit in te. Item dicit. In te. glo. id est, si
 iniuriam vel contumeliam intule-
 rit tibi. Vnde vult dicere, quòd pec-
 catum factum contra nos, dimittamus,
 sed peccatum quod fit contra
 Deum, nos remittere nō possumus,
 vt dicit glo. 1. regu. 2. Qui peccaue-
 rit

DE FRATERNA

rit cōtra Deū, quis orabit pro eo? &c
Itē debes præcipue curare iniurias à
fratre illo, qui tecum est in eadem so-
cietate. De aliis & habenda est cura,
sed non tantum. Quid nobis de his
qui foris sunt? 1. cori. 5.

¶ Dominus discipulos ad perfectā
solicitudinem & correctionem du-
cit. Supra enim. c. 7. dixerat dominus,
quòd si aliquis offenderit fratrem,
quòd relinquat munus ante altare.
Hic autem amplius procedit. Quia
non solum ille qui læsit, sed qui læ-
sus est. &c. Vnde si peccauerit in te,
vade, Psal. 119. Cum his qui oderant
pacem eram pacificus. Nunquid pri-
mo remittes? Non, sed primo debes
corripere. Vnde non iubet cuicunq;
dimittere, sed pœnitenti. Item dicit
corripe, non increpa vel exaspera: &
breuiter ostende. Si cognoscit, tunc
debes demittere. Vnde. Instruite eos
in spiritu lenitatis. Gala. 6. Et infra.
Si te audierit, lucratus eris fratrem
tuum.

tuum. Ad quid hoc dicitur? Propter tria. Vt scias quo fine debes corripere, quia si propter te ipsū corripis, nihil facis: quia ubi priuata est emēda, non est correctio meritoria. Sed si propter Deum fit, tunc valet. Hæc Thomas. Ecce quā clarē de propria iniuria interpretatur, & ipse beatus Thomas locum illum, quum tamē alibi loquutus fuerit cum pluribus, id est, cum scholasticis.

¶ Neq; Caietanus in hoc voluit, aut potuit non sequi sanctum Thomam, qui quum super secunda secunde. q. 33. communem teneat opinionem, tamen in commentariis super Matthæum, solum de propria iniuria textum illum non obscure interpretatur. Sic enim ait. Postquam docuit te non peccare in fratrem tuū, superbiendo, scandalizando, despicendo, modo docet qualiter te geras, si frater peccauerit in te. Si peccauerit in te, ad differentiam peccati in

Caietanus.

DE FRATERNA

ti in aliū. Nā peccatū in te tuū est cō
dēnare, tuū est accusare. Frater tuus,
ad differentiā ethnicorū, quorū cor
rectio non speratur. Et rursus ad dif
ferentiam patris tui, contra quem
non est fas ad vltiora quæ sequū
tur procedere. Vade. Non expectes
vt expectet ad petendum veniam à
te, aut prius ipse veniat ad te, vt ob
uiet tibi, sed tu vade corripe eū. Nō
sufficit vt parcas ei benigno oculo,
pacata lingua, ac bonis factis tractes
eum: sed iniungitur tibi, vt cures sa
lutem illius qui te offendit, corre
ctionis fraternæ verba ad hibendo.
Hæc ille.

Siluester.

¶ Siluester quoq; in summa, ver
bo Correctio fraterna, sequutus san
ctum Thomam, tenet cum opinio
ne communi, intelligens textum il
lū de quouis peccato: & sic dicit ef
se omnibus præceptū corrigere fra
trem, quem scimus peccasse. Sed in
Rosa aurea super Euangelium quod
legitur

legitur fe.3.dominicæ tertiæ quadra-
gelsimæ: egregie sentit textum præ-
dictū loqui de propria iniuria dūta-
xat. Sic enim habet. Si peccauerit in
te, idest, tibi soli iniuriam aut dam-
num faciendo, & te solo sciente. Ista
enim duo requiruntur vt dicatur in
te peccare. Hoc sumpsit à beato Au-
gustino, quem supra citauimus.

¶ Hæc dicimus non animo laces-
fendi (absit) sed vt omnes videant, q̃
sibi constet veritas, quando ab his e-
tiam qui aliter senserant: nō potuit
non honorari, & in lucem prodi. Ni-
mis (fateor) immorati sumus in hac
secunda probatione, sed non ab re:
ibi enim (vt postea videbitur) est no-
dus & summa totius difficultatis.

Tertia via.

A M procedamus ad ter-
tium modū probandi, nē-
pe ex Sacris Canonibus.

Nam extra de iudiciis. c. nouit, habe-

F tur

DE FRATERNA

tur, quòd rex Angliæ, & rex Franciæ fecerant inter se pactum, super Cōmitatu Pitaviæ, & illud iuramento firmarunt. Quum vero rex Franciæ occupasset cōmitatum illum violādo pactum initū: agre tulit rex Angliæ, frequēterq; ipsum monuit violationis pacti. Quumq; nihil apud illum proficeret, rem detulit ad sedē Apostolicam. Qua denuntiatione facta, pontifex causam cōmisit Archiepiscopo Bituricensi, & cuidam Abbati, vt procederent in ea iuxta formam sibi præscriptam. Dicit ergo textus. Nouit ille qui nihil ignorat. Et infrā. Non putet aliquis quòd iurisdictionem Illustris regis Francorum perturbare aut minuere intendamus, quum ipse iurisdictionem nostrā nec velit nec debeat impedire. Sed quum dominus dicat in Euangelio. Si peccauerit in te frater tuus, vade corripe eum inter te & ipsum solum, si audierit te lucratus es fratrem tuum

tuum: si te non audierit, adhibe tecum vnum vel duos: vt in ore duorū vel trium stet omne verbum. Quòd si non audierit, dic ecclesiæ. Si autē ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Et rex Angliæ sit paratus sufficienter ostendere, quòd rex Frâciæ peccat in ipsum, & ipse circa eum processit in correctione secundum regulam euangelicam. Et tandē quia nullo modo profecit: dicit ecclesiæ. Quomodo nos qui sumus ad regimen vniuersalis ecclesiæ superna dispositione vocati, mandatum diuinum possumus non exaudire, vt non procedamus secundum formam ipsius? Nisi forsitan ipse coram nobis vel legato nostro rationem sufficientem in contrarium ostendat.

¶ Hæc textus ille, vbi palam non de alio quàm de peccato in corripiētem commissio agitur. Vnde non ab re mirandum est, cur Abbas & alii

iuris canonici periti hoc non adnotarunt, quòd ille textus de propria iniuria loqueretur: sicut alias notare consueuerunt, vbi fortè minor est ratio. Quod si diligèter aduertissent, nō extēdissent textū ad omnia indifferenter peccata.

¶ Item extra de hæreticis. c. quū ex iniuncto, idem Innocentius. 3. qui supra citatam edidit decretalem, dicit. Nec quisquam suæ præsumptionis audaciam, illo defendat exemplo, quòd asina legitur reprehendisse Prophetā, vel quòd dominus ait. Quis ex vobis arguet me de peccato? Quum aliud sit fratrem in se peccatē occulte corripere, quod quisq; tenetur efficere secundum regulam Euangelicam. In quo casu sane potest intelligi, quòd Balaam fuit correptus ab asina. Et aliud est fratrem suum delinquentē reprehēdere manifestè. Quod utiq; nulli licet secundum Euangelicā veritatem, nam-
qui

qui etiā dicit fratri suo fatue: reuerit
 gehenæ ignis. Rurſus aliud eſt quod
 prælatus ſponte de ſua conſiſus in-
 nocentia, ſubditorum ſe accuſatio-
 ni ſupponit. In quo caſu præmiſſum
 verbum domini debet intelligi. Et
 aliud eſt quod ſubditus nō tam ani-
 mo reprehendendi, quā de trahen-
 di, inſurgit temerarius in prælatū,
 cum ei incumbat potius neceſſitas
 obſequendi. Quōd ſi forte neceſſitas
 poſtularet, vt ſacerdos tanquam inu-
 tilis, & indign⁹, à cura gregis debeat
 remoueri, agendū eſt ordinate apud
 Epiſcopum: ad cuius officiū tā in-
 ſtitutio, quā deſtitutio ſacerdotū
 noſcitur pertinere. Hæc ille textus.

¶ Ecce hæc decretalis merito ar-
 guit laicos in ſacerdotes impuden-
 ter inſurgentes, docens licitum eſſe
 corripere ſacerdotem in ſe peccan-
 tem, ſecrete, tanquam fratrem: ſecū-
 dū regulam Euāgelii, vbi locum ha-
 bet illud exemplum de aſina Balaā,

DE FRATERNA

reprehendente Prophetam, quia eā iniuste cedebat, & in eam (vt ita dicam) peccabat. Sic potest & subditus reuerenter corripere prælatum iniuste in se agentem. Et hoc est facere iuxta regulam illam Euangelicam. Vbi manifeste loquitur de propria iniuria. Sed non est ita licitum, immo est valde execrabile superiorem de quolibet peccato, aut procaciter reprehendere, quod verius dicitur detrahere, & iniuriam inferre. Si autem de quolibet peccato textus euāgelic⁹ intelligeretur: liceret subinde sacerdotes & prælatos manifeste reprehendere. Adducere enim oportet saepe testes ad illos conuincendū: quod hæc decretalis fieri vetat.

Quarta via ad secundam conclusionem,

Sed

ED iam rationibus agamus, ostendendo prædictū sensum esse germanum, & proprium illius textus. Et primo sic. Non est vis inferenda scripturæ sacrae, ut textus eius à vero & communi sensu retorqueatur, ob rationes aliquas nobis apparentes. Ita docet Abulensis. i. paralipo. c. 16. q. 8. & i. reg. 20. q. 28. & alibi saepe. Quem ideo citare volui quòd huius suæ doctrinae debuerit meminisse, quum ad expositionem prædicti textus accessit. Hoc docuit multo ante beatus Augustinus lib. 8. super Genesim ad literam. c. 2. loquens de veteri testamento quomodo debeat exponi. Sane (inquit) quisquis voluerit omnia quæ dicta sunt secundum literam capere, idest, non aliter intelligere quàm litera sonat, & potest evitare blasphemias, & omnia congruentia fidei catholice prædicare, non solum non est inuidendum, sed præcipuus, mul-

4. Via.

i. Ratio.

Augusti.

DE FRATERNA

tūq; laudabilis intellectus est habendus. Si autem nullus exitus datur, vt pie & digne Deo quæ dicta sunt intelligantur, nisi figurate in ænigmatibus: proposita ista credamus. Habētes autoritatem apostolicam, à quibus tam multa, de libris veteris testamenti soluuntur ænigmata. Quòd si hoc est verum in libris veteris testamenti, qui passim vtūtur figuris & ænigmatibus, vt ille sit præcipuus intellectus, qui ex vi literæ sumitur, dum commodè fieri potest: à fortiori in libris noui testamenti, qui maiori multo luce sunt præditi. Ille igitur germanus est sensus, qui in ipsa litera sonat: in euāgelio, nisi ratio vel autoritas aliter intelligere vrgeat.

¶ Modo hic sensus, quem esse illius textus probamus, est qui plane, & sine extorsione aliqua ex litera colligitur, qui nullas patitur angustias, immo plurimas euadit difficultates nullaq; ratio suadet in aliū sensum

retor-

retorquere. Hic igitur est proprius
& verus sensus illius loci.

¶ Confirmatur hæc ratio ex sen- Cōfirmatio
Augu.
tentia beati Agustini. 3. de doctrina
christiana. c. 2. Dubia (inquit) sunt de
terminanda, secundum sententiam
quæ de scripturarū planioribus lo-
cis accipitur. Sunt autem planiora,
quæ ad literam planius sonant. Un-
de Hugo de sancto Victore in prolo-
go super ecclesiastē. Omnis scriptu-
ra secundum propriam interpreta-
tionem exposita, & clarius elucescit,
& ad intelligendum se faciliorem le-
gentibus pandit accessum.

¶ Multi virtutem scripturarum
non intelligentes, expositionibus pe-
regrinis decorem & pulchritudinē
earum obnubilant. Et quum occul-
ta referare debuerant: etiam manife-
sta obscurant, Ex quibus constat, pri-
mum studēdum esse: vt in expositio-
ne scripturarum ille sensus accipia-
tur, qui remota omni obscuritate &
diffi-

DE FRATERNA

difficultate, ex vi litere plane haberi potest, Et per illum dubia occurrentia esse determinanda. Modo quis non videat, illum intellectum quem nos pretendimus illius textus, & sancti doctores communiter intellexerunt, huiusmodi esse, & non alium?

Cōfirmā. 2. ¶ Confirmatur secundo quia quando sunt duo sensus in aliquo loco scripturarum, ambo catholici, ille utiq; est magis eligendus, qui quum literæ sit magis conformis, planior est, multa q; euadit incōuenientia & incommoda, quæ alterū sensum cōmuniter consequuntur. Talis autem est huius textus, quem interpretari contendimus sensus. Alius vero qui communiter à scholasticis assignatur: nec literæ consonat: nec se ab intricatis difficultatibus potest expedire. Quinimmo innumera patitur incōmoda, vt infra in quinta cōclusionē latius demonstrabimus. Quis ergo hunc non abiiciat, & planum illū

illum ac facilem non amplectatur?

¶ Ex prædicta secunda conclusio Coro. pri.
ne quadruplici via satis probata: sequuntur aliquot corollaria. Primum est. Illa expositio vulgaris illius textus. Si peccauerit in te, idest, te sciente, aut in te, idest coram te, indignissima est, quæ à sacræ scripturæ interprete proferatur. Patet ex supra adductis: quia extorta est, & prorsus inepta. Vnde & misere decipiuntur, qui illam beato Augustino adscribere solent, perinde atque alii qui Augustinum allegant super primam Timothei epistolam. c. 5. quum re vera Augustinus in illam epistolam non scripserit: nec tale opus eius extet. Decepit autem illos, quod repperint quandam glosulam Augustini ad prædictum locum, & inde putarunt, Augustinum in eam epistolam commentaria edidisse. Sed neq; Augustinus, neque glosa ex ipso desumpta: talem expositionem habet. Si autem

tem

DE FRATERNA

tē vis ipsius Augustini sensum acci-
pere nitidum & absq; vlllo errore: le-
ge ipsum in sermone. 16. de verbis do-
mini (vt supra citauimus) & habetur
2. q. 1. Si peccauerit. vbi sic habet. Si
peccauerit in te frater tuus. &c. & in
fra. Quia in te peccauit. Quid est in
te peccauit? tu scis, qz peccauit. Quia
enim secretum fuit quādo in te pec-
cauit, secretum quāre quum corri-
gis quod in te peccauit. Hæc Augu-
stinus. Nunc quā inaptū sit ex hoc
inferre, Augustinum sensisse pecca-
uit in te, idest, te sciente, quis non
videt?

Abulēsis.

¶ Audi etiam Abulensem qui
quum vulgarem opinionem fuisset
sequutus, hoc tamen in loco non po-
tuit tacere veritatē. q. 84. super Mat-
thæuni. 18. sic habet. Alii exponunt,
peccauerit in te, idest, te sciente. Ista
opinio videtur introducta, ne solū
putaretur correctionem fraternam
faciendam esse ab eo qui passus est in-
iuriam.

iuriam. Nam tunc in aliis quæ non sunt contra nos non esset correctio facienda, neq; haberet locū ista correctio. Istam videtur approbare Augustinus de verbis domini. Si peccauerit in te frater tuus. &c. Quid est in te peccauit? Tu scis quia peccauit. Sed dicendum est quòd ista expositio est extorta, quia ibi, in, accipitur pro contra. Sic accipitur. Luc. 15. Pater peccaui in cœlū & coram te, idest, contra cœlum, quia cōtra Deum qui est in cœlo. Sic etiam accipitur. 1. reg. 2. Si peccauerit homo in hominem. &c. Et istum modum sequuntur omnes doctores, Augustinus, Chrysostomus, Hieronymus, de iniuriatore & iniuriam passio. Et licet dixerit Augustinus. Quid est peccauit in te? Tu scis, quia peccauit in te, non innuit per hoc quòd dicere peccauit in te, est dicere, peccauit te sciente. Sed quia peccauit cōtra te. Et quia cōtra te fuit, tu illud scis,

DE FRATERNA

scis, & nō potes ignorare. Hæc ille.

¶ Vide ergo quā clarum reddit sensum Augustini: vt nullo modo locum habeat illa absurda expositio in te, id est, te sciēte, sed quæ sola propria & legitima est, in te, id est, contra te, ita videlicet quòd te solum offendit & non alios: vnde & quia tu solus scis, tu solus debes primo corripere. Deinde vt magis appareat illius expositionis absurditas, nota quantum interest inter duas illas præpositiones, in, & coram. Quis vnquam legit vel in libris sacris, vel etiā in profanis: vt, in, accusatiuo deseruiens vrsurparetur pro, coram? Aut quis latinæ linguæ vel mediocriter peritus, non irrideat simul & explodat expositionē istam, si peccauerit in te hoc est te sciēte? Nisi fortè maxima vrgeret ratio: quæ latinæ phrasis communes regulas solueret. At talis hic non est: nec esse potest. Sat scio sacrā scripturam regulis Donati nō subiacere,

cere: sed nō est cuiuslibet, aut vbiuis, à proprio & grāmatali sensu scripturā detorquere. Procul sit igitur talis exponendi licentia à sacris literis, & catholicis viris, quæ risum magis moueat, etiam his qui foris sunt, quàm ædificationem.

¶ Vnde cautè notat S. Tho. i. p. q. 68. ar. i. allegans beatum Augustinū, quòd duo sunt seruāda in expositione sacrae scripturæ. Primum, vt veritas scripturæ inconcusse, teneatur. Secundum, quòd vbi varii sunt sensus: sic exponantur, quòd non detur occasio infidelibus deridendi sacra scripturam. S. Thom.

¶ Audi obsecro quænam philosophatur Hugo Cardina. super Mat. Hugo Car.
thæ. i. 8. Si peccauerit in te. &c. Si te, inquit, est in ablatiuo, significat, id est, te sciente. Si est in accusatiuo significat contra te. Bellam, scilicet, distinctionem, & (vt aiunt Canonistæ) glosam singularem. Necesse est enim
vt ibi

DE FRATERNA

vt ibi, Te, sit accusatiui casus. Quod patet, tū ex uerbi præcedentis significatione, quod magis motum quàm quietem significat: tum ex veritate Græca quæ huiusmodi æquiuationē facile tollit, vbi dicitur. (eis se) Neq; habēt Græci ablatiuū casum, sed loco illius vtuntur genitiuo vel etiam datiuo.

Corola. 2.

¶ Secundo sequitur, quòd quædā alia expositio quæ solet ab aliquib9 assignari, seruata proprietate literæ, sed sensu variato, vt illum extendant ad quodlibet peccatum: minus est inepta, sed æque impropria. Quidam enim videntes primam illam expositionem adeò violentam & extortam, vt tamen suam opinionem alia via tuerentur, ita conati sunt exponere. In te, id est, contra te. Sed ille (inquiunt) dicitur contra nos peccare, qui nobis videntibus aut scientibus peccat. Peccatum enim eum lædit quodammodo, quem scandalizat,

zat & ad peccatum prouocat, quando coram ipso peccatur. Ita videtur exponere sanctus Thomas secunda secunde. q. 33. ar. 7. ad secundam confirmationem secūdi argumēti principalis. Dicit enim. Si peccauerit in te frater tuus. &c. quia te læsit, vel saltem in notitia sola. Quem sequitur Adrianus, dicēs. Qui peccat in Deū: in omnem fidelem peccat. Et Abulensis. Omnis ille peccat in te, qui te sciente peccat: quia præbet materiā scandalī vt dicit. q. 95. ad. 9. Scandalū autem idem est quod offensio, vt dicitur, Ro. 14. Sed hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri, vel scandalum: vnde qui scandalizat, offendit proximum, & ita in eum peccat. Et ad obiectionem, quòd glosa & omnes communiter sancti exponunt illum textum tantum de propria iniuria, respondet Abulensis ibi in Matth. q. 84. quòd capitur large iniuria pro omni nocumēto, tam

G animæ,

DE FRATERNA

animæ,quàm corporis. Nam & Hieronymus (inquit) sic accipit quū dicit. Si pecauerit in nos frater noster, & in qualibet causa nos læserit, quasi vero Hieronymus, id senserit. Alii quoq; ita respondendum putant, ad illam glosam, si iniuria vel cõtume-
lia te affecerit. Quòd omne peccatū quod coram me fit, mihi iniuriam irrogat: quia irreuerentiam facit. Ecce quanta sūt diuersitas ingeniorum contra veritatem pugnantium. Sed his interdum omis-
sis, probatur corollarium. Quia sensus planus ex vi ipsius litteræ erutus (in quo solo cõ-
stituendum est dogma, vel præcep-
tum) non compatitur talem exposi-
tionem. Nam peccatum in Deum, & peccatum in proximum (vt supra diximus) lōgo interuallo distant, ita vt qui dixerit peccatū commissum immediate contra Deum, esse pro-
priam iniuriam videntis hominis, vel scientis, magnam quandam im-
pro-

proprietaem dicat. Nam si qua hominis iniuria est tale peccatum, communis dicenda est omnium, non propria vnius: Et ita in omnes peccat, non in me solum. Nec potest fulciri talis expositio autoritate alicuius doctoris sancti: quum has improprietates omnes abhorreant. Multo autem minus potest roborari aliis locis sacrae scripturae (id quod solent doctores facere in locis obscurioribus) quia non reperitur usquam quod peccans in Deum, eo ipso dicatur et in hominem peccare. Quin potius scriptura ipsa distinguere consuevit inter haec duo, peccare in Deum, & peccare in hominem, ut supra citauimus.

¶ Miror autem dominum Abulensem, virum alioqui doctissimum, & omni fere literarum genere refertissimum: quod voluerit suam opinionem dicto beati Hieronymi confirmare, non satis aduertens verba se-

DE FRATERNA

quentia quæ aperte sunt contra eū,
 & decerpens tātum vnum verbum.
 Sic enim habet Hieronymus. Si pecca-
 uerit in nos frater noster, & in qua-
 cunq; causa nos læserit, dimittendi
 habemus potestatem, immo neces-
 sitatem, qua præcipitur vt debitori-
 bus nostris dimittamus: si autem in
 Deum, non est nostri arbitrii. Peto
 nunc, quod est illud peccatū in Deū
 commissum: quod non est nostri ar-
 bitrii dimittere, nisi peccatum Deū
 immediate directè offendens: qualis
 est blasphemia, periurium, hæresis?
 Hæc quidem, si me etiam sciente &
 audiente fiant, non est mei arbitrii
 dimittere, immo arguere, accusare,
 & punire (si opus fuerit) æquum est.
 Quod est ergo peccatum à me dimit-
 tendū, pariter & corripiendū in pec-
 cante? Illud utiq; quod ad me ledē-
 dendum directè fit, licet indirectè
 Deum ipsum aliosq; offendat: vt pu-
 ta conuicium, falsum testimonium,
 bono-

bonorum direptio.&c.In huiusmodi,rancorem cordis ita teneor à me pellere,vt si cōmode possum, & ipsū peccantem corripiam, & ad meliorem mentem reducam.De hisce ergo peccatis,Hieronymi sentētia intelligitur,nisi proteruire cōtendas.

¶ Deinde aliud est aliquē lādere, aliud lāsionis occasionem dedisse. Qui me sciente peccat, occasionem quidē mihi prābet lāsionis, sed non ob id solum lādere dicitur. Modo non dixit Hieronymus, in quacūq; causa nobis occasionem dederit lāsionis aut nocumenti: sed in quacūq; causa nos lāserit, id est, in perīona, in fama, in cāteris bonis animā vel corporis: Lōge ergo abest illa expositio à mente Hieronymi.

¶ Hāc dixi propter dominū Abulensem, qui tā violēter nīsus est Hieronymum ad se trahere aperte repugnantem. Sed vt illud daremus, quid posset respondere ad cāteros docto-

DE FRATERNA

doctores grauissimos. Ambrosium, Augustinum, Hylarium, Chrysostomum, Theophylactum, &c. & ad omnes glosas quæ communiter adducuntur super illum textum de propria iniuria interpretantes, quam remittere ad nos spectat. Patet ergo dominum Abulensem veritatem rei primum attigisse, sed multitudine scholasticorum postea quasi territum, ad illorum opinionem sponte declinasse.

Corola. 3.

¶ Sequitur tertio, quod qui communiter fundant materiam de correctione super hunc textum, probare volentes, teneri nos ad corrigendum fratrem de quouis peccato, quo scimus illum peccasse: nihil inde probare possunt, quoniam ille textus ad literam fit de propria iniuria intelligendus (ut satis probatum est) Quid hic referam de illis, qui ex illo textu perperam intellecto: probare contendunt conciliū esse super Papam, quia peccatum Papæ post unam & secundam admo-

admonitionem, deferendum sit ad concilium: tanquam ad supremum indicem & tribunal? Quasi diceret, Si peccauerit in te pater tuus, & non frater tuus: vt Caietanus dicit (& bene.) Sed de ipsa conclusione non est meum nunc censere. Tantum modū inferendi reprehendendum iudico: quia cū ille textus nō nisi de propria iniuria loquatur, & non de peccato hæresis (de quo solo casus correctionis pontificis intelligi debet) non video quomodo conclusio ex tali textu deduci possit. Manet igitur firma & abunde satis probata nostra secunda conclusio, quæ & fundamentū est huius doctrinæ. Explicans sensum proprium & planum illius textus. Si peccauerit, &c. de iniuria contra nos facta esse debere dumtaxat. Nunc addamus & tertiam.

TERTIA CONCLUSIO

TERTIA principalis conclusio est. Quamquàm corrigere fratrem sit præceptum, modus tamen corrigendi de quouis peccato non est determinatus, nec per illum textum Matth. xvij. præceptus.

P R I M A pars huius cōclusionis probata fuit supra in prima conclusione. Vbi ostēdimus iure diuino & naturali nos omnes astringi ad correctionem fraternā faciendam, prout ratio exigit. Secundam autem partem probabimus tripliciter. Primo rationibus. Secundo testimoniis sanctorum. Tertio ex vsu ecclesiæ.

¶ Prima ergo ratio sit hæc. Sicut in sacris literis robur non habet argumentum nisi ex sensu literalī desum-

sumptum, in quo noscitur esse veritas et autoritas (vt docet beatus Augustinus. 3. libro de doctrina christiana) sic neq; à sensu literalì dubio vel improprio, potest deduci argumentum, ad probandum aliquid esse necessarium ad salutem, velut præceptum obligans. Sed hunc corrigendi ordinem quemuis peccantē, esse præceptum & necessarium ad salutem, alibi non determinatur ex scriptura: neq; ex prædicto textu sane intellecto deducitur. Alius autem sensus præter illum quem in præcedēti cōclusionē mōstrauimus, vel est omnino improprie, vel saltem est anceps & dubius. Igitur ex illo textu nullo modo habetur præceptum taliter corrigendi. Maiorem huius discursus confirmat beatus Hieronymus. Matth. 13. Vbi cum textum illum de tribus satis farinae, quidam de trinitate personarum exposuissent, dicit. Pius quidem sensus. Sed nunquam

para-

DE FRATERNA

parabolæ, & dubia ænigmatum intelligentia, ad authoritatem dogmatum potest proficere. Hæc ille. Et beatus Augustinus, in epistola contra Petilianum Donatistam inquit, cap. 5. Hoc etiam prædico atq; propono, ut quæq; aperta & manifestadeligamus, quæ si in sacris scripturis non inuenirentur, nullo modo esset unde aperirentur clausa, & illustrarentur obscura. Est igitur adstruendum dogma, non nisi ex sensu literali plano & certo: omni ambiguitate semota. Minor probatione non indiget. Nam si doctores scholasticos hac in re consulas: videbis eos magnis angustiis laborantes, nihilq; certum definientes: non ob aliud nisi quia dum planum sensum illius textus fugere cupiunt, in quo eorum opinio fundari non potest: incidunt in scillam, idest, in alterum, nescio quem; interpretandi modum, mille plenum ambiguitatibus & inconuenien

nien

nientibus. A quibus omnibus facile liberatur, qui proprium planumq; intellectum sanctorum patrum sequitur.

¶ Probatur secundo eadem pars. Ratio. 2.
 Quia non est ponendum præceptū diuinum præsertim euangelicum, nisi aliquo istorum quatuor modorum cogamur ponere, videlicet. Vel quia in Euangelio expressum est à Christo vt præceptum, vel ex aliquo sic expresso in consequētia euidēti, aut saltem reuelata & proprie credenda, deducatur. Vel sit tale quod ab ipso Christo sit imperatum apostolis, & ab illis ad nos vsq; certa & continua traditione peruenerit. Vel quarto quod sit, vt tale, specialiter inspiratum alicui & reuelatum pro se vel pro aliis. Hanc propositionē optimè deducit Ioannes Gerson par Gerson.
 te tertia de vita spiritali, lectione secunda, corolla. septimo. Sed ille ordo procedendi in correctione cuius-

DE FRATERNA

cuiusvis peccati non obligat aliquo
istorum quatuor modorum, igitur
nullo modo est in præcepto. Proba-
tur minor per singula. Non primo
modo, quia nō est expressum in Euā-
gelio, si enim alicubi, maxime Mat.
18. Si peccauerit. &c. Sed non ibi, quia
(vt probatum est) textus ille de sola
propria iniuria loquitur, & aliū sen-
sum alienum esse probauimus à pro-
prietate literæ, & ab interpretatio-
ne sanctorum. Et si talis sensus ad-
mitteretur, adhuc tamen non cōstat
esse præceptum: immo constat non
esse, vt infra ostendemus. Igitur. &c.
De aliis tribus mēbris quia notissi-
mum esse arbitror: non est quòd le-
ctorem remorer superfluis probatio-
nibus.

Ratio. 3.

¶ Probatur tertio, quia quū Chri-
stus omnia præcepta ceremonialia
& iudicialia antiquæ legis abrogas-
set, præter moralia quæ sunt etiam
de lege naturæ, vix vnum aut alterū
nobis

nobis imposuit in lege Euangelica,
 vt bene tractant doctores in tertio
 sententiarum distin. vi. Et est doctri-
 na beati Augustini in expositione ti-
 tuli Psalmi. 73. Vbi dicit. Discussa er-
 go praecepta. s. veteris & nouae legis,
 aut omnia eadem inueniuntur, aut
 vix aliqua in Euangelio, quae non di-
 cta sint à Prophetis. Praecepta eadē,
 sacramenta nō eadem, promissa nō
 eadem. Videamus quare praecepta
 eadem? Quia secundum hæc Deo
 seruire debemus. Sacramenta nō ea-
 dem: quia alia sunt quae dant salutē,
 alia quae promittunt saluatore. &c.
 Loquitur autem beatus Augustinus
 de praeceptis moralibus, quae circa
 virtutem versantur, non de iudicia-
 libus quae ad politicam conuersatio-
 nem tendunt. Sunt igitur praecepta
 moralia nobis & antiquis eadē, quia
 de lege naturae. Sed huiusmodi cor-
 rectionis ordo qui ad mores perti-
 net: neq; est praeceptum naturae, ne-
 q; ad

DE FRATERNA

que ad illa reducibile, ergo prima pars minoris est manifesta, quia neque est principium per se notum, neque conclusio ex tali principio immediate deducta: quale debet esse omne praeceptum legis naturae. Secunda pars ostenditur. Quia si ad aliquod esset reducibile, non nisi ad hoc principium. Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Sed profecto ad illud non reducitur ordo correctionis iste, quum ex illo principio nullo modo inferatur. Infertur quidem actus correctionis, quia si teneor diligere, pari etiam ratione teneor de peccato corripere. Hoc est enim curam agere de salute spirituali fratris. Quum autem id possit multipliciter fieri prout ratio exposcit, non teneor ad hunc modum determinate.

3. Tho. 22. ¶ Dices forte (vt dicunt aliqui doctores) contineri illud sub quarto
 9. 33. ar. 2. ad praecepto de calogi. Venerare paren-
 2. Ricar. di. tes. Nam vt dicunt, omnia quae ad be-
 19. 4. q. 1. ar. nefi-
 1. Durā. ibi

nescentiam proximi pertinent, re-
ducuntur ad illud quartum. Vt hoc
libere debemus: quod tamen non ha-
bet apparentiam veri, tantum sequi-
tur quòd teneamur corripere fra-
trem lapsum, & eum corrigere me-
liori modo quo possumus, vt ratio
ipsa postulat. Vt autem procedam⁹
gradatim vsq; ad sententiã ecclesiæ,
quomodo potest concludi stando in
lege naturæ? Non est igitur ille ordo
cadēs sub præcepto aliquo illorum
Decalogi.

¶ Probatur quartò. Quia illud præ-
ceptum si sic ponatur, multum ab
horret à præceptorum Christi con-
ditionibus, seu proprietatibus. Chri-
sti enim præcepta leuia, clara, & val-
de utilia sunt. Cōtra verò, huiusmo-
di præceptum, graue, obscurum, at-
q; prorsus inutile, ne dicā pernicio-
sum. Maioris propositionis veritatē
vel Christus ipse attestatur. Matth.
ii. Iugum meū suauē est & onus meū
leue,

Ratio. 4.

DE FRATERNA

leue, cui satis consonat, illud Petri.
 Quid tentatis Deum imponere iugū supra ceruices discipulorū, quod nec nos, nec patres nostri portare potuimus? Vbi Beda. Ille ergo tentat Deum, qui aliter quā ipse præcepit, facere laborat. Quemadmodum Cherintus & Hebion qui legem pariter cum Euangelio seruandum esse docebant ad salutem obtinendā. Et beatus Augustinus ad inquisitionem Ianuarii. Ipsam (inquit) religionem nostram, quam in paucissimis & manifestissimis celebrationum sacramentis, Dei misericordia voluit esse liberam, seruilibus præmūtionibus adeo vt tolerabilior sit cōditio iudæorū: qui legalibus sacramētis, & nō humanis præsup̄tionib⁹ subiiciuntur. Patet ergo maior. Minorem vero oportet aliquanto prolixius per singulas partes probare. Et primum quod illud præceptum esset supra modum graue atq; adeo intolerabile,

Actu. 15.

Beda.

Probat esse
 graue.

le, offenditur, ex eo quòd etiã in propria iniuria vbi maior vrget ratio, minor est pudor, & in testibus adducendis maior authoritas, vix vnquã ille ordo seruatur, propter eius difficultatem, quomodo ergo seruari poterit in aliis nulle casibus, qui passim quotidie sese offerunt? Aut quotus quisq; reperitur etiam inter ipsos theologos, qui eo procedat ordine in delictis corripiendis, aut se prevaricatorem præcepti iudicet vbi eum ordinem prætermiserit? Quo circa notanda mihi videtur sententia & doctrina Gersonis lectio- Gerson.
ne quarta, de vita spirituali. 3. p. Nẽpe quòd doctores theologo, nõ debẽt esse faciles ad asserẽdũ aliquas actiones vel omissiones esse peccata mortalia, præsertim sub verbo vniuersali, maxime quum observatio cõmunis obnititur obuiatq; vbi non sunt certissimi de re ipsa, nec talia sunt prædicanda populo tanquam certa.

DE FRATERNA

Nam per huiusmodi assertiones voluntarias, rigidas, duras, & nimis strictas, in rebus incertis, nequaquam eruantur homines à luto peccatorum, sed in illud profundius, quia desperatius, immerguntur. Hinc etiam generantur scrupuli inquietatiui simplicium, ut eis sit solidum nihil. Nā & si beatus vir qui semper est pauidus, & veretur peccata sua: obseruandum tamē est summopere illud Terentianum. Ne quid nimis. Et ne in scirpo nodum quarant. Demum quid prodest, immo quid non obest coarctare plus iusto mandatū Dei, quod est latum nimis? Quid insuper expedit, amarius grauiusq; reddere illud Christi iugum, quod suaue est, & onus eius leue? Nam & si contemptus ex hac laxatione & dulcedine, apud aliquos improbos maior oriatur, habentes velamen malitiæ libertatis: at apud alios bene institutos, gratiarum resonabunt actiones. Præstabitur.

bitur etiam sedulum seruitium domino, cuius mādāta graua nō sunt, quippe qui non vult nos tentari & grauari supra id quod possumus. Hæc ex illo.

¶ Apparet etiam eius præcepti difficultas, & grauitas, omni ex parte. Nam vix inuenitur qui audeat fratrem peccantem corrigere, etiam si sit maior & præstantior qui corripit. Quid ergo faciāt æquales? Quid minores? Vix etiā reperitur qui correctionem primam velit patienter admittere, & non statim in odium corripientis inardescat. Vix etiā & raro sese oportunitas corripiendi offert. Et a prudentissimis viris, vix vnquam obseruari potest. Cur ergo tā importabile iugum imponi debeat ceruicibus pusillorum? Vnde non nisi iurgia, dissensiones, & perpetuas inimicitias oriri posse: certissimum est. Quòd si ita est difficile, primam & priuatam facere admonitionem,

DE FRATERNA

Quid obsecro dicemus de contestiū
vocatione, quid de ipsa publica ac-
cusatione? Multo verius & consul-
tius censet Augustinus in sermone
illo domini in monte. Raro, inquit,
& in magna necessitate obiurgatio-
nes adhibendæ sunt. Ita tamen vt in
his ipsis, non nobis sed domino vt
seruiatur instemus. Hæc ille.

¶ Demum ostendo adhuc diffi-
cultatem illius præcepti argumēto
domini Adriani de correctione fra-
terna. q. p. Quicūq; enim tenetur ad
aliqd ex præcepto, tenetur simul ad
omnia sine quibus illud impleri nō
potest. Verbi gratia, qui ad custodiā
ciuitatis obligatur, non potest non
obligari ad vigilias, & ad alia sine
quibus non potest ciuitas tuta esse.
Modo non potest illud præceptum
seruari absque scientia theologiæ.
Tot sunt enim difficultates, tot con-
ditiones & modificationes, tot deni-
q; pericula imminēt nisi omnia &
singula

singula perspiciantur: vt non vnus
 anni studium theologiæ sufficiat,
 immo vix multi sufficiant anni, ad
 illa omnia discenda & præcauēda,
 vt ipsi etiam theologi fateri debent,
 velint, nolint. Adde etiam quòd ni-
 hil fere reperitur certum & deter-
 minatum inter ipsos opinātes, quod
 attineat ad correctionem ipsam de-
 bite faciendam, sed vnus sic, alius ve-
 ro contra docet. Quis autem dicat
 omnes etiam rusticos & muliercu-
 las teneri huiusmodi speculationes
 discere, quæ longū theologiæ stu-
 dium requirunt: nisi velit vltro in-
 sanire?

¶ Hanc autem obiectionem ipse
 met Adrian⁹ conatur bifariā solue-
 re. Primū, quia maior illa quòd qui
 cunq; tenetur, &c. debet intelligi in
 illo ad quod tenetur quis absolute: si-
 cut ad suscipiendum baptismū, vel
 ad confitendum: & huiusmodi. Se-
 cus est in his ad quæ tenetur iuxta fa-

DE FRATERNA

cultatē suam, sicut ad eleemosynas, tam corporales quā spirituales: de quarum numero est ipsa correctio fraterna. Vel aliter & breuius, quod quisq; tenetur ad illam correctionē fraternam, secundum suam facultatem: quod quidem potest sine profunda theologia scientia fieri. Fateor tamen (inquit ipse) quod tanta posset esse proximorum necessitas pereuntium, defectu videlicet correctionis debitæ: quod valens ingenio teneretur pro qualitate talenti traditi, dare operam huic doctrinæ ad docēdum populum: quemadmodum & bona temporalia labore manuum acquirere, ut fame pereuntes à morte serualet. Hæc ille.

¶ Sed si diligenter omnia inspiciantur, neutra illarum euasionum satisfacit. Prima non. Nam illa propositio absolute est vera, & in omnibus. Qui tenetur ad aliquid ex precepto, tenetur etiam ad omnia sine quibus

quibus præceptum impleri non potest. Finis enim ponit necessitatem, his quæ sunt ad finem, ergo si finis est sub præcepto: & illa sine quibus haberi non potest sub eodem præcepto erunt. Oppositum enim manifestam implicat contradictionem. Nam si quis tenetur ad finem, & nõ ad ea quæ necessaria sunt ad finem: tenetur ergo & non tenetur simul, quia nemo obligatur ad impossibile: esset autem impossibile, obtinere finem sine mediis necessario requisitis ad finem. Deinde si ipse concedit minorem, ergo nemo non theologus tenetur ad correctionem, & ita non erit generale præceptum. Tercio illa distinctio quam facit nõ valet. Nam qui obligatur ad aliquid, non obligatur ultra facultatē suam, nequē obligari potest. Vnde neq; ad baptismi præceptum tenetur, qui facultatem non habet baptismi suscipiendi: neq; ad confessionem faciē-

dam, qui facultatem non habet cōfī-
tendi. Item in exemplo illo quod af-
fuit de eleemosyna, locum habere
videtur prædicta propositio. Nam
qui pro loco & tempore tenetur ad
eleemosynam faciendam, quomodo
liberatur ab obligatione executio-
nis præcepti? Non magis liberatur,
quàm qui non vult baptizari quum
potest & tenetur.

¶ Hæc forsan subodoratus Adria-
nus inconuenientia, aliam adiecit
solutionem. Quòd videlicet quisq;
tenetur corripere fratrem iuxta suā
facultatem. Et hoc, inquit, fieri po-
test sine profunda theologiae scien-
tia. Hoc verum esse (salua tanti vi-
ri reuerentia) non puto. Nam in
hac materia, prout à theologis tra-
ditur, & docetur: tanta est difficul-
tas & opinionū varietas, vt ipsi etiā
summi theologi hæcere passim vi-
deantur, vixq; possint seipso ab hu-
iusmodi laqueis extricare. Quomo-
do er-

do ergo poterunt rudiores ipsos sufficienter instruere, quum ad eos recurrerint. Aut quomodo (nisi instruantur) corripere poterunt simplices & idiotæ? Itaq; nō video quin magna scientia requiratur in corripiente: qua nouerit quādo aut quomodo corripere oporteat. Quare difficile omnino ac pene impossibile foret tale præceptum.

¶ Habet etiam hoc præceptū cum difficultate implendi, coniunctam obscuritatem intelligendi. Hoc autem alienum esse à præceptis diuinis, præter rationes quas adducere possemus, probat manifeste scripturæ autoritas. Nam præceptum domini lucidum illuminans oculos. Sunt igitur præcepta diuina intellectu facillima. Nā quod omnes obligat: par est, ut ab omnibus intelligatur. Loquimur autem de præceptis moralibus: quale esset hoc de correctione fraterna. Nam ceremonialia

Obscurum
probat.

Psal. 18.

& iu

DE FRATERNA

& iudicialia, siue obscura; sint, siue clara, facilia vel difficilia, non est presentis disputationis. Huius autē præcepti, vt communiter intellecti, magnam esse obscuritatem apparebit infra, quando sententiarum varietatem & confusionem recensebimus. Videbis enim quasi caliginem quandam, vel potius densissimas offundi tenebras inter ipsos opinantes, vt quod vnus probat alius improbet, nec simul duo concordent. Hoc nēpe, quia ab ipsa luce veritatis principio recesserunt.

**Perniciosū
ostenditur.**

¶ Tertio loco ostēdetur (id quod grauius est) præceptum illud perniciosum fore, nedum inutile. Præcepta vero Christi esse vere vtilia, testatur ipse dominus, Esa. 48. Ego dominus docens te vtilia. Item Apoca. 22. dicitur, de ligno vitæ, idest, Christo. Et folia ligni ad sanitatem gentiū. glo. interli. Præcepta Christi quæ tegunt & ornant fructum. Recte quidem.

CORRECTIONE. 61

dem. Nam in præceptis condendis communis vtilitas spectatur, nō alius cuius priuatum cōmodū. Sic enim recta ratio, vel lex naturaliter nobis insita docet: vt priuatis bonis, publica præferantur. Nec solum ratio, sed naturæ totius ordo hoc exigit. Nam & graua ascendunt, & leuia quoque descendunt (nedetur vacuum) contra propriam inclinationē. Sic manus ferienti gladio sese obiicit, pro defensione capitis, ac perinde totius hominis. Quo circa Aristoteles *1. Ethic. c. 1.* sapienter dixit. Si idem vni & ciuitati, perfectius videtur quod ciuitati, & suscipere, & saluare. Amabile quidē est vni soli, melius & diuinius genti & ciuitati. Si igitur membrū abscinditur, ne totū pereat corpus, & auctoritate legum exterminantur malefactores pro salute rei publicæ tuenda, quāquā illis correctio nō profit, notum est communi vtilitati semper esse consultum, tum à natura,

DE FRATERNA

ratum etiam à ratione. Gratia autē christi nec naturā destruit, sed perficit: nec rationi obuiat, sed potius suffragatur. Quare praecepta Christi maxime esse utilia nemo dubitat. Quo supposito & indubitato fundamento, probandum est quod assumpsimus. Illud nempe, fore inutile & perniciosum praeceptum illud: idq; multis rationibus.

¶ Primo quia esset fomentum malorum, impedimentum iustitiæ exequendæ, & pessimorum hominum ad peccandum quasi velamen quoddam. Declarantur hæc omnia exemplo, verbi gratia, in casu hæresis. Sit aliquis in hæresim vel apostasiam lapsus cum pertinacia. Iuxta illius præcepti tenorem, si omnes obligat (ut dicunt) tenetur sciens seorsum corripere, deinde unum vel duos testes adducere, ante quàm inquisitoribus rem denuntiet. Alioqui peccaturus, contra ordinem fraternæ correctionis.

tionis. Si enim denuntiat præter-
 misso illo ordine, peccat. Si nõ denũ
 tiat, hæreticus manebit impunitus,
 & interim malum malo augebit, &
 ex parua scintilla, flamma cõsurget
 inextinguibilis, quæ facile totam va
 stabit rem publicã. Nam sermo eo-
 rum vt cancer serpit, ait Paulus. 1. Timot. 1.

Quando enim hæreticus aut alius
 insignis peccator, à peccato resipiscit
 fraterne admonitus? Aut quis aude-
 bit huiusmodi hominem fraterne
 corrigere, illum postea denuntiaturus
 si non corrigatur? Nemo profecto,
 quũ videat ex tali processu mag-
 num sibi imminere discrimen. Et
 quod de hoc crimine dicimus, de aliis
 etiam intelligendum est. Quod si
 hac ratione maioribus non denun-
 tietur, impunita manebũt, & indies
 crescent sine remedio: quum princi-
 pium totius remedii sit ipsa denun-
 tiatio.

¶ Si dicas (vt dici solet) in tali casu
 & si.

DE FRATERNA

& similibus, quando periculum imminet, vel emendatio non speratur, non obligare præceptū illud, quod quidem affirmatiuum est, & non nisi pro loco & tempore seruandum. Hinc est quòd rarissime contingit obligare propter importunitatē temporis, personarum, & aliarum circumstantiarū. Mirum profecto est quòd talem Christus dederit legem, quæ vix aut nunquam seruari posset, vel obligare, quum tamen sit de casibus passim contingentibus. Et leges non dantur: nisi de his quæ communiter contingunt. ff. de legibus. l. nā ad ea. Nam ad ea potius debet adaptari ius, quæ, & frequenter, & facile fiunt, quàm ad ea quæ raro eueniunt. Et iura. Iura constitui oportet (vt dicit Theophrastus) in his quæ frequenter accidunt: Si ergo illud est præceptum Christi omnibus impositum, quomodo tam raro obligat? Vel si nō obligat nisi rarissime, quare est

re est impositum sine necessitate vel
utilitate? Dicere etiam quod pericu-
lum excuset, præsertim ubi ex corre-
ctione speratur fructus, non omnes
concedunt immo oppositum vide-
tur verius.

¶ Fouerentur igitur mala omnia Nota.
& præsertim hæreseos labes pestife-
ra, nisi citissimo & immediato re-
cursu ad superiores, sine processu il-
lo Euangelii denuntiarentur & pu-
nirentur. Id quod non solum ex an-
tiquis temporibus incipientis eccle-
siae agnoscimus, sed hac nostra mi-
sera tempestate oculis cernimus cō-
tigisse. Cur enim Arriana hæresis
tandiu in ecclesia grassata est, nisi
quia in principio remedium hoc v-
nice necessarium non est admotum?
Cur etiam Lutherana illa pestis tan-
tum his diebus inualuit, ut totam
fere Germaniam deuastauerit, An-
gliam penitus euerterit, & Galliam
simul atq; Italiam ipsam magna ex
parte

DE FRATERNA

parte inuaserit, nisi quia negligentia prælatorum & principum, remedium huiusmodi seueræ punitionis non est adhibitum? Quo si vñ fuissent sine aliis superfluis admonitionibus vel disputationibus, non dubito quin melius multo res habuisset. Experimur deniq; foelicitatem huius nostre Hispaniæ in rebus fidei, quam post Dei misericordiam, non possumus non adscribere diligentia seu vigilantia inquisitorum patrum in hæresibus indagandis, & zelo ac seueritati catholicorū principum in eis iustissime puniendis. Vtinam hoc idem salutiferum remedium vniuersus orbis agnosceret, quo aduersus omnes pestes muniatur.

¶ Nec mihi respondeas solum crimen hæresis ob suam enormitatem exceptum esse, quia videlicet periculosius sit & magis infectiuū, minusq; curabile. Nam nullus fere scholasticorum

corum doctorum illud excipit, & alia multa sunt æque graua & forte minus tolerabilia: quæ tamen secundum eos admonitione corrigenda sunt ante quàm denuntiètur. Sed quia de hac materia, nempe quòd hæreticus pertinax sit statim denuntiandus, nulla admonitione præmissa: infra Deo dante tractabimus conclusione. 6. propositione. 6. hæc tetigisse sufficiat.

¶ Item probatur illud præceptum perniciosum fore, & religionis, obseruantia què subuersiuum. Sequeretur enim, raro immo rarissime mala plurima posse corrigi: quod quantum sit malum, nemo non videt. Si enim auferas discipline austeritatem & saueritatē correctionis, actum erit de religione. Nam vbi nō est sepes, diripietur possessio. Nunquā enim peccatum sine correctione dimittitur, quin mox ad alia multa & maiora pertrahat. Vnde Chri- Chrisosto.
I fosto.

DE FRATERNA

1. Cor. Ho.
mi. 15.

softomus, in illud Pauli. Modicum fermentum totam massam corrumpit, ait. Nam si illius duntaxat peccatum est, neglectum tamē potest reliquum corpus ecclesiæ corrumpere. Quum enim peccator primum non dat poenam, mox alii & eadem committunt. Hoc autem dicit, ut demonstraret pro vniuersa ecclesia non pro vno tantum eis esse certandum, & omnib9 imminere periculū. Quam ob rem necessario fermenti similitudine vsus est. Quemadmodum illud licet modicum, totam massam corrumpit, ita & hic si dimissus fuerit inultus, inultum etiam fiet ipsum peccatum. Et sic reliquos offendet. Hæc Chrysostomus. Et dist.

Origenes.

45. habetur ex Origene, Iosue. 7. Polluitur ex vno peccatore populus, & sicut ex vna oue morbida vniuersus grex inficitur, sic ex vno fornicante vel aliud quodcunq; scelus committente, plebs vniuersa polluitur. Item

Hic

Hiero. 24. q. 3. Resecandæ sunt putridæ carnes & scabiosa ouis à caulis repellēda, ne tota domus, massa, corpus, & pecora ardeāt, corrumpātur, putrescant, & intereāt. Hoc autē malum quum in toto corpore ecclesiæ appareat, multo magis tamen cognoscitur vni habere in ordinib9 religiosorum, vbi disciplina negligitur. Vt enim pestis vehementius latuit vbi est hominum multitudo, vt in castris, & frequētissimis populis, ita & corruptio morum citius crescit, vbi frequētior est conuersatio, & familiaritas maior.

¶ Sed sequella probatur. Nam si in quibusuis peccatis non publicis, præcedere debet secreta admonitio iuxta illius præcepti tenorem: prælati non possent corripere vlla peccata nisi quæ iam essent valde publica, & scandalis disseminata. Neq; futuris malis possent prouidere, ante quàm euenirent. Quum tamen hoc

DE FRATERNA

fit inter officia prælatorum non minimum. Quis enim dubitat, quòd si cut ad medicũ spectat probe agnoscere morbos, non manifestos solum sed latentiores magis, & eorum radices: quo possit prudentius & opportunius adhibere remedia: sic etiam pertineat ad prælatum cuius est spirituales egritudines curare, eas scire quæ præsentes sunt, & futuras prospicere: vt omnib9 opportune subueniat? Quis autem non nouit, occultum morbum manifesto esse multo periculosiorem? Vbi autem maius est periculum, citius est succurrendum. Nunquam vero nisi à casu curantur, quæ nõ satis cognoscuntur. Neq; sciri probe possunt occulta, nisi prælatis manifestentur. Quare si denuntiãda non sunt prælatis, nisi admonitione præmissa: prius profecto nocebunt, quàm corrigi valeãt. Quis vero (nisi impi9 sit) credat christum talia dedisse dogmata: tales ordinasse

dinasse aphorismos, quibus prælati, quos ipse medicus animarum constituit ab officio impedirentur? Absit hoc à pietate Christiana. Hac autem & his similia sequi ex præcepto illo: & patet iam ex dictis, & ex dicendis inferius patebit clarius. Quare non esse tale præceptum manifestum est.

¶ Regularis obseruantia destruentium fore experientia ipsa (proh dolor) satis superq; nos docuit. Nā quod audiui, quod vidi, quod oculis nostris perspeximus, & manus nostræ contrectauerunt de hoc verbo mortis (vt ita non inepte dicam) hoc utpote experti per multos annos, annuntiamus omnibus qui curam subeunt animarum, & gradum prælationis suscipiunt. Demus enim quod inter regulares ita seruetur hoc præceptum. Necessè est tunc vt omnis via inquirendi, visitandi & castigandi peccata occulta pereat:

DE FRATERNA

& quòd qui in sordibus sunt sordescant adhuc, & in fœcibus peccatorum suorum perseverent. Quum enim horum temporum infœlicitate, etiã inter regulares, non minima pars sit dissolutorum, qui viam amplam sequuntur, & rigorem disciplinæ subterfugiant: demus verbi gratia aliquem fratrem fuisse lapsum, socio eius dumtaxat, sciente & vidente. Socius deinde zelo indiscreto seruandi dictum præceptũ, admoneat non semel sed bis, ac ter. Nunquid ille incorreptus, & adhuc incorrigibilis: præstolabitur cõtestationem aut accusationem? Nonne finget se emendatum, ne vltius contra eum procedatur? Nonne socium deludere, aut alium ignorantẽ habere procurabit? Interim autẽ & manet peccatum incorreptum, & semper in deterius procedit: donec in aliorum scandalum prorrumpat: & ita religio per vnum aut alterum infametur.

tur. Quibus omnibus facile obuiari poterat, si praelato tanquam patri, cui ex officio conueniebat secreta secrete corripere, reuelaretur. Dices. Si de eius emendatione non sperem (quod tamen ante primam monitionem non debeo præsumere) dicam praelato tanquam patri, sed non ante quam priuatim corrigā: semper enim præsumentum est pro meliori parte, nisi contrarium cōstiterit. Contra quia experientia docuit cōtrarium, nempe raro vel nunquam delinquentem vere corrigi per huiusmodi admonitiones, sed potius simulare emendam, vel omnino negare peccatum à se commissum. Sic enim nouerūt impii excusare, & adinuenire excusationes in peccatis suis. Item post talem monitionem vnā aut alteram, nō potest ille denuntiare praelato: donec testes adduxerit, & incorrigibilem deprehenderit iuxta tenorem præcepti. Sed

DE FRATERNA

vbi secretum est omnino, adducere testes est inutile & periculosum, tū propter infamiam peccantis, tum propter damnum corripientis. Nā poterit peccans facile retorquere accusationem, aduersus corripientem tanquam impostorem, coram testibus adductis: cum reprehensio constet, & delictum primum non constet. Et ita hic ordo potius impediet quàm iuuabit correctionem delinquentis. Sed de hoc infra cōclu. 5. cōtrouersia quarta.

¶ Simili ratione probari potest præceptum illud vergere in perniciem status ecclesiastici, seu clericorum. Quia præter delicta publica & notoria, vix aliquod posset corrigi aut præcaueri. Frustra enim, & inani labore fatigarētur prælati, ac eorum visitatores, in inquirendo, & per alia iuris remedia procedendo ad correctionem subditorum clericorum, si edictis positis & censuris,
nemo

nemo potest reuelare, nisi quod priuatim admonuerit iā & non sit emē datum. Quum tamen ad prælatos & eorum visitatores spectet inquirere de quouis peccato, sicut ad eos pertinet purgare prouinciam, & eam in omni disciplina pietatis continere, vt habetur extra de offi. ordi. c. perniciosam. Et si iuxta Paulum data est illis potestas ad ædificationem (quum beneficium principis non debeat arctari) habebunt liberrimam potestatem ad ædificandum. Hanc autem non habebūt liberam, sed huius præcepti vinculis obligatam, si non licet eis præterquā de notoriis criminibus agere. Nam occulta neq; subditi possent denuntiare, nec ipsi inquirere, & ita in cassum edicta sua proponunt, & multis censuris communiunt, quum sine tanta diligentia possint notoria peccata scire & castigare. Nequē essent eorum edicta solum inutilia, sed impia, quippe quæ

2. Corin. 10.

DE FRATERNA

quæ Euangelio ex diametro repug-
narent. Nam per te Euangelio præci-
pitur nihil esse denuntiandum præ-
latis, nisi quod postquam fuerit pri-
uatim admonitum, adhuc tamen
non est correctum. Isti vero absolu-
te proclamant sibi omnia reuelari
debere, alia per denuntiationem,
alia per accusationem, nihil de fra-
terna illa correctione loquentes, In
iuste ergo sibi vëdicare volunt, quod
ad illos non pertinet. Vel si intelligi
volunt ædicta sua, seruatò hoc præ-
cepto (quod tamen non est creden-
dum) illud deberent rudi populo ex-
plicare.

¶ Effet nihilominus illud præ-
ceptum sic intellectum valde perni-
ciosum seculari reipublicæ. Quod
simili modo probari potest. Nam
quum vniuersa respublica, & pacifi-
cus hominum conuietus, non possit
diu consistere sine delinquētium pu-
nitione & vitiorum extirpatione, in
quo

quo gubernationis prima & potissima pars versari debet, quidqd huic, resistit notum est quòd rempublica evertit. Nihil autem sic obstare videtur, quàm ignorantia & occultatio criminum & criminoforum hominum. Nam quo pacto corripientur, quæ usq; adeo ignorantur ab his qui corripendi habent potestatem? Sed nisi ab aliis sibi denuntiètur: illi scire non possunt. Si ergo iudices & rectores hanc curam & potestatem habent, quam & exercere tenentur (propterea enim gladium portant in vindictam malefactorum laudem vero bonorum) & alii similiter tenebuntur eis reuelare quæ sciūt correctione indigere, præsertim si iuramento vel alio modo adstringantur. Quòd si præceptum illud sequi velint, hoc nunquam facient, neq; facere quidè poterunt, saltem in plurimis. Quando enim vel quomodo quis posset vel auderet denuntiare latrones, homici

DE FRATERNA

cidas, adulteros, grassatores, infidiatores & cæteros id genus homines: aut eorum scelera detegere, si de his fraterna admonitio debeat præcedere: Aniplius dicam, si talis fieret admonitio, & admonens magno se discrimini committeret, & denuntiatio omnino impideretur. Admonendo enim peccantem, seipsum detegit: & insinuat quòd ipsemet denuntiaturus est iudici. Quòd si dicas illud præceptum obligare, hoc excepto, quando peccatum est in damnum aliorum, vel spirituale, vel corporale, ut dicunt aliqui. Hoc non satisfacit, nam præceptum illud ex vi cõtextus generaliter loquitur, nihilq; tale excipit. Et qua ratione tu hanc facis exceptionem, licebit & mihi etiã pro libito aliam quancumq; facere.

¶ Secundo probatur illud præceptum aduersari optimæ conuersationi reipublicæ, & communi paci qui est eius finis. Nam ex obseruantia ta

lis

lis præcepti, passim & innumera orirentur iurgia, conuicia, tumultus, inimicitia, inter cōciues, vicinos & amicos, odia quoq; nunquam finienda. Talis est enim hominū natura, vel potius corruptio, vt veritatem (quæ odiū parit) audire velit nemo. Deinde quot & quantis agitantur scrupulis pusillorū, immo fere omnium conscientia, si se ad corrigendum viderent esse adstrictos, & corrigere non auderent facinorosos in populo, in vicinia vel familia? Fieret itaq; illo existente præcepto, vt neq; cum aliis, neq; secum ipse pacē quis posset habere, quam Christus omnibus summe commendauit. Fieret vt omnes tenerentur correctionis faciendæ causa, aliorum non solum facta & dicta, sed secretiorem vitam explorare. Quod quantum ab sit à doctrina sanctorum, & Euangelica pietate, nouit satis qui hoc curiositatis noxiæ vitiū esse non ignorat.

DE FRATERNA

Augusti. rat. Vnde Augustinus de verbis domini sermone. 16. Admonet nos dominus noster, non negligere inuicē peccata nostra, non quærendo quid reprehendas, sed videndo quid corrigas. Alioqui efficeremur vitæ alienæ exploratores. Hæc Augusti-

De gradib' humilitatis. nus. Et Bernardus inter gradus superbiæ primum constituit curiositatem. Et idem de interiori domo. c. 43. Tandiu quisq; sua peccata ignorat, quandiu aliena considerat. Sed & Plato philosophus in Phædro. Ridiculum, inquit, puto, quum mea ipse ignorem, aliena perscrutari velle. Quid in re tam aperta moror? Qui de hac materia plura desiderat: legat Plutarchum tractatu vltimo de vitanda curiositate.

Plato.

¶ Ad hæc, si tale est præceptum & vsque adeo generale, teneretur utiq; ipsi subditi ad prælatorum, cæterorumq; superiorum correctionem. Vnde enim eximerentur hi à tali obligatione.

bligacione, cum superiores etiã sint fratres, ex testimonio Christi: Omnes vos fratres estis, & nõ minus correctione indigeant immo magis? Nã quum sint personæ publicæ, eorũ delicta etiam publica sunt censenda, præsertim quæ ad eorũ officium spectant. Hoc autem stare non potest. Quis enim auderet, aut posset, rem tantam aggredi, aut implere? Nonne luce clarius constat factum ipsum? Quis episcopũ, archiepiscopum, cardinalem, principem, aut regẽ increpaturus adit, de aliquo eorũ delicto? Esto tamen aliquis audacior id faceret, nonne hoc esset in dedecus ipforum capitum, vt subditi pariter insurgerẽt in superiores? Demus autem vt libere possent & tenerentur maiores suos reprehendere. Nunquid etiã testibus publicare, & vsq; ad excommunicationis sententiam perducere? Quis hoc ferat? At vero Paulus non ita docet Timo
1. Timo. 5.
theum

DE FRATERNA

theum. Sed quid? Seniore[m] ne increpaueris, sed obsecra ut patrem. Habetur etiam. 2. q. 7. Non est à plebe arguendus episcopus quanuis sit inordinatus. Et. c. quū ex iniuncto. extra de hære. arguuntur laici, qui sacerdotes reprehendere audent. Patet igitur talem corrigendi modum, non esse inusitatum solum: sed etiam sacris canonibus atq; adeo scriptura sacra prohibitum, & rationi pariter aduersum.

Probatio. 2.
ex testimo-
nijs sancto-
rum.

¶ Satis ergo probatum manet rationibus non exiguis, nos non teneri ad illum ordinem corrigendi in Euangelio præscriptū, per vim præcepti, neq; in quouis peccato arguendo. Nunc secūdo ostendam hoc idē sensisse doctores sanctos, quorum auctoritatem nullus catholicus contēnendam vnquam putauit.

Augu.

¶ Est in primis beatus Augustinus, qui correctionis faciendæ aliū ordinem docet: quā[m] sit apud Matthæum

thæum designatus. Nec est alicui exi-
stimandum hunc tantum virū vel
non intellexisse illum textum, vel
(quod nefas est dicere) aliquid doce-
re voluisse contra veritatem Euan-
gelicā. Sūt aut verba Aug. in regula
monacharū quæ habetur tom. 2. epi.
109. Si oculi, inquit, petulantia in ali-
qua vestrū aduerteritis statim admo-
nete, ne cepta progrediantur, sed ex
proximo corrigātur. Si autē & post
admonitionem, iterum vel alio quo-
cunq; die idipsum eam facere vide-
ritis: iam velut vulneratam sanan-
dam prodat, quæcunq; inuenire po-
tuit. Cui autem debeat illam prode-
re, paulò inferius indicat, dicēs. Sed
ante quàm demonstretur aliis per
quas conuincenda est, si negauerit:
prius præpositæ debet ostendi (si ad-
monita neglexerit corrigi) ne forte
possit secretius correpta innotesce-
re cæteris. Si autem negauerit, tunc
neganti adhibendæ sunt aliæ: vt iā

DE FRATERNA

coram omnibus possit, nō ab vna te
ste argui, sed à duabus tribusue con-
uinci. Cōuicta verò, secundum præ-
positæ vel præsbyteri arbitrium, de
bet emendatoriam sustinere vindi-
ctam. Quam si ferre recusauerit, & si
ipsa non abscesserit: de vestra socie-
tate proiciatur. Non enim & hoc
fit crudeliter, sed misericorditer: ne
contagione mortifera plurimas per-
dat. Et hoc quod dixi de oculo non
figendo, etiam in cæteris inuenien-
dis, prohibendis, indicâdis, cōuincē-
dis, vindicandisq; peccatis diligen-
ter obseruetur cum dilectione ho-
minum, & odio vitiorum. Hæc Au-
gustinus.

¶ Hic ergo singula expende, & vi-
debis alium ordinem correctionis
faciendæ: quàm communiter docea-
tur à doctoribus scholasticis. Dicit
enim primum, oculi petulantiam
quum secrete videtur, secreta admo-
nitione esse corrigendam, ne vltiori
pro

progrediatur, idest, ne leue peccatū
in principio, dū à nemine corripitur
fiat graue in processu. Vnde Ouidius.
Principiis obsta, sero medicina para-
tur, cum mala per longas inualuere
moras. Quòd si admonitione facta
non emendatur, sed peccatum repe-
tit, & quod forte veniale fuit ante, iā
in relapsis fit mortale, & vulnerat le-
thaliter. Iam vulneratam, non dicit
secundo admonendam, sed proden-
dam. Non quidem aliis, sed praposi-
tæ, intellige tanquam matri, vt vel
eius discreta increpatione sanetur.

¶ Est igitur admonitio facienda
iuxta Augustinum, non quidem de
peccato mortali, sed de ipso initio
peccati, ne vltra procedat, quando
videlicet non sumus certi quòd fue-
rit mortale, sed timemus ne forte vl-
tra progrediēs mortale fiat. Sic etiā
intelligit Adrianus. q. 1. de corre-
ctione fraterna ar. 3. in probatione
primæ cōditionis quā posuit Asten-

DE FRATERNA

fis. Humbertus quoq; super regulam
 Augustini, intelligit illud de pecca-
 tis venialibus, quæ sunt via & initia
 quædam ad mortalia. Huiusmodi
 enim, tempestiue præscinduntur se-
 creta admonitione, ne ultra progre-
 dian- tur. Et hoc est opus charitatis
 de quo in prima conclusione loquu-
 ti sumus. Cæterum si mortale sit, de-
 ferendum est (contra communẽ opi-
 nionem) primum ad prælatũ, vt cu-
 ret & sanet vulneratũ. Hoc amplius
 suadet exemplum illud, seu simile,
 quod adducit Augustinus de fratre
 in corpore vulnerato: quod vellet ip-
 se occultare. Nonne crudeliter, in-
 quit, à te fileretur, & misericorditer
 indicaretur? Vides ergo manifeste,
 hoc distare multum ab illo ordine
 euangelico, & à communi opinione,
 quæ docet non semel sed sæpius ad-
 monitionem esse faciendam de quo
 uis peccato mortali, ante quàm præ-
 lato denuntietur.

¶ In hoc

¶ In hoc etiam est contra communem opinionem Augustini sententia, quod docet esse denuntiandum praelato ante conuocationem testium. Ait enim. Sed ante quam demonstratur aliis, per quas convincenda est si negauerit, prapposita debet ostendi. Mirum in modum turbauit hic textus Augustini communiter opinantes. Vnde & beatus Thomas secunda secunde. q. 33. ar. 8. ad ultimum quasi coactus est dicere: quod prius dicendum est praelato quam testibus, sed tanquam patri, & ut priuata persone, non tanquam iudici. Itaque denuntiatio debet precedere, contestationem, & contestatio accusationem. Sed per hoc non euaditur difficultas quantum ad illos, quia textus Euangelii aperte dicit, adducendos esse testes ante quam dicatur ecclesie, id est, praelato, ut ipsi interpretantur. Respondent, Ecclesia accipitur pro praelato, ut iudex est, non ut priuata perso-

DE FRATERNA

na. Contra, quia tunc nō habet hęc opinio vnde probare pōssit, quōd delinquens sit denuntiandus prælato vt priuatæ personæ, vel quōd sit admonendus secrete, antequām denuntietur prælato, vt personæ priuatæ, Tenet etiam beatus Thomas vbi supra, articul. 7. quōd peccatum secretum non est reuelādum prælato ante admonitionem, neq; in hoc tenetur subditus obedire: quia faceret contra euangelium. Et quol. 1. q. 16. dicit. Siue procedat prælatus vt iudex, siue in simplici denūtiatione extra iudicium: non potest præcipere, nō præmissa admonitione. Et ita si præcipiat non est illi parēdum: quia est contra Euangelium reuelare scilicet occulta, non præcedente correctione fraterna. Ergo prælatus siue vt iudex, siue vt pater, intelligitur esse ecclesia secundum eos. Alioqui non rectè probarent esse contra euangelium denuntiare prælato priuatim

tim. Vnde neq; solutio stare potest. Præterea absolutè & absq; vlla limitatione dicit textus, quòd adducantur testes antequàm omnino deferatur res ad Ecclesiam, siue ad prælatum. Vnde ergo ipsi præsumunt limitationem illam? Si respondeant quòd ex Augustino. Nunquid propter dictum vnius doctoris, detorquendus est textus Euangelii à proprio sensu? Sed nos istas angustias nō patimur, quia neq; asserimus textū illum loqui de correctione fraterna in quouis peccato facienda, sed in propria iniuria dumtaxat. Neq; beatum Augustinum docuisse fieri correctionem iuxta ordinem illius textus Euangelici: sed fieri debere iuxta ordinē charitatis & rationis, quæ semper quærit quod melius est. De hoc autem Euangelium nihil ibi loquitur.

¶ Consonat Augustini sententiæ beatus Basilius, à quo forsitan Au-

DE FRATERNA

gustinus hausit doctrinā illam. Basilii enim in regulis fusi9 disputatis. c. 46. verba sunt ista. Quidquid sit autem in quo peccetur, id referri debet ad antistitem: Siue ab eo qui peccatum admisit, siue ab his qui illius conscii sunt, si illud ipsi curare non possint, eo modo quo præceptū est à domino. Quando vitium dissimulatum morbus est in animo oblitescens, qui propterea incurabilis efficitur. Et in fine addit. Nemo sit ergo qui aut peccato alteri9 latebras quærat, ne pro amore, quē fratri debet, exitium illi conciliet. Neq; suo. Qui enim seipsum non curat frater est eius, qui seipsum corrumpit. Hæc Basiliius.

¶ Est igitur peccatum primū ad antistitem deferendū. Neq; dicit testes esse adducendos, aut alia quæ in illo processu Euangelii ponuntur esse facienda. Neq; obstare putandum est, id quod dixit, si illud ipsi curare
non

non possint. Vbi insinuat priuatam admonitionem esse præmittendam. Nam ita intelligendus est accepisse, sicut & Augustinus supra accepit, quādo videlicet peccata sunt leuia, aut initia tantum peccatorum grauium, quæ facili negotio curari forsitan possunt. Quum autem fuerit morbus iam cognitus & perseverās: vt quando ex passione & proposito aut ex malitia peccatur: non ita faciliè curari solet, acriora sunt adhibenda remedia: ferro itaq; opus est & disciplina prælati, & idcirco, prætermiſſa admonitiōe, tūc tanquā inutiles, ad prælatum tāquam ad patrem deferri iubet Basilius. Si tamē hæc interpretatio mea circa Basilium tibi non arridet: hoc saltem negare mihi non potes, quòd, præmissa admonitione, sine adductione testium, recurrèdum esse ad prælatum Basilius doceat. Quod est manifeste contra communem opinio-

nem

DE FRATERNA

nem. Id vero quod dicit, Sicut præceptum est à domino, alludit ad illud. Vnicuiq; mādauit Deus de proximo suo, quo quisq; tenetur fratrē peccantem corrigere & emendare si potest.

**Tertia pba
tio ex vsu
Ecclesiæ.**

¶ Probaturn demum ex vsu & practica ecclesiæ, que non parum facit ad dogmata stabilienda, vel declaranda. Vt enim ait beatus Augustinus ad Cassulanum, & habetur. ii. dist. c. in his. In his rebus de quibus nihil certi statuit diuina scriptura, mos populi Dei & instituta maiorum pro lege tenenda sunt. Et sicut prauariatores diuinarum legum, ita contemptores ecclesiarum consuetudinū coercendi sunt.

1. Cor. ii.

¶ Quo circa & Paulus ait. Si quis autem vult contentiosus esse (nempe in hoc, quòd mulieres non velato capite orare debeant) nos talem cōsuetudinem non habemus, sed nec Ecclesia Dei. Ecce quāti faciat Paulus

con-

consuetudinem Ecclesiæ, vt illa sola
tanquàm sufficienti argumēto, pro
teruiam contentiosorum retundat.

¶ Est autem consuetudo ecclesiæ,
ad propositum, vt prætermiſſa ad-
monitione, quæcunque fuerint deli-
cta ad prælatos & alios ordinarios
deferantur, vel per denūtiationem,
vel per accusationem. Sic enim pu-
blicantur edicta episcoporum & in-
quisitorum hæreticæ prauitatis, vt
omnes & singuli Christiani tenean-
tur ipsis denūtiare quidquid aliquo
modo nouerint, quod sit pertinēs ad
hæresim, vel alia huiusmodi crimi-
mina, non excipiendo publica vel se-
creta, admonita, vel non admonita,
vel aliqua simili exceptione facta.
Additur præterea, ne illud quod no-
uerint alicui alii communicare au-
deant, idque sub grauibus pœnis &
censuris mandatur. Quòd si ille or-
do Euangelicus hic est seruādus, hæc
profecto edicta non solum frustra
publi

DE FRATERNA

publicarentur, quia fere nullus esset qui vellet aliquid denuntiare, cum tanto onere precedentium admonitionū, sed insuper euangelio & præcepto diuino essent aduersa, & ita omnino intolerabilia.

¶ Dices forte, Semper sunt intelligenda huiusmodi edicta humana cum modificatione, seruata. s. forma euangelica, in admonitione faciēda. Esto ita sit, grauissime peccare conuincimus maiores ecclesiæ, illud nō apponētes edictis suis, vtpote quòd scandalum ponāt ante oculos pusillorum contra veritatem euangelii, dum aperiunt foueam & non occludunt, & parant laqueos quibus simplices capiantur.

¶ Prædictam formam imitantur etiam in visitando religiosorū prælati & visitatores, cum præcipiunt subditis, idq; adiectis censuris & pœnis, ne aliquid celare audeant sed fideliter ipsis reuelent, quidquid no-
uerint

uerint corrigendum, aut castigandum. &c. Nec ipsi consueuerunt addere seruata tamen forma Euangelica in fraterna correctione. Sciunt enim experientia certissima, quod præter publica crimina quæ celari non possunt: nihil reuelaretur à subditis, & ita cassus esset & inanis visitatorum labor. Si autem hoc esset contra euangelium, quis eos excusaret à peccato etiam grauissimo? Et quod teneantur subditi tali iussioni parere: infra ostendemus clarius conclusionem. 5. & 6.

¶ Præter hoc autem quod vniuersis ferè religionibus est commune, ut cum de moribus & regimine prælatorum inquiritur, teneantur subditi ex vi statuti, denuntiare quæcūq; nouerint prælatos admisisse, vel omisisse, contra diuinam legem, contra regulam, & contra maiorum placita & constitutiones: est etiam hoc speciale in statutis generalibus fratrum

DE FRATERNA

trum minorum quæ Barchinonen-
 sia dicuntur. Debeant fratres exeun-
 tes in reditu suo, secretè Guardiano
 suo excessus notabiles sociorum in-
 timare. Quòd si non fecerint, per su-
 periores cui hoc constiterit in ieiunio
 panis & aquæ, vel alias puniantur.
 Et si vnus frater excessum alterius
 sciuerit per duas vias, vtpote per
 cōfessionem, & aliter, nihilominus
 suo Guardiano (vt prædictum est) di-
 cere debeat. Et in antiquioribus sta-
 tutis. c. 5. ita habetur. Teneantur fra-
 tres exeuntes per obedientiam in re-
 ditu suo, secretè, Guardiano, exces-
 sus suos notabiles inuicem intima-
 re. Et si vnus excessum alterius per
 duas vias, vtpote per confessionem,
 & per alium modum agnouerit: nō
 propter hoc minus teneatur (vt præ-
 dictum est) dicere Guardiano, & e-
 tiam alteri suo superiori ab eo per
 obedientiam requisitus. Quia hoc
 nullo modo sigillo confessionis præ-
 iudicat,

iudicat, quin potius, si taceret, inobedientiæ crimen incurreret. Et si quis contrarium dixerit vel asseruerit, & correctus reuocare noluerit, omni actu legitimo priuetur. Hæc ibi.

¶ Idem habetur quantum ad priam partem in statutis fratrum prædicatorum. Quod videlicet fratres exeuntes extra monasterium teneantur peccata grauiæ prælato denuntiare.

Vide ibi di.
sim. 1. c. 13.

¶ Sed in constitutionibus sancti Bonauenturæ, in quodam generali cap. factis (quo quidem tempore & doctrina, & religionis obseruantia in ordine maxime florebat) ultra ea quæ dicta sunt hæc quoque habentur. Item dogmatizare quod frater qui fratrem correxit de aliquo excessu, secundum normam Euangelii in occulto, non tenetur dicere suo prælato quauis ab eo per obedientiam requisitus, Similiter quod quando aliqui

DE FRATERNA

qui sunt socii criminum, non tenentur alter alterum reuelare superiori suo, qui potest & debet prodesse, & animarum periculis præcauere: ex sententia totius capituli generalis definitum est, hanc doctrinam esse pestiferam. Ibiq, mandatur talia dogmatizantem acriter puniri vsq; ad carcerem. Hanc etiam doctrinam sequitur Richardus de media villa, licet in cæteris sequutus sit communem viam. Item beatus Bonauentura super Lucam. c. 17. exponens locum illum. Si peccauerit in te frater tuus, &c. Coniungensq; locum Matth. quod idem omnino sit canon, dicit, illud Matthæi. Si peccauerit in te frater tuus, &c. si de quolibet peccato intelligatur, idest, siue de propria iniuria, siue etiam de illo quod, me sciente, commisit, non esse necessitatis sed solum cõgruitatis, præsertim dum præsumitur quod talis sit incorrigibilis. Tunc enim fortiori

manu

manu est corripendus, id est, praelati
 autoritate. Et adducit simile de fa-
 cto Ioseph patriarchæ. Vbi cognita *Genesis. 37.*
 nequitia fratrum accusauit eos apud
 patrem de crimine pessimo. Nec ta-
 men eos præmonuit fraternaliter &
 priuatim. Ex quo (inquit hic sanctus)
 forma datur, quod praelato qui vult
 & debet prodesse etiam nulla præce-
 dente monitione, debet culpa proxi-
 mi denuntiari, extra iudicium si sit
 occulta, & in iudicio, si sit manifesta
 & probari potest. Quo circa beatus
 Augustinus dicit. Ex gestis sanctorum *Lib. contra*
 possumus & debemus cognoscere, *mendacium.*
 quomodo diuina præcepta scriptu-
 ræ sunt intelligenda. Quum ergo sic
 fecit Ioseph sanctus, cur non corre-
 ctionis eius formam dicemus esse se-
 quendam, & in præcepto correctio-
 nis faciendæ intelligendam & tenen-
 dam? Dices, Ioseph, non recte fecit.
 At qui eum scriptura de hoc minime
 reprehendit: nec aliquis sanctorum

DE FRATERNA

patrum & doctorum hanc illi impingit culpam. Mitto nunc plures alias responsiones, quæ ad hoc factum Ioseph adhiberi solent, quia in illis refellendis non opus est immorari.

¶ Si igitur in cæteris locum habet illa sententia, Vnicuique experto in sua scientia vel arte credendum est, cur & expertis & strenuis viris in arte regendi fides non adhibebitur? Cur non habeat auctoritatem episcoporum, inquisitorum, & religiosorum optimè gubernantium consuetudo Numquid plus credendum est literatorum speculationi, quam expertorum practicæ? Nonne rerum agendarum peritiam docuit magistra omnium experientia? Non ergo immerito beatus Bonau. (qui decem & octo annos ordinis fratrum minorum supremum gubernaculum tenuit) & cæterarum religionum patres in regimine animarum (quæ ars artium est iuxta Gregorium) exercitatisimi statuerunt

runt alium modum corrigendi fratrem peccantem, quàm communis scholasticorum opinio introduxerit, nobis què tanquàm de iure diuino præceptum intimare voluerit.

¶ Huius autem opinionis causam fuisse existimo, opinatium ipsorum inexperientiam. Nam si forte animarum regimè subiissent, haud dubie mutassent sententiam. Vnde pulchre quidem, & vere, Gerson cancellari⁹ Gerson. Parisiensis ait. Multos itaq; comper 3. p. alpha. tū est ex factis doctorib⁹ fuisse, quos 62. y. inexperientia fefellit temporum. Et loquuti sunt non quid fieri posset aut expediret, sed quid stricta iuris diuini vel humani regula dictaret. Hi dum ad experientiam difficultatum, & temporum, & hominum incorrigibilitatem veniunt, mutant plerumq; sententiam. Sic nempe accidisse arbitror nonnullis doctoribus, qui ab opinione communi, experientia rerum conuicti:

vel in totum, vel in partem recesserunt. Manet igitur tertia conclusio firmata rationibus, sanctorum testimoniis, communi usu & practica ipsius ecclesiæ. Nunc ad quartam conclusionem veniamus.

IIII. CONCLUSIO.

Quanuis ille qui passus est iniuriam debet iniurantem corripere: non tamen adstringitur seruare illum ordinem Evangelicū Matthæi. xviij. Si peccauerit, &c.

PRIOR huius conclusionis pars, non eget probatione, quum ex iam dictis in explanatione & probatione secundæ conclusionis: liquido constare possit. Corripere enim delinquentem fratrem, natura ipsa suadet & præcipit, & ex consequenti

ti eum qui nos iniuria afficit. Hoc est enim quod supra ex Basilio adduximus. Eum qui non corripit iniuriam facientem: peccare dupliciter, eo quod non seruet præceptum domini: & quod animam fratris perire finat. Denique hic est communis doctorum consensus, quod fratri in nos peccanti tenemur veniam petenti concedere, & in pœnitentem adhuc arguere: ne difficilis sit venia, aut remissa indulgentia.

¶ Posterior autem pars, ex adductis probationibus ad tertiam conclusionem partim constat, & adhuc probatur multipliciter. Quod videlicet ille ordo procedendi Evangelicus, neminem obliget ut præceptum, intelligendo præceptum, ut communiter accipitur à theologis, pro lege obligate ad mortale peccatum eius transgressores.

¶ Primo, quia nō est ponendū præceptum diuinum, nisi ubi natura ip

sa, vel scripturæ testimonium, aut etiã authoritas ecclesiæ cogit illud ponere: alioqui liceret vnicuiq; pro suo arbitratu præcepta diuina asserere vel negare. Quòd autem iniuriatus ab aliquo, teneatur illum primum frater naturaliter corripere, deinde si non audierit adhibere testes, postea non acquiescentem ecclesiæ denuntiare, &c. Hoc neq; ipsa naturalis ratio docet semper esse faciendum, ita quòd si omittat facere ream se esse iudicem peccati mortalis, vt constat. Neq; est aliquod testimonium scripturæ, nam si quod esset, maximè locus ille Matthæi. 18. Sed ille, vt ex infra dicendis patebit, non intelligitur præceptiue obligare, igitur. Præterea, ecclesia nunquã censuit illud esse obseruandum vt præceptum. Nam in re tã graui tandiu non dissimulasset: quum tamen passim videat illud non obseruari. Rarissimus enim est, qui passus iniuriam

riam corripiat iniuriantem. Quin potius rem statim ad iudicem deferunt, vel prælato denuntiant, si per se vindictam sumere, aut nolint, aut non possint. Neq; in hoc quisq; le male facere arbitratur: aut ab ecclesia reprehenditur.

¶ Deinde si illud obligaret vt præceptum, & induceret necessitatem ad sic procedendum: hoc fortasse esset ratione finis: quia videlicet id necessarium foret ad emendationem fratris, quæ esse debet scopus huiusmodi correctionis, & ex consequenti ordinis corripiendi. Hic autem processus rarissimè est conueniens, nedum necessarius: vt experientia constat. Nam frequentius contingit quòd prætermisssa admonitione res ad superiorem deferatur, qui possit prodesse: & sic opportunius & melius corrigitur delinquens. Quòd si contingat aliquando admonere peccantem vel iniuriantem, & non ob-

DE FRATERNA

audiat: raro testes adducuntur. Deinde si adducantur, & apud iudicē accusetur, etiam si non fuerit emendatus: non statim excommunicatur, sed aliis pœnis affligitur, vt etiam inuitus compescatur. Hæc autē non essent permittenda: si tanquam præceptum obligaret ordo ille Euangelicus. Non est igitur pæceptum.

¶ Præterea, difficultas eius (si præceptum esset) aperte ostendit nō omnibus fuisse datum vt tale. Nam quo pacto tā importabile onus quadraret cū illa domini decātatissima sententia. Iugum meū suaue est, & onus meum, leue: Qua propter multi doctores tenuere, & præsertim iuristæ, illud non omnes obligare, sed prælatos duntaxat, quibus ex officio incūbit alios corripere. Hoc autem non ob aliud ausi sunt opinari, nisi eius intolerabili difficultate exterriti, si omnibus communiter & in vniuersum imponeretur vt præceptum.

Multa

Multa enim patientia, & ingēti charitate opus est ad primam & priuatam admonitionem faciendā, quam vix præstare possint etiam perfectiores in tolerantia iniuriarum. Quid dicam de secunda & tertia? Quid de testibus conuocandis? Quòd si perfecti non agnoscunt illud tanquā præceptum, quia vix vnus aut alter, idq; rarissime seruat, quænam ratio est vt vniuersis etiam imperfectis fidelibus imponatur hoc durū, & importabile iugum?

¶ Confirmatur, quia non est credendum omnes Christianos etiā infirmos & fragiles, obligari ad opera magnæ & raræ perfectionis seu charitatis, id enim esset illaqueare pusillorum animas. Tale est huiusmodi correctionis opus, quod quidē, præter alia, requirit in corripiente eximiam quandam mansuetudinē; iuxta illud. Superuenit mansuetudo, & Psal. 89.
corripiemur. Nam si austerius iniu-
rian

DE FRATERNA

riantem corripias: ad deteriora pro-
uocabis. Vnde etiam Chrysostomus.
Opus est vt tu qui recte vales, ad æ-
grotum proficiscaris. Quotus quisq;
autem inuenietur, qui, accepta iniu-
ria, tanta sit mansuetudine, tanta pa-
tientia præditus, qui possit aut velit
se ab ira continere, & in fratre pec-
cante concitationis flammam extin-
guere?

¶ Adhæc. Illa particula, Dic Ec-
clesiæ, non videtur obligare si per ec-
clesiam intelligas ecclesiæ prælatos
(vt cōmuniter exponitur) Quis enim
dubitatur, posse nos apud iudicem se-
cularem acceptæ iniuriæ causam a-
gere? Immo id sæpius expedit, cū etiā
ecclesia vti soleat ad causas suas ex-
pediēdas brachio seculari. Alioqui
damnabimus illos omnes qui apud
iudices seculares litigare consueue-
runt, ipsumq; iudicium ciuile tollē-
dum esset omnino. Sed ideo Chri-
stus ecclesiæ dicendum esse admo-
nuit

nuit, non quòd aliis dicere prohiberet, sed quia volebat ipse in ecclesia quæ mitius & pacatius agere nouit, lites omnes & dissidia terminari, potius quàm apud seculares iudices. Quòd si semper hoc charitas exigit, tunc vero maxime, quando ecclesia, populusq; Christianus, sub Paganorum tyrannide præmebatur. Ne videlicet ipsi pagani Christianorum similitudines agnoscerent, & inde scandalum sumerent. Vnde & Paulus (qui & ipse spiritum Christi habebat) arguit Corinthios, qui apud ethnicos lites agerent. Audet aliquis vestrum (inquit) habens negotium aduersus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud sanctos. &c. 1. Corint. 6.

¶ Admonet itaq; Christus, ne nos mutuo infectemur, vsq; ad iudiciũ sanguinis apud tribunalia ciuilia, sed ordine charitatis procedentes, ecclesiæ tribunal requiramus: apud quod nõ est iudicium sanguinis, sed
pœna

DE FRATERNA

Homi. c. de
verb. Esa.

poena & punitio spiritualis. Admonet(inquam) non præcipit. Nam & Chrysostomus non præceptum, sed admonitionem illam vocat dicens. Quodq; Christus adhortatus est ut facerēt homines, quoties inuicē peccauerint: hoc Deus fecit erga hominem. Et loquitur de Ozia Rege, sacrum sacerdotium ambiente, quem Deus punire noluit subito, ut Chore, Dathan, & Abirō, similia meditantēs: sed prius sermones admouit per sacerdotem multa plenos humanitate. Vocat ergo illam adhortationem seu admonitionem, non præceptum.

¶ Præterea quū hoc sit opus charitatis, charitas ipsa debet in eo opere agendo esse regula. Sed charitas non necessario exigit illum corrigēdi ordinem. Quauis enim ille ordo sit in se optimus, non tamen est semper expediens, quia non semper quæ meliora & perfectiora sunt magis

gis expediunt. Vnde si prælato immediate denuntietur, quando talis est qui posset prodesse & non obesse, satis erit, etiam si priuata admonitio & cætera non præcesserint.

¶ Hoc etiã quod intendimus (nẽpe ordinem illum correctionis non esse præcepti sed consilii) ex ipso quoq; textu Matthæi patere potest. Paulo enim post verba domini, sequitur interrogatio Petri. Domine quoties peccabit in me frater meus & dimittam ei? Vsq; septies? Dixit illi Iesus. Non dico tibi vsq; septies, sed vsque septuagies septies. Hoc autem (quantum ego arbitror) non est præceptũ, sed consilium. Quia hic agitur non de dimissione interioris odii & rancoris, sed de venia prestãda in satisfactione damni illati, vt videlicet non exigam ab illo pœnas, neq; iniuriæ compensationem. Quod quidẽ ex eo constare potest, quòd rancorẽ deponere teneor necessario, etiam si

iniu

DE FRATERNA

iniurius nō pœniteat, sed adhuc in sua malitia persistat, hic autem non dicitur veniam esse dandam, nisi ille pœniteat. Id quod Clarius habetur Luc. 17. quando dicit. Si pœnitentiam egerit dimitte ei. Et si septies peccauerit, & septies pœnitentiam egerit, dimitte ei. Hoc autem nō potest commode intelligi, nisi de dimissione exteriori, quantum ad re sarcendum damnum illatum, quæ requirit in iniuriatis pœnitudinē, videlicet, vt recognoscat se male fecisse, & veniam postulet. Nam facilitas veniæ, alioqui præbet incentiuū delinquenti. Si ergo talem exteriorem veniam largiri, non est præcepti, vt omnes fateri habent, quum sit opus super erogationis, & raræ perfectionis, cur ergo alia quæ ad ordinē correctionis in eodem casu pertinent, sub præcepto mortaliter obligante constituemus? Recte igitur, vt supra iā diximus, S. B. v. qui in cæteris sequitur

quitur opinionem, communem, in hoc sequi non voluit: dicēs illud nō esse necessitatis, sed congruitatis & perfectionis.

¶ Caietanus super Matthæi interpretatus illum textum secundū verum sensum, & sanctorum vestigia sequutus, de propria iniuria, vt nos dicimus, in hoc tamen aliquantulū cespitauit, quòd dicit illud quidem esse præceptum, sed tunc solum obligare, dum credimus hoc opus esse ad correctionem fratris. Hoc autē stare non potest. Tum, quia nunquam videtur fore necessarium sic corrumpere, cum alii modi sint faciliores ad exequendum, & efficaciores etiā ad corripiendum, cum videlicet denuntiatur superiori qui prodesse velit & valeat, tum etiam, quia sequeretur, quòd omnis modus corrigendi pro tēpore esset sub præcepto: quia omnis talis pro tempore videtur esse necessarius, cum credimus illum

vale-

DE FRATERNA

valere & expedire ad emendationē
peccātis. Sufficit ergo agnoscere, nos
teneri ad correctionem iniuriantis,
quemadmodum, & cuiuscunque
alioqui peccantis, quod charitas &
natura ipsa exposcit, modus autem
corripiendi non est in præcepto de
terminātus, quanuis ille in Euange-
lio expressus, sit magne perfectionis,
& vt talis, consultus.

Vide etiam Alexandrum de ales. 3.
p. q. 61. mēbro. 4. vbi quærit de eo qui
est iniuriā passus, si teneatur quærere
reconciliationem? Et dicit quòd nō,
satis est illi ex corde ignoscere & de-
ponere rancorem. Quòd si prædicta
forma corrigendi obligaret, teneretur
vtiq; recōciliationem quærere.
Ob hāc enim (vt dixit Chrysostomus)
mittitur iniuriā passus ad eum qui
iniuriam intulit. Sed hāc sufficiāt
pro quarta conclusione probanda.

Quinta.

V. CONCLUSIO.

QUONIAM doctores
scholastici cōiter deniarunt
à vero & germano sensu prædicti
textus Matth. xvij. necesse fuit eos
incidere in varias & plerumq; sibi in
uicem contrarias sententias, & con-
trouersias.

AEC conclusio, vt magis
expositione indiget, quàm
probatione, ita prolixiorē
quodammodo tractatum
requirit, vt appareat quanta fuerit
sententiarum dissonantia, ex eo po-
tissimum quòd veritas in principio
satis spectata non fuerit. Nam par-
uus error in principio (vt inquit phi-
losophus) maximus solet esse in fine,
quapropter rogo te pie lector, vt pa-
tienter & attento animo hæc legere
M non

DE FRATERNA

non graueris, cōducent enim nō modicum ad veritatis lucē contuendā, quam nos Deo authore, aperire contendimus.

¶ Sunt igitur in hac materia plurimæ quæstiones, in quibus fere omnibus doctores non sibi conueniunt. Primū enim solet quæri, An sit præceptum de correptione fraterna. Secūdo, an omnes obliget, aut aliquos dumtaxat. Tertio, an solos fideles, an etiā infideles, vel respectu infidelium. Quarto, an de quibuscumque peccatis, an de occultis tantū & mortalibus. Quinto, de modo corrigendi, de testibus adducendis, & de excommunicatione ferenda. Sexto, si huius præcepti omisio sit mortale peccatum, an veniale. Septimo, cum illud sit affirmatiuum præceptū, non obligans nisi pro loco & tempore, quando dicitur obligare, & in hoc multæ aliæ suboriuntur controuersia. De his igitur singulis agendum

est

est nobis, ex quo & veritas conclusio
nis patebit, & tota hæc doctrina ro-
borabitur.

¶ Prima igitur controuersia est cir- Cōtrouer. 1.
ca hæc duo, An illud sit præceptū,
& an omnes obliget. In quo sibiipfis
aduersantur doctores, aliis asserenti-
bus illud quidem præceptū esse, sed
non omnes obligare, aliis contra, &
præceptum esse, & omnes sua obliga-
tione concludere.

¶ Prima assertio est aliquorum iu-
ris canonici peritorum. Quibus fa-
uere videtur. c. sed illud. 45. distn. &
glo. c. Si peccauerit. 2. q. 1. vbi dicitur,
quod durū est dicere omnes ad hoc
præceptum teneri, quia omnes con-
stitueret transgressores, quia vix ali-
quis seruat illud; exceptis prælatis.
Et ita dicit præceptum esse eis dum
taxat qui cōstituti sunt in magistra-
tu, siue laici sint, siue clerici. Addi-
turq; alia adhuc limitatio secundū
eandem glo. & secundum Ioannem

de Ligano, quòd intelligitur de delicto iam commisso, non de commit-tendo, quia illud est quod spectat ad correptionem prælatorum. Peccatum enim committendum precauere, ad omnes ex a quo pertinet. Idem tenet glo. c. ita plane. 23. q. 4. Abbas quoq; ca. nouit de iudi. refert Ioannem Andream & Innocentium tenere, quòd prælatis est hoc præceptum, aliis autem consilium. Idem tenet Angelus. Denuntiatio. §. 1. Nec putes quòd Abbas illud imponat Innocentio. Nam hæc sunt eius verba. Ad istam denuntiationem non credo aliquè teneri (nisi sit talis ad què ratione officii & curæ hoc pteineat) nisi sicut ad alia opera pietatis.

Armacha.

¶ Idem tenet Armachanus in questionibus Armenorum. li. 7. c. 9. quantum ad hoc quòd solos prælatos obligat, licet nõ de quolibet peccato, sed de sola propria iniuria interprete-tur. Dicit enim hoc præceptum datum

tū esse Petro, & in eo aliis prælatis.
 Et tunc habetur, inquit, doctrina
 pro prælatis: vt quilibet iudex eccle-
 siasticus sciat quem modū punitio-
 nis exequi debeat erga quoscūq; qui
 omnes in fratris nomine designan-
 tur, & hoc specialiter in peccato co-
 misso in propriam personam. Vnde
 infert, etiā summum pontificem nō
 debere vindicare peccatū in se per-
 sonaliter commissum, sed post mo-
 nitiones in euangelio positas debere
 illud ecclesiæ publicare, ne potius
 vlcisci, quā corrigere videatur.
 Hæc ex Armachano.

¶ Istorum autem omnium ratio
 ad arctādum illud præceptum solis
 prælatis, & de peccato iam commis-
 so, potest esse. Quia nemo potest co-
 gere ad pœnitentiā seu ad punitio-
 nem ad quam ordinatur correctio
 fraterna, nisi solus prælatus: quia il-
 lius est vltimam pœnam infligere,
 scilicet excommunicationem. Pro-

hibere tamen tempestiue à futuro peccato, ad omnes spectat ex charitate fraterna.

¶ Alia est communis opinio, tã iuris peritorum, quàm theologorũ, quòd illud est præceptum omnes obligans ad corrigendum fratrem peccantem, siue sit peccatum propria iniuria corrigentis, siue nō: siue præteritum fuerit, siue etiam futurum. Alterum vt emendetur, alterum vt caueatur.

¶ Vtraq; autem positio (nisi ego fallor) extrema est, & à scopo veritatis aberrat: & hoc accidit quia non sane intellexerunt illum textũ Euangelicum iuxta sanctorum patrum interpretationem, de propria iniuria: sed ad quodlibet aliud peccatũ extenderunt. Hinc enim suborta est omnis difficultas, hinc nata est controuersia.

¶ Prima opinio in eo deficit, quòd ardeat illud prælati. Nam cum ibi

aga-

agatur de propria iniuria corripien-
da, vt supra ostensum est, nec in so-
los praelatos contingat iniuriam cō-
mittere: nō est ad illos solos adstrin-
gendum dictum Christi. Item non
est necesse praelatos sic corripere,
cum multis aliis modis possint e-
mendare suos subditos, tam in pu-
blicis quàm in secretis iuxta disposi-
tionem iuris, & experientia ipsa in-
dicat. Alioqui dānabis omnes prae-
latos qui iuxta illam normam Euā-
gelii, in punctionibus nō procedūt.
Satis ergo erit, si secreta secrete cor-
rigāt & publica publice: prout pru-
dentia & charitas faciēdum esse do-
cuerint. Et hoc est quod Augustinus
dicit. 2. q. 1. c. Si peccauerit. Quōd pu-
blica publice puniantur, & quæ se-
creta sunt, secrete, si possunt, seruata
fama proximi. Item si hoc praece-
ptū deriuatur ab illo legis naturæ.
Diliges proximum tuum sicut te i-
psum, quasi à radice ramus, & illud

DE FRATERNA

omnes in vniuersum obligat, ergo
& istud: Vnde non est quòd ad solos
prælatos pertineat. Deficit præte-
rea, in eo quòd dicit aliis à prælatis
esse consilium. Nam Christi consi-
lia sunt saluberrima, & de meliori
bono, quod dicitur supererogatio-
nis. Hic autem modus corrigendi
peccatum præter iniuriã propriã,
non solum salubris non est: sed mul-
tis nominibus perniciosus, vt supra
monstratum est in probatione ter-
tiæ conclusionis.

¶ Quid vero quod dicit, quòd de pec-
cato iam præterito corrigere, præla-
torum est, de futuro vero omnium,
nullam habet apparentiam. Nam
quo pacto de futuris peccatis aliquē
poteris corrigere, hoc ordine Euan-
gelii seruato? Et si enim admonere
in occasione positum ad peccandū
vt sibi caueat, salubre consilium sit,
ad id tamen testes conuocare, & de-
inde si ille indignetur & non acquie-
scat,

scat, apud ecclesiam accusare, antequàm in peccato fuerit deprehensus: quomodo hoc stare possit cum charitate, non video. Demum excommunicatio locum non habet, nisi super peccatum commissum cui adiuncta est pertinacia: non poterit ergo excommunicari propter peccatum quod nondum commisit. Hoc etiã textus ipse manifestat, cum non de futuro peccato loquitur: sed de præterito. Non enim dicit. Si peccabit, aut peccaturus est in te frater tuus; sed si peccauerit, idest, iam peccatũ commiserit in te. Nec ratio cui innititur prædicta opinio vim habet. Nam licet nemo possit iuridice punire nisi prælatus: potest tamen qui libet charitativè corrigere peccantem, & curare pro viribus ut ille emendetur, quod quidem si per se nõ potest, faciat per superiorem, & hoc sufficit.

¶ Altera autem opinio quæ communior

DE FRATERNA

muniore est, eo mihi magis aberrare videtur, quo intolerabilius iugum omnibus imponere nititur, idque absque ratione & necessitate. Et quia hoc supra conclusione tertia notum fecimus multis modis, hæc nunc ratio sufficiet. Non enim christus qui est sapiëntia patris, & legifer rectissimus, credendus est statuisse tanquam necessarium ad finem, id quod minime est necessarium. Quod autem ille ordo Evangelicus non sit hoc modo necessarius, vel ex eo patet quod emendatio delinquentis (quæ ut finis hic præ tenditur) pluribus aliis modis haberi potest, & sæpe commodius, prout unctio ipsa & charitas docuerit, Si igitur ex fine sumenda est mediorum necessitas, non est quod adstringamus homines ad illum tam rigidum corrigendi ordinem. Et hoc de prima controuersia.

Cōtro. 1.

¶ Secunda, inter doctores controuersia est, circa hoc, an illud Euange

lli obliget tam respectu infidelium,
 quàm fidelium? Quidam enim di-
 cunt, illud obligare fideles inter se:
 non respectu infidelium. Cuius sen-
 tentiæ videtur esse Abulensis super
 Matth. 18. q. 91. Et ratio eius est, quia
 frater in scriptura sacra nõ dicitur,
 nisi de eo qui ad religionẽ Christia-
 nam pertinet. Quemadmodum
 apud Paulũ. Si is qui frater nomina i. Corint. 5.
 tur inter vos. &c. Et olim in lege ve-
 teri ita appellabantur fratres, qui
 eius religionis erant. Leui. 25. Si at-
 tenuatus frater tuus vèdiderit posses-
 siunculam suam. &c. Probat etiam
 hac ratione, quia ille processus Euã-
 gelii, non pòt seruari cũ infidelibus.
 Nã esto quòd possim9 eos admonere
 priuatim, sed testibus cõuenire quo
 mō poterimus? Deinde ecclesiastica
 censura qd ad eos attinet? Vnde. De i. Corint. 5.
 his qui foris sunt, quid mihi est iudi-
 care? Nõ nego quin teneamur, inquit
 corripere infideles peccãtes ex præ-
 cepto

DE FRATERNIA

cepto charitatis ; et docere eos ea
 quæ sunt fidei, si spes aliqua sit de eo-
 rum emendatione: sed tamen ille or-
 do euangelicus, non obligat respec-
 tu illorum. Alii vero opinantur, il-
 lud obligare etiam respectu infide-
 lium. Et est eorum ratio. Quia præ-
 ceptum dilectionis proximi omnes
 obligat, et respectu omniū, est enim
 fundamentum in ipsa natura, ergo
 et præceptū fraternæ correctionis
 pariter obligabit. Est. n. declaratio
 quædā ipsius legis naturæ, vt oēs nos
 mutuo diligentes, tanquā natura
 ipsa fratres, mutuo etiā corrigamus,
 & ad bonū exhortemur. Huius sen-
 tentiæ est abbas. c. nouit de iudi. et
 multi alii. Et addunt, quòd Papa
 habet iurisdictionem super infide-
 les peccantes contra legem naturæ,
 vel bonos mores, qui sunt secundum
 eorum legem. Et consentit Angelus
 verbo Denuntiatio iuxta princi-
 pium, dicens, quòd infideles possent
 denū

denuntiari, quando agerent contra legem naturæ, vel contra suam legē in moralibus, idest, bonis moribus.

¶ Harum duarum opinionū, utrā quē deficere ostendam. Licet enim prima verum dicat, in eo quòd frater accipiendus est pro Christiano iuxta tenorem sacræ scripturæ, nō tamen respondet consequenter ad sua principia. Cum enim fateantur illud præceptum Evangelicum non esse nouum & superadditum legi naturæ, sed declaratiuum solum legis naturalis qua tenemur corripere delinquentem, et hæc omnes concludat etiam respectu infidelium: necessario debent etiam confiteri, hoc præceptum obligare respectu infidelium. Ergo, aut negare debent hoc Evangelii esse declaratiuum tantum legis naturæ, & ita non omnes obligabit respectu omnium, aut si hoc asserant, tenentur etiam confiteri quòd obliget quo ad infideles si

DE FRATERNA

cut ipsa lex naturæ. Vnde non videtur sibi constare prædicta opinio.

¶ Altera autem opinio nimis extendit nomen fratris contra stilum scripturæ, et potest impugnari per rationes prioris opinionis. Sed contra eam præsertim est ratio sumpta ex textu euangelii. Nam ille textus (vt ex supradictis patet) loquitur de fratre peccante in nos, idest, qui aliqua nos iniuria affecit, sed cum infidelibus nobis iniuriatibus non esse sic agendum, ratio ipsa luculenter ostendit. Tum quia nostram correctionem non recipiēt, nec ex ea ædificabuntur, qui Christi doctrina nō sunt imbuti, tum quia cum illis non potest seruari quod in euangelio dicitur præcipi. Illi enim nūquā re- cognoscent peccatum suum, nec testibus poterunt conuinci, nec denūtiari apud ecclesiam, quia nec excōmunicari ab ea. Et secundū hos opinantes, vbi nullus speratur fructus,
non

non obligat correptio, quare nec in fideles corripere tenemur. Nec eorū ratio conuincit. Nam licet præceptum correctionis fraternæ omnes obliget, quia est præceptum legis naturæ, sed tamen non sequitur hunc Euangelicum ordinem obligare. Et cum probatur, quia per hoc declaratur illud præceptū legis naturæ, & hic vere includitur, negandum est, immo hoc non est nisi præceptum quodam speciale excellētis charitatis, vel potius consilium saluberrimum, quo cum nobis mutuo nocemus. mutuo etiam reconciliemur.

¶ De illo quod Abbas dicit, infideles posse denuntiari Papæ quid alii sentiant, non libet referre. Mihi sane videtur talis denuntiatio inutilis prorsus, Et quanquā super infideles subditos posset exercere pontifex suam iurisdictionem in aliis, non tamen in excommunicatione & cæteris censuris, quia in hoc sunt extra
gremiū

DE FRATERNA

Nota.

gremium ecclesiæ. Hinc fortasse occasione sumpsit quidā vir doctus, vt minus considerate assereret, quod Christianus inter infideles degens, teneretur eos peccantes contra legē suam denunciare præpositis ipsorū, si ex hoc corrigātur. Christiana scilicet piaq; doctrīna. Vt iudæum nō recte Iudaizantem, vel Sarracenum, Alchoranum non plene custodientem, tenearis tu qui Christi euangelium profiteris, apud ipsorum infidelium magistratus accusare, quod illa non seruent. Nonne hoc esset auctoritate euangelii peccare? Nonne ille vere peccaret, qui alterius peccato consentiret? At quis nescit infideles in operibus infidelitatis grauiter peccare? Nam & si verum sit, non omnia opera eorum esse peccata contra Gregorium Arimenensem, tamen opera etiam bona alioqui relata ad eorum malū finem, vere peccata esse nemo vnquam negauit. Vn

de si

de si abbas forte intellexit, infideles
posse denunciari de operibus infide-
litas non seruatis. turpiter errauit.
Sed nō ita credo illum insaniisse. In-
tellexit autē (meo iudicio) de pecca-
tis contra bonos mores & contra le-
gem naturæ cōmissis, de quibus non
inutiliter corripī possunt, & debēt,
etiam infideles. Augustinus de An-
cona hoc quoq; errore lapsus est quæ-
stione quadam de potestate Papa, di-
cens quod Papa potest punire iudæ-
os, si non seruent suam ipsorum le-
gem. Licet enim ecclesia recte per-
mittat infidelium sibi subiectorum
ritus, ne videlicet eos exacerbare vi-
deatur, & ad odium fidei concitare;
eis tamen non potest consentire, ne-
dum fauere. Hoc enim esset infideli-
tati eorum cooperari.

¶ Tertia similiter controuersia Cōtrouer. 3.
solet esse de hoc. An præceptum il-
lud Euangelicum obliget in omni-
bus peccatis indifferenter, vel solum

N in

DE FRATERNA

in occultis. Quòd si in occultis, an in eis quæ vni soli sunt nota, vel etiã quæ plures quàm vnus (quãuis pauci) sciunt. Vnde non inepta est illa distinctio secreti quæ solet communiter tradi. Vt dicatur vno modo secretum, quod probari non potest per testes sufficentes, vt quod vnus tantũ scit: alio modo, quod non est apud omnes, vel apud multos diuulgatum. Et quidam quidem dixere, quòd illud præceptum non obligat nisi in peccato secreto primo modo, quod. s. vnus tantũ scit, vt tenet Abulêsis, Matth. 18. q. 97. sumpta occasiõe ex verbis Aug. qui videtur ita intelligere illud præceptũ. vt supra. 2. et. 4. conclusione retulimus. Sed cum beatus Augustinus illud interpretetur de propria iniuria ipsiõ offensi, non de quolibet peccato, nõ est quòd hæc opinio verbis Augusti innitatur.

Abulêsis.

¶ Eandem opinionem sequitur. S
Thomas

Thomas (quicquid aliqui dicant.) S. Thom.

Nam. 2.2. q. 33. ar. 8. postquam recitavit opinionem eorum qui dicunt, in omnino secretis non oportere seruare illud præceptum, nec testes adducere: eam reprobat, asserens quòd in omnino secretis seruandum est illud, & testes adducendi. Idemq; apertius dicit in .4. dist. 19. q. 2. ar. 3. quæstionculæ primæ ad secundū. In peccatis, inquit, denuntiandis, considerandū est, vtrum peccatum sit omnino occultum, aut ad notitiam aliorū peruenerit: aut in promptu est vt deueniat. Si enim alii sciant, aut in promptu est vt ad notitiam aliorum deueniat, debet dici ei qui potestatem habet corrigendi, vt qui scandalizati sunt de culpa, ædificentur de pœna, aut scandalo occurratur, si est in via ad scandalum. Eiusdem S. Thomæ hæc etiam sunt verba. Circa publicam denuntiationem distinguendū est. Aut enim peccata sunt publica,

2.2. q. 33. ar.

7.

N 2 aut

aut sunt occulta Si quidem publica,
 non est tantū adhibendum reme-
 diū ei qui peccauit, vt melior fiat,
 sed etiam aliis in quorum notitiam
 deuenit, vt non scandalizentur. Ideo
 talia sunt publice arguenda, secun-
 dum illud apostoli. Peccantem corā
 omnibus argue, vt cæteri timorem
 habeant. Si vero peccata sint occul-
 ta, sic videtur habere locum quod
 dominus dicit. Si peccauerit in te
 frater tuus. &c. Quando enim te of-
 fendit publice coram aliis: iam non
 solum in te peccat, sed in alios quos
 turbat, hæc ille. Et sumpsit ab Augu-
 stino, sermone 16. de verbis domini.
 Nec solum hæc, sed multa alia sub-
 nectit S. thomas, quibus indicat ma-
 nifeste de peccatis occultis intelli-
 gendū esse illum locum.

¶ Sunt alii oppositum opinantes.
 Quod videlicet in omnino occultis,
 non obligat ille processus euangeli-
 cus. Nec vltra primā monitionem,
 inquit,

inquiūt, procedendū est. Effet. n. dif-
famare fratrem. Hoc tenet Altifio-
do. libro. 3. tracta. 25. c. 2. Et Durādus
in quarto. distin. 19. q. 4. quorum ra-
tiones postea tangemus sequenti cō-
trouerfia.

¶ Tertia opinio est, quòd illud pa-
riter obligat, & in omnino secretis,
& in his quæ paucis sunt nota. Quā
opinionem magna pars doctorum,
tam iuristarum, quā theologorum
sequitur. Vides igitur quā sint di-
spares doctorum sententia, no ob a-
liud (opinor) quā quòd à sensu li-
terali illius loci, & ab antiquorū do-
ctrina recesserunt. Quod vt clarius
pateat, referam imaginationē Abu-
lensis non minus falsam, quā no-
uam. Correctio fraterna (inquit) so-
lum habet locum vbi peccatum ma-
net actualiter. Ita quòd si semel quis
peccet, licet nō conteratur de actu,
& sic maneat reatus culpæ, si tamen
non iterat peccatum, vel non est in

Abu. Matt.
18. q. 83.

DE FRATERNA

cōtinuo actu peccati vt concubina-
 rius, vel aliena retinens, talis non est
 arguendus secundum hunc proces-
 sum probat. Nam qui aliū corrigo-
 re debet, oportet vt cognoscat eius
 peccatum. Sed quando peccatū ma-
 net solum quo ad reatum, non cadit
 sub cognitione humana, ergo. Secun-
 do. Quia peccatū quod corrigitur,
 debet coram testibus dici, vt noue-
 rint quod testari possint. Illud tamē
 videre non possunt, nec aliquo mo-
 do cognoscere, ergo. Tertio. Quia di-
 cit si te audierit. Vbi notatur quòd
 corrigens potest scire an peccet, an
 audiat vel non. Sed de peccato ma-
 nente solum quo ad reatum non po-
 test scire, an audierit illum. Potest
 enim alter mētiri, quòd audierit. &c

¶ Hac opinio licet in aliquo con-
 sentiat cum communi aliorum sen-
 tentia: in hoc tamen valde extranea
 est, quòd asserit peccatū non esse cor-
 rigendum, nisi iteratum fuerit vel
 actu

actum maneat. Nec rationes eius aliquid concludunt. Quauis enim reatus interior peccantis me lateat, si tamen vidi eum peccantem, & non vi deo pœnitentem: quis vnquam dubitauit teneri me ad illum corrigendum? Non enim obligatio est ad corrigendum de reatu quem non video: sed de exteriori peccato quod noui: de quo nullam pœnitentiã vel emendationem video. Nonne periclitantem & deuiantẽ a via salutis, teneor reducere si possum? Sed q̃ semel peccauit, etiã si commissum non iteret peccatum, deuiauit, nec constat rediisse ad viam (ita enim suppono) nisi ergo signa probabilia eius emendationis videro, eadem obligatione tenebor eum corrigere. Nec ad id opus est scire illum adhuc in peccato manere: satis sit eum pœnituisse nescire, postquã peccasse eũ vidi.

¶ Alia adhuc controuersia est in Contro. 4.

ter communiter opinantes, de testibus videlicet, quando & quomodo inducendi sunt, in quo mirum est quod sint varii & sibi dissentiant isti aucthores.

Thomas &
Abulensis.

¶ Quidam enim dicunt, quod in peccatis secretis solum, quae videlicet vnus tantum scit, inducendi sunt testes. Nam quod multi sciunt, omnis testibus, denuntiari oportet ei qui potest corripere. Immo (vt dicit Thomas) etiam si secretum sit, modo sit in promptu vt ad notitiam aliorum veniat: dicendum est ei qui corrigere potest.

Aluísido.
Durandus.
Ioannis ma.

¶ Alii vero contra. Quod in omnino secretis, non sunt adducendi testes. Et si contingat peccatum iterari, dicendum est potius maiori qui possit illi obuiare: quam testibus novis, vt videant actum peccati, sintque eius exploratores. Tunc ergo solum sunt testes adhibendi, quando peccatum ita est secretum, vt tamen pau-

cis sit notum. Et non alii quàm illi quibus fuit notum, sunt aduocandi vt testes. Maioris tamẽ in.4.d.19.q. 2. limitat hoc, quòd noui testes non sunt aduocãdi: nisi casu quo minus noceat peccanti infamatio illa testium, quàm detrimentum salutis animæ. Itaq; melius erit sic infamari, quàm in peccato manere.

¶ Abbas quoq; Panor.in.c.nouit. Abbas. de iudi.tenet hãc opinionem, quòd in omnino secretis, satis est admone re peccantem: & quòd ibi impletur præceptum sine testiũ inductione. Quòd si non audiat, denũtietur præ lato. Quia, inquit, talis est intentio præcipientis.

¶ Tertia est opinio media, & plu Opin.o.3. res habet fautores. Nempe Ricardũ, Palud. Gabrielem, & Adrianum. Quorum sententia est, quòd tam in secretis, quæ scilicet vnus tãtum no uit, quàm in eis quæ pauci: seruari oportet totum illum Euangelii pro cessum

DE FRATERNA

cessum. Et quòd testes sunt inducèdi ante publicam denuntiationem. Vltra hoc, Adrianus nititur concordare primam & secūdā opinionem, hoc modo. Quòd vbi peccatum est omnino secretum, quod nec reiteratur, nec probari potest aut per testes, aut per rei euidentiam, tunc locum habet secunda opinio: Vbi vero probari potest per factum, etiam si non sint testes, aut iteratur, & videri potest: tunc sunt testes adducèdi, & habet locum prima opinio. In hoc idem consentit Gabriel. Sed hāc cōcordiam non patitur Durandus qui secundam habet opinionem. Et expresse dicit, quòd vbi non sunt testes ipsius facti: non sunt adducèdi etiā si factum iteretur, sed potius revelandum ei qui possit auctoritate sua prohibere. Non admittit etiam prædictam concordiam prima opinio, quæ tenet quòd adducendi sunt testes vt videant delictum: etiam si ita sit

sit

sit secretum, quòd vnus solus noue-
 rit. Petrus quoq; de Palude talem fa-
 cit limitationem. Si est peccatum se-
 cretum & nulli nociuum, nec corri-
 gitur per admonitionem eius qui
 nouit, nec alterius qui prodesse po-
 tuit, si tamen est spes quòd explorā-
 do eū per testes melius corrigetur:
 tunc aduocandi sunt testes ad explo-
 randum quatenus in delicto depre-
 hendant hominem. Quod ex hoc si-
 mili probari potest. Nam si medi-
 cus prauidet quòd si permittat mor-
 bum facere cursum suum, melius cu-
 rabitur: tunc non inepte facit per-
 mittendo ad tempus morbum, vt ra-
 dicitus euellat. Sic in proposito, si
 prælatus vel alius permittat iterari
 peccatum: vt per testes melius con-
 uincatur. Alii dicunt, quòd in secre-
 tis vnus testis tantum est aduocan-
 dus. Abbas etiam Panor. contra cō-
 munem aliorum sententiam, tenet
 quòd in publicis etiam peccatis, te-
 stes

DE FRATERNA

stes oportet adducere secundū processum Euangelii. Et probat, quia. c. nouit de iudi. loquitur de casu publico, in quo dicitur quòd rex Angliæ debuit probare quòd fecerit ad monitionem & contestationem.

Ecce quanta fuerit in hac re opinionum varietas, non ob aliud (opinor) quàm quòd fundamentum non habuerint veritatis. Quod nunc conabor rationibus nō contemnendis ostendere.

¶ Et primum, quòd in peccatis secretis quæ vnus tantū scit, non debeant testes conuocari, præsertim vbi peccans non defendit peccatum commissum probatur. Ideo testes adducere oportet (vt dicit S. Thomas 2.2.q.33.ar.8.) vt ostēdatur illi esse malum quod fecit, si defendat peccatū, iuxta Augustinum: aut vt ex verecūdia reuocetur, iuxta Hieronymum, aut vt conuincatur de scelere, vt Augustinus dicit in regula, vel vt probet

bet admonitionem & suam innocentiam ipse qui corrigit, ut docet Chrysostomus. Sed in crimine occulto, harum excusarum nulla habet locum, ut adducantur testes quibus reuelatur secretum, eo excepto, si neget peccatum esse quod fecit: quod tamen fatetur fecisse. Tunc enim prima causa habet locum solum. Sed extra illum casum, non est reuelandum secretum testibus. Nam talis reuelatio vergeret in infamiam proximi, cum tamen deberet fieri ad tuendam famam eius: ne. scilicet. coram omnibus infamaretur. Patet assumptum. Nam cum illi duo sciunt eum deliquisse: facile poterunt aliis publicare. Præterea, iure naturæ tenemur servare famam proximi, dempta necessitate & eius utilitate. Sed hic nulla cogit necessitas, nullaque apparet utilitas: ut reuelatur secretum, & infametur proximus. Cum enim ex admonitione mea non vult corrigi, quomodo corrigetur

DE FRATERNA

rigetur coram aliis qui peccatū non viderunt? Constantius proculdubio negabit, & me potius delatorem accusabit. Si autem mihi fateatur delictum, nec tamen emendari velle se dicat: quomodo ad præsentiam aliorum qui sunt rei ignari, erubescet & corrigetur? Retorquebit potius (vt fieri solet) in increpantē quærelam: & eum legitime duobus testibus accusare poterit tanquā impostorem. Item cū in fraterna correctione id summe cauendum sit, ne frater fiat deterior, sitquē in promptu vt adductis testibus, magis ad iram & odium concitetur quasi iniuste diffamatus, & ita fiat deterior: manifestum est id nullo modo fieri debere. Præsertim cum aliud superimmineat damnum. Nempe quòd adducens testes, potest eorundem testimonio infamari: si accusatus velit in eū retorquere iniuriā. Nec valet quod aliqui somniarunt ad tale periculū

cua-

euadendum, vt. ſ. non duo, ſed vnus tantū teſtis adducatur. Bone Deus, & quid tunc proderit, niſi eum diffamare, & magno periculo odii exponere? Non ſunt igitur adducendi teſtes, in his quæ omnino ſecreta ſūt vt eorum verecundia emendetur.

¶ Nec etiā ob quartam cauſam, vt admonitio facta probetur. Non enim poteſt ex eo publice denuntiari: cum illi non ſint teſtes delicti, ſed dumtaxat admonitionis. Dices, ſufficit quòd ipſe denuntians eſt conſcius delicti. Nō ſufficit, nec illi credendum eſt: etiam ſi ſit epiſcopus. Patet ex concilio Vienſe. 6. q. 2. ſi tantū. Si epiſcopus alieni ſcleris ſe cōſciū nouerit, quāmdiu probare non poteſt nihil proferat: ſed cum ipſo ad compunctionem eius, ſecretis correctionibus elaboret. Item. c. placuit eadem. q. & ex concilio Aphricano. Placuit vt ſi quando epiſcopus dicit aliquem ſibi ſoli proprium crimen fuiſſe

DE FRATERNA

fuisse confessum, atq; ille neget: non putet ad iniuriam suam episcopus pertinere, quòd illi soli nō creditur. Et c. plerumq;. Boni viri propterea sufferunt aliorum peccata & tacent, quia sæpe deferuntur à publicis documētis, quibus ea quæ ipsi sciūt, iudicibus probare non possunt. Et est sumptum ab Augustino.

¶ Restat ergo, quòd si in peccatis secretis aduocandi sunt testes, id debet fieri vt peccans deprehédatur in scelere, & conuictus à testibus, admo-
neatur. Quod & fatentur qui primā et tertiam opinionē sequuntur. Illud tamē improbatur multipliciter. Pri-
mo ex dictis ipsorum. Dicunt enim, quòd quando peccatum non præsumitur iterandū nec probari potest: non sunt adhibendi testes. Et tamen euangelium absolute loquitur, si te non audierit, adhibe tecum vnum aut duos testes.

¶ Secundo, sic. Damnandi sunt il-
li qui

li qui se faciunt exploratores vitæ
alienæ iuxta Augustinum sermo. 16. Augu.
de verbis domini. Vbi ait. Admonet
nos dominus noster nō negligere in-
uicem peccata nostra. Non quæren-
do quid reprehendas, sed videndo
quid corrigas. Alias efficeremur ex-
ploratores vitæ alienæ. Hoc idē ad-
ducit S. Thom. 2.2.q.33.ar.2.ad.4.di-
cens, quòd prælati tenentur inquire-
re peccata ex officio, alii vero non
tenentur. Qui autem ad inquirendū
peccata occulta alicuius, vt testes
fiant, accedunt: nonne exploratores
sunt vitæ alienæ? Nonne prælatorū
officium iniuste vsurpant? Confir-
matur per illud, Prouer. 24. Ne in-
fidieris & quæras impietatem in do-
mo iusti; & non vases requiem eius,
idest non quæras occasionem diffamando eum (ait Nicolaus Lyranus)
eo quòd in aliquo deliquit.

¶ Ad hæc argumenta respōdet Pa- Palude.
lude. Quòd illud Augusti, quòd non
O debe

DE FRATERNA

debemus fieri exploratores alienæ vitæ, verum est, nisi quādo aliter remedium adhibere non possumus. Nec id est prodere peccatorem, siquidē licet dicere prælato crimē omnino occultū vt profit. Et ob id nec iniuria est. Potius enim conscientia, q̄ fama prospicere debemus. Vbi vero non speratur correctio per observationem testiū, melius quā per prohibitionem: tunc nō liceret permittere peccatum: siquidem alio modo prohiberi potest. Et Caietanus ad argumentū de proditione dicit, quōd illud nō est prodere, sed charitatiue corrigere. Nam (vt dicit Augustin⁹) fratres nostros quos indicando corrigere possumus, non debemus tacēdo permittere perire. Nec hoc esset vitam alienam explorare, sed occurrentem morbum proximi demonstrando velle curare: ex quo simplex admonitio non sufficit ad curationem. Nec verum est, quōd esset magis

gis secundum charitatem, indicare ei qui posset impedire actum reiterandum. Quoniam hoc remedium non est curatium morbi: postquam impeditus iteraret, si posset. Charitas autem quærit sanare morbum proximi, & propterea suadet demonstrare iterandum, ne putrescat occultus morbus. Non est tamen danda occasio qua iteretur peccatum, quia non sunt facienda mala ut eueniant bona: sed tantum permittendum est, adhibitis testibus, ut sic curetur & auferatur peccatum. Hæc ille.

¶ Sed iste euasiones non satisfaciunt, quod facile demonstrabo. Et primo argumentor contra primam euasionem. Ex dictis ipsius respondentis non dicimur exploratores vitæ alienæ, quando aliter remedium adhiberi non potest &c. Igitur si remedium aliud possit adhiberi: tunc exploratores iudicabimur vitæ alienæ conuocando testes. At vero in casu patet

DE FRATERNA

re aliud remedium cōmodius, notū est. Népe si dicatur ei qui potest impedire actum iterandum. Nam multo melius est à lapsu præseruare, q̃ post lapsum erigere. Et satius est medicum præcauere morbū, quàm permittere, vt curet. Hinc dicūt doctores, magis obnoxios esse Deo innocētes, quòd eos præseruauerit à lapsu, quàm pœnitentes quos permisit cadere. Quia excellentius donum est innocentia ex se, quàm pœnitentia. Vide, S. Tho. 2.2. q. 106. ar. 2. Sati9 ergo erit dicere prælato: quando talis est vt possit præcauere peccatum subditi. Ille enim primo admonebit secrete & paterne delinquentem, ne infametur. Quod si negauerit, nec speretur emendatio eius, poterit tunc prælatus aliquos submittere qui explorent delictum eius si forte iterare præsumpserit (quanuis permittere eum peccare non debet cum teneatur prohibere nisi forte ad euitandum

dum maius malum) & cum illum deprehenderint, conuictum duobus testibus poterit legitime punire. Sic melius curari potest æger: & eius fama non tantum lacerari.

¶ Ipsi etiam opinantes confitetur (coacti forsan autoritate Augustini in regula) quod post secretam admonitionem, si peccās audire noluerit, teneor dicere prælato tanquam patri. Merito quidem, quia illius est peccata subditorum inquirere, nec possunt illi iuste irasci, cū teneatur reddere ipse rationem pro animabus subditorum. Qui autem recalcitrauerit, ipse sibi infamiae causam præbet, & ideo nec contra testes potest iuste cōqueri. Præterea secundū prædictum doctorem, ubi non speratur melius corrigi sic obseruādo quàm prohibendo, esset mortale peccatū permittere ad peccatū ire. Nunq̃ autem speratur id. Nā (vt ait Arist. 7. poli) magis irritatur homo ab ami-

DE FRATERNA

eis,quàm ab extraneis. Ideo si contē-
natur homo ab amicis,multo magis
irascitur.Inde enim rixæ & iræ inter
fratres sunt immortales. Quis ergo
patienter sustineat,ab eo qui se dicit
amicum & fratrem, submitti testes:
qui peccatum eius explorent & ac-
cusent ? Nonne iuste poterit de
eo conqueri tanquàm de proditore,
quòd prælato nō dixerit qui posset
& teneretur famam eius tueri: & di-
xerit extraneis qui ipsum facile dif-
famabūt ? Certam autem habemus
experientiam,quòd obstinato ani-
mo peccantes: non nisi timore & po-
tentia coercentur & corriguntur.

¶ Euasio etiam Caietani pari fa-
cilitate eliditur. Negat enim primo
ad prodicionem pertinere submitte-
re testes. Id ego ostendo. Nā insidia-
ri fratri ubi nō est necessitas vel ma-
gna utilitas, genus est prodicionis.
Hic autem nulla est talis necessitas
vel utilitas, cum possit melius pro-
uideri

videri famæ & conscientiæ delin-
 quentis, per diligentiam prælati: cui
 ex officio incūbit ei salubriter pro-
 uidere. Quid ergo proderit subin-
 troducere testes explorantes alienū
 peccatum, nisi illum traducere, &
 sic negotiantem iustum odium in-
 currere? Negat deinde magis esse
 secundum charitatem, indicare ei
 qui possit impedire actū, quā ob-
 seruare cum testibus: quia, inquit, nō
 est curatiuū morbi illud medium.
 Ratio est, quia iteraret peccatum si
 posset, sic impeditur. Mirabile dictū.
 Quasi vero non sint remedia cura-
 tiua, nisi quæ peccatum ab animo &
 voluntate expellunt. Hoc modo so-
 la diuina virtus curat. Nos autem
 non de formali illa atq; interiori cu-
 ratione agimus, quæ ad solum Deū
 pertinet: sed de cura per nos possi-
 bili, quæ est debita diligentia: vt de-
 linquens à peccato cesset, & si fieri
 potest, emendetur. Quod quum ho-

mo exhibuerit, ad nihil aliud tene-
tur. Alioqui nunquam posset proui-
deri nolenti resipiscere. Nemo enim
potest corrigere, quem Deus despe-
xerit.

¶ Improbatur etiam prædicta o-
pinio quantum ad id quod dicit.
Quòd potest quis permittere fratrè
peccare, vt in crimine deprehenda-
tur, & melius corrigatur. Nam sicut
non sunt facienda mala vt eueniant
bona: ita non sunt permittenda ma-
la nisi ad vitandum maiora mala, vt
permittuntur meretrices, ne omnia
libidinibus conspurcentur. Nec suf-
ficit permittere propter maius bo-
num. Nam absolute tenemur malo
obstare si possumus: nisi sequatur
maius malum. 7. q. 2. habetur. Negli-
gere cum possis turbare peruerios,
nihil aliud est q̄ fouere: nec caret
scrupulo societatis occultæ, qui ma-
nifesto facinori desinit obuiare. Et
83. dist. Error cui non obuiatur, ap-
proba-

probatur. Permittere ergo fratrem peccare, cum possis impedire: quasi consentire est. Confirmatur ex glossa. Roma. 1. Nō solū qui faciunt, &c. Consentire, inquit, est tacere, cū possis arguere, vel errorē fouere. Et glossa. leuit. 20. scindam ipsum. &c. ait. Consentes autē, qui scilicet possunt accusare, vel arguere, vel mone re, & non faciunt: non effugient iudiciū. Et Chryso. homi. 4. ad populū.

Propterea protestor vobis sanis, quòd iudicium vobis erit & condemnatio, & vos Deo iam trado. Si quis tumultuantem viderit, vel loquentem, & illo præsertim tempore non significet nec corrigat. Hoc est oratione melius. Orationem omittens illum increpa, vt & illi parcas & tu lucreris: & ita possimus omnes saluari. Hæc Chrysostomus.

¶ Secundo, ipsi dicunt (& adfert Adrianus. de correct. frater. ad confirmationem secundam) quòd est peccatum

DE FRATERNA

catum mortale proximum non arguere propter timorem: quia talis videtur cōsentire eius peccato. Cur ergo non peccabit similiter, qui permittit illum peccare: potens alioqui eum impedire denūtiādo suo praelato? Nullū ego video discriminē. Quinimmo illic aliq̄ posset eē excusatio propter timorē. Hic penitus nulla.

¶ Tertio, quando video hominē ad peccandum currere, sciens & permittens, aut habeo velle circa actū eius, & cū illud sit vere peccatum, sequitur quòd volo id quod peccatum est: & ita in illud consentio.

Vel habeo nolle efficaciter, & illud non stat cum permissione: quia si efficaciter nollem & possem prohibere, utiq; prohiberem. Si neutrum habeo, tunc etiam pecco, quia teneor in casu nolle eum peccare cū teneor omne peccatū, ne perpetretur, odire, iuxta illud. Odientes malum, adherentes bono. Et aliud. Odiui om-

nem

Rom. 12

Psal. 118

nem viam iniquitatis.&c.Dices.Habeo nolle, sed inefficax, & conditionatū. Sicut mercator proiciēs merces in mare ad euadēdum periculū, nollet proiicere: si aliter posset euadere. Contra, quia nunquam stat nolle conditionatum, & inefficax, sine velle efficaci, vt patet in exemplo dicto de mercatore qui nollet proicere, tamen de facto proiicit. Ergo & in proposito, q̄ nollet inefficaciter illum ire ad peccandum, efficaciter vellet, & ita peccaret.

¶ Ex dictis ergo concluditur, quod nec praelatis nec subditis vllō modo licet permittere aliquem ire ad peccandum. Liceret tamen praelatis quando aliter mederi non possunt, aliquos adhibere exploratores, qui deprehendere possent ad peccandū euntem, vt vel sic de peccato conuinceretur. Hæc est doctrina August. in regula, vt iam supra retulimus.

¶ Deinde quarto probatur principale

DE FRATERNA

pale intētū. Lex naturæ est, vt quod tibi non vis, idest, non velle debes secundum rectam rationem, alteri ne facias nec velis facere. Sed mihi permittere nō debeo velle cōmittere vnū peccatū, etiā si ex illo scīā me euasurum meliorē, quia nō sunt facienda mala vnde eueniant bona, ergo nec proximo id possum, aut debeo, velle permittere.

¶ Confirmatur dictis ipsius Adriani. Ipse enim improbens tertiam cōditionem fraternæ correctionis ab Astense positam. s. quòd quando est spes maioris opportunitatis ad corrigendum, debemus pretermittere correctionē, dicit quòd propter maiore opportunitatem non est omit-tenda correctio, si est periculum peccandi vel continuandi peccatū. Nā omnino est obuiādū peccato, si possumus. Quomodo igitur ob meliorem modum corrigendi, permittendus est aliquis peccare?

¶ Ad

¶ Ad argumentum autem quod fiebat per Petrum de Palude, respondetur, quòd non est simile de medico, qui permittit vnā aut alterā morbi occasionem, vt omnes tollat. Nam ibi non est periculum, vbi vna occasio non inducit mortem, quia si induceret, profecto non esset permittenda, etiam si non certitudinaliter, sed probabiliter induceret. In proposito autem, notum est peccatum vnum mortem inducere, quare. &c. Valeret forte illud simile ad permittendum peccatum veniale, quod suapte natura nō adfert mortē, sed de mortali minime. Sic ergo patet primam quam diximus opinionem, cū euasione rationum non posse consistere. Nunc etiam secundam opinionem, quæ illi prorsus est contraria, aggrediamur.

¶ Tenet igitur secunda opinio, in peccatis omnino secretis non esse testes adhibendos. &c. Contra. Textus
primo

DE FRATERNA

primo nihil excipit, cum dicit. Si te non audierit, adhibe tecum vnum, aut duos testes. &c. Deinde. Si nō essent adhibendi, ea ratione maxime, ne delinquens infamaretur apud testes: sed id non obstat, quia cum maius sit detrimentū animæ quàm famæ, animæ potius rationem habere oportet quàm famæ. Igitur in casu quòd peccans non emendabitur, nisi testibus cōvincatur, ex eo quòd aliter non recognoscit peccatum suū: opus est testibus. Tunc autem optime fiet, si prius dicatur prælato: & per eum & non per aliam priuatam personam testes adhibeantur. Confirmatur autoritate Augustini in regula, vbi dicit, quòd si peccator nō audierit prælatum admonentem de petulantia quam vn9 tantū nouit, & ad prælatum detulit proferantur testes quibus cōvincatur & puniatur. Ecce qualiter in secreto peccato; iubet proferri testes. Soluit hoc Durā-
dus

dus dicens, quòd Augustinus ibi lo-
 quitur nò de eo quod vere est pecca-
 tum, sed de occasione peccandi: qua
 lis est aspectus fixus in sceminā. Nec
 ad id novos testes esse conuocandos,
 sed si qui forte aderant qui tamē nò
 aduerterant rem ipsam, hi inducen-
 di sunt vt aduertant. Sed hæc euasio
 non stat, & supra exclusa est. Primo
 enim falsum est: quòd Augustinus
 ibi loquatur de sola occasione, & nò
 de crimine. Nam qui bis & ter ocu-
 lo petulāti sceminam intuetur, iam
 lethali morbo laborat, vt ibi dici-
 tur. Deberet etiam hic doctor dili-
 gētius aduertere id quod ibi subiūgi
 tur (vt bene notarūt Caietanus & Si-
 luester) Et quod dixit, inquit Au-
 gustinus, de oculo non figendo, etiā
 in cæteris inueniendis, prohibendis,
 indicandis, conuincendis, iudican-
 disq; peccatis diligenter & fideliter
 obseruetur. Et testibus demonstnan-
 dum, si post admonitionē id ipsum
 fecerint

DE FRATERNA

fecerint. Vt duorum vel trium possint ore conuinci. Non ergo euadit Durandus vim argumenti. Et ne tadio lectorem afficiam, pro hac quarta controuersia, prædicta sufficiant. Vbi palam ostensum est, prædictas opiniones non posse constare, & nõ ob aliud, nisi quòd nõ satis animaduertent locum illũ Euangelicũ, nõ de quouis peccato, sed de propria iniuria loqui. Abbas quoque in eo deniasse cognoscitur, quòd dicit etiam in publicis peccatis testes esse adhibendos ad admonendum: cum tamen ea forma non obseruetur, nec vnquã obseruata reperiatur. Nam. c. nouit de iudi. de propria iniuria loquitur. Vbi & rex Angliæ poterat, etiam nõ seruata forma Euangelii, ad Papam immediate recurrere, vt re ipsa comperta iniuriam tolleret.

Contro. 5.

¶ Est quinto alia controuersia, de pœna imponenda his qui correctionem fraternam nõ admittunt. Et di-

xerunt

xerunt quidā iuris periti, quòd non est ponenda alia pœna quàm excommunicatio, quia illa dumtaxat explicatur in euangelio. Sed hoc stare nō potest. Nam cum ad praelatos propriè spectet, huiusmodi pœnam inferre & exequi, non possent aliter q̃ per excommunicationē punire sic delinquentes, cuius tamen oppositū faciunt. Nec propterea errare putantur.

¶ Alii dicunt, quòd potest quidē & alia pœna imponi: vt tenet Abbas c. nouit de iudi. Alii, quòd vbi probari potest, si non corrigatur peccans, debet excommunicari. Sed hoc non videtur necessarium, quia poterit aliter corrigi. Innocentius (vt refert Abbas) tenet, quòd adhuc in occultis debet processus seruari à praelatis. Intellige, ad quos hoc pertinere dicit Innocentius. Et sic in occulto debet haberi, vt ethnicus. Sed quomodo possint adduci testes in peni-

tus occulto, non video.

¶ Alii dicūt (vt refert Abbas) quòd in occulto dicendum est prælato, vt eum moneat oretq; pro eo, & à sacra-
mentis arceat nō correctum. Quòd si id non sufficiat, excommunicet in genere. Hoc autem ipsemet reprobat. Quia prælatus nō potest subtrahere sacramenta occulto peccatori, vt habemus exemplū à Christo, qui sceleratissimo discipulo Iudæ non subtraxit sacramentum corporis & sanguinis sui. Nec iure posset excommunicationem talē in genere ferre.

¶ Circa qualitatem vero & grauitatem culpæ omittentium corrigere: est etiam non parua difficultas inter doctores. An videlicet mortale sit, vel solū veniale peccatū, omis-
sio correctionis fraternæ? Thomas enim. 2. 2. q. 33. ar. 2. ad 3. dicit correctio-
nē fratris peccātis posse omitti, primo meritorie, & hoc quando ex cha-
ritate omittitur. Dicit enim Augu-
stinus

stinus. l. de ciui. dei. c. 9. Si propterea
 quis obiurgandis & corripiēdis ma-
 le agentibus parcat, quia opportunū
 tempus inquiritur. &c. non videtur
 esse cupiditatis occasio, sed consiliū
 charitatis. Secūdo modo prætermi-
 titur fraterna correctio cū peccato
 mortali, quando videlicet formida-
 tur iudiciū vulgi, & carnis excrucia-
 tio, vel peremptio. Dum tamen ita
 dominantur in animo, vt fraternæ
 charitati præponantur. Et hoc vide-
 tur contingere, quando aliquis præ-
 sumit de aliquo delinquente proba-
 biliter, quòd posset eum a peccato
 retrahere, & tamen propter timorē
 vel cupiditatem prætermittit. Ter-
 tio modo talis omissio est peccatū
 veniale, quando timor vel cupiditas
 tardiores facit hominem ad corri-
 genda delicta fratris, non tamen ita,
 quòd si constaret quòd fratrem pos-
 set à peccato retrahere aut reuocare
 propter cupiditatem vel timorem

DE FRATERNA

dimitteret: quibus in animo suo præ
 ponit charitatem fraternā. Et hoc
 modo, quandoq; viri sancti negligūt
 corripere delinquentes. Hæc S. Tho.
 Quidquid sit de aliis secundum mo
 dum ita interpretantur quidam, vt
 debeat intelligi existēte extrema ne
 cessitate correctiōis fraternæ. Quia
 tunc omittens corrigere, præpone
 ret vitam & alia temporalia chari
 tati fraternæ. Sed tali glosa non eget
 S. Tho. qui satis aperte dicit, quando
 præsumitur probabiliter quòd cum
 posset à peccato retrahere. Nō quòd
 videt eum extreme indigere. Præfer
 tim quòd talis cas9 extremæ necessi
 tatis nō videtur posse cōtingere, nisi
 per ignorantia, ex qua peccatū acci
 dit: vt cotingit infidelibus res fidei
 ignorantibus. Item S. Tho. dicit esse
 veniale quādo fit homo tardior ad
 corrigēdum, dummodo omnino nō
 dimittat, ergo si omnino dimittat,
 qñ probabiliter cogitat posse pro
 desse

desse, peccat mortaliter, præponens salutem proximi, suam temporalem utilitatem.

¶ Hoc quoque hic notare placuit. Quod ex eo quod S. Tho. hic interse- ruit quædam verba Augustini, non- nulli errandi occasionem sumpserunt, putantes Augustinum, eiusdem fuisse sententiæ. Inter quos fuit Abulen. q. 95. ad. 3. super Matth. Qua in re non possum non mirari, virum alioqui in sacris scripturis tractandis diligenti- ssimum, tum etiam in evoluendis doctoribus solertissimum, non ani- maduertisse ipsam literam Augusti- ni. Sed fefellit eum forte S. Thomæ authoritas, cuius doctrinam ut plu- rimum sequitur, nec immerito. Sed ut palam videamus mentem Augu- stini super hac re, non pigebit me eius verba prolixius recensere, nec te le- ctor pigeat eadem legere.

¶ Volens enim Augustinus ratio- nem reddere, cur boni simul cum ma-

DE FRATERNA

lis in hac vita puniantur, ait. Plerūq; enim ab eis docendis, admonendis, aliquando etiam obiurgandis & corrigendis, male dissimulatur. Vel cum laboris piget, vel cum os eorū verecundamur offendere, vel cum eorum inimicitias deuitamus, ne impedian aut noceāt in istis temporibus reb9. Siue quas adipisci adhuc appetit nostra cupiditas, siue quas dimittere formidat infirmitas. Ita vt quanuis bonis vita malorum displiceat, & ideo cum eis non incidunt in illam damnationē, quæ post hāc vitā talibus preparatur: tamen quia peccatis eorum damnabilibus parcunt, dum eos in suis, licet leuibus & venialibus metuunt: iure cum eis in temporalibus flagellantur, quanuis in æternum minime puniantur. Et infra (quæ Thomas allegat.) Et quāuis non in tantum eos metuunt, vt ad similia perpetranda quibuslibet eorum terroribus atq; improbitatibus

bus cedant: ea ipsa tamen quæ cum eis non perpetrant, nolunt plerunq; corripere, cum fortasse possent aliquos corripiendo corrigere: ne si nō potuerint, sua salus ac fama in periculum exitiumq; perueniant. Hoc non ea consideratione qua suam famam ac salutem vident esse necessariam vtilitati erudiendorum hominum, sed ea potius infirmitate quæ delectat lingua blandiens & humanus dies, & reformidatur vulgi iudicium & carnis excruciatio vel preceptio: hoc est propter quædam cupiditatis vincula, nō propter officia charitatis. Non mihi ita videtur hæc parua causa quare cū multis flagellētur & boni, quando Deo placet perditos mores etiam temporalium afflictione punire. Flagellantur enim simul, non quia simul agunt malam vitam: sed quia simul amant temporalem vitam. Nō quidem æqualiter, sed tamen simul quā

DE FRATERNA

boni contemnere deberent, vt illi
 correcti consequerentur æternam.
 Hæc omnia Augustinus. Quæ si vel
 parum attēte legisti, intelligis mētē
 Aug. fuisse, peccare qdē eos qui cor-
 rectionē omittūt timoris causa, sed
 nō nisi venialiter, quapropter digne
 puniūtur tēporaliter: sed non cū eis
 dānabuntur qui corrigi noluerunt.

¶ Cum igitur adeo sit lucida sen-
 tentia Augustini, miror eos qui de
 hac re aliter loquuti sunt, verba Au-
 gustini non animaduertisse. Nā Ga-
 briel in canone referēs verba S. Tho-
 mæ nō magis ea Aug. tribuit, quā
 Thomæ. Ricardus etiā sequens opi-
 nionē S. Tho. non meminit Augu-
 Adrianus deniq; sequut⁹ eādē Tho.
 opinionē, limitare coactus est sentē-
 tiam Augustini ad hunc modum.
 Quod peccatum quidem veniale est
 omīssio correctionis fraternæ pro-
 pter metum: cum videlicet non ha-
 bet locum correctio fraterna. Quod
 in

in multis casibus contingere potest. Salua tamen eius reuerentia, ea limitatio stare non potest. Nam Augustinus absolute dicit esse peccatum veniale, & quòd propter illud, boni temporali puniuntur cum malis.

Attende etiam id quod dicit. Cum fortasse possint aliquos corrigere.

Adhuc ergo cum possent corrigere & omittunt: non nisi venialiter peccant. Item temporalem, inquit, vitã deberent contemnere: vt correcti cõsequerentur æternam. Et ideo temporaliter puniuntur omittẽtes corripere. Ecce quàm aperte dicit eos peccare venialiter, etiam quando spes aliqua est correctionis. Præterea quando locum non habet fraterna correctio; nullum penitus peccatum est omittere vt omnes fatentur: immo est tunc charitatis cõsiliu. Item ipse Adrianus tenet, quòd in dubio, quando videlicet dubitamus de fructu nostræ correptionis: tene-
mur

DE FRATERNA

q.1.art.3.

mur corrigere. Necessitas, inquit, corrigēdi, aut dubium de profectu: facit currere præceptum correctionis. Non valet etiam altera ipsius Adriani limitatio, quòd videlicet debeat intelligi Augustinus, non quando dimittunt correctionem omnino, sed quādo fiunt tardiores ad corripiendum, vt inquit etiā Thom. Nā ipsemet Augustinus reclamationis satis, cum dicit eos à deo puniri, eo quòd dissimulant, quòd parcunt, quòdq; debuissent contemnere vitam temporalem, vt correcti consequerētur eternam. Propter tardiores autem correptionē, non dicuntur illi amittere vitam eternā: sicut alii qui omnino manent incorrepti. Non potest itaq; retorqueri sententia Augustini à suo sensu quem luculentis-

Franciscus à lime præ se fert.

Mayrones.

super Aug.
de ciui. Dei
li.1.c.9.ve.7.

¶ Aliter & quasi ex opposito opinatur Franciscus de Mayrones, dicens, quòd nunquàm est peccatum

mor

mortale correctionis omisio, nisi sic omittens consentiat peccato alterius. Qui tamē alioqui tenet cum communi opinione in ceteris. Sed in hoc nimis extenuauit illud præceptū, vt eo modo euaderet difficultates quibus alios implicatos viderat.

¶ Septima, inquit, veritas est, quod boni homines cū malis flagellātur temporaliter: quia de malis suis eos non corripunt sufficienter. Hac est vna inter alias causas, quod iure cū eis vitam amaram sentiunt, cuius amando dulcedinē, eis amari esse noluerunt. Intelligendū est enim quod quatuor gradus sunt in peccato sicut accipitur in isto loco circa malum alterius. Primus. Malum alterius dissimulare. Secundus. Non solum dissimulare, sed in ipso delectari, citra cōsensum tamen. Tertius. Non solum delectari, sed & cōsentire. Quartus. Non solum consentire, sed cooperari. Et ista duo vltima sunt peccata mortalia.

DE FRATERNA

mortalia circa mala prohibita. Quia dicit Apostolus. Quoniam qui talia agunt digni sunt morte, non solum qui ea faciunt: sed qui consentiunt facientibus. Alia duo sunt venialia, quia secundum eundem. Augustinus alibi. Non est in potestate nostra quin visis tangamur. Et quantum ad dissimulationem dicit hic, quod tales dissimulantes aliorum peccata non puniuntur cum eis aeternaliter: sed tantum temporaliter. Hec ille. Hic tamen doctor nimis relaxare videtur preceptum correctionis fraternae, cum ait non esse mortale eius omissionem: nisi sic peccanti consentiat, vel cooperetur omittens. Et quanvis Augustinus asserat, dissimulare propter metum vitae, vel rerum temporalium esse veniale, quod tamen omnis dissimulatio citra consensum venialis sit, hoc non habetur ex Augustino: immo oppositum constat per ipsummet sermone. 16. supra citato de verbis domini

domini. Si non correxeris, inquit, peior es eo. Et alibi sæpe, Deficit ergo hæc positio.

¶ Petrus de Palude in 4. d. 19. q. 3. ait, quòd propter vtilitatem aliorum, sustinendum est odium. Quemadmodum Ioannes Baptista odiū Herodis sustinuit. Idq; sequitur Adrianus. Colligunt ergo quòd multa debemus mala sufferre propter correctionē fratrum non omittendā. Sed plurimum refert, sit ne persona publica, an priuata corripiens. Publica enim persona, qualis erat Ioānes, ratione officii tenetur etiam vsque ad sanguinem malis resistere, ne subditorum sanguis exquiratur de manibus eius vt habetur. Ezech. 3. Ceterum persona priuata ad id non tenetur, nisi quādo cōmode fieri potest. Sed de his latius agemus infra cōclusionē sexta.

¶ Est præterea controuersia quæ Cōtrouer. 7.
septimo loco occurrit circa modum
& oppor

DE FRATERNA

& opportunitatem, quomodo. f. & quando debeat seruari præceptum illud Euangelii secundum suum processum. Qua quidem in re, tanta est inter doctores cōcertatio: vt vix possit intelligi, nedū placari. Cum enim in eius præcepti obseruatione, tot viderint vndiq; suboriri difficultates, coacti sunt imaginari, nescio quot, conditiones & casus, quibus concurrantibus, præceptum illud obliget: & citra illos minime. Cum ergo res sit tam lata, quàm varia: hic oportebit nos aliquantum prolixius laborare.

¶ Primus Astenfis. 2. parte tit. 67. ar. 4. ponit sex conditiones requiri. Gabriel in canone lect. 74. addit septimam. Excipit tamen ab illis conditionibus nouem casus, in quibus nō currit obligatio, stantibus adhuc conditionibus. Ego etiam reperi alios quatuor casus. Et ita colliguntur septem conditiones & tredecim casus

Vide

Vide quibus machinis tueri oporteat opinionem istam, quam communem dicunt. Sed nūc videamus quā sibi omnia consent, incipientes à prima conditione, & consequēter alias omnes percurrentes.

¶ Est igitur prima cōditio quam Conditio. i. ponit Astenfis hæc ex parte corripientis, quòd videlicet habeat certā cognitionē peccati illius quem debet corripere. Et ratio est, quia nisi certus sit de peccato illius, non est de quo illum possit arguere, vel admonere. Et multo minū testibus cōvincere, accusare, & tanquā ethnicum habere, quare tunc Euangelicū illud non obligat.

¶ Dominus tamen Adrianus insurgit in ipsum Astensem instar cēforis rigidi, quasi Euangelium propugnās: nec ipse tamen lineam attinigit. Dicit ergo q. i. de corre. frater. ar. 3. quòd etiam in dubio tenemur corrigere fratrem. Et probat. Nam vt te
near

DE FRATERNA

near eleemosynam dare non necesse est vt sim certus de extrema necessitate patientis, satis est si sim dubius, & quòd probabiliter reputem eum esse in extrema necessitate. Itē si probabiliter dubito aliquem in præcipitium ire, teneor (si possum) prohibere, & eum liberare, igitur non solum certitudo, sed probabilis etiam ambiguitas in casu obligationem inducit. Moderatur tñ hoc modo sententiam suam Adrianus, quòd in casu dubii nō debemus peccatum tanq̃ certum arguere, sed tanquàm dubiū, vt si forte commiserit emendetur, sin autem, præcaueat ne in futurum committat. Vterque tamen ex falso fundamento procedit, quòd videlicet illud sit præceptum obligans in quolibet peccato, quod nos negam⁹. Et specialiter dictum Adriani stare non potest, quia si in dubio etiam illud obligat, teneor ergo admonere primum: deinde si non audierit, consequen

sequenter ad alia procedere vsq; ad
excommunicationem. Sed tūc peto
quomodo quis testibus cōvincetur,
aut (quod difficilius est) excōmunica
bitur, nisi pro certo & indubitato de
licto. Si dicas, tūc sufficit admonuif
se, quia cætera non habent locum.
Contra, nam Euangelium absolute
loquitur, si te non audierit. &c. ergo
qua ratione cessat obligatio ad cate
ra, etiam quo ad monitionem. Vnde
in tali casu, & si opus charitatis sit
admonere fratrem de quo timetur,
non est tamē necessarium, cum pos
sit (& forte cōmodius) denūtiari præ
lato tanquā patri: vt sua prudētia
& autoritate melius prouideat. Re
clamat etiam contra Adrianum ip
se textus Euangelii, qui aperte dicit.
Si peccauerit in te frater tuus, non
ait. Si peccaturus est, vel si peccabit.
Vide. c. sed illud. d. 45. Vbi adducitur
idem textus. Origenes etiam (cuius
est illud. c. sed illud, homil. 3. leuitici
Q & qui

& qui inter antiquos solus fauet cō-
muni opinioni) nihil de peccato in-
dubio necessario corrigēdo loquitur.

*Tracta. de
octo pūctis,
quibus pue-
nitur ad per-
fectionem,*

¶ Ad stipulatur etiam Bernardus
huic nostræ sententiæ, quem Adria-
nus citat contra se, nec tamen (iudi-
cio meo) conuenienter reiicit. Ait
enim Bernardus. Non sis aliis onero-
sus, non reprehendas alios acriter
vel dure increpando, quia fraterna
correctio non habet locum, vbi non
speratur emēdatio. Et frustra venit
sonus ad aures, nisi Deus in corde lo-
quatur. Caue ne quos imitari nō vis,
damnare videaris. Quia in iudican-
do alios, magnum periculum est. Et
tales suspensiones sæpe sunt falsæ. Et
siue veræ, siue falsæ sint, diminuunt
tamen affectum & charitatem quā
homo habet ad proximū. Hoc mul-
tum debes cauere: ne erga te vel quē-
cumq; alium charitas corrumpatur
vel diminuatur: quia non est maius
spolium vel damnum, quā in abla-
tione

tionem, vel diminutionem charitatis. Omnia namq; quanuis vtilia, quanuis necessaria, videntur spernenda, vt iræ turbatio vitetur. Et omnia quæ aduersa sunt vel putantur, sustinenda sunt: vt pacis & dilectionis tranquillitas seruetur. Hæc Bernardus. Quæ Adrianus reiicit, dicens quòd excessiue nimis loquitur. At ille loquitur quæ certa experientia didicerat, & feruor spiritus suggerebat.

¶ Addit Assensis secundam conditionem ex parte corripientis: nempe mansuetudinē ad eū quem corripit. Nam qui aspere corripit, ad deteriora videtur prouocare. Vnde Psal. 89. Superuenit mansuetudo, & corripimur, Et. 2. Thimo. 2. Seruum Dei nō oportet litigare, sed mansuetum esse ad oēs, cum modestia corripientem eos qui resistunt veritati. Et multa similia.

¶ Hanc conditionem non esse necessariam dicit Adrianus, quia defe-

DE FRATERNA

ctus mansuetudinis non hominem liberat ab obligatione corripiendi, cū opportuna importunitas necessaria est secūdum illud. Insta opportune importune. Sed illud nō vrget, nam statim sequitur. Argue obsecra in omni patientia. &c. Quōd tamen illa conditio nō requiratur, ex hoc ostenditur, quōd si semper aliquis esset immitis in corripiēdo; de obligaretur perpetuo à præcepto correctionis fraternæ: quod tamē videtur absurdum.

¶ Item potest alio modo illud implere. s. denuntiando prælato, vel alteri qui prodesse poterit, ergo nō cessat obligatio deficiente mansuetudine in corripiente. Itē ira in corripiēte nō nūq̃ est necessaria, nedū utilis. s. quando peccans ad obstinationem properat. Eccles. 7. Melior est ira risu, quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis. glo. Melior est ira contra peccatum suū vel alie-

alienum; quia corrigit, non quia vltionem quærit. Ira ergo, & si in aliis minus probetur, in prælatis tamen sæpe necessaria est cōtra eos qui obstinate delinquant.

¶ Tertia conditio ex parte corripientis est, quam ponit Gabriel lectione. 74. canonis. Quòd non sit corripuens simili vel maiori crimine notatus. Vnde Ro. 2. In quo enim alium iudicas, te ipsum condemnas. Et Psal. 140. Corripiet me iustus in misericordia, &c. Isidorus quoq; de summo bono. Non debet, inquit, aliena corripere, q̄ vitiis est subiect⁹. Deniq; qui sine peccatō est vestrū, primus in eam lapidē mittat, ait Christus. Ex quib⁹ & aliis innumeris quæ adduci poterant, clare constat liberum debere esse à crimine: qui aliorum crimina est correcturus.

¶ In hac tamen conditione non omnes conueniunt. Nam S. Thom. 2.2. q. 33. arti. 5. dicit, quòd non peccat

Q 3 pec-

DE FRATERNA

peccator corripiendo humiliter peccatorem: sed an teneatur non determinat. Ricardus non excusat peccatorem, vel occultum, vel manifestum ab obligatione correctionis, ad minus in occulto corripiendo: quamvis non teneatur in publico qui est notorius peccator. Et addit quod teneatur resipiscere, ut possit alios corrigere. In quo etiam concordat Gabriel, & Palude. Abulē. vero. q. 89. dicit, quod regulariter non tenetur peccator corrigere, sed aliquando, id quod videtur esse de intentione S. Tho. ubi supra. Utraque tamen sententia videtur deficere. Prima quæ dicit peccatorem ineptum esse ad corrigendum, & pro tunc non teneri, falsum dicit, nam propter peccatum nemo eximitur ab obligatione generalis præcepti de dilectione, ergo nec à correptione quæ ex illo procedit. Sicut peccatum non tollit obligationem subueniendi pauperi necessitate patienti.

Nec

Nec valet euasio Abulen. quòd licet
 tunc præceptum obliget, sed tamen
 excusatur peccator: quia pro tunc est
 impotens ad implendū, eo quòd cor-
 reptione eius esset scandalosa. Sed con-
 tra, ille non est impotens cum possit
 alia via corrigere, nèpe illa sæpe iā
 dicta, reuelando ei qui sine scanda-
 lo possit corrigere, & spūaliter pro-
 desse. Sic enim qui nō habet propriū
 vnde possit succurrere fame moriē-
 ti, tenetur per aliū ditiorē succurre-
 re, si possit. Præterea, nullus quantū
 vis peccator excluditur ab accusa-
 tione vel denuntiatione facienda, ni-
 si in certis casibus, ergo nec excusa-
 tur à correctione, saltem denuntian-
 do, aut accusando. Stat enim sæpe, vt
 nobis ipsis parcamus & nō aliis: quia
 faciliores sumus ad aliena cernenda
 & corripiēda, quàm nostra. Cicero. Cicero?
 lib. 1. de officiis. Fit enim, inquit, ne-
 scio quo modo, vt magis in aliis cer-
 namus, quàm in nobis ipsis: si quid de

DE FRATERNA

Aristoteles. linquatur. Aristot. primo Rhetori.
 Quoniam homines vt plurimū ambitiosi sunt, idcirco increpare alios iocundum est. Vide etiā Chriſo. homilia. 45. super. Matth. opere imperfecto. Non est igitur verū quod hæc opinio asserit. peccatorem excusari à correctione propter peccatū. Causa autē huius erroris fuit, quòd putauerint correctionē esse faciendā necessario secūdum illum ordinem Euāgelii, quod nos aperte negamus: & in toto hoc opere demonstrare cōtendimus. Deficit etiam secunda positio, in eo quòd asserit peccatorem teneri per se corrigere fratrem, decepta similiter in interpretatione illius præcepti. Nā & si teneatur peccator ad correctionē faciendam (vt rationes contra alterā opinionē probant) non tenetur tamē per seipsum facere propter incōuenientia ab aliis adducta, q̄a eius correctio esset non solum superflua, sed ridicula &
 scan

scādaloſa forte. Duriffimum etiam videtur id quod addit hæc poſitio, quòd teneatur peccator reſiſcere, vt poſſit debite corrigere. Nam tūc quoties oporteret corrigere & non reſiſceret: toties peccaret de nouo mortaliter. Item nulla lege tenetur ille reſiſcere, ſoli9 correctionis faciendæ gratia. Poſſe enim implere præceptum adhuc in peccato exiſtens, cum re vera denuntiare poſſit prælato, vel alteri q̄ prodeſſe poſſit.

¶ Eſt præterea quarta conditio, Condit. 4. quam Aſtenſis tertiam aſſignat ex parte corripientis, quòd nō ſit alius æque bonus vel melior, qui poſſit æque corrigere. Nā ſi alius adſit, præfertim prælatus: probabiliter debet conii cere quòd ille curam habebit aptius corrigēdi ſubditū. iuxta illud Prouer. 22. Quis eſt filius quē nō corripit pater. Tunc autē ipſe teneretur, quando certus eſſet, quòd omnes alii correctionem negligere, vt etiā tenet

DE FRATERNA

tenet Ricardus. Hæc tamen cōditio Adriano non placet. Nemo, inquit, debet præsumere, quòd alii non negligent nisi illud videat aperte cum effectu: vel sit valde probabile quòd corrigēt. Et ita per hoc quòd adsint alii, non fit ipse liber ab obligatione corripiendi. Quemadmodum si bos vel equus fratris erraret, non liberaretur quis ab eius reductiōe, per hoc quòd sint alii multi qui possunt reducere: nisi verisimile esset alios reducturos.

Exod. 23. &
Deuter. 22.

¶ Sed vt verius dicamus, illa cōditio non est necessaria quia innititur fundamēto per nos iam destructo, videlicet quòd in correctione fraterna necesse sit illum ordinem Euangelii seruare. Non. n. necesse est per me corrigere delinquentem, nisi prælatus sim, vel nisi alius omnino nō sit qui id possit efficere, & hoc ad huc sine notabili mei detrimēto, vt postea docebimus.

¶ Si-

¶ Similiter quod ait Adrianus, si alii qui adsunt cum effectu non corrigant, teneor ego per me corrigere, non est admodum verum. Nam quod attinet ad præceptum, sat erit per alium corripere, vel admonere.

¶ Sunt aliæ conditiones requisite Conditio. 5.
ex parte eius qui corrigendus est, quarum prima & quinta in ordine est, Quod sit spes probabilis emendationis eius. Hanc omnes communiter tradunt, quia per finem regulanda sunt ea quæ sunt ad finem. In proposito aut, finis correctionis est emendatio fratris. Huc enim spectat illud Prouer. 9. cum sua glo. Noli arguere derisorem. glo. Non est timendum, ne tibi derisor cum arguitur, cõtumeliam inferat, sed potius hoc prouidendum, ne tractus ad odium inde peior fiat. Hanc quoq; conditionem reiicit Adrianus. Nam etiã si talis spes non sit, tenemur nihilominus corrigere delinquentem: quã
do

DE FRATERNA

do verisimile est quòd sine nostra correctione peccatum continuabitur, vel nouum continget. Tenemur enim orare pro peccatoribus, quam diu nò desperatur de salute ipsorū, & durante vita, nunquàm desperandum est. Sicut ergo non est cessandū ab oratione, ita nec à correctione.

¶ Sed contra eandem conditionē est argumentum fortius. Lex correctionis fraternæ, quæ ex charitate procedit, non solum intendit vtilitatem delinquentis, sed magis vtilitatem cōmunem omnium, quæ publica & præcipua est. Stat autē quòd ex correctione nostra pendeat vtilitas publica, vbi non sit spes emendationis delinquentis: igitur eo casu tenemur correctionem facere. Deinde etiam si non sequatur emendatio peccantis: teneor ad correctionem procedere. Patet, quia textus talem limitationem non ponit, immo potius tollit cum dicit. Si te non audierit,

rit, vel si ecclesiā non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus, quia est incorrigibilis & desperatus.

¶ Additur autē excommunicatio ne ouis illa morbida totum gregem inficiat, ut intelligamus hic potius spectari commune omnium bonum, quā particulare peccantis. Præterea, lex charitatis non finit, ut si vno modo non possum fratrem a peccato reducere, penitus illum derelinquā, cum alio modo possum. Sed ubi nulla esset spes emendationis illius per meā ipsius correctionē, patet adhuc alius modus, si videlicet per alium corrigam qui prodesse poterit. Igitur ob eam causam non debeo à correctione desistere. Et in hunc communem errorem etiam ipse Adrianus incidisse videtur, intendēs cū aliis quòd correctionis admonitio semper debeat fieri per nos ipsos, nō per alios.

¶ Scunda conditio ex parte corrigēdi & in ordine sexta est, quòd peccatū

Cōditio. 6.

DE FRATERNA

catum illius sit mortale. Hæc fundatur in textu ubi dicitur. Si te audierit lucratus eris fratrem tuū. Lucrari enim dicimur perditū, aut saltem periturū: nemo autem dicitur perire nisi propter peccatum mortale, quare. &c. Item in eodem textu excommunicatio præcipitur incorrigibili, quæ nō est ferenda nisi propter peccatum mortale.

¶ Hanc conditionem ponit etiā Palude. q. 3. art. 2. de hac materia. Et Abulensis. Matth. 18. q. 82. Quam extendit Gabriel etiam ad peccatum veniale, quando disponit de proximo ad mortale, vel est generatiuum scandali. Qualis est petulātia de qua loquitur Augustinus. c. 7. regulæ, ut supra tractatum est fusius.

¶ Sed quicquid sit de ipsa conditione in se, certe extēsis illa Gabrielis superflua esse ex eo videtur, quòd veniale quod ipse appellat in tali casu, iudicādū esset potius mortale ratione

tione circūstatiæ. Adde quòd per veniale, vt veniale est, nullus periclitari dicitur quo ad salutem, ita vt necessario sit corrigendus: quia correctio non obligat, sicut nec eleemosyna, nisi tempore necessitatis. Multa etiam sunt venialia, quæ sunt inditia & quasi certa signa mortalis latētis, quæ & corripienda veniūt, vt est illud quod refert Seneca. li. 6. Declamationum. Decla. 8. de virgine quadam Vestali quæ accusata est stupri, & tanquàm rea violatæ virginitatis damnata, vt humi infoderetur: eo quòd deprehensa fuerit hūc versum scripsisse. Fœlices nuptæ, moriar nisi nubere dulce est. Ex hoc enim arguebatur expertam fuisse libidinē. Hæc de ista conditione.

¶ Tertia conditio ex parte corrigendi & in ordine septima est, quòd non sit spes maioris opportunitatis in posterū ad corripiendum, quantū ad temp⁹ attinet. Ad quod trahitur illud

Condit. 7.

DE FRATERNA

rele. ciuita:
te. c. 9.

illud Augustini, de conflictu virtutum & vitiorum. Aptum tempus expectans peccantē arguam, & eius delicta contra faciem eius statuā. Item illud eiusdem Augustini. Si propterea quisq; obiurgādis & corripiēdis male agentibus parcat, quia opportunum tempus inquit. &c. non videtur esse cupiditatis occasio, sed cōsiliū charitatis. Hæc quoq; conditio non euasit censuram Adriani. Non enim reputat omnino verum, quòd requiratur semper maiorem opportunitatem expectare. Quia potest, inquit, cum minori opportunitate cōcurrere maior necessitas corrigendi, vt si immineret periculum indigne administrandi sacramenta, vel non restituendi famam, vel non subueniēdi proximo in extrema necessitate, quæ pericula, si vitari possunt per acceleratā correctionem, non debet in aliqd tempus differri. Optime instasse videretur Adrian9
illam

illam conditionem; iudicio meo, si eam instantiam non fundasset in obligatione illius præcepti euangelici: quod nos toto opere conamur ostendere non esse præceptum. Ad dictum autem Augustini respondendum est quod non vrget. Nam Aug. non loquitur de maiori opportunitate, sed de opportunitate simpliciter. Non enim dicit, si propterea parcat quia opportunius tempus expectatur, sed quia opportunum tempus expectatur. Et id verum est. Patet ergo quanta sit controversia inter hos doctores in conditionibus apposis, ut possint sententiam suam tueri: de obligatione illius ordinis corrigendi qui in Evangelio exprimitur. Sed ut clarius videat quisque, quas patiuntur angustias, casus etiam discutiamus: quibus dicunt non obligare illud præceptum, etiam conditionibus seruatis.

¶ Primus igitur casus, in quo non Primus casus.

R tene-

tenemur corrigere est, quando delictum est publicū. In hoc omnes cōmuniter conueniunt. Nam tunc nō esse necessariam priuatam admonitionem, vel ex eo patet, quòd non fit ea admonitio nisi ad seruandā famā proximi, si seruari potest, sed in publicis hoc non habet locum. Nam ille iam seipsum diffamauit publice, ergo. &c. Ita docet Gabriel in canone lect. 74. Sed tamen Petrus de Palude & Adrianus, nonnihil ab eo dissentiunt. Abbas quoq; Panorm. in c. nouit de Iudi tenet etiam in publicis obligare illud praeceptum euangelicū. Nam c. illud de publico peccato loquitur, & nihilominus seruandam esse dicit formam euangelicam. Item in c. sed illud. 45. d. de publico peccato agitur, & de omni illo quod ad correctionem praelatorum pertinet, cum ergo teneantur nō min⁹ publica quàm secreta corripere, sequitur intentum.

¶ Dicit

¶ Dicit ergo Petrus de Palude. d. 19. q. 4. in. 4. quòd in publicis, si verisimile est fratrem citius corrigendū per secretam admonitionē quæ ordinatur ad eius emendationē, quàm per iuridicam denuntiationem quæ ordinatur ad eius confusionem: debeo prius secrete admonere. Nō quidem propter cōseruationem famæ quæ iam amissa est, sed propter emendationem conscientia delinquētis, qui si nec sic corrigatur denuntiandus erit, ne ceteri scandalizati maneāt. Idem videtur tenere Adrianus, adiiciens rationem. Quòd in huiusmodi correptionibus, quia legē charitatis sequi oportet vt animam fratris possimus lucrari, necesse est ea media assumere: quæ ad talem finem sint accōmoda & opportuna pro tempore & persona, & aliarum circumstantiarū occurso. Non enim sufficit medium esse licitum: sed vt sit opportunum & expediens. Est e-

nim licitum omne quod lege nō est
 prohibitum: sed bonum & expediēs
 nō, nisi quod est charitati magis cō-
 sentaneum. Gabriel quoq; forte pro-
 pter aliorum rationes, limitat illū
 communem casum ad hunc modū.
 Quòd in publicis non teneamur ad
 illam Euangelii obseruantiam quā-
 do non est spes alicuius profectus: vt
 in eis qui impudēter peccāt, vt sunt
 meretrices, lenones: & huiusmodi.
 Quòd si aliqua habeatur spes profi-
 ciendi, admonere oportebit saltem
 prima vice, præsertim si prælat⁹ sit
 inscius criminis.

¶ Ecce quanta sit varietas inter
 hos doctores, & in re quæ nullam vi-
 debatur alioqui habere difficulta-
 tem. Hæc autem controuersia ex il-
 la etiam radice processit, quòd pu-
 tauerint omnes præfati doctores il-
 lud esse præceptum, & vt tale obser-
 uandum: quod re vera non est. Fal-
 luntur & non mediocriter, si existi-
 mant

mant non esse fraternam correctionem, quæ per denūtiationem fit ad puniendum delictum. Quasi vero fraterna correctio non debeat magis prætere bonum publicum, quàm priuatum. Nihil ergo impedit eandem esse & iudicialem, & fraternam correctionem. Et ex consequenti si in secretis peccatis tenemur ad correctionem faciendam: multo magis in publicis. Ad medendum enim maioribus morbis, citius & diligentius quàm minoribus, charitas ipsa hortatur. Non est ergo necesse ponere illum casum, ut cōmuniter ponitur, si recte ponderentur hæc duo. Quòd videlicet in correctione fraterna nō minus prospiciendū est bono publico, quàm priuato, & quòd sub correctione fraterna, & publica, & iudicialis intelligitur. Ad hæc, quòd Abbas dicit in publicis, etiam à prælatis seruandam esse formam Euangelii, non est verum. Alioqui

DE FRATERNA

damnandi sunt omnes praelati, inter quos multi doctissimi & sanctissimi viri fuerunt, & adhuc esse creduntur, qui tamen eam formam in suis correctionibus, nec seruauerunt, nec seruant. Peccaret etiam omnes illi qui publica peccata denuntiant, praetermissa admonitione priuata, quod est absurdum. Cum nonnunquam (etiam emendato iam delinquente) sint denuntianda propter bonum publicum, quod semper anteponendum est bono priuato. Publica enim publice sunt arguenda ad publicam aedificationem, ne impunita manere videantur. Peccantes coram omnibus argue (inquit Paulus) & 2. q. 1. c. prohibetur. Non est autem ad propositum. c. novit de iudi, quod Panor. pro se adducit, quia illud. c. loquitur de propria iniuria, & citra obligationem praeccepti, ut supra docuimus. Item. c. sed illud. 45. d. nihil probat. Nam illud quod de Evangelio ibi ponitur, ad

occul-

1. Thimo. 5.

occulta refertur: quia pro publicis adducit illud Apostoli. Peccātes coram omnibus argue. & Hæc eadem militant contra Petrum de Palude & Adrianum. Nec potest stare quod ipsi dicunt. Videlicet, quod non tenetur quis publica crimina denuntiare, quoniam iudex ex officio & facti fama potest & debet inquirere. Si enim verum est secundum eos, quod in publicis faciēda est admonitio, & non sufficit semel sed sæpe fieri, tūc ergo licet iudex ex fama ipsa procedat nihil proderit. Quia nec ipse veritatem poterit inquirere, nec alii tenerentur reuelare, cum non correxerint prius fraternaliter. Vel si forte correxerunt, & iam præsumitur emendatus qui deliquerat, non tenerentur tunc manifestare veritatem, quod tamen falsum esse, ex supradictis cōstat. Quid enim si iudex sit negligens, nunquid propterea non est prospiciendum bono publico? Nun

DE FRATERNA

quid propterea excusari possumus à correctione faciēda, quòd sit q̄ possit corripere, licet in effectū non corripiat? Et quidem ipsemet Adrian⁹ contra Astensem dixit, quòd non excusatur quis ab obligatione corrigēdi, per hoc quòd sint alii qui æque bene possint corrigere, si tamen in effectū non corrigant. Item communis sententia est non solum istorū, sed omnium etiam doctorū: quòd quandoq; ex peccato adhuc secreto prouenit aliquod damnū reipu, spirituale, vel temporale, debet illud denuntiari ei q̄ possit prodesse, si aliter impediri aut emēdari nō potest, dictāte hoc lege naturæ. Quis aut̄ ignorat, si delicta publica nō denūntientur ante admonitiōē, maximū dānum passurā esse remp. delictis manentibus impunitis? Confirmatur hoc ex dictis eiusdem Adriani, qui. q̄. prima, de correctiōe fraterna. ar. 3. tenet, quòd ob vtilitatem aliorum

cor-

corrigendus est publice qui peccauit: quando talis correctio aliis videtur esse necessaria. Et post illud apostoli, Peccantem coram omnibus argue, etiam allegat Bernardum dicentem. Publice arguere licet propter alios. Item ipse Adrianus cum Palude tenet, quod ante accusationem non semper requiritur admonitio: adducens factum Ioseph, quod accusauit fratres suos apud patrem, nulla præcedente admonitione. Solent hanc euasione arripere præfati authores, quod dum proceditur per viam accusationis non oportet præmittere admonitionem: secus dum proceditur per viam denuntiationis. Quia in accusatione, inquit, quæritur bonum commune, in denuntiatione, fratris emendatio. Et ideo quando habetur spes emendationis sine denuntiatione, debet cessare denuntiatio, & sufficit præuia admonitio. Sed contra in delictis publi-

DE FRATERNA

publicis, eadem omnino est ratio de accusatione & denuntiatione, hoc est bonum cōmune: id enim prætēditur tam in publica denūtiatione, quàm in accusatione, & ex consequēti si accusatio in talibus potest fieri, sine præuia admonitione: & denuntiatio poterit. Item quando ex ipso delicto imminet periculum reip. tenemur manifestare delictum secundum omnes: nec ad id tenemur accusando, cum accusatio vix possit fieri sine detrimento accusatis, quod nō tenetur ille subire, si potest illud euadere: tenemur ergo manifestare denuntiando. Et talem denuntiationem non debet necessario præcedere admonitio: cum hic prætendatur bonum cōmune, igitur. Vnde nō reputo verum esse quod Adrianus, dicit. Quod nō læditur cōmune bonum, nisi quando deducitur in iudicium: non antea. Nonne commune damnum est quod alii scandalizentur:

tur: & peccādi audaciā sumant, &c.

¶ Et quidem qua ratione mouen-
tur ad dicendum, quòd in delictis
publicis est admonendus peccator
antequàm denuntietur: eadem ra-
tione debent & in accusatione id cō-
cedere. Est enim ratio quia (vt dicūt)
studendum est charitati & emenda-
tioni fratris, & certe accusatio, si
Christiana sit, non debet aliena esse
à charitate & dilectione fratris. Si
ergo ad accusationem faciendam nō
requiritur admonitio, nec ad denū-
tiationem. Et ne videatur eorum ra-
tio aliquid valere, respondetur. Quā-
do dicūt, lege charitatis oportet in-
tendere emendationi fratris vt eum
lucremur, verū quidem est, sed saluo
semper bono cōmuni: quod primo
& principaliter ex eadem charitate
prætendendum est. Et media oppor-
tuna & expedientia ad hoc, primo
dirigenda sunt. Quòd si tam priua-
tum, quàm commune bonum salua-

ri po

ri potest: illud magis curandum est.
Hæc pro primo casu dixisse suffi-
ciat.

Casus. 2.

¶ Secundus casus in quo non obli-
gat præceptum Euangelii est, vt di-
cunt, quando peccatum est veniale.
In huiusmodi enim nõ necesse est ad
monere fratrem. Vnde & religiosi
in suis capitulis possunt seinuicẽ ac-
cusare de talib9. Sed in hoc quid im-
morer, cum in sexta cõditione pau-
lo superius actum sit? Hoc solũ cen-
sura dignum puto. Quòd si id ge-
neraliter intelligant etiam de præla-
tis, non est verũ. Nam prælati tenen-
tur ex officio corrigere etiam venia-
lia, quia ex eorum frequentia & vsu
facile deuenitur ad mortale, relaxa-
tur rigor disciplinæ, & status ipse ec-
clesiasticus & religiosus, quotidie la-
befactatur. Nã qui spernit minima
paulatim decideret. Quo circa beatus
Basilius de regulis breuioribus inter
rogatione quarta quærit. An pro le-
uissi

Basilius.

uissimis causis arguendi sint fratres? Respondet. Ille inclemens habendus qui obticet, non qui arguit. Que madmodum qui in corpore alicuius, qui à venenata bestia morsus esset, re fidere venenum sineret, cum posset extrahere: iure immitis diceretur, non qui extraheret. Quin huiusmodi (quicumq; est) charitatem euertit. Siquidem scriptum est. Qui parcit virgæ odit filium suū: qui autē diligit instanter erudit. Hæc diuus Basilus.

¶ Tertius casus in quo non obligat Euangelium ad secretam monitionē est, quādo peccatū fratris est in damnū spūale vel téporale reipublicæ: aut proximorū. Et ratio est, quia bonū cōmune præferēdū est particulari. Vnde etsi peccatū sit secretū, denūtiari debet prætermiſsa admonitiōe nec oportet habere rationē damni ipsius delinquentis, quia melior est conditio patientis iniuriam, quàm
infe

DE FRATERNA

inferentis: & ideo illi potius est consulendum. Huc spectat illud Leui. 5. de audiente vocem iurantis in præiudicium alterius, quòd tenetur dicere, non obstante damno iurantis: alias portabit iniquitatem suam. Id quoq; suadet lex charitatis qua tenemur innocentē liberare: quod si non potest fieri sine incommodo iniuriat̃is, id curandum non est, sibi imputet. Hunc casum omnes communiter ponunt. Sed S. Tho. limitat addēdo si sit periculum in mora, alioqui peccatum secretum non est denuntiandum ante præuiam admonitionem. Ratio autem quare in casu nō obligat illud Euāgelii secundū Thomam, est: quia tunc non peccatur in te, sed in alios, & ibi signanter dicitur, si peccauerit in te. Idē sentit Ricardus, hoc excepto, quòd admonitio non est necessaria secundum eū, licet possit fieri. Durādus tenet admonitionem debere fieri, si firmiter cre-

2.2.q.33.

ar.7.

creditur profutura: alioqui fiat denuntiatio ei qui prodesse possit, seruata fama quantum fieri potest.

¶ Palude dicit, quòd si peccatum est in nocumētum tertii, & illud est notabile & magnum; debet denuntiari: quia melius est seruare innocentem indemnem, quàm famam mali. Sed tamen secrete denuntiari debet, cum peccatum est secretum. Debet autem denuntiari, nisi per secretam admonitionem credatur posse corrigi. Adrianus etiam addit suū scrupulum, quòd in casu peccatum est denuntiandum, si per secretā monitionem non corrigitur, & per solam denuntiationem periculum & damnum tollitur. Quid opus est hic referre innumera alia, quæ Adrianus hic satis confuse philosphatur? Ex his paucis quæ insinuauimus, poteris coniecere quas patiantur angustias, qui ordinem illud Euangelii, præceptum faciunt.

¶ Nunc

DE FRATERNA

¶ Nunc breuiter ostendamus, nos non oportere in eos anfractus incidere. Et primum de ipso casu quæramus. Nam si poni debet ille casus ne violetur charitas, quæ bonum commune in primis respicit: poni debet tanquàm exceptio legis communis correctionis fraternæ: ita quòd in tali casu non teneamur ad correctionem fraternam. Sed hoc frustra fingitur. Quia lex correctionis fraternæ non est illa quæ in Euangelio ponitur: sed lex naturalis, qua docemur de salute proximi debere esse sollicitos. Et quia in tali lege communi nō includitur necessario priuata admonitio, cum possimus aliter mederi ægroto: sequitur quòd nō opus est casum illum excipere à lege correctionis fraternæ. Seruatur enim ad vnguem in eo casu, denuntiando sine præuia monitione. Vel si saluti peccantis non potest in casu prouideri: prouidetur optime saluti communi

muni, quod est magis curandum ex lege charitatis.

¶ Quod vero attinet ad rationes domini Adriani, ex suis dictis cōvinci potest. Ipse enim palā dicit: Id faciendum & præcipue curandum in correctione fraterna, quod magis expedit charitati. Atqui charitas magis respicit commune bonum, vt sæpius dixim⁹, q̄ particulare: quod quidem bonum commune melius procuratur per prouidam denuntiationem ei qui prodesse potest: q̄ per secretam admonitionem. Igitur contra seipsum pugnat.

¶ Item secundum eundem, tenemur corrigere non solū quando constat de peccato fratris: sed etiam quādo dubitatur probabiliter, vt opportune succurratur periculo. Ex hoc capite etiam argumentor ego. Si in dubio succurrendum est vnus periculo: à fortiori & multorum damno. Sed in casu quòd immineat dānū

DE FRATERNA

communitati ex peccato alicuius, nisi denuntietur superiori: probabile dubium est de communi damno, & quandoq; etiam certum. Tunc ergo denūtiare illum necesse erit, etiā si sequatur diffamatio delinquētis, quia tali existēte causa: iuste diffamatur. Nec sufficienter prouideretur periculo, per secretam admonitionem. Quia tale remedium est sua natura anceps, & nimis ambiguū. Primum vero remedium per denuntiationem, satius est, & efficacius. Nam & si prælatus sic ab vno tantum informatus, non possit publice hominem punire: potest tamen prudenter periculo occurrere, quod nō posset, si omnino esset rei inscius. Salua ergo reuerentia domini Adriani, qui multos etiam adinuenit casus, in quibus (suo iudicio) non licet reuelare peccatum, quantumcunq; esset in damnum communitatis, non dubito denuntiandum esse ei qui prodesset

desse possit, & prudenter obuiare periculo. Quod & faciunt communiter simplices quique: non in scholis theologorum docti, sed lumine naturali ducti, & spiritus sancti consilio melius instructi. De quibus potest illud intelligi. Confiteor tibi pater domine cœli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus: & reuelasti ea paruulis. &c.

¶ Quartus casus est. Si ex signis probabilibus constaret, fraternam correctionem non profuturam, correptumque ex ipsa peiorem euasurum. Tunc enim cessandum esset ab admonitione: & dicendum esset ei qui prodesse posset. Nam medicina quæ auget morbum: vel minuenda est, vel omnino abolenda. Ita tenet Ricardus & Durandus. Palude vero addit, nisi esset correctio ad aliorum ædificationem. Tunc enim licet exasperaretur correptus propter odium, non esset propterea dimittenda correptio. Et

Casus. 4.

in 4. d. 19.

3. ar. 2.

DE FRATERNA

adducit ad id factum Ioannis argu-
entis Herodem . Sed illud non est
ad propositum, quia Ioannes vt per-
sona publica, fungebatur officio suo
in peccato publico. Tenet idem S.
Tho. 2. 2. q. 33. ar. 6. ad quod adducitur
illud Salustii in Iugurtino. Frustra
autē niti, nec aliud se fatigando ni-
si odium quærere: extremæ demētiae
est. Et illud Augustini. 1. de ciui-
tate dei. c. 9. Si eisdē metuit, ne dete-
riores ex hoc efficiātur. Et de pœni-
tentia. d. 7. c. Si quis. Si scirem non ti-
bi prodesse, non te admonerem, non
te terrerem. Idem tenens Gabriel le-
ctione. 74. indicat signa quib9 possit
cognosci an profutura sit correctio
nec ne: sequit9 Antoninū & S. Tho.
1n. 4. d. 19. q. 1. ad. 2. Ait itaq; S. Thom.
Potest ita perpendi an possit expe-
ctari emendatio; an non, ex cōditio-
ne peccantis, ex reiteratione actus, si
ex electione peccat, vel forte ex pas-
sione: ex infirmitate, an ex ignoran-
tia.

Salustius.

Augusti.

tia.&c. Alia multa addit Gabriel circa hoc. Adrianus. q. 1. ar. 3. hanc propositionem asserit. Vbi verisimile est nostram correctionem non futuram, vel verisimile aut dubium eandem obfuturam esse: tunc nō tenemur corrigere peccantem. Probat primam partem, quia correctio debet fieri propter utilitatem peccātis, qua cessante, cessat etiā corripienti obligatio ut ex c. si quis prællegato patet. Secundam partem probat à simili. Quia ubi dubium esset probabile de profectu medicinæ vel nocumento, nō debet ministrari aegroto propter periculum, nisi forte illa sola adsit ad curandum, & sine illa curari non possit. Quo casu locum habere videtur illud Galeni. Interfice audacter.

¶ Pari ratione dicendum erit in proposito, cum dubium probabile est de nocumento correctionis, fieri non debet, nisi probabiliter iudice-

DE FRATERNA

mus, quòd sine tali correctione peccas peribit, & dānabitur: puta, si mox occidatur impoenitens. Et intelligo hoc, inquit, nō de momentaneo spiritali nocumento: sed simpliciter & in comparatione ad totam vitā. Vnde bene dicit S. Thom. iuxta verbum Gregorii. Non est timendū ne contumeliam inferat, sed ne tractus ad odiū deterior fiat. Dicit ergo de odio non curandum, quando peccatum vel damnum per illum alioqui euenturū, erit ipso odio maius. Vel si spes est quòd odium tandem tepescet, & sequetur correctio. Hæc ille,

¶ Ab his omnibus dissentit Abbas. c. nouit de iudi, asserēs quòd propter deteriorationem correpti, non debet cessare correptionis processus quia ille ordinatur non solum ad emendationem delinquentis, sed etiam ad aliorum terrorem & profectū. Ob id enim excommunicatio vltimo fulminatur. Citat ad hoc

2. 2. 2. & 9.
in 4. d. 19. q.
1. ad. 5.

hoc.c.fed illud.45.d.Item quia factæ sunt leges, vt earum metu humana coerceatur audacia, tutaq; sit inter improbos innocentia. Considera, inquit, quòd maius bonum sequitur ex punitione vnius: quàm sit malũ ipsius correcti, si deterior fiat. Alii enim timore à peccando abstinere ob eius punitionem: qui (si non puniretur) audacter peccarent. Vnde 23.q.4.c.est iniustitia.dicitur. Cum vni indulgetur indigno: ad prolapsionis contagium prouocatur vniuersitas. Facilitas veniæ: incentiuũ præbet delinquendi. Concludit itaq; Abbas, quòd licet constaret aliquem, ob correctionem, futurum de teriorem: non est ob id dimittenda correctio illa euāgelica, propter rationes iam dictas.

¶ Sed eadem ratione excluditur hic casus, qua & cæteri præcedentes. Frustra enim in eo ponendo laboratur, quasi ad flectendum ac tempe-

randū rigorē illi9 præcepti. Si. n. illud præceptū non est, nec est quod limitādū cures. Et ad hoc nō parū facit rō Abbatis. Supposito nāq; quòd illud sit præceptū obligās, cū absolute ponatur & absq; illa cōditione: nisi corrept9 deterior fiat: aut nō fiat: absolute erit intelligēdū, nisi oppositum ratio conuincat. Dicis, ratio est in promptu. Quia fraterna correptio ordinatur tantum ad emendationem fratris, dicente Hieronymo super Matth. Vt qui non potuit seruari pudore: seruetur opprobriis. Sed hoc falsum est. Quoniam charitas ex qua correptio debet procedere: potius respicit bonum cōmune quā priuatum, vt sæpe iam diximus: omissa autem delinquentiū (licet obduratorum) correptione, non posset constare diu bonum cōmune. igitur &c.

¶ Nunc videamus doctorum circa illum casum sententias & rationes:

nes: quàm nihil conuincant. In pri-
 mis S. Thomas. ar. 6. predictæ quæ-
 stionis: argumentatur primo con-
 tra se dicens. Medicus cui imminet
 cura ægroti: non cessat à curatione
 propter cōtradictionem ægroti vel
 contemptum. Quia tunc maius im-
 minet periculum: sicut patet circa
 furiosos. Ergo multo magis debet
 homo peccantem corrigere: quan-
 tuncunq; grauiter ferat. Soluit hoc
 argumentum per hoc: quòd medi-
 cus quadam coactione vtitur in fre-
 netico: qui curam eius recipere non
 vult. Et huic assimilatur correptio
 prælatorum, quæ habet vim coacti-
 uam: non autem simplex correptio
 fraterna. Contra hanc solutionem
 argumentor. Nam licet authoritas
 coactiua penes prælatos regulariter
 existat, in casu tamen necessitatis:
 penes quemlibet potentem residet.
 Quia in tali casu, quilibet potest a-
 lium cogere: vt verbi gratia, volen-

tem se interimere potest quis ligare, domi includere, & alia similia remedia applicare. Sicut medicus cogit agrotum. Manet ergo adhuc argumentum insolutum. Item quanuis subditi regulariter non habeant auctoritatem coercēdi per se, possunt semper id facere per aliū, idest, prælatum: denuntiando ei delictū. Item licet correptus per me, exasperetur, & ad odium concitetur, debeo correre. Probatur. Quia ex duobus malis necessario concurrētibus, minus est eligendum: ad euitandum maius. Sed ubi delictum esset publicū, maius est damnum quod aliis imminet ex impunitate, quàm quod iste patitur ex indignitate, ergo tunc corripiendus venit. Nec propterea fit deterior: cum multo peior fiat, si impune relinquatur peccare. Corruptus enim potest vel confusione vel timore à peccādo cessare, incorruptus nunquàm. Alioqui obstinati in peccato

cato, nunquám essent fraterne corrigendi, & ex consequenti nec denútiandi suis prælatis: quod est opus correctionis fraternæ, cum sit opus charitatis. Nec obstant authoritates adductæ ad probandum, quòd ubi nulla speratur utilitas: non est facièda correptio. Fateor enim frustra fieri, quando nulla sequeretur utilitas: sed tamen non modica est utilitas que ex correptione obstinati ad alios manat, cum ex iusta punitione illius, terrentur & abstinent à peccãdo. Et eodẽ modo possunt solui omnia alia quæ hoc pretendunt.

¶ Prætermitto nũc Gabrielis & Adriani imaginationes superfluas iterum recensere, cũ ex prædictis appareat frustra eos laborasse. Ad Panormitanũ veniamus. Frustra quoq; desudavit ille, in defendendo textum Evangelicum, ac si esset præceptum. Nam & si rationes eius bene militet contra alios, probãdo quòd
cor-

correptio non est omittenda propter casum illum: non tamen concludunt, quòd seruandum sit illud euangelii tãquàm præceptum, quod nos negamus. Et ideo sufficiat contra eũ probatio nostræ tertiæ cõclusionis. Nos enim asserimus faciendam esse correptionem, siue emendetur peccans, siue non, dummodo aliis profutura iudicetur. Facienda (inquàm) nõ per nos ipsos: sed per eos qui possunt & debent prodesse.

Casus. 5.

¶ Quintus casus quem ponit Gabriel est. Si ex manifestatione, denuntiatione, vel correptione, publica utilitas resultaret, tũc prætermittenda esset secreta admonitio, secundum Euangelium precepta. Hoc suadet exemplo Petri, qui manifestauit delictum Ananiæ & Saphiræ: ut inde terreretur tota ecclesia. Quia iuxta Augustinum, sanctorum gesta docet nos quomodo diuina præcepta sunt intelligenda, ut supra allegauimus

uimus. In lege etiam veteri, secretū adulteriū vxoris explorabatur per aquas amaras, vt habetur. Num. 5. Et de Acham legimus. Iosue. 7. quòd publicatus fuerit de peccato secreto quod commiserat, & hoc ad vtilitatem publicam, & terrorem populi. Huic sententiæ fauet Ioānes Gerson. 2. p. alpha. 34. Q. Vbi ad quæstionem, si aliquod delictum sit publicum, & patrator secretus, an ad præceptum prælati teneatur se prodere, aut aliq̃ secreto sciens teneatur ipsum prodere, etiam si non sit malus rumor de ipso peccante: respondet, quòd teneatur se prodere: quanuis non in publico. Et hoc non alia ratione, q̃ propter bonum publicū, vt videlicet tollatur scandalum: ne alii fiant audaciores ad malum. Immo eadem ratione conuincitur, quòd etiam publice esset manifestandus: quia posset resultare inde magnum bonum publicum, & tale bonum publicum præ-

DE FRATERNA

præferendum esset priuato, idest vni
nius famæ.

¶ Siluester. Correctio. dubio. 8. re-
fert S. Thomá: dum adhuc Bachala-
rius esset) hanc sententiam tenuisse
in quodam generali capitulo, & per
patres sibi contradictum fuisse. Ta-
men hoc postea nō videtur reuocaf-
se Thomas, nec eum recantasse legi-
mus, sed potius confirmasse: cū ar. 7.
q. 33. aperte dicat, quòd quando pec-
catum est in damnum publicum, o-
portet statim procedere ad denūtia-
tionem, vt huiusmodi nocumentū
impediatur. Et quoli. 11. q. 12. ait. Or-
do charitatis exigit, vt quis præferat
bonum commune: bono particula-
ri. Hic tamen casus communiter nō
acceptatur à doctoribus, nec eius fū-
damenta conuincunt. Et ad factum
Petri dicitur, quòd ille fuit minister
& exequutor voluntatis Dei, cuius
habuit specialem reuelationem li-
cet illa nō legatur: & ideo in hoc nō
est

CORRECTIONE. cxliij

est imitandus. Sic. Respōdet S. Tho.
 loco citato. In 4. vero. d. 19. ar. 3. q. 1. ad
 pri. aliter dicit. Forte, inquit, Petr⁹
 sciebat esse publicum, vel cito publi-
 candum, vel sciebat monitionē non
 profuturam, vel fecit illud consilio
 sp̄ritus sancti ad terrorem. Prima
 solutio magis placet communiter.
 Quòd autem ad nostrum propositū
 attinet, non est singulorum senten-
 tias discutere, sed tantum indicare
 quas patiantur angustias, in defendē-
 do illo præcepto quod dicunt Euā-
 gelicum. Cum alii velint illud stri-
 cte obseruare in omnibus peccatis
 occultis. Alii casum istum & simi-
 les excipiendos arbitrentur, ob com-
 mune bonum, quod priuato præpō-
 derat. Hoc velim aduertat lector,
 quòd excipientes hunc casum, nō in-
 tendunt nūc asserere priuatam mo-
 nitionem debere cessare propter dā-
 num commune vitandum, nam id.
 3. casu prædiximus. Sed nūc additur,
 quòd

DE FRATERNA

quòd etiã ad bonũ cõe augendum.

Casus. 6.

¶ Sextus adhuc casus additur, in quo dicitur non obligare illud præceptum. Quando videlicet prælato denuntiatur non vt iudici, sed vt patri & singulari personæ: vtpote qui prodesse potest magis quàm obesse. Probatur hoc ex ipso textu. Ait enim. Si non audierit: dic ecclesiæ idest, publico iudici. Ex quo colligitur, quòd ad hanc publicam & iuridicam denũtiationem, dirigitur totus ille ordo præcedens: & non ad priuatam. Et ita potest denuntiari prælato secrete: sine præuia monitione, &c. In hoc tñ casu magna est cõtrouersia inter docto. Nã Ricar. in. 4. d. 19. ar. 3. q. 1. tenet, quòd nõ oportet vt secretã denũtiationem præcedat admonitio: præsertim qñ cõpellimur per obedientiã à prælato. Ad ditq;, quòd licet sit frater correctus per secretam admonitionẽ, & emendatus: non tenemur desistere à denun-

nuntiatione priuata facienda præla-
to. Quia talis denuntiatio valet ad
cauendum relapsum illius. Nec præ-
iudicatur famæ illius: modo præla-
tus sit qualis esse debet. Secus esset, si
de fidelitate prælati erga famam pro-
ximi dubitaretur. Tunc enim cri-
men fratris iam correcti: nullo mo-
do est denuntiandum. Hæc ille. Hæc
Ricardi sententiam sequitur Ger-
son. 2. p. 34. C. Et Gabriel & Angelus
Denuntiatio. §. 10. Hæc quoque tenet.
S. Bonauentura. Vide supra conclu-
sione. 3. modo probandi. 3.

¶ Adrianus tamen, suo more, in
Ricardum videtur acriter insurge-
re. Dicit enim non esse probabile,
quòd secretam denūtiationem non
debeat necessario præcedere admo-
nitio. Nec innititur, inquit, veritati.
Quia non licet alterius crimen oc-
cultū detegere: nisi ob suam vel alte-
rius necessitatem. Communis enim
resolutio theologorum est, quòd nō
T licet

DE FRATERNA

licet etiam in confessione, personā
 cōpeccantem etiā per circumstātiās
 exprimere: nisi sit ad expressionem
 peccati necessarium eas dicere. Intel
 ligendo de peccato occulto. Cuius
 hanc assignat rationem. Quia tunc,
 magis tenetur confitens suæ consciē
 tiæ, q̄ alterius famæ. Quando ergo
 speraretur emēdatio ex mea admo
 nitione, non debeo prælato denūtia
 re: alioqui fraudulēter agerem; & es
 sem proditor secreti. Ex eodem, in
 quit, sequitur falsum esse id quod vl
 timo dicebatur, quòd ubi per secre
 tam admonitiōē fuerit frater cor
 rectus, non oportet cessare à secreta
 denuntiatione quæ fit prælato: quia
 valere potest ei ad præcauendū rela
 psū. Et hoc primo, quia licet non
 cedat in totalem extinctionem fa
 mæ illa denuntiatio: lædit tamē no
 tabiliter, quia apud ipsum prælātū
 non erit deinceps illæsc æstimatio
 nis denuntiātus. Et sic proditur eius

crimen citra necessitatem. Deinde deterius est, apud virum prudentem & grauem, æstimationem perdidisse quàm apud multos leues. Nec assumptum à Ricardo cōuincit, videlicet quòd valebit ei contra reciduum, quia pro sola vtilitate spiritali, nō licet ei iacturam facere vel inferre in bonis fortunæ: dando. s. de bonis suis pauperibus pro salute eius spiritali, ipso inuito. Vt habetur ex Augustino. 14. q. 5. Forte aliquis cogitat & dicit. Multi sunt Christiani diuites, auari, & cupidi, nō habeo peccatum, si suum illis abstulero, & pauperibus dederò. Vnde enim illi nihil boni agunt: mercedem habere poterò. Sed huiusmodi cogitatio, eis caliditate diaboli suggeritur. Nam si totum tribuat pauperibus quod abstulerat: addit potius peccatū, quàm minuat. Ex quo patet, quòd si bona fortunæ illius non licet mihi cōtrahere, ipso inuito, pro vtilitate eius

DE FRATERNA

spirituali: quòd nec bonum famæ.
Melius est enim nomen bonum: q̃ di-
uitiæ multe. Existēte tamen neces-
sitate, quòd aliter à recidiuo prohibe-
ri non posset: liceret quidem. Ex qui-
bus omnibus, inquit ille, concludo:
quòd crimen occultum debet secre-
ta monitione corrigi. Et si sunt ali-
qui testes conscii criminis, non de-
bet prælato detegi, priusquàm per
testes cōvincatur & nolit corrigi: Et
hoc propter iacturam famæ vitan-
dam. Vnde dicit Petrus de Palude,
quòd non debet præposito nesciēti
ostendi qui peccauit: nisi, vel quādo
non sunt aliqui conscii, vel nō sunt
tales vt per eos possit corrigi. Hæc
Adrianus.

¶ Tenet etiam S. Thomas loco ci-
tato ar. 7. quòd in secretis, pri9 est ad
monendus frater secreto, quàm fiat
denūtiatio secreta prælato, & quòd
subditus non tenetur obedire præla-
to, nō seruata forma Euangelii: quia
præ-

prælatus non est iudex occultorum. Et quoli. i.q.16. addit. Siue procedat prælatus vt iudex, quia tunc non potest inquirere, nisi præcedat infamia aut iudiciũ, aut accusatio. Siue procedat per simplicem denuntiatiõẽ extra iudiciũ: non potest præcipere, non præmissa admonitione, si emendatus est, vel speratur correctio. Et in 4.d.19.q.2.ar.3.q.1.ad 5. Quando prælatus, inquit, extra iudiciũ quærit de peccato, quod nõ debet publicari, non debet ei dici. Est autem tale peccatum quod dici non debet, quando est omnino secretum. Si autẽ alii sciũt, aut in promptu est vt sciat, dici debet superiori, vt ædificentur qui scandalizati sunt, aut obuietur malo. Hoc est contra Adrianũ & Palude, si attente legeris.

¶ Durãdus. q.4. huius materiæ dicit. Quòd peccatũ omnino secretũ, si is qui scit non potest corrigere, dicere debet prælato, tacito nomine

DE FRATERNA

authoris, citatq; Augustinum. 22. q. 6. c. hoc videtur, sed si nō potest obuiari peccato, vel corrigi, nisi manifesta to nomine: quid tunc prodest peccati denuntiatio?

¶ Abulēsis quoq; q. 98. super Mat. dicit. Quòd si per me corrigere possum, vel si ille moleste valde ferret prælatus scire: nullo modo dicere debeo prælato. Idem dicendum, si prælatus corrigere nō posset, vel esset dubium de profectu. Sed quando prudens iudicat dicendum esse prælato, dicendum est. Si iudicat non dicendum, tacendum est. Hæc ille. Mirum tamē est quod dicit hic doctor. Quòd obligatio præcepti pēdeat ex iudicio prudētis: & ad hæc quis idoneus? Deinde in dubiis, nonne obedire tenemur prælatis? Ecce quàm sit uaria doctorum sententia inter se. Sæpe etiā sibiipsis non vsquequaque constant. Nam beatus Thomas, salua reuerētia tanti doctoris, videtur
à semol

à semel dicto dissentire. Cum enim dixisset ar. 7. præallegato, non esse obediendum prælato præcipienti, non seruata admonitione Evangelica, adhuc extra iudicium, vt retulimus. Quoli. tamen. ii. q. 13. quærit ibi. Si peccat qui statim dicit peccatum fratris prælato, non præmissa admonitione, & ordine Euangelii a Christo instituto? Et videtur, inquit, quòd sic. Quia contra Euangelium faceret talis. Sed in oppositum arguitur, quia multi viri perfecti hoc faciunt: quod non facerent, si esset mortale peccatum. Et nota quòd in hoc argumento, tangit antiquam omnium religionum consuetudinem: in quibus hoc seruatur, vt nos supra diximus conclusione tertia. Arguit secundo, quia prælati possunt non solum corrigere de præterito, sed ad futurum etiam præcauendum adhibere cautelam: ad hunc igitur finem poterit illis reuelari peccatum. Respondet

DE FRATERNA

det, si scio quòd frater per me corrigetur, tunc non debeo nuntiare praelato. Si autem melius per praelatum fiat, & praelatus est talis, qualis esse debet: possum illi denūtiare, sed vt priuatae personae, proficienti ad correctionem proximi, & emendationem. Nec tunc dicitur ecclesiae, & sic non est contra euangelium. Sed non potest dari iudicium generale: propter diuersas cōditiones praelatorum, & subditorū. Ad tertium quoq; argumentum dicit. Quòd si quis praelato diceret, intendens cautelam vel aliquid huiusmodi quod ad emendationē proximi viderit expedire: non peccat. Item quòd tenenda est pro regula ipsa charitas: & id quod melius est. Et qui hoc intendit. s. emendationem proximi, & seruat quantum potest bonū charitatis, tunc denuntiādo, non peccat. Et multa ibi in hunc modum dicit S. Thomas.

¶ Ex quibus videtur sibi ipsi contra-

tradidere. Prius enim dixerat nullo modo nunntiādum esse prælato, nisi præmissa admonitione, etiā si præciperet, nunc autem dicit, posse aliquando denuntiari: quanquā non præcipiatur. Quæ est Ricardi sententia. In ipsis etiā respōsionib⁹ suis, nō nulla apparet repugnantia. Cum enim primo dixerit, si potest per se fratrem corrigere, non debet denuntiare: mox addit. Si melius per prælatum corrigatur: potest denūtiare. Item infra. Si ad cautelam & emēdationem dicat prælato: non peccat, ergo quānuis per se corrigere possit, si tamen ad cautelam & emendationem dicat: potest denuntiare. Quæ sibi repugnare videntur. Ex hac opinionū dissonātia, nō parū roboris sumit sententia nostra: quòd illud nō sit tanq̃ præceptum defendendum, id quod isti doctores, vel supponunt tanquā notum, vel probare contēdunt: sed tamen frustra eo labore (ut ego

DE FRATERNA

ego arbitror) consumuntur.

¶ Quid opus est hic referre dicta Syluestri, qui non solum ab aliis deuiat, sed etiam à seipso? Hic enim verbo Correctio, dubio sexto & nono dicit, quòd si prælatus præcipiat vt reueletur sibi secretum, non præmissa admonitione, non est reuelandum. Sed si adderet poenam excommunicationis: reuelandum esset. Ita quòd ratione excommunicationis adiunctæ debet reuelari. Sed id videtur ipse retractare, quia Denuntiatio. dubio. 4. dicit, quòd non tenetur subditus reuelare secretum prælato etiam per excommunicationem præcipienti: nisi quando subditus posset libere dicere non præcipienti. Alio qui iniustum esset, & peccatum. Itē Correctio, dubio. 9. dicit, quòd tenetur subditus reuelare: quia sententia licet iniusta, non est nulla. Mirū itaq; est quod dicit. Si dicatur per obedientiam præcipienti, est cōtra euang-

euangelium: si dicatur per excōmunionem præcipienti, non est cōtra euangelium. Nunquid excōmunicatio iniusta, præualet obediētia? aut deobligare pōt ab obseruatione euāgelici præcepti? Sed hæc missa faciamus.

¶ Certe quod ad propositum attinget, ille casus frustra ponitur: & in eo inaniter laboratur. Nam & si sententia vera est, quòd tuto potest & si ne vlllo scrupulo prælato denuntiari, vt ego intrepide assero, & infra clarius probabitur: non tamen debuit per modum exceptionis apponi, cum præceptum à quo fit exceptio, frustra fingatur. Sed alia positio non admittens casum, tenensq; admonitionem semper debere præcedere ipsam denuntiationem, quauis secretam: grauius errare mihi videtur. Quapropter in ea impugnanda: non pigebit me aliquanto diligentius insistere. Scio enim quàm pernicio-

DE FRATERNA

niciofa fit illa opinio correctionibus faciendis.

¶ Igitur ftando in fententia Ricardi, ftatuam primo veritatem: deinde impugnabo aliqua dicta aduerfariorum: poftremo refpondebo ad Achillem Adriani. Probatur ergo primo, quòd prælato præcipiēti reuelari fibi peccatum fecretum fubditi, debeat reuelari: modo talis efle præfumatur prælatus, qualis efle debet. Nam fubditus tenetur obedire prælato præcipiēti, in his quæ cōtra Deum nō funt: & alioqui ftatus & religionis conferuationem concernunt. Sed huiufmodi reuelatio contra Deum non eft, & fæpe vtilis eft (ne dicam neceffaria) ad religionis conferuationem, ergo. Maior a deo nota eft, vt non ageat probatio ne. Si enim tenemur obedire gubernatori rei publicæ, in his quæ publicam vtilitatem concernunt, nullo adhuc interueniente voto: quanto

ma-

magis prælato, in his quæ ad statum religionis spectant: vrgente vinculo obedientiæ, quã voto promissimus? Id habet Alex. de Ales. 2. p. q. 183. mē. 2. §. 2. Obediendum est, inquit, prælatis in his quæ sunt secundum animã & ad suum officium spectant. Etiã S. Tho. 2. 2. q. 104. ar. 5. ait. Tenentur subditi prælatis, quantum ad regulam conuersationem, & in his quæ ad eam pertinent obedire. Idem tenet S. Bonauentura in. 2. senten. q. vi. iuxta illud. Qui vos audit, me audit. Luce. 10. dit. &c.

¶ Hoc confirmatur autoritate Bernardi libro de præcepto & dispensatione. Regularis, inquit, professio, qua se minor spōte subdidit maiori, æque obligat: & cōmunis equidem pacti, reor, utrūq; teneri. Vnū fidelis curæ: alterum fidelis obedientiæ. Et alia multa huiusmodi ibidē. Minor probatur. Nam talis reuelatio primo nō est contra Deum, quia
nulla

DE FRATERNA

nulla lege prohibita. Secundo quòd sit plerumq; ad conseruationem status religiosi & obseruantia eiusdẽ, pater. Nam alioqui multa crimina remanerent absq; remedio vllò correctionis & emendationis: vt ad tertiam conclusionem supra probatũ est. Quo fieret vt status regularis breui tempore corrueret. Igitur intentum.

¶ Secundo idem probatur à simili. Si aliquis nobis occurreret ager, laborans ad mortem, quem sine periculo nõ possemus per nos curare, certe teneremur illum medico perito (si possemus) præsentare vt illius curam gereret. Cum igitur fratrem peccantem, vel non possumus commodè, vel non putamus tute illum posse per nos corrigere, tenemur tunc suo prælato offerre, qui salutis eius debet esse sollicitus, hoc ipsum dictate lege charitatis. Si autem hoc fieri debet, prælato adhuc non præcipiente,

te,

te, quanto magis debet fieri si eius præceptum superaddatur? In correctione enim fraterna, non debet solum spectari præteriti lapsus poenitudo, sed ne relapsus iterum contingat, debet prudenter præcaueri. Hoc autem nouerunt boni prælati cautius & salubrius facere, quàm non prælati: quare illi melius curabunt quàm subditi. Et quia hoc expedientius est saluti ipsius delinquentis, ut perfectius curetur: non est ergo dubitandum, quin debeat & possit ita denunciari. Præsertim in eis casibus in quibus periclitatur commune bonum: nisi ita denūtiatur. Hoc enim (ut sæpe diximus) charitas præponendum esse docet, bono priuato.

¶ Tertio probatur, quia si non liceret denūtiare prælato ante admonitionem, hoc ideo esset, quia est contra ordinem Euāgelii, ut ipsi dicunt. Sed hoc est falsum. Nam si dicere Ecclesiae, est dicere prælato ut iudici (ita

DE FRATERNA

ci(ita enim interpretantur etiam aduersarii) profecto qui diceret praelato secretum non tãquã iudici, sed vt priuatæ personæ prodesse potenti, non ideo dicit ecclesiæ: & ita non violat ordinem Euangelii.

¶ Sed iam ad secundum venio, id est, ad improbationem præmissarũ sententiarum. Primum vero vltra ea quæ ex S. Tho. sup. retulim⁹, quæ sibi repugnare videbantur: adhuc ex eius dictis alia referem⁹. Dicit enim expresse, quòd reuelare praelato, etiã extra iudiciũ & secrete sine admonitione præuia: est cõtra euangelium. Idẽ quoli. 1. q. 15. & in 4. d. 19. vt supra diximus. Contra vero quoli. 21. q. 13. ait, quòd dicere praelato secrete, non est contra Euangelium: nec est dicere ecclesiæ. Vide etiam eundem. 2. 2. q. 33. ar. 8. Hanc repugnantiam quomodo possit dirimere, non video.

¶ Sed contra dominum Adrianũ, qui in hac re ptinacior esse videtur, est

est nobis specialius agendū. Is enim ait, quòd non est aliquo modo reuelandum delictum fratris prælato ne scienti, si per testes qui sunt conscii potest corrigi. Et ipsemet. q. 2. conuietus ex regula Augustini, quæ docet prius dicendum prælato: ait. Dicendū quidē est prælato secrete priusq̃ testibus: sicut tenet. S. Tho. & alii sequuti regulam Augustini. Quid hic possit dici ad excusandam apertam cōtradictionem, alii viderint. Item idem Adrianus cōtra Ricardum dicit, peccatum secretum nulli esse detegendum, etiam pro vtilitate ipsius delinquētis, nisi adsit necessitas: ne fiat proditor secreti qui sic detegit. Et glosat dictum Augustini. 22. q. 6. c. videtur, quòd sit intelligendum in casu necessitatis. Ipse quoq; dicit prælato esse reuelandum secrete, anteq̃ testibus. At vbi testes sunt cōscii, nulla est necessitas recurrēdi ad prælatum propter correctionem. Vide-

DE FRATERNA

tur ergo aperte sibi cōtradicare. Accedit ad hoc, quòd Augustinus non loquitur solum in casu necessitatis; cum aperte dicat. Ante omnia præposito esse dicendum. Nec vos, inquit, maliuolos esse putetis: si ea reuelatis præposito. &c. Dices forte dictū Augustini esse intelligendum, prius dicendum esse prælato quàm aliis: nescientibus scilicet, secus de scientibus. Ac si diceret, quando nemo scit peccatū nisi vnus, tūc prælato prius dicendum est quàm aliis: & hoc quidem post admonitionem. Sed frustra hoc fingitur, cum ipsamet Augustini sententia reclamet. Deinde alii doctores non ita intelligunt, & præsertim S. Thomas clarissime dicit, quòd etiam vbi alii sciunt dicendum est ei qui possit corrigere: vt supra diximus cōtrouersia 3. Quin etiā ipsemet Adrianus: hanc glosam nō patitur. Nam vbi contra Ricardum agit, dicit quòd in casu necessitatis
vbi

vbi nō præsumeretur de relapsu, nec posset aliter euitari: dicendum esset prælato, quanquā secretum sit, & nemo alius sciāt. Nam extra casum illum necessitatis alteri potius esset dicendum (secundū eum) quā prælato. Etiam pluribus (si plures sciunt & prodesse possunt) dicendum est, ante quā prælato. Non ergo valet illa euasio.

¶ Nunc vltimo ad argumentum domini Adriani, facile erit nobis respondere. Cum enim dicit. Non licet omnino secretum peccatum manifestare (citra necessitatem) etiam in confessione, citra necessitatē, inq̃, ipsius confitentis: quia hæc est communis resolutio omnium theologorum. Illud nego. Fateor quidē illud tenere S. Thomam in 4.d.6.q.3. Et opusculo. 12. ar. 6. & cū eo aliqui alii, id tenet. Communior tamē opinio tenet oppositū. Nam in primis Alexander Alensis 4.p.q.76. membro.2.

ar. 4. ad vltimum ait. Quando reuelare peccatum in confessione, valet ad cautelam futuri: licet quidem detegere, caute tamen. Sed si ad sui utilitatem vellet quis reuelare confessori: tutius esset id extra confessionem facere. Idem tenet S. Bonaué. in 4. d. 21. p. 2. q. 3. Et Ricardus in 4. d. 21. q. 2. ar. 5. loquens de persona compeccate reuelanda. Si est, inquit, utilis reuelatio ad correctionem vel præseruationem illius compeccantis, licet quidem reuelare. Sed id extra confessionem debet fieri. Et bene facit sic reuelans: vt profit alteri. Ratio autem quare melius est extra confessionem, quàm in confessione reuelare est, vt commodius possit procedi ad correctionem peccantis.

¶ Item Gerson. secūda. p. alphab. 32. B. & R. dicit. Pro utilitate potest peccatum detegi, & consors peccati. Causa videlicet petendi consilium, vel necessitate circumstantiæ: si non
adesset

adeffet cōfessor qui ignoraret perſo-
nam. Palude quoque in quarto, di-
ſtinctio. vigesima prima, articulo ſe-
cundo, conſuſione ſecunda. tenet,
quòd pro vtilitate conſitentis vel
alterius, dici poteſt extra conſeſſio-
nem. Item Gabriel in quarto. diſtin.
17. q. 1. conſuſione quinta, & in cano-
ne lēctio. 74. Antoninus. 3. parte titu-
lo. 14. c. 19. §. 11. ampli⁹ dicit, Quòd nō
peccat qui bona intentione dicit cō-
peccantem, vt conſeſſor oret pro eo:
aut corrigat ſecrete. Et allegat Petrū
de Palude, & Raimūdum in ſumma.
Idem tenet Archidiaconus (vt Sil-
ueſter citat. Cōſeſſio primo. dubio.
24) cum quo ipſe conſentit. Idem An-
gelus Conſeſſio ſacramentalis. 1. §. 3.
Apparet ergo manifeſte falſum eſſe
dictum Adriani, quòd illa ſit reſolu-
tio theologorum: cum tantam do-
ctorum turbam videat reclamare.
Falſum quoque apparet id quod di-
xit, propter ſolā neceſſitatem poſſe

DE FRATERNA

detegi peccatum, cum etiam propter utilitatem, possit reuelari persona compeccans.

¶ Secundo respondeo negando consequentiam. Esto enim, quod assumptum admitteretur, quod in confessione non est detegendum alienum peccatum, non sequitur quod extra confessionem non possit. Nec ratio quā assignat Adrianus valet. scilicet quod infamaretur ille sine necessitate. Sed debet addere, sine necessitate: vel utilitate. Quod contingit quando ex tali reuelatione in confessione facta, non potest confessor procedere ad correctionem, vel emendationem procurandam. Id quod, ut plurimum, contingit in reuelatione facta in confessione: sed extra confessionem maior est libertas ad corripiendum, ad monendum. &c. & propterea non est argumentum à fortiori, sed e cōuerso. Ideo sententia illorum mihi magis placet, qui tenent, quod nec prætextu

textu necessitatis, vel utilitatis debet reuelari peccatum secretum alteri in confessione, cum id frustra fieret, sed bene extra confessionem.

¶ Ad secundum argumētum quo ita arguit contra Ricardum. Pro sola utilitate spirituali, nō licet inferre alicui damnum in bonis fortunæ ergo nec in bono famæ quod magis est. Respondeo. Argumentū non valet. Nam idem retorqueo cōtra eum in casu necessitatis: quo ipse fatetur posse reuelari. Ecce. Nō possum pro necessitate spirituali, inferre damnum proximo in bonis fortunæ, ergo nec in bono famæ. Antecedens probatur. Nam si in aliquo casu liceret, maxime in eo quod quis non habeat nisi bona obnoxia restitutioni, nec tamen vellet restituere etiam in articulo mortis, sed potius absq; absolutione mori. At quis hoc concedat, vt nolētē restituere possim ego priuata persona spoliare pretexto

DE FRATERNA

necessitatis, & salutis eius procuran-
de? Existente tamen necessitate, pos-
sum per te, eum diffamare, igitur ar-
gumentum non valet. Respondeo er-
go ad priorem consequentiã, quòd
antecedens est verum: quia prohibi-
tum est nobis bona aliena contrecta-
re invito domino: per præceptum il-
lud, Non furtũ facies. Sed cõsequens
est falsum, quòd in casu necessitatis,
vel utilitatis proximi: non possim fa-
mam eius lædere. Id enim nulla est
lege prohibitũ, & ultra est, ipsa cha-
ritate urgente, concessum. Quare il-
latio illa non valet.

¶ Sed vt veritas magis elucescat,
paucis adhuc agã contra ipsũ Adria-
num. Dicit itaq; impugnãdo Ricar-
dum, quòd etiam propter relapsum
vitandum in peccante, nõ licet præ-
lato reuelare secretum: quia licet nõ
cedat in totalem extinctionem fa-
mæ, cedit tamen in læsionem, & hoc
apud prælatum (nempe virum gra-
uem

uem & cordatum) quod deterius est,
quàm si apud alios leuiore diffama
retur.

¶ Hoc (salua reuerentia tanti vi-
ri) à vero longe abhorret. Tum quia
secundum rectam rationem, eligen-
dum est potius homini timorato &
prudenti huiusmodi reuelatione fieri,
qui charitatie possit prodesse:
quàm leuioribus quibusq;, qui nec
prudentiam habeant, nec charita-
tem. Ille enim & prudenter curabit
meam vtilitatem: & charitate sua-
dente, potius attenuabit culpam,
quàm aggrauet. Contra vero leuiore
sua potius curabunt, quàm quæ
proximi sunt: & ita non sine pericu-
lo, illis fieret reuelatio criminis. Tū
quia talis reuelatio est saluberrima,
& quandoq; necessaria: ideo magis
eligenda. Valet enim plurimum, ad
cauendum relapsum. Quia timor &
pudor: est optimus virtutum custos.
Est etiam talis reuelatio causa hu-

mili-

DE FRATERNA

militatis, & antidotus contra superbiam: secundum illud. Bonum mihi quia humiliasti me: vt discam iustificationes tuas. Et ita in casu quo non præsumeretur posse cauere relapsum, nisi per diligentiam prælati remedium adhiberetur: teneretur ille seipsum reuelare prælato. Quemadmodum æger teneretur morbum suum reuelare medico, sine cuius remedio timetur rationabiliter periculum. Et hoc est quod Basiliius præcipit in sua regula (vt supra conclusio. 3. diximus) quòd omnia quibus peccatur, ad antistitem referantur, vel ab eo qui cõmisit: vel ab aliis qui sciunt. Et sanctus Benedictus in regula. c. 46. Siquis, inquit; quomolibet excesserit, &c. si non prælato dixerit, sed per alios denũtietur: grauius puniatur. Si vero peccati causa latens fuerit, tantum Abbati aut spiritualibus senioribus patefaciat: qui sciant curare vulnera, & aliena

Basiliius.

6. Benedi.

liena non detegere aut publicare. Accedit auctoritatibus sanctorum, etiam Platonis sententia in Gorgia, Plato. dicentis. Sponte nostra oportet iudici nos puniendos, tanquam medico festinanter offerre: ne antiquatus iniuriæ morbus, sic inficiat animū: ut insanabilem reddat. Additq; Nō tantum nos, verum charos nostros præsentare debemus iudicibus: ut corrigantur, quando iniuriam fecerint. Quid possit ad hæc respondere Adrianus, quod piis auribus satisfiat: ego non video. Ideo non tanti facienda est illa bonæ æstimationis iactura apud prælatū, ut Adrianus ponderat. Quia si is qui peccauit bonus esse vult, deinceps magis placebit prælato: sicut & Petrus post lapsum, placuit magis Christo. Si autem emendari non vult: optimū est, ut prælatum non lateat.

¶ Septimū casum ponit Gabriel Casus. 7.
ex Hugone Cardinali. Si videlicet
multi

DE FRATERNA

multitudo, vel potestas est in culpa. Quia tunc correctio magis creditur nocere, quàm prodesse. Quatuor enim (vt dicunt) sunt necessario attendenda, in fraterna correctione. Discretio, lenitas, charitas, vtilitas. Vnde qui scienter corripit incorrigibilem: frustra laborat, iuxta illud Augustini. Mali correptio est dissimulanda pro pace ecclesiæ.

¶ Sed etiam hic casus frustra ponitur. Nec absolute verum est, quòd excusetur quis ab obligatione correctionis fraternæ, erga multitudinē, vel potestatem peccantem. Quauis enim processus ille euāgelicus in tali casu locum non habeat, quia magis forte noceret quàm prodesset: patet tamen alius modus corrigendi, si videlicet denuntietur superiori, qui authoritate & prudentia valeat corrigere delinquentes. Nam sicut ordo ille Euangelii non est necessario obseruandus, ita præceptum illud

natu

naturale non cessat. Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Et unicuique mandavit Deus de proximo suo. Quod quidem præceptum impleri potest in casu prædicto: denuntiando superiori. Et vix potest dari casus: in quo nullus sit prorsus modus corrigendi. Dictum autem Augustini, nihil vrget. Nam ille loquitur de correctione prælatorum, à quibus corrigendis, saltem publice, plerumque abstinendum est: præsertim dum ex tali publica correptione, damnum præsumitur Ecclesiæ venturum.

¶ Ponitur & octauus casus. Quod Casus. 8.
si quis vacat meliori, vel saltem æque bono operi, eo tempore quo corrigere oporteret, cessat pro tunc obligatio corripiendi. Vt autem hic casus ab eis merito assignetur, & non frustra, supponunt unum falsum, quod obligat ordo ille Evangelicus tanquam præceptum. Deinde, et si hoc verum esset: insufficienter tamen ponitur.

Nam

DE FRATERNA

Nam oportebat addere, quando aliquis meliori vel æque bono operi vacat, & magis vel æque obliganti. Nā si obligatio sit minor, cessat respectu maioris obligationis quæ est in correctione.

Casus. 9.

¶ Additur & non casus à Gabriele. Quòd si admonitio fiat in generali non nominata persona: tunc non est necessarius ille processus Evangelii. Quemadmodum Christus Iudam arguit, non præmissa admonitione: cum palam omnibus dixit. Vnus vestrū me traditurus est. Ad hunc modum etiam S. Bernardus legitur increpassse fratres suos de certo crimine, non diuulgata persona: ut patet specialiter apud eū sermone. 3. de dedicatione Ecclesiæ.

¶ Sed etiam hic casus cū cæteris præcedentibus computari debet: cū eidem fundamento innitatur. Accedit, quòd per generalem admonitionem, non eximitur prælatus à correctione

ptione spirituali postea facienda: si
no fuerit emendatus subditus. Alio
qui sufficeret prælato, quod ad offi-
cium suum attinet, generaliter so-
lū corripere vitia, quæ nouit sic non
emendari.

¶ Nec Illud Iudæ est multum ad
propositum. Tum quia si Christus
eum non corripuit specialiter, for-
te hoc fuit, quia nouerat cordis eius
obdurationem. Et voluit ostendere
se non ignorasse futura, & simul præ-
stitisse omnia, quæ Iudam à mali-
tia reuocare possent. Tum etiā, quia
Iudæ peccatum nō erat omnino oc-
cultum (nouerant enim eius compli-
ces scribæ & pharisæi. &c. Deinde
non prænuntiavit Christus peccatū
vëditionis iniquæ, quod iam fuerat
perpetratum, sed traditionis scelus
proxime futurum. Fuit ergo illa po-
tius prædictio futuri, quàm correp-
tio præteriti peccati, & ideo parum
habet commune cum correctione
fra-

fraterna.

¶ Ita patet quātū laboris assumpserint huius præcepti authores, ad eius interpretationem: idq; frustra omnino (nisi ego fallor) tot casibus exceptionibusquē adinuentis, & ad eius defensionem necessario excogitatis. Quorsū vero immorabor amplius, non sine legentium nausea: in recensendis, & refuctandis aliis casibus, quos ego reperi apud alios? Nam (vt breuiter illos referam) Hugo addit. Quòd cū timetur defectus probationis, & agitur de re criminali, vbi imminet pœna talionis deficienti in probatione, tunc non tenetur ad obseruantia illius præcepti. Alio quando ex tali correctione, præsumeretur scandalum nasciturū. Item alius apud Gersonem .2.p.alpha. 34. Si esset periculū in mora, quòd per Euāgelii processum fieret correctio, tunc non obligaret. Item alius secundum eundem. Si videlicet absq;

peri-

periculo propriæ conscientiæ, non valet quis fratrem corripere. Vt cū tentat corripere eam cum qua carnaliter peccauit, & timetur relapsus.

¶ Ecce igitur prolixè satis ostendimus (& forte non sine lectoris tædio) quemadmodum prædicta assertio, & falsa illius textus Evangelici interpretatio: sit harum & aliarum innumerabilium controuersiarum origo. Quas si recēdere vellem: nullus pene controuersiarum esset finis. Sed habendus est modus. Nec enim tam contendimus aliorum opiniones vel errores forte refutare: quàm sententiæ nostræ veritatem ostendere. Huiusmodi ergo controuersis quæ pro declaratiōe quintæ cōclusionis adductæ sunt finem imponentes, iuperest iam vt sextā Conclusionem signemus: ex qua, hoc negotium maiorem lucem accipiet.

X

VI.

VI. CONCLUSIO.

SICUT fraternæ correctionis obligatio ex lege charitatis oritur, ita & exequutio eius regulari debet per illud præceptum, *Diliges proximum tuum sicut te ipsum.*

PRIMA pars huius conclusionis nota est, & potest euidentior fieri hac ratione. Omnia præcepta quæ proximi utilitatem respiciunt, unicuique habent principium: ex quo, tanquam ex fonte quodam proficiscuntur. Illud autem nō est nisi charitas, iuxta illud. Qui proximum diligit, legem impleuit. Cum ergo fraterna correctio sit ad utilitatem proximi, lege charitatis, eam vim habere: nō est dubium.

Rom. 13.

¶ Secundam partem etiam omnes (vt arbitror) fateri debent. Et probatur.

tur. Quælibet operatio vt recta sit, suæ regulæ cōformari debet, & secū dum illam regulari: vt ostēdi potest inductiue. Regula autem fraternæ correctionis est ipsa charitas, quæ il lo præcepto comprehenditur. Dili ges proximum tuum sicut te ipsum. Hoc patet ex priori ratione, quia charitas est eius correptionis princi pium & causa: practice dictās corre ptionem esse faciendam. Ergo talis correptio per charitatem debet re gulari, vt recte fiat. Et vltra. Chari tatis exercēdæ erga proximum mo dus, à Christo exprimitur, sicut lege naturæ constabat, Diliges proximū tuum sicut te ipsum, ergo iuxta hu ius præcepti tenorem fraterna cor reptio debet regulari. Qui quidem modus licet ingenere vnus sit quan tum ad omnes, cum dicit, sicut te ip sum, tamen specialiter quantum ad singulos, non potuit esse vnus & de terminatus, sed varius: secundū qua-

litates & cōditiones personarum & temporum, & similium circumstantiarum.

¶ Confirmatur etiā ex eo, quòd charitas est finis correctionis frater
 1. Thimo. 1. nae, iuxta illud. Finis praecepti est charitas. &c. Ea vero quæ sunt propter finem, per finem maxime sunt regulāda, igitur. &c. Sed quia hæc omnia adeo manifesta sunt, vt à nemine possint aliquo modo negari, nolo amplius immorari circa probationem conclusionis.

¶ At vero quia prædicta sexta cōclusio complectitur methodum & praxim fraternæ correctionis faciendæ, quo velut in vltimum scopū vniuersa nostra disputatio tendit, pro ampliori intelligentia huiusmodi regulationis ad charitatem, nonnullas propositiones subiiciā: præmissis tribus fundamentis irrefragabilibus de ordine charitatis seruando. Sic enim, a notioribus nobis, ad min9 no

ta procedemus debito ordine: iuxta Aristotelis sententiam. 1. physico-
corum.

¶ Primum fundamentum. Bonū commune præferendū est bono particulari. Hoc, natura ipsa testificante, est omnibus notissimum. Vnde Augustin. 1. confessionum. Turpis, inquit, est omnis pars, quæ suo toti non congruit. Et S. Thom. ait. Bonitas cuiuslibet partis consideratur in proportionem ad suum totum. Idē.

2.2. Ille q̄ querit bonū cōmune multitudinis: ex cōsequēti querit bonū suum. Quia bonū propriū, nō potest esse sine bono communi. Et bona dispositio partium, accipitur secundū habitudinem ad totum.

¶ Secundum fundamentum. In correctione fraterna primo querenda est salus spiritualis proximi, saluo bono communi, Et famæ illius est ante ponenda: si non se simul compatiuntur.

DE FRATERNA

¶ Hoc ex superiori necessario deriuatur. Et probatur ex illo Matth. 16. Quid enim prodest homini si vniuersum mūdum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur? Hoc idem confirmat ordo charitatis, ab omnibus theologis cōsignatus, quo maius bonum minori præfertur. Vide S. Tho. quoli. 11. q. 12. Et. 2. 2. q. 33. ar. 7. in fine. Vide etiam Palude, Durandum, Adrianū, Gabrielem, & alios.

¶ Tertium fundamentum. Fama proximi semper seruanda est in correctione fraterna, quantum fieri potest, sine detrimento boni communis & salutis spiritualis animæ. Huius fundamenti ratio (post communem omnium doctorum consensum) reddi potest. Quòd fama inter bona externa primatum tenet, quia meli9 est nomen bonū, quàm diuitiæ multæ. Si ergo in cæteris bonis, proximi damnum vitari debet, à fortiori & in fama. Vnde & cōsultissime Christus

stus

stus monuit famā primo seruandā,
cū ait. Si peccauerit in te frater tuus,
vade, & corripe inter te & ipsum so-
lum. q. d. Curam habe de bono eius
nomine, quantum fieri potest. Vbi
glo. Ne publice correptus verecun-
diam perdat, qua perdita, in pecca-
to permaneat.

His tribus iactis firmissimis fun-
damentis: subinferam sequentes pro-
positiones, quarum prima fit.

¶ Doctores scholastici volentes *Proposit. 1.*
regulare modū fraternæ correctio-
nis per illud Matth. 18. Si peccauerit
in te frater tuus. &c. veram regulam
prætermiserunt.

¶ Patet hæc propositio. Nam vt
conclusionē sextā probauimus, regu-
la correctionis faciendæ est illud
charitatis præceptum, natura ipsa
inditum. Diliges proximum tuum
sicut te ipsum. Deinde textus ille
Matthæ. (vt ex secunda conclusionē
supra posita cōstat) non intelligitur

DE FRATERNA

ad literam, nisi de propria iniuria in nos à fratre commissâ, ergo nō potest esse vniuersalis regula ad omnia peccata corripienda. Sed (vt conclusionē tertiā ostensum est) modus corripiendi fratrem peccantem, indeterminatus manet, quantum ad particularia, sicut modus diligendi fratrem, qui in genere tātum exprimitur, sicut te ipsum.

Coro. pti..

¶ Ex hac propositione inferri possunt multa corollaria. Et sit primum. Si quis fratrem peccantē corripere volens, aliū modum commodiorē viderit: nō tenetur eum prius admonere secreto inter se & ipsum solum. Probatur, quia non est mediū necessarium ad correctionem fraternam, sine quo debite potest fieri talis correptio. Potest autem fieri (& aliquando commodius) sine præuia admonitione, quando videlicet per alium prudentiorē, & maxime per prælatum tanquàm per patrem fieret.

ret. Et confirmatur, quia non aliter teneor ad correctionem fraternam, quàm ad alia opera charitatis, vt puta eleemosynam impendendam (nã & correctio eleemosyna spiritalis est) Sed si aliena manu erogauerim eleemosynam ad releuandam inopiã pauperis, satisfacio: ergo & per alium corrigendo. Si tamen casus extremæ necessitatis vrgeret (quia non est aliud à quo possit corripì) tunc, fateor, necesse esse vt eum secrete admoneã, & corripia. Huic concordat sentetia Scoti, dicentis. Si appareat alicui euidentis necessitas proximi, vt quòd sine ipso non potest habere necessaria sibi ad attingendum ad dilectionem Dei, quia est infidelis, & sine eius doctrina non posset conuer-ti ad fidem. Vel si est malus, & sine eius correctione non posset conuer-ti ad bonum. Quod tamen forte, inquit, nunquàm contingeret: ibi tenetur quis ad velle non solum bonum

in 3. d. 30. an
te solu. arg.

fin-

DE FRATERNA

finale.&c.sed etiam ista bona necessaria.&c.

¶ Notandum est hoc vltimum verbum, quo asserit vix aut nunquam posse contingere talem necessitatē, vt nisi per me non possim peccantē corripere.

Corola.2.

¶ Sequitur secundo, quòd in correctione fraterna, etiam si peccans secretam admonitionem contempserit: nō debemus cōtra eum testes adducere, nisi forte in nostra propria iniuria. Recurre pro huius rei probatione ad tertiam cōclusionem principalem supra positā via.3. Vbi videbis aperte non conuenire charitati sic testes adducere, sed ei potius repugnare. Quòd si adhuc dubitas esse verum, experire paulū, & videbis quot & quanta inde sequantur incommoda, tum publica, tum priuata. Idem dicendum de vltima pœna. s. excommunicatione, ferendam non esse necessario pro peccato
secre

secreto, de quo quis non emendatur.

¶ Sequitur tertio, quòd si cū aliis Corola. 3.
 fratribus peccantibus non tenemur
 seruare Euangelicum illum proces-
 sum: multo minus cum prælatis no-
 stris, cum eos peccasse deprehendi-
 mus. Patet, quia prælati maxime sunt
 cum reuerentia arguendi, & mode-
 stia debita seruata: nisi eorum pecca-
 tum vergeret in detrimentum fidei,
 vel scandalum aliorum. Nec excu-
 santur oppositum asserētes, per hoc
 quòd dicunt, non nisi per prudentes
 viros prælatos esse arguendos. Nam
 siue prudentes, siue imprudētes sint:
 non tenentur ad talem modum ar-
 guendi, cum tamen omnes teneātur
 ad correctionem fraternam aliquo
 modo faciendam. Ille enim modus,
 vix aut nunquā fieret erga præla-
 tos sine magna insolentia. Testes vi-
 delicet adhibendo. &c. Prudentius
 vero loquitur Caietan⁹. 2. 2. q. 33. ar. 4.
 quē in hac parte ego sequor. Quòd
 non

DE FRATERNA

non solum arguendus est Papa quādo deuiaret à fide, aut esset in periculum fidei (sicut quando Paulus reprehēdit Petrum) sed etiam quādo scandalizaret Ecclesiam. Tunc (inquit) si admonit⁹ nollet resipiscere, deberet principibus Christianis significari: vt ipsi congruum remediū quærerēt. Vnde illos errare dixerim qui cum Abulense dicunt, quòd in criminibus in quibus Papa potest deponi, oportet erga illum procedere secundum modum euangelicum: & tandem denuntiari Ecclesiæ, idest, concilio generali. In aliis autem criminibus in quibus non potest deponi, non sic: sed esset duntaxat admonendus. Vtrumq; enim caret debito fundamenio, vt ex prædictis constare potest.

Abulensis.
Matthæ. 18.
q. 108.

Corola. 4.

¶ Sequitur quarto, quòd frustra excipiuntur tot casus & cōditiones, quot à doctōribus assignantur, ab illo præcepto Euangelico. Quia non datur

datur tale præceptū, quale illi imaginantur erga delinquentes corripiendos, vel arguendos. Cum secundū naturale præceptum charitatis, correptio fraterna debeat regulari.

¶ Sequitur. 5. Falsum esse omnino dictum Abulensis. q. 97. Matthæi. 18. Quod ille processus Evangelii solū obligat quando correptio fraterna obligat, & alias non. Nam nec tunc obligat. Nam correptio fraterna tã diu obligat: quandiu & illud præceptum. Diliges proximum tuum sicut te ipsum, supposita necessitate ex parte proximi. Qua necessitate existente, dimittendus est sæpe ille processus Evangelicus, etiam ipso Abulense, & aliis authoribus: Vt patet in casibus & conditionibus suprapositis. Non ergo tandiu obligat ille processus, quandiu correptio fraterna obligat.

Corola. 5.

Propo. 1.

¶ Secunda propositio. Abuti videtur scholastici hoc vocabulo. Cor
reptio

DE FRATERNA

reptio fraterna, & ab eius propria significacione distrahere.

¶ Pro huius declaratione notandum, quàm varie à doctoribus scholasticis describatur correptio fraterna. Nam Petrus de Palude in.4.dift. 19.q.3.ar.1.ita dicit. Correptio fraterna est admonitio fratris de emendatione à delicto: ex charitate procedens. Quem sequitur Duran. addēs. Ista descriptio bona est, si admonitio intelligatur per se admonendo, vel per alium.

S.Thom.

¶ Sed S.Tho.2.2.q.33.ar.1.ita describit. Correptio fraterna est quoddam remedium, quod debet adhiberi contra peccatum alicuius: ex charitate procedens. Hæc amplior & melior descriptio est, quia non arctat correptionem ad admonitionem per se faciendam: sed quocunq; modo remedium adhibeatur contra peccatum, ex charitate: est correptio fraterna. Dico ex charitate, nam iustitia,

tia, alia remedia postulat, iuxta aliū finem quem considerat & prætedit: vt ibi docet S. Thomas. Hæc quidē bona est descriptio: sed cætera quæ in hac materia cōmuniter docētur, huic descriptioni non consonant.

Nā alii distinguere solent, inter fraternam & iudicialem correptionē: alii eas confundunt. Abbas enim dicit, quòd correptio fraterna non distinguitur contra iudicialem. Sed S. Thom. ar. 6. dicit eas distingui, quia correptio fraterna habet respicere emendationem fratris: & non habet coactionem, sed simplicem admonitionem. Contra vero iudicialis, quæ habet respicere punitionem peccantis: & euitationem damni cōmunis. Quem sequuntur communiter alii doctores.

¶ Nunc attende quàm male sibi consentiant hæc dicta. Illi enim constanter asserunt, correptionem fraternam præcipi ibi Matth. 18. At illa

DE FRATERNA

illa quæ ibi continetur, terminatur ad coactionem & punitionem: ut ipse textus aperte indicat. Sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Quomodo ergo fraterna correptio excludit coactionem? Item dicunt, quod correptio fraterna ordinatur solum ad emendationem fratris: ita quod si hæc non speratur, illa non est facienda. Et ita excludunt à correptione fraterna accusationem factam propter bonum commune, & denuntiationem quæ ordinatur ad punitionem delinquentis. Quod si verum sit, iam illa Euangelica correptio fraterna non est, etiam si fiat ex charitate: quia tendit ad punitionem peccantis, & ad bonum commune, quâdo emendatio illius non speratur. Deinde fit aliquando correptio fraterna, etiam secundum eos, prætermiſſa admonitione, per solam denuntiationem ad illum qui potest prodesse: quando videlicet id expedire cogno

cognoscitur, & tamen non seruetur tunc textus Euangelii, vt dicamur fraterne corripere. Quòd si dicas, fraternam correctionem sola intentione distingui à iudiciali, quia hæc intendit emendationem fratris, illa vero non, sed punitionem: non ergo modus corripiendi & forma sunt distincta, cum eodem modo corripiendo possit prætendi, & emendatio fratris, & commune bonum: & vtrunq; ex radice charitatis. Quapropter alius quidam dicit, quòd correctio illa euangelica partim est fraterna, partim iudicialis. Sed tunc frustra laboratur ab omnibus communiter opinantibus, quòd in correctione fraterna tenemur obseruare totum textum Euangelii vsque ad excommunicationem. Cum tamen, velint, nolint, habeant concedere, quòd in correctione iudiciali non tenemur per admonitionem procedere, præsertim in publicis, vt ipsi dicunt in vno

Y illo-

DE FRATERNA

illorum casuum, quos excipiunt à regula Euangelii.

Triples mo-
dus correptionis fraternæ.

¶ Aliter ergo mihi dicendum esse videtur, per conuenientem distinctionem. Quòd correctio fraterna vno modo potest accipi generaliter pro omni correctione fratris, ex charitate procedete. Et hoc modo, tam iudicialis, quàm non iudicialis (modo oriatur ex charitate) est fraterna. Quemadmodum omnes doctores accipere habent, cum quærunt. An præceptum correctionis fraternæ, omnes obliget. Rationes enim per eos adductæ ad suadendum partem affirmatiuam, & cætera quæ in ea materia tractari solent: ad vtramq; correctionem pertinent. Nec obstat quòd correctio iudicialis, est actus iustitiæ. Hoc enim non tollit, quin possit esse etiam actus charitatis. Nam iustitia & charitas nõ adeo repugnât: quin potius veram ibi esse dicam iustitiam, vbi est vera charitas, & non absq;

absq; charitate. Hoc modo dicitur (& verissimum est) quòd correctio fraterna obligat omnes, & respectu omnium. Quemadmodum omnes tenentur sese mutuo diligere, q̃a vnicuiq; mandauit Deus de proximo suo.

¶ Alio modo accipitur correctio fraterna, prout distinguitur contra iudiciale. Et tunc correctio fraterna erit quæ fit per fratrem, seu proximum, vt frater vel proximus est. Et iudicialis quæ fit per iudicem, vt iudex est. Et ita iudicialis ad solos prælatos & maiores pertinet, fraterna vero ad omnes, secundum regulã charitatis. Tenentur enim ipsi etiã prælati fraterne corripere vt patres, ea quæ secreta sunt: siue prætedatur in ea correctione bonum priuatum fratris, siue bonum commune omnium.

¶ Tertio modo, potest accipi fraterna correctio pro amicabili quadam

DE FRATERNA

dam obiurgatione, siue admonitione, extra iudicium facta: quæ solum prætendit ipsius correcti emendationem, non poenam aut punctionem, nec etiam communem spectat utilitatē. Et de hac loquitur S. Thomas, cum distinguit correctionem fraternam, à iudiciali. Sed sic accipiendo, necesse est dicere, quòd textus ille Evangelii, includit primo correctionem fraternam, deinde iudicialem, quantum ad postremam partem. Similis distinctio potest fieri de denuntiatione, in fraternam, & iudicialē: quam innuit S. Bonaventura, ut supra diximus conclu. 3. modo probandi. Et S. Thomas quoli. 1. q. 16. Ut vocetur simplex denuntiatio, quæ fit extra iudicium tanquàm patri. Et iudicialis, quæ fit in iudicio tanquàm iudici. Fraterna vero ut includat utraq; , cum procedit ex charitate.

¶ Ex his patet, quòd proprie loquendo fraterna correctio ampliari de
ri de

ri debet ad omnem illam quæ fit ex charitate, ad quam omnes tenentur, ut talis est, id est, ut procedit ex charitate. Vnde qui eam arctare volunt ad amicabilem, prætendentem tantum emendationem peccantis, vel ad eam solum quæ excludit iudicialem: non ita proprie videntur loqui.

¶ Tertia propositio. Circa præceptum correctionis fraternæ (quod quidem affirmativum est & non pro semper obligans) non oportet nimis esse scrupulosos, eos præsertim quibus ex officio non incumbit corripiere. Propo. 3.

¶ Hanc propositionem cupio modis omnibus adnotari, quoniam ad sedandos conscientiarum tumultus (in pusillis præsertim) utilem valde esse arbitror, ac per necessarium. Pro cuius declaratione, ea quæ supra controuersia sexta latius fuerunt disputata, non me pigebit iterum compendiose repetere, ut quæ ibi ex professo

DE FRATERNA

omifinus , nunc iam opportunius compleamus.

¶ Est itaq; (vt ibi diximus) sententia S. Thomæ, Ricardi, Adriani, & Gabrielis, peccare mortaliter eum (qui cum possit corripere delinquentem, & sperat eius emendationem) omittit tamē corripere, vel propter metum, vel ne incurrat damnum aliquod tēporale. Id quod fulcire nituntur. Primo quia qui sic omittit & tacet, consentire videtur: quod dā nabile est apud Paulū. Nam Rom. i. ad vltima verba, habet glo. Consentire est tacere, cū possis arguere, vel errorem fouere. Adducunt etiā pro se Augustinum dicentem. Qui non habent fundamentū Christum, sunt qui temporalia vel alia, Christo præponunt. Item illud quod habet glo. Leuit. 2. ad illa verba. Succidā ipsū, & omnes qui cōsenferint ei. &c. Consentes autē, qui. s. possunt accusare, arguere, vel monere, & nō faciūt:

non

Roma. i.

De ciuit. 21^r
c. 26.

non effugient iudicium. Vnde & colligi videtur, quòd dissimulatio etiã priuati hominis: inducit peccatum mortale. Item quia magister senten. In. 3. d. 19. ex Augustino ita ordinat charitatẽ, Aug. de ordine charitatis lib. 1. d. doct. christ. quòd anima proximi plus diligẽda est quàm corpus proprium, & ex cõsequenti, quàm cætera temporalia. c. 27.

¶ Adiungitur etiam ratio. Quia qui potest subuenire pauperi extreme indigenti, & non subuenit: peccat mortaliter. Maior autem est necessitas eius qui est in peccato mortali, igitur qui potest corrigẽdo subuenire, & non subuenit: peccat mortaliter. Prædictam sententiam Caietanus sic limitat. Si videlicet omittat ex intentione, secus si sola tepiditate omittat. Itaq; si cogitat probabiliter se posse proficere, & omittit correctionem propter aliquod temporale, ex industria negligẽs, peccat mortaliter.

¶ Est præterea opposita opinio

DE FRATERNA

Francisci Mayronis (vt supra retulimus eadem sexta controuerfia) quòd nunq̃ mortaliter peccat omittēs correctionem fraternā: nisi omittendo consentiat peccato delinquētis. Quāquidem opinionem Mayronis, præceptum correctionis fraternæ quasi eneruantem: facile est cōvincere. Nā præter hoc, quòd est cōtra omnium doctorum sentētiam (vt rationes ad nostram primam conclusionem demonstrant) aperte contradicit dicto Augustini sermone. 16. de verbis domini. Si non correxeris, peior eo factus es. &c. Deinde, si in eo casu potest succurrere proximo, & non vult: quomodo charitas dei manet in eo? Quomodo legem naturæ nō violat. Diliges p̃oximum tuum sicut te ipsum. &c.

¶ Propterea hac dimissa, priorem adeamus opinionem, expendētes diligentius, an vsq; adeo vera sit, vt ab eius authoribus existimatur. Et quidem

dem contra eam videtur reclamare Aug. qui (vt supra controuerſia ſexta citauimus) aperte aſſerit. Quando quis ob metum mortis, aut propter amiſſionem rerum temporalium, aut famæ lacerationem omitteret correctionem, non peccare mortaliter. Item ſequeretur, quòd propter correctionem faciendam, cum rebus ipſis temporalibus: debere etiam vitam exponere. Quod tamen nemo vnquam fecit, niſi forte perfectior quiſpiam. Pariter etiam concedendum eſſet, quòd inuaſorem meum non poſſem in meam deſenſionem occidere, ſed deberem mortem ab eo illatam ſuſtinere: ne ſic in peccato decedat amicus occiſus. Id quod tenet Auguſtinus de Ancona. Hoc autem communiter reprobat. Nam deſenſio in caſu eſt de iure naturali, quod nulla lege infirmari poteſt. Item quia ſi verum eſſet id quod dicit de Ancona, tunc in bello, etiam iuſtiſſimo,

DE FRATERNA

non liceret quēquam occidere. Itē
contra eum militat iuris canonici
dispositio. Nam (vt habetur libro 6.
de homicidio) non efficitur irregu-
laris, qui ob sui defensionem, inua-
forem occiderit. Ex quo colligitur
id licere.

¶ Arguitur rursus, cōtra prædictā
Adriani & aliorum opinionē. Quia
certum est, non tantum teneri priua-
tum hominē in correctione frater-
na: quantum tenetur prælatus. Hic
enim ex officio pastoris, tenetur e-
tiam cū dispendio vitæ: salutē ouiu
prouidere. Qui vero non est pastor,
qua ratione obligari potest ad pasto-
ris officium exhibendum? Cum præ-
sertim opus sit supererogationis, po-
nere animam pro amicis. Maiorem
Ioannis. 15. (ait Christus) dilectionem nemo ha-
bet: quā vt animam suam ponat
quis pro amicis suis. Quasi diceret.
Communis dilectio & obligatoria
minor est. Hæc autem summa & ma-
xima

xima ad quam non omnes tenentur. Item quæ maior necessitas potest contingere, quàm pueri baptizati & iã iam moribûdi? Et tamen nō teneor eum baptizare cum vitæ mæ dispēdio (vt omnes communiter fatētur) nec ergo teneor propter necessitatē correctionis, vitam meā exponere. Et nunquid præceptum correctionis, non est præceptum eleemosynæ? At nemo tenetur facere eleemosynam, cum periculo vitæ. Cum Paulus dicat. Non vt aliis sit remissio, vo 2. Corint. 8. bis autem tribulatio, sed ex æqualitate, suple, facite eleemosynam. His ergo & multis aliis, quæ ad idem poteramus in medium producere, videtur quòd prædicta opinio nō sit vsq; adeo vera.

¶ Harum ergo opinionum neutram sequendo: dicimus planiorem esse nostram sententiã. Quippe quæ vtriusq; incommoda facile possit euadere. Supposito enim (vt tenemus) quòd

DE FRATERNA

nemo cogitur ex vi illius præcepti, ad corripiendum delinquentem per seipsum si æque vel melius id potest per alium, nec ad testes adducendos adstringitur : vix potest imaginari casus , quo , citra periculum , non possit quisque adimplere præceptum correctionis fraternæ : vel ab eius obligatione absolui . Nā imaginmur (verbi gratia) strictissimum casum qui solet communiter fingi. Et sit fœmina adulterio committendo parata, me solo sciēte & potēte corripere , cum aliquali spe emendationis eius : imminet tamē vitæ, vel honoris mei periculum, ex eo quòd deferente ipsa negotium ad adulterū, exardescet ille in me tāquām in hostē. In hoc casu , videtur præponendam mihi esse salutem spiritualem fœminæ , vitæ propriæ corporali. Nam si non corripio , illa adulteratur. Si corripio, me ipsum prodo : & vitæ periculo expono. Vt ergo vite-

tur

tur mulieris adulterium mea correctione, necesse est eā corripere, etiā si vitæ sequatur dispendium.

¶ Fateor (inquā) quod si talis daretur necessitas proximi delinquentis, ut non nisi mea correctione posset à peccando arceri, ita quod ipsa correctio esset medium necessariū & præcisum ad eius emendationem: tenerer utiq; eum corripere, morte corporali non obstāte. Nam potior est salus proximi spiritualis, quā corporalis propria: quanto potior est spiritus corpore, & ideo merito præferenda. Sed frustra fingitur talis necessitas in casu posito, vel quocunq; alio. Nam cum nemo possit nisi libero arbitrio peccare, eadem libertate qua peccat, pōt à peccādo abstinere, & ita sine correctione fraterna. Quod si addas in illo ignorantiam invincibilē, quæ non nisi correctione vinci possit. Respōdeo, illū per talē ignoratiā excusari omnino, vel

DE FRATERNA
vel si erat crassa, sibi imputet.

¶ Vnde verior & maior necessitas potest se offerre in præcepto eleemosynæ corporalis, quæ nõ pendet ex libertate arbitrii: quàm in correptione fraterna. Si ergo non teneor cum vitæ periculo, succurrere extremam famem patienti: nec teneor etiam peccanti. Hoc quidem bene adnotavit dominus Abulensis super
Resolutio. Matth. 18. q. 89. ad. 2. Est ergo resolutio. Quòd si non possum corripere delinquentem (vel per me quando alius non esset, quod raro contingit, vel per alium quod frequentius accidit) sine dispendio vitæ, famæ, honoris, & huiusmodi: non quidem excusabor omnino à culpa, peruertens ordinem charitatis contra rectam rationem: sed tamen non est cur peccem mortaliter. Hoc sentit beatus Augusti. loco præallegato, & probât rationes contra primam opinioné paulo ante adductæ. Intelligo semper,

per, saluo bono communi. Nam si quis peccaret ignorantia, aut infidelitate (qui si instrueretur resipisceret, sin autē, errore suo officeret reipublicæ) tunc quidem corrigendus & instruendus esset à me, etiam cum vitæ periculo: non propter bonum priuatum ipsius, sed propter bonū publicum.

¶ Si vero absq; prædictis periculis, spem habeam probabilem emendationis, & sciens volensq; corripere, omittam, vel per me, vel per alterum: non est dubium quin mortaliter peccem. Pro quo vide rationes, & ceteras probationes ad primam conclusionem principalem: quæ aperte ostendunt id directè pugnare charitati. Nec obstat, quòd ille habet libertatem, & potest & tenetur resipiscere: quia & si nō est extrema necessitas absolute, est tamen vrgēs necessitas, quæ sufficit ad obligandū in casu. Quemadmodum volenti se
su

DE FRATERNA

suspendere, vel præcipitare, aut occidere quocunq; alio modo: teneor (si possum) sub pœna mortalis culpæ succurrere: non obstante arbitrii eius libertate. Est enim vrgens necessitas, & si non sit absolute extrema.

¶ Hoc quoq; obseruandum est, quòd id quod primo diximus, non peccare mortaliter eum qui metu grauissimæ alicuius mali, prætermittit corripere delinquentem: intelligere oportet de priuatis personis, secus est de præpositis: quibus ex officio incumbit corripere. Hi enim tenentur maiori quadam obligatione, salutis prospicere subditorum: & dū habetur spes, aut boni priuati delinquentis, quòd emendabitur: aut boni communis, quòd alii cauebunt: non potest sine mortali culpa correptionem negligere.

De ciui. li.
l. c. 9.

¶ Huc pertinet illud Augustini. Qua in re (& loquitur de correptione fraterna) non utiq; parem, sed lō

ge grauiorem habent causam: quibus per prophetam dicitur. Ille qui dem in suo peccato morietur: sanguinē autē eius de manu speculatoris requirā. Ad hoc enim speculatores, hoc est, populorū præpositi, sunt in ecclesiis: vt non parcant obiurgādo. Vnde non solum tenentur præpositi bona temporalia propter correctionem postponere, sed vitam ipsam (si res ita postulet) contemnere. Nam bonus pastor, animam suā dat pro ouibus suis. Ioannis 10.

¶ Cum hoc autem quod sunt pastores siue speculatores, sunt etiam rectores reipublicæ. Rectoris autē, aut remp. administrantis est (vt docet Aristoteles) ciues bonos facere. Ari. 5. c. 1. b. Vnde si id non curent, indigni sunt vt tali fungantur officio. Sunt etiam iustitiæ exequutores, qui debent & pœnas & præmia pro meritis reddere, secundum iustitiam distributiua.

¶ Sunt deniq; patresfamilias in

Z Eccle-

DE FRATERNA

ecclesia respectu subditorum: quare
strictius q̄ ceteri obligantur, curam
habere familiæ suæ. Quā si non cor-
rumpiūt: infideliter agūt. Siquis (inquit
Paulus) suorum (maxime domestico-
rum) curam non habet, fidem nega-
uit: & est infideli deterior.

¶ Ex his iā collige, q̄ cū prælati ecclesiæ sint
patres simul ac iudices subditorū, nēpe qui de-
bent peccata etiā secreta corripere (id quod ad
seculares iudices nō sic spectat) nō debēt esse cō-
tēti foro publico & iudiciali causarū: sed tenēt
etiā sese exhibere vt patres, in hoc, vt diligēter
curēt inquirere, pariter & corrigere secreta, pec-
cata secreta, quatenus præsenti remedio vtiliter
emendētur, ante quā in publicum prodeant.
Vel etiam ne omnino maneant impunita.

¶ Plurima si quidem (proh dolor)
impunita relinquuntur in magnum
dispēdium animarum, eo quod pro-
bari publice non possunt: quæ si pru-
denti & pia solitudine disquirerē-
tur à præpositis, vel omnino corri-
gerentur, vel in publicū prodire eui-
tarētur. Ex quo patere potest, quā
sit necessaria residētia prælatorū, &
per-

personalis ipsorū visitatio. Nō enim sic agere possunt vt patres per alios: sicut ipsi per se. Tenetur ergo præpositi vt iudices, intuitu boni cōis publica publice corripere: & vt patres, intuitu boni particularis, vel etiā publici, secreta secrete admonere, aut emédare. Interim tñ obseruare oportet, expedire nonnūq̃ à punitione publica cessare, vt cōtigit Dauid cū Absalō filio rebelli. Nōnūq̃ oportet eā differre, quēadmodū idē Dauid distulit punitionē Ioab. oportebit etiā aliquando pœnā in aliud cōmutare. Quarū rerū prudētia debet esse magistra, quæ circa particularia versatur & rerū circūstātias habet perpédere.

¶ Vnde non immerito increpandi sunt, qui proniores sunt ad iudicandum, & arguēdum superiorum præsertim facta & dicta, censorum officium temerarie vsurpantes. Cum ne sciant nec scire possint, qua de causa quæq̃, res agatur, vel omittatur.

DE FRATERNA

Epilogus.

¶ Eos igitur qui præpositi nō sunt admoneo, nō debere excruciaci scrupulosa sollicitudine erga proximos delinquentes: cum id magis ad prælatos spectet, quibus ex officio incumbit habere curam sollicitam animarum. Cum autem cōmode poterūt, & spem habet emendationis: debent ex charitatis præcepto corripere delinquentem, vel per se si res postulet, vel per alium præsertim prælatum idoneum: si id magis expediat. Nam processum illum Euāgelicum in tali correctione semper seruare, nec est necesse, nec expedit. Prælato etiā præcipienti, vt sibi tanquā patri reuelentur secreta nōdum correctā, vt secreta & prudentiore cura emendantur, parendum est: si talis sit qualis esse debet. Quōd si neutrum sine magno sui detrimento possunt facere, id est, nec per se, nec per alios admonere, vel corripere: nō est cur animo torqueātur tanq̃ rei culpæ mortalis.

talis. Nunc autem respondeamus ad
 obiecta Adriani & cæterorum. Ad
 illas duas glosas probantes eos cõsen-
 tire in peccatum qui sciunt & non
 corripiunt: fateor ita esse, primo de
 præpositis, qui ad id strictius tenen-
 tur (vt dictum est) Nec vacat à con-
 sensu, saltem interpretatiuo, negligẽ-
 tia eorum. Secundo dico, quòd qui
 non sunt præpositi, etiam cõsentire
 dicuntur: quando commode possunt,
 nec volunt corripere. Secus est si ci-
 tra magnum incõmodum non pos-
 sunt, quia tunc nec videtur cõsenti-
 re formaliter, nec interpretatiue. Et
 illud Augustini. Si nō correxeris pe-
 ior illo factus es, cum grano salis est
 intelligendum: si videlicet potes ci-
 tra magnum dispendium. Alioqui
 nullo teneris præcepto. Similiter il-
 lud eiusdem Augustini. Qui non ha-
 bent fundamentum Christum. &c.
 ex se patet. Nam qui sic iuste à corre-
 ctione abstinent, Christum habent

DE FRATERNA

fundamentum: cum illi temporalia non præponant. Ad illud de ordine charitatis, iam dictum est, quòd talis ordo non obligat nisi in extrema necessitate: qualis non potest esse in proposito Et per hoc respõdetur ad aliud de eleemosyna corporali, quia ibi potest esse extrema necessitas: nullo alio modo releuanda, nisi per eleemosynam: hic autem non potest esse, saltem obligas ad mortale. Iuuat etiam ad excusandum simplicium negligentias in hac re, tum ignorantia circumstantiarum quæ obseruanda sunt in correctione fraterna, tum etiã imperfectio actus. Quia, vt plurimum non ex industria, sed ex inaduertentia omittunt corripere, & ne videantur esse vitæ alienæ censores. Hac sufficit præstrinxisse, ad elucidandam tertiam propositionem.

4. Propo.

¶ Addamus & quartam propositionem, huius tertiæ appendicem. Crimen fratris delinquentis, siue publicū,

blicum, siue secretum (saluo sigillo confessionis) manifestari potest præ lato tãquàm patri, qui prodesse possit, præsertim si ipse præcipiat sibi manifestari.

¶ Hæc propositio quantum ad priorẽ partẽ, nõ multa indiget probatione, cū ex aliis tribus fundamẽtis, quæ paulo superius præmisimus, constare possit. Cum enim bonum commune præponendum sit bono particulari, & salus animæ præferenda sit famæ, quæ omnia optime seruari possunt tali modo correctiõis, facta videlicet secreta reuelatione præ lato tanquàm patri: non dubiũ est posse fieri talem reuelationem. Quod autem hic modus conuenientior sit fraternæ correctioni, multis ex causis sic ostenditur. Nam per huiusmodi secretam & prudentem reuelationẽ, bono communis melius prospicitur, pax fouetur, scandala cuitãtur, vitia omnia, quàm libet

DE FRATERNA

secreta, curari possunt. Ad hæc autem, difficultate præcepti tam rigidi sublata, scrupuli conscientiarum penitus auferuntur. Hoc enim modo prælati admoniti cognoscent ouium suarum vultus: ex quo mederi poterunt secrete languidis, & robustorum salutem tueri. Scient etiã hac via quos debeant ad officia promouere, quos vero repellere. Ne videlicet illos in occasione ponãt ruinæ, hos vero qui digni sunt, iniuste arceant à regimine.

¶ Alteram vero partem (quæ aliquibus fortasse rigidior apparebit) iam superius probauimus cū casus illos recenseremus, & nunc etiam sic ostendimus. Cum enim subditorū fit, præpositis suis obedire in licitis & honestis (quæ ad eorum spectant iurisdictionem) non possunt non obedire in ea re, cum ab illis exigitur, vt talis reuelatio fiat. Nam si non tenerentur obedire, hoc esset, quia (vt so-
let

let dici) ad præpositorum iurisdictionem non pertinet illud præcipere. At pertinet maxime. Nā qua ratione ius habent ad purgandum, illuminandum, & perficiendum subditos, & eorum bonum etiam publicū procurādum: eadem ratione, ius habent ad ea præcipiendum, sine quibus hæc fieri non possunt. Quis autē non videt, multa impunita relinquenda esse, & ex consequenti grandē fieri iacturā communis boni: nisi quæ ita secreta sunt & incorrecta, ad notitiam prælatorū deducantur? Hoc idem tenet S. Bonaventura super Lucam. Ricardus, Gerson, Gabriel, & Astenfis, Angelus cum cæteris summis. Et S. Thomas quoli. ii. q. 13. q. quā alibi videatur tenere contrarium.

¶ Sed tamen obiicitur contra hanc partem, quòd prælati nō possint de occultis peccatis inquirere. Quia vt habetur cap. Inquisitio-

DE FRATERNA

nis de accusationibus, & cap. cum oporteat, sine infamia non debet fieri inquisitio, nec nisi in publicis: nihil autem horū est in omnino secretis: non ergo debet in illis fieri inquisitio. Huic autem obiectioni respondetur primo. Quod illæ decretales loquuntur plane de processu in foro iudiciali, & in forma iudicii: ubi non nisi iuridice probata corripienda sunt: secus est extra iudicium, præsertim quando speratur aliqua utilitas. Secundo dicitur, quod regulares ad illud non tenentur, ut habetur in eodem titu. c. qualiter & quando. Ibi enim dicitur, sicut accusatio nem, legitima debet præcedere inscriptio, sic denuntiationem charitativa monitio: & inquisitionē, clamorosa insinuatio præuenire. Hunc tamen ordinem, cōtra regulares personas non credimus usquequaque seruandum. Tertio dicitur, quod illud est intelligendum, quando inquisitio

tio fit contra aliquem specialiter. Tunc enim nisi fit infamatus aut notatus: non proceditur contra eum. In inquisitione vero generaliter facta, bene proceditur: etiam si nō præcedat infamia alicuius. De hoc ita habetur. c. i. de officio ordinarii. Habeant igitur Episcopi singularum urbium, in suis diocesisibus liberā potestatem, adulteria, & alia scelera inquirere, vlcisci, & iudicare. Hic (vt vides) nullam facit mentionem de infamia, præcedente ipsam inquisitionem. Et hoc idem communiter tenent iuris periti, quòd videlicet absq; infamia procedi potest ad inquisitionem in generali.

¶ Id vero quod hætenus sæpe diximus. Si præpositus est talis qualis esse debet, ita intelligendum volumus: si non constet de eius malitia, & infidelitate, aut imprudentia. Quod duobus modis potest contingere. Primo quando certo scimus il
lum

DE FRATERNA

lum esse virum probū, fidelem, prudentem, & in omnibus strenuum. Et tunc nō est dubium, quin teneamur illi obedire in reuelatiōe secreti criminis: cum ex tali reuelatione nullum sequatur periculum, & simul speretur correctionis vtilitas. Alio modo potest contingere, cum eam certitudinem non habemus, sed de eius idoneitate probabiliter dubitamus. Quo quidem in casu, superueniente præcepto, tenemur obedire: quia in rebus dubiis, stādum est præcepto superioris. Quòd si non ita bene succedat vt sperabatur, obedientia ipsa excusabit.

23. q. 1. c.
quid culpa.

¶ Caterum si constet præpositū non esse talem, vt ei tuto committatur secretum: vel adeo imprudentē, vt non putetur prodesse sed potius obesse: tunc certum est non esse illi obediendum in tali iussione reuelationis. Quia (vt optime ait Bernardus) quæ pro charitate instituta sunt: non

non debent contra charitatem militare. Nec habent prælati potestatem in destructionem: sed in ædificationem. Ita tenet S. Bonaventura, Ricardus, S. Thomas, quolib. ii. q. 3. Qui etiam addit, quòd non potest dari regula generalis in denuntiatione facienda: propter varias conditiones tam prælatorum, quàm subditorum. Per hoc limitare oportet id quod cõmuniter dicitur. Quòd cū non prodest secreta admonitio ad correctionem: denuntiandum est prælato. Nisi videlicet talis existat, quòd obesse speretur potius quàm prodesse.

¶ Quantumlibet vero bonus fuerit prælatus, atq; ad proficiendum idoneus: non est illi parendum in reuelatione peccati de quo facta est iã emendatio, & inde non prætenditur aliquod bonum, vel priuatum ipsius delinquentis, vel publicum communis.

¶ Nam cum primis seruanda est fama

DE FRATERNA

fama proximi, citra detrimentum spirituale animæ vel etiam cōmune reipublicæ. Id quod docet Basilius (vt supra retulimus.) Omne, inquit, peccatum ad antistitem deferendū est: si tamen qui sciunt curare non possunt. Si igitur curare possunt, vel iam curatum est: non est cur defertur. De hac autem delatione prælato facienda: ita loquitur Hugo de S. Victore, super illud Pauli. Significatum est mihi de vobis fratres, &c.

To. 1. f. 106.

Cuiq; nostrū incūbit, vt si peccata-fratrū quæ nobis manifesta sunt, per nos corrigere non possumus, prælato nostro indicem⁹. Nec id faciētes, nomen accusatoris incurrimus, sed culpam consentiētis euitamus. Quæ verba sunt notatu digna, & nostro proposito valde commoda.

5. Proposi.

¶ Quinta propositio est. Omnis præpositus, siue secularis sit, siue ecclesiasticus, aut etiam regularis, teneatur seruare famam correpti: quantū fieri

fieri potest sine detrimento salutis, personæ, vel communitatis. Præpositū autem intelligo, siue procedat ut iudex, siue ut pater.

¶ Hæc propositio patet etiam ex supradictis fundamentis. Hinc grauius conuincuntur errare iudices & prælati, qui passim & indiscriminatim omnia delicta reuelant, non sine iactura famæ accusatorum, vel punitorū. Quod fieri non deberet nisi ob publicā utilitatē, ad deterrēdos homines audaces & criminosos, ne forte similia committant scelera, idque in generali, & tacito nomine delinquentiū: si fieri posset Nec expedit omnia publice corripere, aut punire, sed publica publice, & secreta secrete. Quod si quis obiiciat. Quinque expedit publice etiam corripere delictū eius qui nulla infamia notatus est, si tamen probari potest. Nam per hoc consulitur bono cōmuni, ea ratione, quod per illā publicā correctionē, alii absterretur

DE FRATERNA

tur & timēt, & sic respublica à vitiis purgatur, quod non contingit in secreta admonitione, siue correctione. Ad hanc obiectionē respōdet Abulensis (& bene) Quòd nec bono cōmuni conuenit, publice omnia corripi, quæ corripiēda sunt. Nam quæ sine iactura famæ secrete possunt corrigi: id magis curandū est. Fama enim etiā est bonū cōmune, sicut & priuatū: cum sit necessaria & propter nos, & propter alios. Si enim cōtingeret omnes infamari (cum non sit homo qui nō peccet) periret communis fama reipublicæ, vel cōmunitatis. Fama autem perdita, effrenatius homines peccarent (vt fieri solet) Et ita omnia in peius vergerent.

Sup Matt.
18. q. 27.

6. Propositi. ¶ Sexta propositio. Si quis nouerit etiā secrete, aliquē esse hæreticū & ex malitia errantē: tenetur etiā non requisitus, eum denuntiare absque præuia admonitione.

¶ Hæc propositio innititur illi fun-

fundamento cōmuni & ab omnibus
 confessio. Quod bonū cōmune præfe-
 rēdum est bono particulari. Est autē
 non solū vtile, sed valde necessariū
 reipublice hæreticum ita denuntia-
 re. Nam nulla potest esse pestis perni-
 ciosior reipublicæ: q̃ crimē hæresis.
 Hæc enim ex diametro pugnat cum
 religione, omniū bonorū præstātis-
 simo. Deinde citius serpit, & necat
 ad modū veneni, quia animæ opera-
 tiones velociores sunt. In re igitur tā
 periculosa, opus est præsentissimo
 remedio. Nihil aut̃ prodesset secre-
 ta admonitio: sed magis obesset. Nā
 præterq̃ quod hæretici nulla spera-
 retur correctio, ipse monitor peri-
 culo sese exponeret grauis odii & i-
 nimicitia, si incorrectum postea ac-
 cusaret. Nec est illi credendum etiā
 si centies emēdationē promitteret.
 Solet enim hoc hominum genus, ad
 mentiendū esse promptissimū, vnde
 verius putandus esset talis fraude &

dolo promittere: quàm ex animo.

¶ Præterea nulla lege tenemur hæreticū secrete admōere. Quòd si lege aliqua positiua ad id teneremur: cessaret haud dubie in casu, prædominante ipsa lege naturæ: qua tenemur bonū publicū præferre bono priuato. Sed nulla est talis lex positiua. Ex Euāgelio enim primo non habetur tale præceptum necessariæ monitionis, vt latius deduximus in tertia cōclusionē principali. Stando etiam in opinione communi, quòd illud est præceptum, si peccauerit in te frater tuus. &c. adhuc non obligaret in casu, quia nulla esset spes emédationis. Et qui arat, authore Paulo, in spe fructus percipiēdi debet arare. At vero de nullo magis desperāda est emédatio, q̄ de hæretico pertinaci, qui certissime paratus est cōtradicare veritati & disciplinæ: tātū abest vt sit paratus corrigi aut emédari. Vnde pro uer. 17. Expediit magis vrsæ occurre-

re raptis foetibus: q̄ fatuo confidenti
 in stultitia sua. glosa. Facilius erit
 sanctis doctorib⁹ furori gentilitatis
 occurrere, raptis ad se populis aliq-
 bus, & à bestiali eius ferocitate, ad fi-
 dei pietatē conuerti: q̄ hæretico con-
 fidenti in sui dogmatis perfidia. Ta-
 lis nāq; subuersus est, & delinquit: cū
 sit proprio iudicio condēnatus. Vi-
 de ibi glosam. Et Chrysostomus ait.
 Népe illic de his loquebatur de qui-
 bus corrigendis supererat spes, ac de
 his qui simpliciter reluctabātur, nō
 aduersandi affectu, sed studio verita-
 tis discēdæ. Vbi vero manifestus fue-
 rit omnibus, & perspicuus aduersa-
 rius veritatis, cur obicero pugnas in-
 cassum? Cur aērē cædis? Hæc Chri-
 sost. Post quē, itē simia eius Theophi-
 lact⁹. Quo pacto alibi dicitur, ne for-
 te illos Deus ad pœnitentiā adducat?
 Ibi quidē facit mentionem eorū, qui
 emēdationis spē aliquam praeferūt.
 Hic vero incorrigibilē dicit hæreti-

Tit 3.
Chrysost.

...somit.

Theophi.

Idem.

cum, & vndiquaq; adeo distortū, & tam variis & multiplicibus modis implicatum, vt sese nequeat ex his explicare, sed per se sit condēnationi adiudicatus, id est, q nullā habeat erroris sui excusationē. Quippe cū nec illud possit pratēdere, sese a nemine fuisse admonitū, vel ad veritatē instructū. Hæc ille. Nulla est ergo de homine hæretico expectatio emēdationis habēda per secretam admonitionē, quare nec lex debuit esse de tali admonitione facienda.

¶ Aliā vero causam, quòd huiusmodi crimen tale est vt citissime corrūpat rēp: experiētia ipsa satis cōprobat, & B. Paulus illā non tacuit, cū ad Timotheū ait. Profana & vaniloquia deuota, multū enim proficiunt ad impietatē, & sermo eorū vt cācer serpit. Vbi glo. interl. Profana verba, vt hæreses. Quo loco etiā Theophi. ait. Violētū est hoc malū. Quippe cui mederi nullo pacto pōt.

Qui

Quidā enim vniuersa deuaſtant, nec corrigi poſſūt. Cancer ſiquidē morbus eſt: qui & circūieſta & propinqua depaſcitur. Et Chriſoſt. Cancer morbus vtiq; horrēdus, & qui medicina contineri nequit, ſed omnia indies corrūpit ac perimit. Ideo nullū ei remediū valet adhiberi. Oſtēdit autē eos, per hoc corrigi, emēdari quē nō poſſe, qui ſpōte à veritate aberrauerunt. Igitur nec illud præceptū (ſi eſſet) obligaret ad admonendum hæreticū, de quo (cū peſſime noceat) nulla ſperatur emēdatio. Accedit ad hoc cōmunis cōſenſus doctorū, quorum hæc eſt ſententia. Quòd cū peccatū ſecretū eſt in damnū reip, tēporale, vel ſpūale (præſertim ſi ſit periculū in mora) ſtatim debet nūtiari prætermiſſa admonitione, quòd de ipſa admonitione nullū ſperetur cōmodū.

¶ Nec abhorret à propoſito, quod Deute. 13. olim ſtriſte præceperat De9. Si quis, inquit, ſuadere voluit (ſiue cōſanguineus,

DE FRATERNA

neus, siue propinquus, siue amic⁹ sit) ut adores Deos alienos, & te ad idolatriā prouocauerit, non parcat ei oculus tu⁹, vt miserearis & occultes eū, sed statim interficies. sit man⁹ tua super eū: & post te omnis popul⁹ mittet manū. Lapidib⁹ obrut⁹ necabitur Et multa similia ibi inculcātur. Et iterū Deut. 17. Vbi aduertēdū est quòd loquitur de peccato etiā occulto, de quo propter periculum & enormitatem criminis, nullā vult fieri admonitionē. Quare nō immerito secūdū ius canonicū, receptator hæreticorum, habetur de hæreſi suspectus, & purgatio ei canonica indicitur: in qua si defecerit, iure puniri potest vt hæreticus: eo quòd hæreticū nō prodiderit vel denūtiauerit. Idē est iudicium secundum ius ciuile, de eo qui proditorē ciuitatis occultauerit: vel calauerit latronem. Quib⁹ cōsonat diui Augusti. sentētia ad Calulanū. Qui veritatē (ait) occultat, & qui mē
daciū

Augusti.

daciū dicit, vterq; reus est. Ille quia prodesse non vult, iste quia nocere desiderat. Patet ergo quod nulla est lex positiua de admonendo hæretico, antequam denuntietur. Sed & ipsa lex naturalis rectam rationem sequens, talem admonitionem damnat: ex qua nullus fructus sequitur, sed ingens dānum reipublicæ. Vetat etiā rationē habere famæ delinquētis: vbi & salus animæ periclitatur, & commune bonum reipub.

¶ Colligitur ex dictis primū, hæreticū, vt in propositione dicitur nō esse admonendū: sed denuntiādū, vel accusandū. Colligitur secundo, grauius errasse eos, q̄ cū dixerint illud euangelii Matth. 18. præceptū esse, de omni peccato corripiēdo: nō exceperūt ab illo processu crimen hæresis. Tā necessario excipiēdū. Colligitur tertio, parendum esse libenter edictis & præceptis dominorū inquisitorū hæreticæ prauitatis: quibus re-

etc iubet, vt de quolibet crimine ad
 hæresim pertinente, etiã si occultũ
 sit, eis fiat denuntiatio. Cũ etiã si id
 nõ præciperent: nos teneremur face
 re, secundũ ea quæ præscripta sunt.
 ¶ Signanter autẽ diximus ex ma
 litia errantẽ (talis enim proprie est
 hæreticus) quia si quis forte ex igno
 rãtia veritatis, aut determinationis
 Ecclesiæ circa res fidei erraret: meri
 to esset prius admonendus, q̃ denun
 tiandus. Huiusmodi nãq; homines
 facile corriguntur: si charitatiue in
 struãtur in veritate. Alioqui errare
 sæpe etiã contingit doctiores. Quòd
 si quis eos immediate denuntiaret,
 qui ex ignorantia errant, existimans
 se bene facere, & nulla deprauata in
 tentione motus: nõ ideo dixerim eũ
 mortaliter peccasse. Esset tamẽ hoc
 tutũ simplicioribus, vt ad denuncia
 tionem nunq̃ procederent: nisi con
 sulto prius aliquo viro docto, & præ
 sertim suo parrocho, à quo possent il
 lumi-

Iuminari. Sic. n. & famæ errantiū ex ignorātia consuleretur: & pceptū de denūtiatiōe faciēda cauti⁹ seruare.

¶ Contingit autem quandoq; , vt nesciat quis discernere, erret ne homo ex ignorantia, an ex malitia: quo casu quid factu opus est? Quidā ita dicunt, quòd talis proculdubio sit admonendus secrete, priusq; denuntiandus. Quia denuntiatio fieri non debet, nisi de crimine certo & indubitato: nisi forte esset vsq; adeo violenta suspicio, vt imminere videretur euidens damnū reip. Tunc enim denuntiandum esset, nō sine scrupulo dubitationis simul referendo dubitationis causas. Vbi locum aptum habere videtur illud. Priusq; interroges nō vituperes quemq;. Et regula iuris. Quilibet præsūmēdus est bonus: nisi probetur cōtrariū. Quod in simplices & idiotas magis cōpetit. Sic respōdere solent cōmuniter. Sed absq; præiudicio aliorū, ego sic arbitror

Eccli. ii.

re-

DE FRATERNA

respōdendum. Quòd si talis casus cō-
tingeret, vt æque invtrāq; partē esset
de homine dubitandū, vtrū ex mali-
tia an ex ignorantia erraret (id quod
rarius est circa idiotas & simplices)
nō necesse esset hominē admonere,
cū ad id nulla lege teneamur. Nam
si qua lex est obligās, est vtiq; lex cha-
ritatis: ne videlicet proximus diffam-
metur. At ibi hoc non est timendū.
Quia si ex ignorantia errat, nō pro-
pterea diffamatur deprehensus in er-
rore, nec de hæresi fit notatus. Si ve-
ro ex malitia peccat, merito infama-
tur, & sibi imputet quòd fama indig-
n9 efficitur: cui9 iniustæ famæ bonū
publicū citra cōtrouersia est præfe-
rēdū, quod ex eius errore nō minimā
iacturā acciperet. Cur etiā admonē-
do debemus nos periculo exponere,
vel calumniæ, vel odii, si forte ille re-
pertus fuerit contumax, & ex mali-
tia errans?

Deinde dico, quòd si admonitio fit
faciē

faciēda (quæ tamen in casu necessa-
ria non est) consultius esset eam fieri
per aliū. Nam hoc modo declinatur
periculum, & correctioni delinquē-
tis cautius prouidetur. Si enim ex
ignorantia errabat & corrigitur: be-
ne quidē. Si autē fuerit deprehensus
ex malitia errare: tunc poterit per
me denuntiari, & per aliū tanq̃ per
testem comprobari, vt ipsa denūtia-
tio maiores vires habeat.

¶ Quod si dicas, nemo denuntian-
dus est, nisi de certo & indubitato
crimine. Fateor si denuntietur tanq̃
iam hæreticus. Sed in casu probabi-
lis dubitationis, pōt saltē vt suspe-
ctus de hæresi denūtiari, quia videli-
cet hæresim asserit, & quo animo id
faciat ambigitur. Hic mihi videtur
in prædicto casu optimus corripien-
di modus. Quo videlicet prouidetur
cōmuni vtilitati, & saluti delinquen-
tis. Et ipse corripiens seu denuntiās
se se ab inminente periculo liberat.

For-

DE FRATERNA

Forti9 adhuc obiicitur ex textu Pauli ad Titũ. 3. Hæreticũ hominẽ post vnã & secũdã correctionem deuota. Vbi videtur Paulus præscribere modũ corrigẽdi hæreticũ. Idq; non per denuntiationẽ, sed per vnã aut alterã correctionẽ, idest, obiurgationẽ, seu monitionem. Huius itaq; argumenti occasione libet locũ illũ Pauli diligẽtius expẽdere, vt appareat q̃ nihil obstat prædictis. De quo supra etiã meminimus, cõclusionẽ. 2. Quo circa illud obseruandũ est, quòd beatus Ambro. sic legit. Hæreticum hominẽ post vnã correctionẽ deuota. Quẽ locũ ita edislerit. Hæretici sunt qui per verba legis legẽ impugnant. Propriũ enim sensũ verbis adstruũt legis, vt prauitatem mentis suæ, legis authoritate cõmẽdent. Sciens enim impietas, authoritatẽ multũ valere: fallaciã sub nomine ei9 cõponit. Vt quia res mala per semetipsã acceptabilis esse nõ potest: bono nominis

Super Luc.
17. et Titũ. 3

cōmendetur. Idcirco huiusmodi homines vt inexcusabiles sint : semel corripī oportet. Frequentius enim correpti, exercitatiores fierēt ad perditionē multorū. Ideo dīmittendos, vt negligētiores effecti, soli forte pereant. Hæc diuus Ambro. Hoc etiā adnotauit Erasμ9. Sic (inqt) Ambrosius legit. Post primā correctionē deuita. Interpretans hos dumtaxat semel admonēdos, ne si sæpius id fiat, cōfirmatiores reddātur in malo. Deuitādos esse vt sibi relictī, aut frigeāt nemine obsistente, aut soli pereant. Ambrosianā lectionē hodie sequimur, qui hæreseos semel conuictū, si relabatur, non deuitamus sed incēdimus. Sic citatur Ambrosius. 24. q. 1. c. quæ dignior in fine.

Annotatio
nīb9 ad Titum. 3.

¶ Sic etiā legit Tertulian9 de præscriptionibus hæreticorum, quasi in principio. Sic legit Ciprianus lib. 3. Ad Quirinū. c. 78. Sic legit Hirenæ9 lib. 3. aduersus hæreses. Qui fuit discipulus

pulus Pollicarpi, S. Ioannis apostoli
discipuli. Hieronimus tamen in eo-
dem loco fatetur, se utrâq; lectionē
reperisse, apud Græcos, vt Ambrosi⁹
legit. apud Latinos, vt nos legimus.
Additq; Hieroni. Quare post primā
& secūdā correctionē deuītādus sit,
reddit causam. Quòd subuersus est
huiusmodi, & peccat, cū sit à seipso
damnatus. Qui enim semel bisq; cor-
rectus, audito errore suo nō vult cor-
rigi: errare existimat corripientē, &
e cōtrario se ad pugnas & iurgia ver-
borū parans, eum vult lucrifacere
à quo docetur. Hæc Hieronymus.

Nota.

¶ His ergo præmissis, constanter
dico nos non habere ex beato Paulo:
quòd sit hæreticus admonendus fra-
ternaliter. Et ex cōsequenti: mos quē
nunc seruat Ecclesia in puniēdis hæ-
reticis: in nullo pugnat cum senten-
tia Pauli. Quod vt euident⁹ fiat: hoc
in primis obseruandū est. Beatū Pau-
lum nō ad quoscunq; sententiam il-
lam

lam suā direxisse, sed ad Titū q̄ erat
 Episcopus. Quippe ad quē expecta-
 bat ex officio, hæreticū corripere: &
 per excōmunicatiōis sententiā deui-
 tare. Vnde verbū illud. Deuita, signi-
 ficat, idest fac deuitari ab aliis: ne per
 eū cæteri inficiātur, vt Nicolaus Ly-
 ran⁹ ibi expōit, & similiter S. Tho.
 Loquebatur ergo Aposto. ibi de cor-
 reptione à præpositis facienda. Quo-
 rū interest hæreticos primo admo-
 nendo & obiurgādo corripere. dein-
 de si corrigi noluerint, ab ecclesiæ
 cōmunionē separare. Cæteris autē
 alia profert dogmata. Si is, inquit, 1. Cor. 5.
 qui frater nominatur inter vos, est
 fornicator, &c. aut idolis seruiens, cū
 eiusmodi nec cibū sumere. Quasi di-
 ceret. Ab homine hæretico, qui no-
 mine tantū est frater, opere autē ido-
 lis seruit: omnino cauete. Nec aue ei
 dixeritis (inquit Ioannes) tantū abest
 vt à vobis sit admonendus, aut corri-
 piendus. Vbi Beda venerabilis ait. Beda

Tan

DE FRATERNA

Tanta tunc apostoli atq; eorū discipuli in religione cautela utebantur, vt nec verbi quidē cōmunionem cū aliquo eorū qui à veritate deuiarūt; habere paterētur. Apostol⁹ ergo qui & sapientibus & insipientibus debito ré se esse nouerat: in episto. ad Titū prapósitos instruit, quemadmodum debeāt erga hæreticos authoritatīs suæ officium moderari. Et in episto. ad Corinthi. docet subditos nullas cū hæreticis moras trahere. Videbat enim periculū inde sequuturū. Patet ergo primum, quòd sententia Pauli responsioni nostræ nō aduersatur. Patet etiā secundū, quòd mori ecclesiæ non contradicit. Siue enim Ambrosianā, siue vulgatā sequamur lectionē: salua res manet. Nam Paulus ibi non loquitur de lapsu & lapsu hæreticorū, vt quidā somniant, inter quos est Erasmus, qui consuetudinē ecclesiæ in puniēdis hæreticis suggilans, ait. Hodie lectionem Ambrosia-

brofianā fequimur. Quafi dicat, vix
 femel auditos hæreticos: mox incen-
 dio tradim9. Nō, inq̄, meminit Pau-
 lus illic de dānatione hæretici poſt
 relapſum, vt interpretemur primā
 correptionē fieri poſt lapſum, ſecun-
 dan poſt relapſum, vt iſti dicūt: ſed
 loquitur de proceſſu iuridico per
 Episcopum faciendo, vt primo, vel
 ſecundo etiam admoneat & arguat
 hæreticum, quē niſi reſipiſcat cēſu-
 ra ſua deuitandū pronuntiet. Vt vi-
 delicet ante q̄ ab Eccleſia ſeparetur,
 erroris ſui & contumaciæ ipſe con-
 uincatur. Et ita intellexerunt docto-
 res veteres. Eccleſiæ autem conſuetu-
 dinē laudabilē quid opus eſt hic de-
 fendere aduerſus obtrectatores & de-
 genres filios? Profecto nō ſemel aut
 bis, ſed ſæpius, delinquentes præmo-
 nere cōſuevit pia mater Eccleſia, an-
 te q̄ primā in eos ſententiam profe-
 rat: tantum abeſt vt vix auditos ſe-
 mel condemnet.

¶ Quidam aut vir doctus ita mihi
 respōdit, cū ab eo peterē sensū Pauli
 in præfato loco. Loquitur, inquit,
 Aposto. ibi de admonitione faciēda
 homini ex ignorantia errāti. Qui se
 mel iuxta Ambrosium, aut bis iuxta
 lectiōē vulgatā, admonendus & in
 struendus est. Nam qui aperte contu
 max fuerit & veritati cōtrarius: non
 admonitione, sed punitione debita
 est corripiendus. Et citabat ad hoc
 Hieronymū adnotantē vocabulum
 Gracū, nuthesiā, nō correctionē, sed
 cōmonitionem sonare, & doctrinā
 absq; increpatione. Mihi tamen, sal
 uo meliori iudicio, non videtur ille
 sensus Pauli. Nā etsi cōstet aliquē ef
 se hæreticū, nihilominus est admo
 nendus & corripiendus à præposito:
 anteq̃ cōdemnetur. Nemo enim dā
 nandus est nisi cōuictus vel spōte cō
 fessus, vt aut cōvincatur, vel cōfitea
 tur: admonendus est. Loquitur ergo
 Apostolus de hæretico, qui nō ex ig
 rātia peccat, sed de illo qui vere per-

tinax est. Qui ut tandē à cōmunionē
 fideiū proiciatur, per episcopū, vel
 iudicē admonēdus prius & corripiē
 dus est: ut cū pertinaciter restiterit,
 merito cōdemnetur. Id quod sancta
 mater Ecclesia facere cōsuevit. Non
 ergo loquebatur ibi Paul⁹ de errore
 hominis ex ignorātia (ut iste dicebat)
 nec de lapsu & relapsu hæreticorū
 (ut alii interpretabātur) sed de cōsū-
 mato hæretico, ut ab ecclesia dānare
 tur: præmissa vna, aut altera correp-
 tione. Pluries vero admonere talē, su-
 perfluū, immo & perniciosum esset.
 Hūc sensum præfert Ambro. Hier.
 Chriſo. Theophi. & oēs fere glossæ.

¶ Septima propositio. Si peccatū 7. Proposi.
 fuerit manifestū, & peccator occul-
 tus, me tantū conscio, teneor præla-
 to præcipienti reuelare personā se-
 crete vel publice, si id necessariū esse
 iudicatur ad salutē ipsius peccantis,
 vel bonum publicum, vel priuatum:
 ut pote ad tollēdum scandalum, vel

DE FRATERNA

ad restituendum famam alicui.

¶ Sit aut prima ratio ad hanc propositionem probandam. Quia praelatus iure precipit in tali casu, sibi fieri reuelationem personae. Nam cum bonum publicum praeponderet bono priuato, & bonum spirituale delinquentis, bono famae eiusdem: aequum est, ut respectu horum bonorum, nulla habeatur ratio famae temporalis. Cum ergo hanc aequitatem, immo & iustitiam seruare spectet ad praelati officium, nec ea possit in casu seruari absque reuelatione personae delinquentis (ut suppono) recte igitur precipit praelatus talem reuelationem sibi fieri, & ex consequenti, est illi necessario parandum. Item hoc est apud omnes in confesso quod quoniam peccatum secretum vergit in damnum publicum, vel etiam in damnum spirituale ipsius peccatoris: tunc est reuelandum, praesertim ad praecipitum praelati: a fortiori ergo si peccatum est notorium, licet persona occulta sit.

¶ Præterea, in praedicto casu tenetur peccator seipsum prodere. Nam ut

habetur. s. q. i. c. quidā maligni. Ille q
 crimē imposuit Castorio quasi per
 libellū famosum, excōmunicationis
 sententia percutitur, nisi se prodide-
 rit, & cōfessus fuerit crimē suum. Si
 ergo ipse delinquens sese manifesta-
 re debet ad imperium praelati: à for-
 tiori, & alijs eū detegere tenetur. Ma-
 gis enim quisq; tenetur ad famā suā,
 quā ad alienā. Et amicabilia quæ
 sunt ad alios, procedere debent ex a-
 micabilibus quæ sunt ad nos, autho-
 re Aristotele. Respondebis forte, il-
 lud capitulum nihil cōcludere: quia
 in eo casu peccator debebat se pro-
 dere, ex eo quòd tenebatur restituere
 famam, quā sine sui proditiōe
 nō poterat restituere. Sed re vera nō
 satisfacit. Nam si famæ restitutio dū
 taxat erat in causa, illa optime fieri
 poterat sine sui proditiōe. Nempe
 si ipsi Papæ vel in confessione vel ex
 tra cōfessionē diceret: quo facto pos-
 set Papa per se famā restituere abun-

DE FRATERNA

de satis. Si diceret se iam nouisse personā. &c. Non enim necesse est famā per seipsum restituere: eum qui occulte detraxit. Satis est, quod per alium fide dignū. Cur ergo excomunicari præcipitur ille, nisi sese proderet? Ob id nempe, ut obuiaretur scandalo imminenti. Et ut cæteri deinceps cauere similia committere. Multi enim secreto confisi, multa etq; nefanda audent perpetrare: qui si cogitarent secū, ad reuelationē suā debere cogi: forsitan abstinere.

Conclu. 5.
casu. 3.

¶ Hac de causa (ut supra diximus) peccata occulta Acham, Ananiæ, & Saphiræ simul cū ipsis personis, reuelata fuerūt populo: ut sic abstererentur, & metuerent similia aude-
re cōtra dominū. Quis enim non videt, q̄ magis præstet communis profectus populi, q̄ fama cuiusdā hominis particularis, etq; iniuste possessa?

¶ Quod si dicas, non esse faciendā inquisitionem, nisi vrgēte infamia,

ut di

vt dicitur. c. inquisitionis. & c. oportet de accusa. Ad hoc iam supra respondi, & iterum respondebo, quod non est facienda inquisitio specialis contra aliquam determinatam personam, nisi laboret infamia. Quod autem generaliter fiat, rationibus predictis nihil prohibet, vt dicitur. c. i. de officio ordi. & de accusa. c. olim. & c. Romana, de censibus. Item. ff. de officio praefidis. l. congruit. Adde quod non est facienda inquisitio, vbi nulla omnino est infamia, nec delicti videlicet, nec persona. Vbi tamen aliqua fama est, vel solius delicti: potest fieri inquisitio saltem in genere. Hoc idem quod nostra habet propositio, tenet S. Thomas. quoli. ii. q. 12. His consideratis, inquit, credo quod si aliquod delictum esset carnale, vel spirituale, quod vergeret in detrimentum multitudinis: statim reuelandum esset. Cum praeposandum sit bonum commune bono particulari, siue famae, siue conscientiae in or-

S. Thom.

dine charitatis. Quando vero nō timeretur multitudinis detrimentū, vtrunq; seruari oportet: corrigendo secrete. Hæc ille. Vide eundē. 2. 2. q. 33

Gerson. 2. p.
alpbā. 34. q.

ar. 7. Item Gerson sic habet. Si peccatū sit publicū, & persona occulta: tenetur subditus interrogatus, dicere tam de se, q̄ de aliis. Et in hoc nō prodit se, sed obedit legi Dei & suo superiori, q̄ cogit reuelare. Nō tamē tenetur in publico hoc dicere. Hæc ille.

¶ Tu vero intellige, non esse publice reuelandum, quando sufficit secrete. Alioqui etiam publice esset dicendum: cum eadē ratio tunc militet. Si videlicet nō posset aliter prouideri bono cōmuni, obuiari scādalo aut saluti delinquentis vel aliter prospici. Tūc enim (vt diximus) non oportet rationē habere famæ.

¶ Quia vero dictum est in propositione, si iudicatur esse necessarium ad bonū cōmune. &c. Emergit difficultas. Quid si tantū sit vtile, non tamen

men necessarium? Vtile (inquit) vel cōmunitati, vel personæ: ita quòd ex tali reuelatione speratur maior fructus spiritualis, & exemplum humilitatis præbetur. &c. Ad hoc respondeo, quòd etiā ob talē vtilitatē consequendā, reuelare personā non esset incōueniens, immo valde cōueniēs. Et est eadem ratio in promptu, quia bonū cōmune præponédū est bono particulari, & bonū spirituale, bono tēporali famæ. Idem esset si maius bonū temporale sequeretur ex reuelatione, q̄ sit fama, idest, cū parua læsiōe famæ. Et cōfirmatur ex eo quod supra diximus cōclu. s. casu 6. Quòd peccatū cōpeccantis potest reuelari in cōfessione: quādo cedit in vtilitatem propriā, vel alterius. Ad quod probādū nō vnum aut alterum, sed magnā turbā doctorū ibi citauim⁹.

¶ Octaua propositio. Ante accusationem, non est necessario faciēda admonitio, vt quidam dixerunt.

Hæc

DE FRATERNA

¶ Hæc propositio ex eodẽ fonte deducitur cū priorib9. Quia scilicet bonū cōmune, semper præhabendū est bonū particulari. Accusatio aut̃ ad bonū cōmune tendit, quia ad publicā delictorū punitionem, ne desæuiant in rēpublicam: nec in hoc spectare oportet ad correctionem particularem ipsius delinquētis: dūmodo accusatio sortiatur suum finem. Ipsa aut̃ familiaris admonitio: plerūq; est impeditiua huius boni cōmunis. Nam ex illa admonitione, incorrigibiles fiunt cautiores ad peccādū, & ad fugiēdum præpositorū potentiā, & ita vitia manēt incorrecta. Et scādala quotidie suboriuntur sūtq; mali peiores inde & audaciores: frīgescēte disciplina ex defectu accusationis.

¶ Facit etiā ad propositū, id quod dixim9 supra de denuntiatione, quòd, non præexigat talē admonitionem, ex quo sequitur quòd nec accusatio.

Quo

Quo circa notandū est, nomē accusationis plerunq; cōfundi cū denuntiatione in ipso iure, vt patet titu. de accusa. vt ibi notat glo. In nostra autē propositione strictius capitur, pro actione videlicet, qua quis petit punitionē aut satisfactionē à reo apud iudicē, & nō vt testis accedit. Et tūc incūbit sibi probatio, in qua si forte deficiat, pcenā talionis subit, quare pauci sunt qui sic velint accusare. Igitur ad obuiandum malis, nō opus est tali accusatione, sufficiet denūtiatio, vt bene notat Angelus. Accusatio. §. 1. Vnde quando doctores cōmuniter dicunt aliquem teneri ad accusationem faciendā, intelligunt, vel denūtiationem. Hinc patet, quod cū rigidior multo sit accusatio q̄ denuntiatio, illatio ista bona est, quā supra cōclu. 3. intulimus. Ad accusationē nō necessario est prēmittenda admonitio, ergo nec ad denūtiationem. Ad hoc respondet Ricardus non valere

con-

DE FRATERNA

consequentiam, quia (vt inquit) in accusatione tēditur ad depositionem seu punitionē: vt habetur de accusa. c. qualiter & quādo. In denuntiatione vero, tendendū est ad correctionē & emendationē fratris: ideo hic requiritur admonitio, ibi nō. Sed hæc respōsio Ricardi, magis videtur corroborare illam consequentiam. Nā cū ex accusatiōe, maior sequatur infamia q̄ ex denuntiatione, lentius & mitius agendū esset per secretas admonitiones, anteq̄ ad accusandū prorūperetur, q̄ ad denuntiandū, ex quo minus incōmodū speratur. Si dicat, quòd accusatio ex se ordinatur tantum ad bonū cōne: & ideo non prærequirit admonitionem, idem dicā ego de publica denuntiatione, quòd etiā est ad bonum cōne: id quod & ipse Ricardus fatetur. Aliter respondet S. Tho. Quòd accusatio respicit bonum cōne, & cum hoc debet fieri ad euitādum periculum vel dānum mul-

multitudinis: vnde quādo tale periculum imminet, statim sine admonitione faciēda est. Idē Abulensis vbi supra. q. 97. Idem Durandus. d. 19. q. 4. solu. 1. Palude vero dat duas solutiones, & illā magis probat quæ dicit quòd ante accusationem nō requiritur admonitio. Quem etiā sequitur Adrianus. Sed S. Tho. addit alteram solutionē præter illam quā dixim⁹. Quòd ante accusationē requiritur admonitio in foro conscientie, non in foro iudiciali & exteriori. Neutra tamen harū solutionum videtur soluere nodum. Nā prima deficit, quia (vt iā dixim⁹) sicut accusatio ordinatur ad bonū cōne, & ad euitandū malum imminens cōitati: ita & denuntiatio saltem publica. Per hāc enim, prouideri optime solet malis publicis, & meli⁹ q̄ per accusationē, extra causam iniuriarū. Secunda etiam solutio non satisfacit. Nā etiam in foro conscientie pōt procedi ad accusationē

sationē, sine admonitiōe. Qui enim sic procedit non peccat: quia vtitur iure suo. Iura enim permittūt & docent, sic procedere. Et quidem iuste. Alioqui iura ipsa essent in laqueum potius animarū. Nec valet dicere, intelligēda esse iuris canonici decreta, in foro iudiciali, & nō in foro cōsciētiæ: quia nulla alia lege vel naturæ, vel pōsitiua, tenemur admonere ante accusationem, vel denūtiatiōem: vt satis supra ostendimus. Igitur in foro etiam conscientię hæc sequenda sunt: & non tantum in iudiciali. Quis enim dubitat bonum publicū imprimis esse procurādum, quod fit per denuntiationem vel accusationem: siue ille qui deliquit correctus maneat, siue non?

¶ Caietanus volens prædictā solutionem S. Tho. defendere, fingit talem distinctionem accusationis. Accusatio, inquit, aliquādo est debita, aliquando est licita solum, & non debita

bita. Tunc autem est debita, quando periculum imminet multitudini, & hæc nõ prærequirat admonitionem sed statim debet cõmuni bono prouideri. Tunc vero est licita accusatio, quando adfunt testes & tale periculum non imminet: & hæc prærequirat admonitionem.

¶ Sed (salua tanti viri reuerentia) huiusmodi distinctio cū sententia S. Tho. non quadrat. Dicit enim S. Tho. sine exceptione, quòd quando-
 cunq; plures sciunt peccatum, & nõ vnus tantũ, statim dicendum est illi qui potestatem habet corripiendi: si autem vnus tantum sciat, tunc ille necessario debet prius admonere fratrem. Cum ergo ad denuntiandum (secundũ eum) non prærequiratur admonitio quãdo pluribus constat: à fortiori nec ad accusandum in eodem casu præmittere oportet admonitionem. Non ergo apparet cur in foro conscientie teneamur admone-
 re

In. 4. d. 19.
 q. 2. ar. 3. q. 1.
 ad. 2.

DE FRATERNA

re peccantem: potius q̄ in foro iudiciali, vt S. Tho. prætendit. Et Caietanus sua distinctione defendit. Nec aliunde existimo hanc doctrinam promanasse, quàm ex illo falso principio: quòd ille ordo & processus euangelicus obliget in correptione facienda cuiuscunq; delicti.

2. Propositi. ¶ Est alia propositio ex prioribus sequens. Obedere oportet episcoporum præceptis, & rationalibus eorū edictis, quādo per se aut per alios visitant ad corripiendum excessus, & expurgandam dioccesim.

¶ Hanc propositionem sic generaliter dictam facile est probare, tum ex fundamentis iam dictis, tum etiā ex testimoniis scripturæ. Huc enim pertinet id quod Apostolus præcipit. Obedite præpositis vestris: & subiaceite eis. &c. Et illud. Omnis anima superioribus suis subdita sit. & cetera id genus multa. Et ratio est in prout. Quia dei vicarii sunt: quos qui spernit,

Hebre. 13.
Rom. 13.

spernit, nō potest deum ipsum non
 spernere. Illorum etiam est bonum
 publicum, & salutem animarum di-
 ligenter procurare: quæ duo facere
 non possunt, nisi eorum præcepta re-
 cipiantur, & debita obedientia im-
 plegantur. Circa prædictā vero pro-
 positionem hoc animaduertendum
 est (cuius rei causa, & à me posita est)
 quòd episcopi & visitatores in suis
 publicis edictis & mādatis, raro aut
 nunq̃ mentionem faciunt fraternæ
 admonitionis, sed indistincte om-
 nium delictorum accusationem, si-
 ue denuntiationem, sibi fieri iubēt.
 Ex quo non parua nec infrequens na-
 scitur occasio scrupulorum in sub-
 ditis: an teneantur reuelare etiam se-
 creta peccata fratrum, an tātum pu-
 blica & non correctā, & multa simi-
 lia. Qua quidem in re, nec prælati au-
 dent intentionem suam populo ex-
 plicare: delusi fortasse & territi cō-
 muni illa doctrina, ex falsa intelligē-

101
 tia Euangelii deprompta, nec subdi-
 ti sciūt, nec edoceri possunt quid fa-
 ctu opus sit. Nam si secreta reuelant,
 putant se transgressores esse Euange-
 lii. Si peccauerit in te frater tuus. &c.
 Si non reuelant: existimant se censu-
 ris Ecclesiasticis innodari, & ita qua-
 si perplexi manent. His autem incō-
 modis non aliter mederi posse arbi-
 tror: q̄ si iuxta sanctorum doctri-
 nā à nobis utcūq; expositam, & pla-
 num sensum scripturæ, præpositis
 obediatur: in denuntiando peccata
 omnia saltē nō correctā, publica pu-
 blice, & secreta secrete parū curādo
 de admonitionibus, & de processu il-
 lo Euangelico, qui (vt satis per totū
 hunc tractatum ostendimus) longe
 abest à proposito. Cum de propria
 iniuria, & non de ceteris peccatis sit
 intelligendus.

Nota.

¶ Vt ergo omnib⁹ detur modus, &
 certa method⁹ præscribatur in hac
 re sine periculo procedēdi: ponimus
 duo

duo documēta. Primum est pro praelatis. Vt videlicet nouerint se nō tantum iudices ad puniendum, sed pastores & patres cōstitutos esse super gregem domini, ad pascendum, curādū, confortandum, admonendū, & charitatiue ac paternaliter corripendum extra iudicium suos subditos. Vnde in ipsis præsertim visitationibus, se debent exhibere nō solum vt iudices, sed vt patres: idque subditis manifestare verbo & exemplo. Sic enim & non aliter fiet vt subditi instruantur, & ad veritatem dicendam fideliter & vt oportet, fortis animetur. Alterum documentū est pro subditis. Nempe, vt priusq̃ aliquid ad prapósitos deferāt, caute disquirāt, an in sua visitatione procedere velint vt iudices, an vt patres, an utroq; modo: ne temere accusent quæ secreta sunt, aut reticeant quæ merito denuntianda sunt. Nam si vt iudices procedant ad puniendum, ea dunta-

xat reuelanda sunt eis quæ probari possunt, vel etiam illa quorum est fama aliqua in populo, aut alia inditia, & præsertim si vergere possunt in scandalum publicum, nec habetur spes correctionis aliter quàm per denuntiationem iudici faciendam. Talia enim, vt sunt iudiciali seueritate corripienda, ita sunt necessario iudicibus manifestanda. Quòd si (vt par est) procedere uelint etiam vt patres, nõ solum publica delicta, sed secreta quæ nondum correctæ fuerint, immo & personas delinquentes reuelare oportebit, vt supra dixim9, ad imperium superioris. Quin etiam si nõ præcipiant, & aliter corrigi nõ possunt nisi per secretam denuntiationem: & delicta & delinquentes reuelanda sunt. Prudenter tamen explorandũ est: quis, qualis ve sit is qui præ est, vt ei sine periculo debeat fieri denuntiatio. De quo nisi oppositũ constiterit, semper id quod melius est

præ-

præsumere oportet. Ex prædictis ergo patet veritas propositionis.

¶ Hinc alia sequitur propositio. 10. Propo.
 Seculares iudices, rectoresq; reip: qui in administrationibus suis, utpote in puniendis criminibus, student à criminosis extorquere veritatem, etiam per torturam, nec tamen servant secreta ab eis sibi reuelata: non idcirco sunt culpandi.

¶ Hæc propositio notat eos qui erga prædictos iudices & prætores populi, seueriores sunt, & nimis scrupulosi, eo quòd non videtur seruare modum correctionis fraternæ, nec illam habere rationē famæ personarum. &c. Verum si æqua lance, velint perpendere bonum publicū & priuatum, à propositione nostra minime dissentiet. Hoc enim notissimū est, quòd bonum publicū semper est præferendum, priuato. Illud itē clarissimum, & experientia ipsa plus satis comprobatum, nihil pro-

desse huiusmodi facinorosis homi-
nibus charitativam admonitionē.
Non fit ergo illis iniuria, dum (præ-
termissa fraterna quam vocant cor-
rectione) rigor iustitiæ in eos exerce-
tur. Prætermittendo videlicet secre-
tam monitionem, famā quoq; eorū
negligendo: vt bono publico rectius
consulatur. Nec ob id rectores reip.
& iudices sunt crudelitatis arguēdi,
modo cætera maneant integra. Vt
videlicet neminem nisi conuictum
aut confessum, temere condemnent.
In hoc enim non solum bonum pu-
blicum tuentur, sed damnatorū spi-
rituali saluti prospiciunt: quia nō a-
liter à peccādo abstinerent, q̄ per di-
ligentiam prætorum, vltimo suppli-
cio de medio sublatis. Stultorum e-
nim infinitus est numerus: & peruer-
si difficile corriguntur.

Ecclesi. I.

in 4. d. 22. q.

2. conclu. 2.

¶ Prædictis concordat Petrus de
Palude, cuius hæc sunt verba. Secūda
conclusio est de confessione iudicia

li ex

li extorta à damnatis. Vbi videntur excusari illi laici, qui à suspendēdo requirunt socios criminum, & alios malefactores quos nouit. Et ille tenetur eos prodere, si credit eos incorrigibiles, cū illorū crimen sit nociuū cōmunicati: quia fures sunt & latrones. Si autē iam sciret correctos, vel speraret corrigendos, anteq̃ plus noceant communicati: tūc si est casus in quo prapositus de illis possit inquirere, vel quia sunt diffamati, vel sibi denunciati: tenetur adhuc prodere, aliās non, licet leges prohibeant damnatos de aliis inquire. Hæc ille. 1309
¶ Et. d. 19. q. 4. dicit. Similiter d̃ latrone qui torquetur. Si. n. tale crimē est in se, vel in alio, quod iuste potest subiici in quæstione: tenetur tam de se quàm de alio. Aliās nec de se, nec de alio. Eo ipso autē quòd hō unicū crimen habet, propter quod iudex iuste procedit contra illum in illo crimine: ex hoc ipso de aliis potest in-

quirere. Quia non propter occulta-
 tionem peccati, sed peccatoris: de oc-
 cultis homo probibetur iudicare.
 Vbi ergo iam de vno crimine est dif-
 famatus: etiam de aliis dicere debet
 veritatem. Et similiter si socii sunt
 in tali statu, quòd iuste contra illos
 agi potest de vno crimine: etiam de
 omnibus potest, & debet eos prodere
 quando ipsorum correctionem non
 sperat. Maxime cum peccatum illo-
 rum sit in periculum communita-
 tis, vt quia scit fures esse, & latrones,
 & impenitentes. Nam illum qui iā
 poenituit accusare non debet, nisi iu-
 ste nominatim de ipso interrogare-
 tur. Addit etiam. d. 21. q. 2. concl. 5. Si
 quis alios accusat fures & latrones, q
 sunt incorrigibiles, & quotidie no-
 uis furtis & latrociniis reimp. lædūt,
 bene facit. Quia iste est casus in quo
 potest occultus peccator denūtiari.
 Quando scilicet correctio non spe-
 ratur, & peccatum est reip. nociuū.

Hæc

Hæc Palude. Sed id quod dicit. d. 19.
q. 4. Quòd si quis de vno crimine ius-
te quæritur à iudice, pòt etià de aliis
iuste ingri: nec placet mihi, nec pla-
cet Adriano quoli. ii. difficul. i. Quia
nò licet secreta delicta pādere, iuxta
illud. Qui ambulat fraudulentè re-
uelat archana, qui autē fidelis est, ce-
lat amici cōmissum. Alioqui liceret
hominis publice blasphemātis, om-
nia secreta crimina reuelare, quod
nemo non videt q̄ sit absurdum. Sed
limitare oportet illud dictum, vt in-
telligatur de criminibus tantū quæ
sunt in damnum reipublice. Qui e-
nim in vno deprehensus est inuasor
reipublicæ: iuste præsūmitur in a-
liis similiter esse hostis. Quare ex ta-
li præsumptione, iuste proceditur
ad inquisitionem aliorū criminum.

Prouer. ii.

¶ Quòd si obiicias contra prædi-
cta, capitulū illud Cum monasteriū
de confessis. Quòd ei qui propriū cō-
fitetur crimen: non creditur contra

con

DE FRATERNA

confocios criminis, nec cōtra alios.
Dicit enim textus. De se confessi, su-
per aliorum conscientiiis interroga-
ri non debent (excepto crimine laesæ
maiestatis) & de reatu proprio con-
fidentis periculosa confessio non est
aduersus quemlibet admittenda. Itē
c. veniens de testibus. Socius crimi-
nis non admittitur contra aliū. Et
15. q. 3. c. nemini. Respondetur, quòd
textus illi non vetant posse interro-
gari & inquire, quando crimina es-
sent in damnum reip. Per hoc enim
quod excipitur crimen laesæ maiesta-
tis: intelliguntur excepta omnia si-
mililia, quæ obesse possunt reipubli-
cæ. Quia eadem in omnibus est ra-
tio. Laesio nempe boni communis.
Hinc ius decernit, hæreticum esse in-
terrogandum de suis complicibus
ab inquisitoribus hæreticæ prauita-
tis: vt habetur lib. 6. de hæreticis. c. in
fidei fauorem.

¶ Ex præfata propositione non
obscu

obscure infertur, eos qui iuridice interrogantur vel torquentur, circa confessionem criminis alicuius, debere confiteri veritatē, tam de se quā de aliis: quia tenentur obedire potestatibus superioribus iure diuino, & mendacium in iudicio, non potest non esse peccatum mortale. Dixi iuridice, id est, in forma & in casu, quo de iure possunt interrogari, aliās nō. Et ita intelligitur id quod Palude dicit, consequēter prædictis. Si autem est certū, quod ipse iniuste inquit, puta quia non præcessit accusatio, nec insinuatio clamorosa, nec infamia illius, nec factum est diuulgatū in speciali aut generaliter, tunc non tenetur nec de se, nec de alio dicere veritatē: quia in hoc ille nō est suus. Si autem sit dubium vel iuris vel facti, præsumendum est pro iusticia iudicis, & debet illi dicere veritatem: aut ponat in manu iudicis, dicens. Quod sciat secretū esse crimē, quod
nemo

DE FRATERNA

nemo scit nisi forte vnus, quòd habeat consilium an debeat nominare personam. Et tunc faciat quod ille dixerit, quia iudicis iussio excusabit maxime si iudex præsumatur suæ cōsciētiae non immemor. Hæc Palude.

¶ Sequitur secundo, minus cordate sentire eos, qui tanti faciunt hominū famam, vt velint eam præponi vtilitati publicæ in prædictis casibus. Secreti quidem zelatores, sed non secundum scientiam. Nam etsi utrūque sit de iure naturæ, scilicet custodire famam proximi illasam, & publicum tueri bonum: sunt tamen ibi gradus, secundum quos non est dubitandum quòd publica utilitas præcedere debeat famam hominis particularis. Quod & charitas ipsa bene ordinata docet. Et sic patet propositio cū suis appendicibus corollariis, modum explicans in iudicio procedendi, & respondendi ad interrogata, pro veritate confitēda.

EPILOGVS.

HAbes ergo lector candide, planā lucidam (& quantum ego arbitror) verissimam de fraterna correctione doctrinam: non mediocri studio ac diligentia conquistā, & quasi ē densissimis tenebris in lucem editam. Quam hoc nostro opusculo (si tamen attento & sincero animo legeris) collectam reperies. Vbi & veritas adstruitur correctionis huius exercendæ, testimoniis omnium fere sanctorum doctorum, rationibusq; non vulgaribus: & opinio illa quam communem vocant scholasticorū, à recto tramite deuians ostenditur. In quo oportuit nos aliquanto prolixius laborare, quàm putabam⁹. Veritas enim, suo se fulgore demonstrat, viq; tuetur. Sed errorū tenebras pellere, importunisq; aduersariorū objectionibus satisfacere: tcediosa, maiorisq; negotii, res est. Si igitur laborem nostrum probas, non deterrearis à

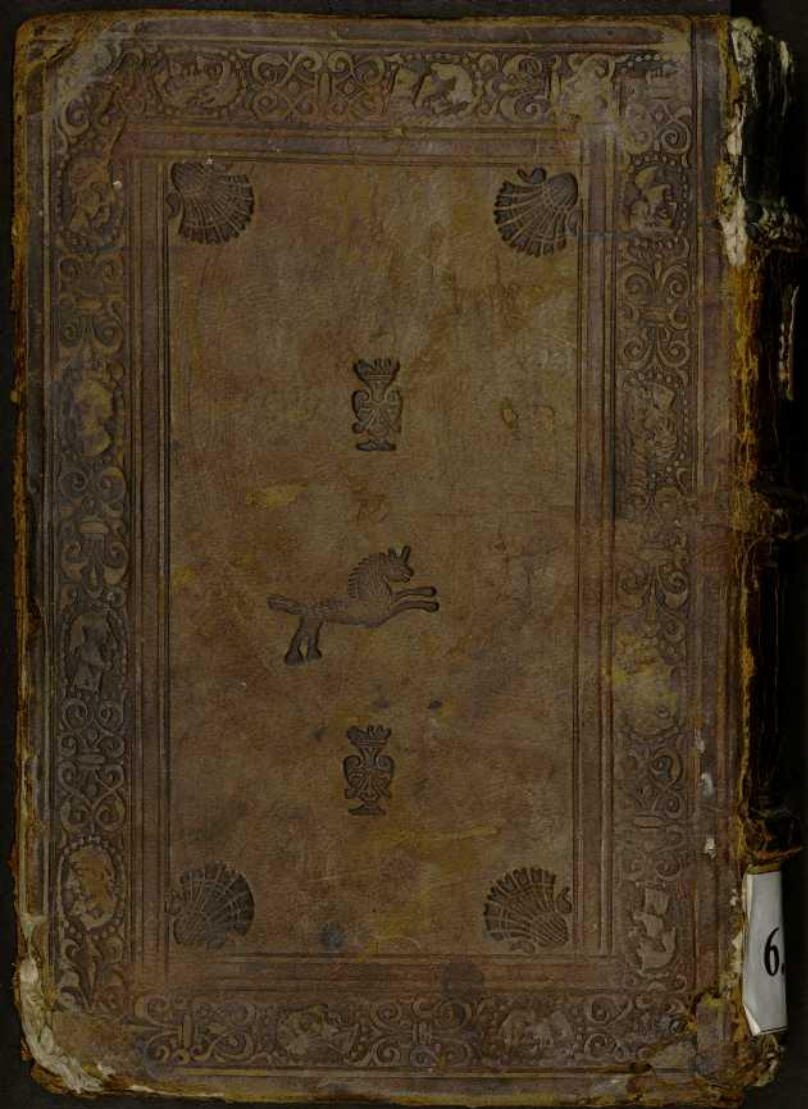
DE FRATERNA

ris à veritate sectanda, tot scholasticorum numerosa caterua, qui de hac re minus diligenter scripsisse videntur. Non licuit fortasse eis (scholasticis magis quæstionibus & disputationibus implicatis) antiquorum patrum scripta præclara evolvere, & eorum sensum hac de re ad integrum explorare. Quare non mirum est, materiâ hanc, obscurâ sicut repererant, ita & reliquisse. Amplectamur itaq; sanctorum patrum de fraterna correctione doctrinam, iuxta germanum & verum scripturæ sacre intellectum: quem illi multo studio & mente puriore attigerunt. Ita fiet, ut ab illis perplexitatibus & contentiosis controversiis, quæ circa hanc materiâ sese obtulerunt, liberati: possimus fratres delinquentes corrigere facillime, charitate duce & comite veritate: qui est Christus Iesus dominus noster. Cui est gloria & imperium. &c. Amén.

L A V S D E O.

METHIMNAE CAMPI.
Excudebat Franciscus à Canto, Ty-
pographus. A N N O.
M. D. LVII.

40-9-34

41

15

6.709

De rebus de E. de rebus de E. de rebus de E.

De rebus de E. de rebus de E. de rebus de E.